

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI

DUNĂREA DE JOS

FONDAT ÎN 1908 - SERIE NOUA (ANUL X) - NR.113, 114, 115 -2011
REVISTA LUNARA A CENTRULUI CULTURAL DUNAREA DE JOS

Suflet către Suflet!

Luna Festivalurilor

Între 27 iulie și 19 august, nu mai puțin de patru festivaluri (dacă nu-l punem la socoteală și pe cel al berii) au încântat gălățenii, prin străduința Consiliului Județului și a Centrului Cultural Dunărea de Jos (împreună cu nenumărați parteneri): s-a început cu Festivalul de film digital și al efectelor speciale FUTURE MOVIE, desfășurat în Grădina Publică și la Teatrul Dramatic Fani Tardini (foto 3 – aspect de la una dintre conferințele de presă, avându-l în prim plan – în foto în plan secund – pe regizorul Gheorghe Preda, interviuat de către scriitorul Victor Cilincă). A urmat Festivalul Internațional de Fanfare Iosif Ivanovici, urmat de alte două festivaluri: cel Interetnic, între 11 și 14 august, apoi „Doina Covurluiului”, între 15 și 19 august, toate pe platoul de la Casa Sindicatelor. În celelalte imagini îi puteți recunoaște pe Înaltpreasfințitul Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, președintele C.J. Galați, Eugen Chebac, directorul general și directorul adjunct al Centrului Cultural, Sergiu Dumitrescu și Aurelia Bogatu Matei, regizorul Ioan Cărmăzan (p.1, foto 3).

Iulie-August 2011

Din sumarul acestui număr:

Evenimente și cronici culturale gălățene (p.1-3, 77, 82-92, copertele 1 și 3). **Ai carte! Ai parte!**, p.37-38. **Poezie** de Raluca Blezniuc, Stela Iorga, Călin Derzelea, Alexandru Biantropol, Marian Dragomir, Romeo Ilie (p.10-14), Marian Stroe (p.31), Georgeta Groșescu (p.36), Șt. Butnaru (p.37), Ilie Matei (p.41), Mirela Ciolacu (p.48), G.N. Mihăilă (p.58), Octavian Miculescu (p.70), Mitruț Popoiu (p.75), Lucica Sava (p.78). **Tinere talente** - p.38. **Cenaclul literar CUBUL CRITIC OBLIO** - p.39. **Proză** de Dimitrie Lupu (p.50), Constantin Tănase, Cătălin Angelo Ioan, Sanda Panait, Radu Cristescu (p.29), Hristo Pelitev (în traducerea lui Petru Iamandi - p.21), Al.I. Despina (56), Elena Maria Stara (79). **Eseuri** de George Lateș (71). **Cronici de cărți** de Ionel Necula, Dumitru Anghel, a.g. secară, Livia Ciupercă, Petruș Andrei, A. Velea, I. Toderiță, N. Colceriu, C.P. Bălan la volume semnate de Petru Blaj, Violeta Craiu, Radu Vancu, Dan Plăeșu, S. Stamate, Sorin Despot, Florin Dochia, Rafla Radu, Victor Sterom, Gh.A. Stroia. (p.18-23). **Pagini de istorie: Galații de altădată**, de prof. Valentin Bodea, prof. Cristian Căldăraru, Tudose Tatu (p.24-28), Pr. Eugen Drăgoi (74).

Eugen Holban despre „**Obiceiuri din ciclul vieții: Nunta și Nașterea**” (p.32).

Interviuri cu regizorul Cătălin Apostol, p.4, maestrul de balet și profesorul de dans Marin Barbu, p.5, artistul emerit Th. Vasilescu (9), scriitorul Gh. Mocanu, p.30, realizat de Tănase Dănăilă, poetul Andrei Velea, realizat de N. Onofrei (p.40). **Scriitori basarabeni**, de Radu Moțoc (p.76). **Vasile Plăcintă** despre un scriitor înstrăinat: N. Ștefănescu Govora, p.81. **Mihai Daniel Gheorghe** despre Mihai Eminescu, gazetarul (p.59).

Corneliu Stoica – **dicționar al artiștilor plastici gălățeni și Morphochroma** (p.42-46), **cronica de film** (p.47).

Programul activităților Centrului Cultural la p.96.

2 *Luna Festivalurilor*

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Palmaresul Festivalului Doina Covurluiului

Marele Premiu al Festivalului - copiii și tinerii dansatori ai ansamblului „Kelaptari” din Georgia. Premiul I: Grecia. Premiul al II-lea: Ansamblul „Serdali” din Ciprul de Nord (imagini de la evoluția lor pe coperta a II-a). Premiul al III-lea: Italienii din „La Morgia”. Premiul Euroregiunii „Dunărea de Jos”, oferit de președintele Eugen Chebac, a plecat peste Prut, o dată cu Ansamblul „Soroceanca” din Soroca. Festivitatea de premiere s-a deschis cu cea mai expresivă și cea mai frumoasă pereche din festival, o încântătoare prințesă georgiană și curtenitorul ei june, Teona Keleptrișvili și Tamas Chanturia, premiați de directorul Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Sergiu Dumitrescu. În stânga, jos, maestrul Nicolae Botgros, în timpul festivalului interetnic. Fotografii de la aceste festivaluri: **Nicolaie Sburlan, a.g.secară și Eugen Ungureanu.**

Palmares Festival de film 2011 Galați

Dacă la Festivalul de Fanfare nu s-a organizat o competiție propriu-zisă, toți participanții primind diplome și trofee, la Festivalul de film palmaresul a fost următorul, la competiția filmelor studențești: MARELE PREMIU AL FESTIVALULUI s-a acordat lui Laurențiu Gligor pentru filmul „E desenul meu”; PREMIUL FESTIVALULUI pentru REGIE: Ilianei Dumitrache pentru filmul „Câmp cu maci”; PREMIUL FESTIVALULUI pentru SCENARIU: domnului Victor Dragomir pentru pelicula „Strung love”; PREMIUL FESTIVALULUI pentru IMAGINE: domnului Mihai Marius Apopei pentru filmul „Draft 7”.

Premiul special al Juriului: „Dejun în iarbă” de Ivanca Bernard Diaconescu; Premiul Special al Festivalului pentru inovație în stilul documentar: „Eroii străzilor” de Talida Sigartău; Premiul Special pentru Experiment al Festivalului: „Tunelul” de Ioan Bogdan Radu; Mențiunea Specială a Festivalului: „Happy Meal” de Andrei Măzăreanu; Premiul Casei de Cultură a Studenților: „Între prieteni” de Ozana Nicolau; Premiul cotidianului „Viața liberă”: „Câmp cu maci” de Iliana Dumitrache; Premiul TV Galați: „Ursu” de Evgeny Gromik; Premiul Centrului Cultural Dunărea de Jos: „Draft 7” de Luiza Pârveu; Premiul revistei de cultură Dunărea de Jos și al Cenaclului literar Cubul Critic OBLIO: „Interviu cu un regizor” de Bogdan Burlăcianu. Imagini de la festivitate se pot vedea pe pagina de facebook a instituției.

De la tânărul regizor Cătălin Apostol (FOTO) am aflat, în timpul Festivalului național de film „FUTURE MOVIE” de la Galați, una dintre căile reușitei: concursurile. Filmul cu care a venit și pe care îl semnează, „Umilință - Locul unde clopotul nu bate niciodată”, este filmul său de debut, lansat în premieră, neobișnuit, la Cairo.

Neobișnuită a fost, după aplauze, reacția publicului tânăr, care, cu lacrimi în ochi, l-a înconjurat pe tânărul autor la finalul proiecției, mulțumindu-i pentru emoția oferită. Cineastul cu numai un film (deocamdată?) este zi de zi ziarist - semnează la „Formula AS”, este redactor la Televiziunea Română, unde realizează filme documentare.

- Cum a apărut ideea scenariului premiat la concursul de scenarii al HBO, care, iată, v-a adus finanțarea filmului?

- Ideea scenariului este relativ simplă: în ultimul an de facultate, trebuia să fac lucrarea de licență, nu aveam nicio idee, în schimb aveam un fel de proză, pe care o scrisesem cu câțiva ani în urmă, după ce am văzut un reportaj făcut de o colegă de-a mea din Televiziune, despre un om de la țară care, din greșeală, a omorât cu tractorul un copil. El nu a fost pedepsit de Justiție, în schimb comunitatea l-a pedepsit printr-o batjocură uluitoare. Reportajul nu a fost așa bine făcut, pe mine m-a nemulțumit. A fost așa, cam în stilul știrilor de la ora cinci. Nu puteam să fac eu încă o dată reportajul, atunci pur și simplu m-am apucat să scriu... Mi-a fost milă de omul acela și am încercat să-l salvez un pic, pentru că omul și-a asumat pentru tot restul vieții acest păcat. Iar abordarea reporterului a fost, tot așa, batjocoritoare, ceea ce nu era corect! Și atunci m-am gândit să scriu și, chiar dacă va rămâne doar scrisul, să reconstruiesc o lume. Povestirea am reluat-o după ani de zile și am descris-o ca un scenariu.

- Cum a ajuns scenariul, film? Complicat?

- După doi ani de la terminarea facultății, am dat scenariul la [concursul] HBO - am câștigat. Mai departe a ajuns la concurs [de proiecte] la CNC și așa am ajuns să fac filmul meu de debut.

- De unde curajul de a aborda lumea satului, un spațiu dificil pentru filmul românesc actual?

- Mi se pare nedrept că în ultimii ani nu se mai fac filme în zona asta. Eu sunt reporter documentarist la Televiziunea Română și reporter la „Formula AS”, umblu foarte mult prin țară și pot să spun că mă lovesc tot timpul de comunități de la țară... Și cred că am și „ureche muzicală” pentru așa ceva, ceea ce mi-a permis să păstrez cât de cât autenticitatea și în dialog. Cred că gazetăria m-a ajutat foarte mult.

- După ce câștigi astfel finanțarea, ți se dă mână liberă? Poate, adică, regizorul să spună: „Vreau operatorul acesta, vreau actorii ăștia!”?

- Depinde de producător...Pot fi producători care nu acceptă, mai ales în cazul unui regizor debutant. Dar eu am avut parte de producători OK și chiar mi-am putut alege echipa. De exemplu, rolul principal (cel al omului batjocorit de comunitate, n.red.), ca și rolul Ion din „Ion: Blestemul pământului, blestemul iubirii”, îl joacă - cine putea? - tot Șerban Ionescu. Iar Costel Cașcaval, reper din „Terminus paradis”, este același reper și în filmul meu: revendicativ,justițiar...

Victor Cilincă

DANSUL MI-A DAT TOTUL!

Marin Barbu, poate mult mai cunoscut ca **Nea Mărin**, datorită emisiunilor de divertisment de la ProTV, s-a născut la 5 aprilie 1958, în comuna **Conțești**, județul **Teleorman**. Este profesor de dans, maestru de balet la **Centrul Național de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale**, președinte executiv al **Asociației Coregrafilor Ansamblurilor Folclorice din România**, președinte în România al **Consiliului Internațional de Organizare a Festivalurilor Folclorice pentru Europa Centrală și de Est (CIOFF-România)**. Căsătorit cu **Maria**, tot din **Conțești**, este tatăl a două fete, **Dana** și **Larisa**, ultima ducând mai departe pasiunea tatălui... Prezent la **Galați** în juriul pentru **Festivalul Internațional de Folclor Doina Covurluiului**, a răspuns cu deosebită amabilitate întrebărilor noastre...

a.g.secară: Stimate Maestre... cum a început totul?

Marin Barbu: Localitatea în care m-am născut este una cu tradiție călușerească. Părinții mei, **Mihalache** și **Stana**, m-au încurajat să urmez această chemare pentru dans... În perioada în care eu m-am apucat de dans, tradițiile erau încă vii în sat... De exemplu, de **Rusalii**, se juca **Călușul**... Cu o săptămână înainte de **Rusalii**, chiar lângă curtea mea, acolo, se adunau călușarii „pentru a încerca Călușul” (după cum se spunea)... Adică își făceau programul, repetițiile... Acolo se alegeau, se învățau noii membri... De mic mi-au plăcut... Am învățat unele mișcări neconștientizând exact ce se întâmplă. Aveam 4 sau 5 ani... Cel mult șase... La un moment dat începeau să vorbească și făceau figurile de dans... dar eu nu înțelegeam tot ce spuneau, sensul unora dintre expresii... De exemplu, vâtaful, cel care comanda, spunea: „Foicică și-un ardei/ Două-n spate/ Pic-o-n trei!” Și urma figura în care se duceau doi pași în spate și băteau în pinteni de trei ori...

Oricum, în '65, după colectivizare, deja jucam la **Căminul Cultural**, sub îndrumarea unui profesor de educație fizică, **Croitoru Dumitru** (care era din rândul minorității bulgare), care era din alt sat, din apropiere... Și am participat la festivalurile care erau atunci. Formația domnului **Croitoru** a funcționat cam până prin '77, cred... Eu am plecat în **București** în 1973, trecând la un liceu industrial... După două luni de liceu, am văzut un anunț în „**Informația Bucureștiiului**”, conform căruia ansamblul „**Cununa Carpaților**”, al **C.C.U.T.C.**, organizează concurs pentru ocuparea posturilor de dansatori...

M-am prezentat la concurs, unde era o comisie severă, profesionistă (printre membrii ei, **Theodor Vasilescu**, **Tita Sever**, **Gheorghe Baciu**...). Erau înscriși

peste 100 de concurenți și eu eram printre ultimii... Când am intrat în sală, îmbrăcat cam cum era la țară pe atunci, cu căciulă, un fâș, pantalon bufant, cu ghetete - era prin octombrie, noiembrie, am simțit că unii s-au uita mai așa, mai ciudat... M-au întrebat, cred că însuși profesorul **Vasilescu**: „Ce știi să joci?”

Eu, entuziast, repede, am răspuns: „De toate!” Deoarece cât am stat la mine în sat și am activat la acea formație de călușari a trebuit să reprezentăm România și la festivaluri internaționale, cum era cel din **Belgrad**, **Radio Europa**, de pildă... Ca să mergem acolo, nu puteam merge doar cu **Călușul**... A venit un coregraf de la **București**, **Dumitrache**, care ne învățase o suită de jocuri din **Moldova**, una din **Oaș** și una **muntenească**... La mintea mea de la 14 ani mi-a fost ușor să spun că știu de toate... Normal că am fost întrebat atunci „ce știi cel mai bine”... Și am zis „**Călușul**”... „Atunci, joacă **Călușul**!”...

Era un corepetitor acolo, un pianist, care a început niște măsuri dar eu i-am zis să-mi cânte partea mișcată, mai rapidă și i-am fredonat... S-a luat acesta după mine și m-au lăsat să dansez până curgea apa de pe mine...

Și atunci dansam ca și când aș fi fost în transă, deoarece ajunsesem să cred în ceea ce făceam: doarece eu cred în dans! Poate fiindcă am fost de la țară, unde altfel simți tradiția... Un călușar, dacă nu intră în transă și nu crede în ceea ce face, ceilalți, spectatorii, își dau seama

că este o făcătură...

Pe vremea aceea, *profesorul meu*, domnul Vasilescu (o să-i spun mereu „profesorul meu” deoarece, de atunci, nu pot spune că ne-am despărțit), avea un asistent pe nume Costel Tănăsescu, căruia i-a spus (parcă-l aud): pe asta îl luăm la grupa mică, dar în șase luni îl vreau și la cea mare... Ceea ce s-a și întâmplat. În fiecare luni, miercuri, vineri repetam de la orele 17 la 19. După șase luni mergeam și la grupa mică și la cea mare, poate până la orele 22... Aproape șase ore...

a.g.s.: Acesta a fost începutul... Ce a urmat?

M.B.: La „Cununa...” am învățat foarte multe jocuri tradiționale de la Vasilescu. Și foarte coregrafii... În anii '70 se făceau multe inspirate de școala rusească, cu o anumită stilizare... Eu prefer însă varianta tradițională de coregrafie, deși, precum se vede și la festivalul din acest an de la Galați, mă refer la ucraineni și la sorocenii din Republica Moldova, este încă la modă școala rusească... Încet, încet, domnul profesor, văzând că sunt cu adevărat interesat, pasionat, mă luă cu el la toate festivalurile, la spectacolele „Cântării României”, participând la zeci, sute

de turnee, atât în țară cât și în străinătate, atât în țările comuniste cât și în statele democratice.

Aceasta pentru că ansamblul era unul de protocol. În paralel, am absolvit cursuri organizate de sindicate și de către Ministerul Culturii, devenind instructor coregraf cu acte în regulă, cu atestat din '80...

Între 1979 și 1981 mi-a prins foarte bine experiența de la „Rapsodia Română” - domnul Vasilescu era în acea perioadă și la acest ansamblu – unde am ocupat postul de solist dansator, la un nivel academic. Cum era în acea vreme, eram angajat la 23 August, la Faur...

Pe vremea aceea era festivalul „Călușul” de la Caracal... unde lupta se dădea între noi, conștenții – fiindcă eu am ajuns să aduc de la mine din sat, la București, tinerii talentați, și ansamblurile din Vâlcele-Olt și Pădureț-Argeș. Mie mi se părea că noi eram cam marginalizați, ceea ce m-a ambiționat...

Între 1984 și 1989 am avut o trupă de șase perechi care organiza spectacole la hoteluri renumite sau la restaurante din București. Mai exact, „Bulevard”,

„Athenee Palace” și „Pescăruș”... După anul 1989 am activat în cadrul Asociației Coregrafilor, unde sunt actualmente președinte... Din anul 2000 sunt președinte CIOFF România...

a.g.s.: Putem re-deschide o discuție despre școli coregrafice, despre autenticitate și originalitate...

M.B.: Da, dacă ne reîntoarcem la școala rusească și la școala noastră... Vedeți dumneavoastră, eu cred că un Căluș este autentic doar când se manifestă la propriu în vatra satului, în acele trei zile de Rusalii... dacă același joc, aceiași oameni, „joacă”, să spunem, aici (n.red. interviul este acordat pe terasa hotelului Mercur din Galați), nu mai este autentic... Este tradițional dar își pierde identitatea... Mai intervine și legea scenei... În vatra satului, călușarii chiar dansează pentru toată lumea, pentru întreg universul, dacă vreți... Pe scenă se orientează după diferite criterii...

După atâta experiență în domeniu, prefer să fac așa, pentru păstrarea unei cât mai mari autenticități... Luăm un sat oarecare: au dispărut multe dansuri, dar câte mai sunt, să fie învățate de către tineri... Câte ori fi, trei, patru... Hora, Sîrba, Trei ciocane... Mă rog, ce dansuri sunt acolo... prefer să le învăț, să le notez și să le transmit mai departe generației care vine... Cine vrea să-l dezvolte, să-l transpună, să-i facă o coregrafie specifică,

treaba lui...

Eu fac foarte multă coregrafie, la modul profesionist, lucrez cu mulți străini, atât la noi, cât și peste hotare dar nu mă mai interesează - momentan - această a doua parte... Mă interesează, îmi place *pur și simplu* să-i învăț pe tineri să danseze... Tradițional. Asta fac eu acum... Până acum șase ani eu eram cunoscut doar în lumea mea, dar de când lucrez la ProTv...

a.g.s.: Una dintre întrebările pregătite se referea și la această industrie a divertismentului... Cum ați ajuns să lucrați aici?

M.B.: Am fost cooptat ca și consultant artistic pe

probleme de folclor, la producția „Dansez pentru tine”... Atunci mi-am dat seama că trebuie să mă dedic total; am realizat cât rating are emisiunea și am zis că prin aceasta pot să popularizez tradiția, chiar și prin aceste vedete pe care le avem, din afara sistemului folcloric propriu-zis...

Propunerea a venit de la MediaVision... Cam greu m-am hotărât să accept dar, iată, a fost bine (n.red.: Marin Barbu a fost una dintre vedetele incontestabile ale Festivalului de Folclor, oamenii din public oprindu-l firesc și îmbrățișându-l ca pe un frate, salutându-l cu drag!). Suntem deja la a XII-a ediție a emisiunii și avem ratingul care trebuie!

În acești șase ani am încercat - și după metoda picăturii chinezești - să-i învăț pe concurenți și un joc mai simplu, și unul mai greu, apoi și mai greu și, ca bonus, am încercat să aduc cât mai mult din obiceiurile strămoșești în atenția și la cunoștința publicului. De exemplu, Tânjaua din Maramureș, când Moroșanu a fost primul gospodar care a ieșit la arat... Vreau să refac la alt nivel, cu două ansambluri, „Junii Sibiului” și „Mureșul”, opt momente care deja au avut succes...

a.g.s.: Cum s-a ajuns și la „Serviți, vă rog!”?

M.B.: Producătorii, văzând cum sunt eu, apreciindu-mi temperamentul, caracterul, unele obiceiuri ale mele, care țin și de o tradiție în care instructorul te mai atinge cu o nuielușă, cu o palmă sau chiar și un șut în părțile moi, au zis să facem o emisiune „cu matale, așa cum ești”; undeva, la o fermă, la o pensiune, că au văzut că eu mă pricep... Eu îmi făceam de câțiva ani concediile la Măgura, în Brașov... Am un prieten acolo, știam satul... Am trimis producătorii, au văzut, le-a plăcut și... gata emisiunea! Ideea este a producătorului, dar ceea ce se întâmplă acolo nu e după niciun scenariu, nu este nicio regie... Fac ce vreau, într-un fel: dacă e vorba de cosit, îi iau la cosit; îi iau și îi învăț... dacă trebuie să facă mâncare, fac mâncare... Îi iau la bucătărie... În al doilea sezon am mers în deltă... Și acum am terminat filmările la 2 Mai...

a.g.s. Pe când în zona Galașilor?

M.B.: Nu știu, nu știu... Oricum, cred că și această nouă ediție este extraordinară... fac o echipă bună cu doamna Bamboi (din popor, care este plăcută de acesta) și cu Liviu Vârciu, singura vedetă cu care s-a produs - cum se spune - o chimie... Poate și pentru că l-am chinuit.. Acum, tot vrea să mă încurce la filmări, dar nu-i merge!

a.g.s. :Ca să revenim la amintitul Galați... Cum v-ați făcut primii prieteni aici?

M.B.: Eram la Festivalul „Peștișorul de Aur” de la Tulcea, acum șase ani, când l-am cunoscut pe Vasile Plăcintă... Dânsul ne-a invitat la Festivalul de la Galați... Și am fost, a fost extraordinar și de atunci am lipsit doar anul trecut, motivat, având un turneu de predare a

dansurilor românești în străinătate.

Festivalul „Doina Covurluiului” a crescut de la ediție la ediție, și ca număr de participanți și ca valoare... Anul acesta chiar a fost extraordinar din toate punctele de vedere; ținând cont și de scenă, și de lumini și de sonorizare... Eu merg la toate festivalurile și vă spun cinstit că scenă cum aveți dumneavoastră acum n-am văzut; plec plăcut impresionat și de publicul extraordinar care se dovedește a fi unul cunoscător... Aici aș spune că este meritul Centrului Cultural Dunărea de Jos, al angajaților acestei instituții, implicit a domnului director Sergiu Dumitrescu - chiar ieri discutând cu dumnealui că noi toți suntem acum obligați să păstrăm cât putem din tradiție... deoarece unde apare civilizația, în sensul larg al cuvântului, dispare tradiția... Mai avem folclor autentic cam unde se termină drumul de asfalt! Unde mai este balebă, mai avem tradiție! Mai avem folclor cam prin județul Satu Mare, un sat, două, Vrancea, Maramureș, Bucovina, Munții Apuseni...

Rolul ar fi să valorificăm ceea ce am înmagazinat până acum: filmat, înregistrat audio... Mai sunt puțini din generația mea într-adevăr pătimași. Bolnavi de a duce mai departe tradiția.

Când dau autografe, mai degrabă i-aș învăța să danseze.. pentru mine este o plăcere imensă, sacră...

pentru mine... Dansul mi-a dat totul! Eu sunt produsul dansului și dansul a venit către mine prin intermediul lui Dumnezeu... Tot ce am câștigat în viața aceasta am câștigat prin dans!

Ca să revin la Festivalul de la Galați și la ce am putea face pentru a-i crește prestigiul - și acum vorbesc și în calitate de președinte CIOFF - România (este o organizație cu 86 de state membre și alte șapte asociații) am putea ca într-un viitor apropiat să-l includem sub egida CIOFF, în România existând acum 5 astfel de festivaluri (la Sibiu, Timișoara, a fost și la Călărași...). Galațiul ar merita aceasta... Există un formular, acesta trebuie completat (recomandarea și expertiza mele sunt asigurate!), obligația organizatorilor - în speță instituțiile gălățene - fiind de achitare a unei sume de 250 de euro anual. Așa chiar v-ar ști toată lumea bună a festivalurilor, contactele vor fi pe măsură și invitații din ce în ce mai diversi.

a.g.s.: *Este dansul ceva sacru și astăzi, ținând cont de originile dansului?*

M.B.: Eu, fiind născut, crescut la țară, după cum am mai spus, învățând jocul vizual, firesc, organic, am crezut în ceea ce făceam atunci... Când intri în curtea unui țăran cu călușul de Rusalii și gazda crede în obicei, se pot întâmpla „minuni”. Am trăit un astfel de moment când am fost într-o familie care avea un bolnav care nu se mai ridica din pat. L-au adus în mijlocul curții pe o pătură... Au dansat călușarii în jurul lui, au sărit peste el; au spart oala cu pelin și sare... Domnule, cum necum, bolnavul s-a ridicat în capul oaselor... Și am mai văzut o chestie, cu o vacă bolnavă, care, la fel, nu se mai ridica... La fel, călușarii au dansat, au sărit și animalul, de sperietură, de frică, s-a ridicat...

Desigur, oamenii nu prea mai cred... Prin Giurgiu, Teleorman, Olt, Argeș, unde se mai duc călușarii, oamenii le deschid porțile dintr-un fel de inerție...

Prin '92 am fost într-un sat din Olt, sat sărac, sărac, unde lumea mai credea și zicea că, uite, aia e măritată de nu știu când și n-are copil - faza e tare, e filmată și arhivată! - și Mutu... trebuia să-și facă rolul... din ritualul fertilității. Gazda venea cu brânză proaspătă de vacă, Mutu o lua și în timp ce călușarii dansau, dădea brânză și femeilor sterpe, atingându-le și la... punctul sensibil cu falsul falus, printr-un mecanism; oamenii aceia încă mai credeau că în anul următor, femeia atinsă va avea copii... Aceasta apropo de fertilitate.

a.g.s.: *Credeți în perfecțiunea dansului?*

M.B.: Eu cred în perfecțiunea dansului... este vorba de ansamblul „Joc” de la Chișinău, condus de Vladimir Curbet. E un show total: și profesionist dar și artistic. Nu-i interesează perfecțiunea neapărat, dar respectă costumul, muzica adevărată și, cât mai pot ei, jocul

tradițional, dezvoltându-l însă, punând accentul, într-un fel, pe eleganță, pe evoluția dansului...

Poate perfecțiunea nu există, dar cei de la „Joc” tind spre perfecțiune... de la zâmbet până la ultima cusătură de pe costum.

Pentru a se ajunge și la noi la un asemenea nivel este nevoie de o reorganizare, dar la nivel de strategie de politică culturală de stat. Noi nu am avut academii de coregrafie performante deși s-a încercat. Și la Baia Mare, și la Cluj, la Conservator... La Chișinău se cunoaște că există.

a.g.s.: *Oricine poate să aibă performanță în domeniul dansului?*

M.B.: Depinde de profesor. Dacă acesta are metodă și stil și poate atrage elevul, reușește. Numai cel care n-are ureche muzicală nu reușește, chiar dacă el poate avea impresia că știe. Pot să vă spun cinstit: la cursurile de dans din străinătate, pe unde am predat, vin foarte mulți. Cursanții stau în cerc, învață, faci cu ei exerciții, ai făcut un joc... la urmă stai să te uiți la ei... Și îi văd imediat pe cei care nu au prins. Și le zic: dumneavoastră sunteți român! Ei: Da' de unde știți? Păi dansați cel mai prost dintre toți ăștia... Da, da' de unde știți? Păi, uite, când calci așa, ești în urmă cu o fracțiune... Și se vede pe matală... Ei: Ești extraordinar!...

Nu, nu sunt, pur și simplu îmi dau seama. Dacă n-ai ritm, nu poți să joci! Poate este ceva genetic...

a.g.s.: *Poate de aceea suntem în urma Europei...*

M.B.: generațiile care au fost crescute în străinătate, cei născuți acolo poate vor regenera dorința de a cunoaște tradiția autentică. Ei vor întreba: Cine suntem noi cu adevărat? Eu cred că în câțiva ani satul tradițional va dispărea, noile generații nu vor mai avea de unde să învețe... Peste câțiva ani vor veni japonezii, olandezii, americanii, francezii, cursanții noștri de acum, profesori în țările lor, de diverse specialități, nu neapărat coregafi, dar care sunt într-adevăr pasionați, doctori la propriu în folclor... Ei vor avea metodă. Așa cum are și fiica mea, Larisa, care este mult mai răbdătoare decât mine. Și care și-a dezvoltat „O școală” la propriu, la care vin și copiii și oameni în toată firea, o școală care este o comunitate la propriu, oameni care cred cu adevărat în dans și tradiție și se adună uneori numai pentru aceasta. Doar pentru a dansa...

Interviu realizat de a.g.secară (Galați, 17 august 2011). Foto: a.g.secară

„În Țara lui Nu Se Poate, nu vei avea viitor pentru tradiții.”

În după-amiaza aceleiași zile, artistul emerit Theodor Vasilescu, președintele juriului Festivalului Internațional de Folclor, ne-a împărtășit, cu multă amabilitate, opiniile sale despre viitorul tradițiilor populare în România, despre perfecțiunea în dans și în muzică. Născut la 28 octombrie 1932, în orașul Bistrița, cu umor recunoaște că soția sa, Lia (născută Oprean) a fost cheia succesului său...

Sunt destul de pesimist în privința viitorului tradițiilor... Ar trebui să vorbesc mai întâi despre situația generală a satului... Acesta devine divers, chiar în condițiile în care modernizarea este ireversibilă: unele sate sunt refugii ale orașenilor, care se gândesc să se re-apropie de natură ori idealizează lumea veche a satului ori omul vechi, tradițional, greșind însă deseori în această idealizare... Cei care vin și își clădesc case noi – nu respectă însă tradiția arhitectonică. La munte este mai bine din punct de vedere tradițional... Acesta este un aspect... Legat de aceasta, dar referindu-ne și la muzica tradițională, să dau un exemplu concret: am fost de curând la Asău, în Bacău, unde sunt mai bine păstrate tradițiile arhitectonice, dar, când a fost vorba de muzică, muzicantul din sat lipsea... Trebuia adus de la „centru”: și aici avem noroc de autorități care prilejuiesc existența unor ansambluri, precum acela de la Bacău, „Busuiocul”, unde director este coregraful Petrică Vlase... Cei care dansau la acea sărbătoare nu erau însă cei tineri ci tot „bunicii”. Oameni blajini, cu bun simț... Ca să ating și altă dimensiune, cea culinară, cei de acolo au oferit oaspeților, printre care erau și niște americani, cozonaci, poale-n brâu, toate făcute acolo...

Desigur, nu mai poate fi înnodată cu prezentul o anumită tradiție... Nu mai avem „hora duminicală”, care presupunea existența unui muzicant permanent, această horă fiind un element esențial, fenomen complex, în viața comunității, aici „legându-se” quasioficial tinerii care vor încheia căsniciei,

asigurând viitorul societății rurale... Aici, de exemplu în Oltenia, Montague și Capuleți locali erau atenți ca tinerii să nu se țină de mână fără... o batistă...

Bun. Trebuie să observ o lipsă a specialiștilor autentici. Care să învețe noile generații... Ar fi simplu dacă fenomenul nu s-ar întrerupe, dacă i-am lua pe nea Ion, pe nea Gheorghe, pe care i-am pune să danseze precum dansau ei în tinerețe și tinerii să învețe de la ei... La nivel academic, universitar, există o ruptură între teorie și practică. Se predau doar principii generale. Ies „specialiști” care însă nu cunosc „jocul”. La Academia de la Cluj studenții nu fac dansuri... trebuie valorificate arhivele... Arhiva mea, de 150 de volume, de pildă, am donat-o la Sibiu, la Centrul Cultural de acolo...

Pe de cealaltă parte, instructorii de dans rămân de obicei doar la un anumit nivel de cunoștințe teoretice. Se pune întrebarea: ce instituție poate perfecționa acești instructori?

Cert este că acolo unde va fi simț de răspundere și plăcere, se va face la nivel local; deocamdată, la nivel central, instructorii nu sunt recunoscuți ca și cadre didactice; nu sunt încurajați pur și simplu... Eu, personal, încerc un sentiment de neputință totală.

Poate ar fi de urmat exemplul Bulgariei, unde există o centralizare din punct de vedere administrativ, deși, acolo, din experiența noastră de la festivaluri, cele două formații de la sud de Dunăre văzute de noi nu respectau întrutotul tradiția...

Totuși, ca o concluzie, pe viitor, dacă vrem să păstrăm tradiția, o putem păstra, dar totul e pe mâna autorităților... Este vorba de un anume „bun simț cultural” pe care unii trebuie să-l aibă, altfel nu pot fi considerați decât niște – scuzată să-mi fie considerația – „nesimțți culturali”. Înainte existau „Școlile populare de artă”. Acolo existau programele analitice, pe 4 ani de zile. În aceste programe sunt trecute jocurile de bază, pe regiuni etno-geografice. Trebuie din nou acordate aceste programe. Noi am făcut un pas prin cursurile Asociației Coregrafilor. Am avut 22 de absolvenți ca instructori de dans. Am mers cu propunerea la Minister dar noi nu eram avizați! Și cei 22 nu au putut să fie angajați ca instructori la diverse instituții...

În Țara lui Nu Se Poate, nici nu vei avea viitor pentru tradiții. „Nu se poate” este un răspuns iresponsabil. Avem o grămadă de ansambluri profesioniste, dar... nu sunt tradiționaliste. Așadar, nu sunt perfecte...

Și fiindcă venise vorba și despre perfecțiune... Pot spune că în acest domeniu al dansului popular, am fost martor la astfel de momente... Mă refer la unul dintre primii mei profesori, Gheorghe Popescu Județ, părintele Județ, țaran din Argeș, aproape de Boteni, dansator ideal al stilului muscelan. Însuși Corneliu Baba a vrut să-i dedice un monument, atât de mult l-a impresionat. El a activat în ansamblul „Ciocârlia”, al Ministerului de Interne, și când dansa „Brăul pe șase” se transfigura pur și simplu... Nu vedeai cel mai mic efort pe chipul său... Da, cred că el a atins perfecțiunea în acest domeniu...

La fel, în privința „Șeptetului” din satul Chimintelnic din zona Mureșului de câmpie... Șapte perechi care dansau numai ceea ce este tradițional din județul Mureș... Româneasca, Românește de purtat, românește de învățat, hărtașul... Aveau niște figuri, de ziceai că zboară prin aer, că levitează... ca indienii aceia. În ceea ce mă privește nu cred că am atins într-adevăr perfecțiunea... Dar este posibil să nu știm noi când atingem perfecțiunea...

A consemnat **a.g.secară**

Psalm

10

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

septembrie
un cabinet vechi
miros de clor
halate albe
palme fine
se lăsau leneșe
peste foaia mea de
analize
ochii mă usturau
lângă alte raze
ceva mai puternic
decât oboseala
de la 6 a.m.
mă izbea
de patul metalic
acolo Doamne
convinsă eram că
mă vei părăsi

nu știam cum e
să fii internat
dar cu fiecare
injecție
alături de pastile
la ore fixe
vocea la telefon a
fratelui meu
făcea ca fiecare apus
și răsărit
să fie dintre cele
mai liniștite

insomniile
micile obsesii
mama era acolo
să le aline
dormea pe unde apuca
doar să nu fiu
singură
când mă trezesc

eram împăcată cu Tine
mă resemnasem
mai ales atunci când doctorii mă
examinau
iar Tu îmi împrăștia grijile pe un
câmp întins de parcă erau flori

Lancellotti Chapel

când duce ostenit
mâna la tâmplă
umerii învinși
lasă ca linia verticală a crucii
să-mi devină unealta de chin

Raluca Blezniuc

câteva secunde toată viața mea
putea fi cel mai bun lut
pentru ceramică

uneori noaptea târziu
trasez în minte o șosea
care mă duce
dincolo de aceste ziduri
unde odată am mângâiat
grumazul aplecat

și n-am știut altceva ce să fac

lângă o coală albă de hârtie

*
o privesc fără să simt
vreo teamă
sau o dorință nebună de mărturisire
pur și simplu o țin în mână
ca pe un copil abandonat

*
când sunt invitată în oraș
de obicei vorbesc nimicuri
la urma urmei
povestea mea e prea simplă
am iubit
și nu mai vreau să mă umilesc
astfel
niciodată
cineva se obosește să mă înțeleagă
fumând din narghilea
destul de naiv gest
după care se prefăce că e ocupat
căutând portofelul
pentru a-mi plăti consumația
dar am să refuz politicos
ca întotdeauna
aceste donjuanisme patetice
*

noaptea obișnuiesc să citesc
nu pot sta locului
cu o carte în mână fac ture
din bucătărie
până în dormitor
și iar
câteodată mă plimb
cu periuța de dinți în gură
stau întinsă apoi pe covor
cu ceașca de cafea lângă mine
dimineța mă surprinde
cu mp3-ul în urechi
ascult obsesiv și o lună de zile
aceeași melodie
*

de multe ori când stau în pat
după-masa
mai ales sâmbăta
mă înconjur
de foi albe
nu știu de ce îmi dau o senzație
de bine

*
ieri la festivalul luminilor
am mai întâlnit un tip
era atât de sufocant
încât aș fi preferat atunci
să fiu teleportată
într-un troleu aglomerat
să fiu strivită de oameni
transpirați
*

mi s-a făcut brusc dor
mă gândesc să iau la noapte
un tren spre bucurești
nu l-am mai îmbrățișat de mult
pe tata
*

vara asta trebuie să mă duc la sighet
deși imi va fi pustiu și străin locul
cum bunicu nu mai e
anul ăsta nu mă va aștepta nimeni
cu o floare în buzunar
sau cu leagănul pus în mijlocul grădinii
lângă cireș

duminica va trebui să-mi calc rochia
desigur că eu mai tare o șifonez
voi sta iar o oră tăcută în bancă
catolicii au obiceiuri ciudate
dar măcar e răcoare în biserică
eu nu l-am întâlnit niciodată
pe Dumnezeu
în vreun lăcaș sfânt
l-am simțit mai degrabă
în serile când plângeam în hohote
sau când mergeam cu bicicleta
până la croitoreasă

Stela Iorga

dans macabru

oasele îți cădeau unul câte unul
închipuiau
un castel pe țărmul oceanului
la care se jucau copiii
neștiind pe ce pun mâna
și tot așa reclădeau
mii de castele
la deauville
din oasele tale
tu un străin erai
în propriul tău
sine
așa cum te vedeam eu mereu
nedespărțit de mine.

descântecul

ce pasăre a nopții
îți bate la ușă
străine
cine
vrea să știe de tine
în puterea nopții
duhul ah
duhul tăcerii
veșnice
intră
în casa-mi
de piatră
în casa-mi de stei
unde ești tu dragă doamne
să vii
și
să mă iei.

în balans

hâd îmi atârnă capul
ca o lună plină
de ramura unui copac
putredă sunt
de la inimă în jos
sclipesc ca un putregai
a viață mică
de furnică îndrăgostită și uimită.

**

într-o zi unele imagini nu te mai ajung
așa cum înecații nu își mai găsesc
drumul înapoi spre casă

în ocean
ah moartea și cuvintele ei
fără sunet ca vata
deauville
îmi atârnă la gât

ca un inel la piciorul unui porumbel mort
unu doi trei doamnă balans
iubirea putrezește lin pe pași de dans.

acorduri

deodată muzica îmi devine străină
de mine la deauville
nu o mai aud
altcineva începe mă scrie
pe alt țărm cu mult mai minunat
plin de foci
care nu sorb apa în plămâni
iar stelele de mare nu mor la mal
totul tresaltă
ca și cum ai pișca bașii unui acordeon
și un cântecel vesel se ivește
brusc
dintre stânjeneii morții.

vara indiană

mă scriu la deauville
cu ochii altcuiva
mai fericit și mai rotund ca mine
cu găvane mult mai perfecte
pentru așa moarte neînduplecată
ca o vară indiană.

vals bolnav

câtă iubire
era în deauville
focile se sărutau pe mustăți
și băteau jucăuș

din aripioare
săltând de burți 'nainte
totul strălucea
în blana lor udă
pretutindeni te puteai oglindi
ca în soare
vai cât de multă dragoste era
și noi doi eram în ea
azi din găvane ude
oceanul se năpustește
spre deauville
și viața mustește a disperare.

glissando

la deauville oamenii scot sunete
nu vorbesc
ca scoicile
în care se aude oceanul
inima mea bate în una din ele
singură ca un albatros pe mal
la deauville
frumusețea e perfectă
are formă și un nume
focile zburdă pereche
și se scufundă
cu un suspin
în lacrimile mele.

peisaj

ninge peste frumosul deauville
albatroșii zboară înfrigurați
peste talazuri
ninsoarea îi confundă
e o zbatere de alb
și de furtună
la deauville
viața și moartea merg mână în mână
cu ochi vineți
lin mi se aștern cearcănele morții
pe chip
ninge liniștit
e o împăcare cu acest mal
totul se scrie din cer cu zăpadă
acoperă vara indiană
pe țărm urmele păsărilor scriu
mici hieroglife
iar focile tremură stingher de frig
inima mea se îngroapă în flăcări
în ninsoare
fără să se stingă.

tellus

caut în țărână îmbrățișarea caldă
zahărul din rădăcini cristalizez în gând
mă joc cu pietrele le strâng în mână
pe lespezi mă întind și plâng râzând

trezești în mine atâtea începuturi
ca-n frunze și tulpini să împing seva
sortită vieții încă din adâncuri
împerecheată-n arcuri cu lumina

deschide pumnul privește-mă prin mii de ochi
trezește-mă din somnul blestemelor străvechi
iubește-mă prin mii de mâini întinse în sorbire
deschide pumnul găsindu-te în mine

unde ai sădit fărâma va crește în eon împletire

Neuroștiințe pe plajă

Valuri de șampanie au îngropat bucuria în nisip
Iar noi
Stăm pe plajă cu meduzele
Goliți de orice sentiment
Așteptând marea să ne tocească
Începând cu degetele de la picioare
Până când rotunzi
Vom trece drept perle
Pentru șiragul unei noi iubiri
Dar nu a noastră
Ridicată până în cer
Prăbușită apoi în deșertul ipocriziei

Nu din vina dopaminei
Am uitat
Am privit în lături
Sau am fugit de greutate
Ea ne-a dat răsplată dulce
Durerii de a fi în doi
Cu o motivație adânc înrădăcinată
Pentru a fi cunoscută

Călin Derzelea

Medic, n. 13 ianuarie 1981

Studii: Universitatea de Medicină și Farmacie

„Carol Davila” – București. Membru al cenaclului „Atitudini”

al Casei de Cultură a Municipiului Ploiești. Debut în revista

Atitudini iulie 2010. Prezent în antologia

Melancolie Diesel, 2010. Membru al cenaclului online Lira21.

Prezent în antologia *Poetic@*, 2011.

Alexandru Biantropol

ora exactă de la cotroceni

ciocane macină zile și nopți
din nicovală timpului
urechile noastre culeg aceleași note

la cotroceni se dă ora exactă

hainele fug de pe noi
dansează singure după un refren mincinos
ca o frământare de cimpoi

iar gândurile ne poartă de mână
în fiecare seară
la b unu se dau speranțe

peste leșurile noastre încă vii
coboară sărăcia ca un stol de corbi

a fost ora douăzeci
și unu

de toamnă

îmi amintesc
într-o zi te urmam și am rupt dinadins
o creangă de brad

umbrea drumul în fiecare dimineață o dădeam la o parte
venea mereu înapoi cum vin și eu la tine

e toamnă mă așez pe buturugă îmi spui
aceeași poveste

îmi dezvălui frumusețea celor o mie de feluri
de a privi iar eu nu întreb niciodată de ce
nu mai doare creanga de brad nu mai
miroase a rășină

și nici de ce mi-au crescut rădăcini noduroase
în loc de picioare

Membbru al cenaclului Atitudini - Casa de Cultură *I. L. Caragiale* - Ploiești

accident panegiric

în mașină un șofer vorbește cu timpul despre vernisaj și crede că nu-l aude stâlpu

andreea ține lumânarea pe mașină
îngenunchează și se gândește la scoarța mașinii.

andreea cu anorexie nu mănâncă sentimentele trecerii mele
pentru că un cocalar se poate arunca asupra vestigiilor mașinii

un erudit scoate o clipă capul din albastru pitagoricesc și strigă
disperat se afundă în lichidul de frână

andreea îmi șoptește că suntem hidoși și victime
ale imaginației automobilistice lumești

adevărat este ca nu mă miră, bonusul mașinii e viața cea liberă
deasupra noastră unitatea vieții ne-nvață ce-i moartea

andrea vine și ea în lumea mașinii

eruditul trage la mal motorul și vorbește despre scorul accidentului de mașină

sentimente

catapeteasmă de foc
legată cu un trunchi
fundația sărutându-se
vibrează cu flacări

zumzetul de lăută lină
agită mâna taifun
spațiu și armonie
îmbrățișare de aer

valuri mor pe plajă
refugiu și compasiune
odihnă din argint

mănunchiuri de abur
sufletul ridică
visare e în cer
sub un nor

idei de cuplu
sărutări care explodează pielea
ecouri cufundate

Omul comun

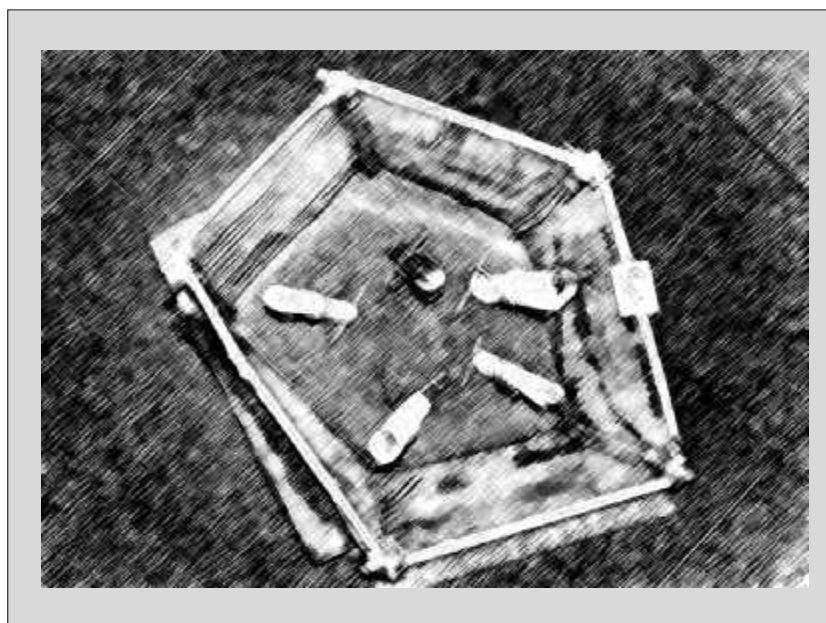
Am să destăinui omul din vis
cu vocea răbdătoare
cine ești tu
cât câștigi și în ce uzină lucrezi.

Am o dorință să știu despre tine
pe foaie să notez
ce voce are sunetul tău.
Asta îmi e dorința
nu e de ajuns
vreau să știu viața
totul e deșert

Pentru a visa la viața vocii
trebuie să pătrunzi în bloc la temelie
să vezi urzeala culorii
să cauți până ce afli
firul de vis din ce-i făcut.

Caut unitatea omului din vis
în pâine, vin și forma necoaptă
cu nerăbdare mușc din pâine
grâul mă duce la lanul din câmpul rotund
vinul îl sorb și simt broboana strugurelui

omul îl caut în foișorul
verbului
în toate umblu pe val
ajung să întreb
cum te numești
unde locuiești
ca să-ți trimit în dar
vocea omului dintâi.

Romeo Ilie

Regele păsărilor

Regele păsărilor sunt!

al celor ce-au zburat
pe fereastra deschisă
a țipătului
de carton.

Regina mea,
strămoașa florilor de piatră
îmi poartă regatul
spre cuibul de sare
arzătoare.

cioplirea în vid

am cioplit în vid
o mână,
care să mă țină, la rându-i
de gând.

doar așa, ocupat cu "iubirea",
el nu va mai plânge
după fâlfăitori glazurați
ci va trage cu
"arc-en-ciel"-ul
săgeți eterice
înspre norii necioplîți,
antropofagi.

mistere trase-n ciocolată

în lumina ascunsă a lunii,
gheișa-mi masează norii de cenușă.
și-mi scrijelește pe ei
mistere trase-n ciocolată.

când soarele răsare
aștept să mă cheme delirul...

dar e a "n"-șpea zi după sfârșitul
zilei a șaptea
și focul s-a tot stins
în dosul stâniei...

din piatră cioplesc în suflet mormânt

din nisip zidesc în inimă altar,
din nisip stropit cu apă fără pești
și-l închin reginei cu comete.

###

din piatră cioplesc în suflet mormânt,
să mi te-așezi aici, ca o idee,
și să-mi învii -
un soare mai aprins
când luna va dormi
în verighete.

Potopul sihastrului

șapte zâne îmbrumate
l-au tras din mormânt
de sub cruce,
și-n câmp l-au pironit, pe jar
hrănindu-l cu bucăți
de lună dulce.

dar glasul lui șoptit
a slobozit din cer
potop de foc și de pruncie -
amară soartă și-au văzut
zânele lovite de urgie.

el s-a întors sub cruce,
în mormânt,
cu aripile-nrouate-a jale
și ochii plini de-același jurământ:
să fie-ostaș aceluiși Cuvânt
cât va avea un loc sub soare.

poem cu actorul-înger mimând o scenă, în arenă

din fire de nisip
îmi țeș aripile,
din fum de țigară amară
îmi leg orizontul
peste creștetu-mi vag.

alerg ca un atlet dopat
cu sacul de viduri
în spate,
doar-doar m-oi lovi
de-o oglindă de jar...

să intru prin ea
și să ies,
golit de amorf-
plinit de libertate.

Tropotind prin furtună

Herghelia cailor negrii
străpungând prin furtună.

Selena-i vrăjită, acolo-n
astralul târziu
și uită să-i caute
mării, prin plete.

Venus din Milo

De dimineata
m-a îmbrățișat chiar ea...
Venus din Milo.

Brațele ei au rămas
aripile mele spre lume -
și iat-o ciungă, cum o știe lumea,
numai bună de pus în vitrină.

Ea a rămas un ou de struț, imperial-
eu, aripi pictate
cu vin, amestecat cu morfină.

Se furișase în pat mai de mult
de pe vremea când artistul
studia ombilical
marmura uitată virgină.

Din vitrină,
ea mă privește mândră;
eu zbor și împrăștii rugină.

colivia a ieșit la promenadă

din oglinda înnorată,
colivia a ieșit la promenadă.
mânjită în roșu,
ca inima privită prin gaura cheii.

prin gaura coliviei
cheia se vede de pe acum
liliachie...

pe sub gândul de azi

pe sub gândul de azi
mi-am tras un tricou jerpelit și murdar
doar, doar nu s-o vedea
cu fiul meu dintr-o viață anterioară

Existența oricărui matematician respectabil se situează, inexorabil, la capetele unui segment de valori. Între bun și prost, el nu va accepta sau înțelege niciodată starea mediană. Între frumos și urât, între mare sau mic, între ideal și lumesc, el nu se va situa în starea de compromis. Cu cât însă un matematician devine mai încrezător în forțele proprii, cu atât marginile segmentului sunt depășite în exterior, albul devenind translucid, iar negrul un abis impenetrabil. Aparent, o lume fără măcar nuanțe de gri poate părea tristă. Pe de altă parte, strălucirea albului sau gravitatea negrului îndreaptă simțirea către stări sublimate puritate extremă. În balansul acesta existențial, matematicianul alege instinctiv forme de manifestare ciudate pentru omul de lângă el, dar absolut normale pentru simțirile sale. În căutări, segmentul se curbează uneori, devenind drumul cel mai scurt pe pseudosfera antimaterială. Iubirea devine ură neîmpăcată, iar indiferența - dragoste năvalnică. Frumosul se cufundă în adâncurile unei haznale, iar urâtul se metamorfozează într-o simfonie alb-neagră...

Astăzi, într-un moment de relaxare, m-am dus la cimitir! Dacă ați citit cu atenție gândurile - rândurile de mai sus veți înțelege deîndată. Ce stare poate fi mai opusă tumultului vieții cotidiene decât cea a liniștii absolute dintre morminte? Ce loc poate ascunde atâtea povești încheiate, destine tragice sau congruențe finale ale unor vieți inegale?

Mă plimb agale, printre cruci... Văd monumente somptuoase cu funcții sau titluri vremelnice încrustate adânc, alături de cruci dărâmate de sataniști eutanasiabili. Durata prea scurte, timpi prea întinși rezumă destine în cifrele seci.

Pașii mă-ndreaptă în gândurile-mi fugare către două cruci uitate de vremi și de oameni. Dărâmate și mâncate de carii, nu mai păstrează nici măcar vremelnicele nume. Mă așez lângă ele și încep să mă gândesc la posibilele lor destine. Oricât aș încerca însă, raționamentele nu se înlănțuie, ceva lipsind din această ecuație existențială. Aș vrea să mă ridic și să plec, dar o mână neștiută, venită dintr-o lume paralelă, mă apasă și-mi induce adânc un sentiment de așteptare, dar și de neliniște.

De nicăieri, lângă mine, apare o bătrână cât somnul veacurilor.

- Mamaie, te rog să mă scuzi, de mult vîi pe-aici?
  - Dintotdeauna băiete, dintotdeauna, îmi răspunde încet și stins, parcă nevrînd să-și tulbure amintirile.
  - Nu știi atunci, mamaie, ce oameni se odihnesc aici?
  - Ba cum nu, maică! Uite asta de aici, a fost profesor universitar, Mitică parcă-i spunea, că a făcut și băiatul meu cel mare matematică cu el!
  - Cumva Dumitru Smaranda? întreb eu, tremurând de emoție.
  - Da maică, așa, Dumitru Smaranda! L-ai cunoscut? Oi fi și dumneata tot din asta cu cifrele?
  - Da maică, tot din asta, de-abia reușesc să îngaim. Dar alături cine este?
  - Aaa, aici este o mare vedetă! A fost și actriță și cântăreață, a cântat și la festivalul de la Mamaia prin '70... Cum o chema?
  - Nu cumva...
  - Ba da, maică, chiar ea este!
- În timp ce în mintea-mi încep să fremete nenumărate

amintiri, bătrâna se îndepărtează ușor, dispărând pentru totdeauna din viața mea, dar materializându-se la orice chemare a unui gând rătăcit printre cruci.

Dumitru Smaranda îmi fusese dascăl la facultate, inițiindu-mă în tainele geometriei curbilor și suprafețelor. Dansul geodezicelor rotitoare pe sferă ca într-o transă a unui derviș, perfecțiunea teoremei egregium a lui Gauss, dar și liniile de curbură ale unei suprafețe pe care învățacelul aluneca cu viteza unui montagne russe, generau un spectacol straniu, dar sublim.

Mitică Smaranda cum îi spuneau colegii, dom' profesor - clasic apelativ al studenților dintotdeauna, intra în amfiteatrul de la parterul Facultății de Matematică din București, cu veșnica țigară aprinsă, șchiopătând și zâmbind pe sub mustața-i stufoasă. Ochii lui de viezure scrutau gândurile fiecărui student, începând cursul de fiecare dată altfel, în funcție de starea noastră de spirit, ascunsă, dar pătrunsă de mintea-i scormonitoare.

Teoremele se derulau încet, dar neîntrerupt, punctate de sincope ce vizau posibile continuări sau dezvoltări ale acestora și, inevitabil, în loc de *Quod Erat Demonstrandum*, sfârșitul acestora era marcat de țigara stinsă pe tabla de lemn, urmată de o alta, pentru că, nu-i așa, teoremele sunt multe...

La început, dom' profesor mi s-a părut îngrozitor de urât! Poate așa și era! Cu fiecare curs însă, se metamorfoza, iar frumusețea spiritului atenua imperfecțiunile naturii!

Într-una din zile, după ora de curs (*în anul al treilea*), ne-a dat un număr de teme facultative de cercetare. Evident că nu le-am luat în seamă, spunându-mi în gând că nu are rost să îmi pierd timpul cu încercări din start eșuate. În săptămâna care a urmat, un coleg - mare farsor și ajuns astăzi la fel de mare om de afaceri, a prezentat o așa-zisă încercare. Dom' profesor l-a privit cu îngăduință și i-a corectat tot, până la momentul în care nu mai rămăsese nimic din teza inițială a colegului. Ajuns acasă, am început să plâng! Pe măsură ce ochii erau din ce în ce mai înecați în lacrimi, încrâncenarea mea devenea mai intensă. Cum era posibil ca impostorul acela să fie chemat la tablă și să țină o parte a unui curs, chiar dacă profesorul îl corectase în permanență? O săptămână încheiată nu am dormit mai mult de 3-4 ore pe noapte și am cam și chiulit (*acum pot să recunosc!*). Tot timpul cursului m-am frământat cum să-i dau profesorului ceea ce lucrasem... Îmi era jenă și frică totodată ca să nu mă ridiculizeze. Individul acela lucrase vreo 3-4 pagini și nici acelea nu fuseseră bune, iar eu aveam acum vreo 30, pline de teoreme și propoziții! Când profesorul a terminat expunerea și s-a îndreptat agale din amfiteatru, pe holul de ieșire m-am apropiat și i-am spus timid:

- Dom' profesor am lucrat și eu dintr-una din temele pe care ni le-ați dat!
- Aha, și a ieșit ceva?
- Da, câte ceva, i-am răspuns, fiindu-mi teamă să-i spun de zecile de teoreme.

A plecat cu foile în mână, iar săptămâna următoare m-a chemat la el și mi-a spus: "Măi băiete, e foarte bine ceea ce ai lucrat, dar știi, nu pot să-mi permit să-ți cedez un curs întreg!". Acesta a fost momentul de cotitură al vieții mele, fiecare carte sau articol încheiate de atunci având prefața în acea replică!

(urmarea la p.29)

Pictorul (fragment)

Plouă. De multă vreme nu m-am mai spălat. Ridic ochii spre cer și nu știu dacă îmi multumesc sau îl cert, nu mai am putere să discern.

De ceva vreme n-am mai putut vinde nimic, tablourile rezemate de zidurile care preced drumul spre mormântul sfânt se vând din ce în ce mai rar, iar expozițiile au devenit o amintire pe cât de frumoasă pe atât de dureroasă și de irealizabilă. Proprietarul mi-a tăiat rând pe rând, apa, apoi lumina și acum mă amenința cu evacuarea. Nu mi-e teamă.

E bine, se poate sta și sub cerul liber dar ce să fac cu atelierul? Gândul acesta mă urmărește mai des ca propria umbra. Nu-mi dă pace. Ies din casă dimineață devreme înainte să mă trezesc, mi-e dificil să-mi răspund mâinilor care tremură din disperata nevoie de a picta.

Cutreier rând pe rând străzile uneori oprindu-mă atât de atent la detaliile mici și ne semnificative de parcă ar fi prima dată când le vad. Uneori trecând prin fața unei vitrine mă tezez cu un chip cumoscut care se uită la mine de dincolo de geam. Stau în picioare în fața lui și mă privesc. Am senzația că silueta fără consistență din fața mea atârână de un cui invizibil, ca un simulacru al așteptării. Mă simt murdar, murdăria și tristețea sunt acoperite de mânia. Fața palidă ca a unui bolnav de gălbănare, punge aproape vineții sub ochi. Cine-i insul acesta cu mutra dezgustătoare și ochi istoviți? Nu recunosc decât trăsăturile care se ivesc de sub barba deasă.

E un tip de care n-a mai rămas decât pălăria. Părul soios curge pe sub borul pălăriei care a rămas neatinsă nici de mizerie, de nehrană, de nimic. E singura care îmi aminteste de mine. Demnă, distinsă, dându-se încă rotundă pe capul care se înclină tot mai mult spre înainte.

Mă poartă cu respect încă.

În rest, cămașa altădată țepăună foșnind pe lângă reverul hainei astăzi nu mai e decât o amintire. Locul foșnetelor a fost luat de mormane de pete de sudoare amestecată cu praful ridicat de pe aleile parcurilor interminabile pe care le străbat. Nu știu de ce.

Pășesc pe alei și uneori am senzația că aștept să se prăbușească pe ea trupul unu înger care să-mi împrumute aripile.

Ocotit de noaptea care își târâște încă trena peste străzi, alunec pe nesimțite în prezent. Strada, în timpul zilei un adevărat furnicar acum se odihnește în liniște. Nici urmă de turist, nici urmă de copil arab târându-și traista cu seveniruri și țipând cât îl țin plămâni.

Lunec ușor, ca pe o pantă pe strada pustie.

N-am mai mâncat de câteva zile, când seara pătrunde în cămăruța mea de la mansarda clădirii unde locuiesc și se așterne peste pânzele mele mă opresc. Nu mai pot picta din cauza lipsei de lumină și atunci, mă întind pe canapeaua zdrențuită și refac în minte scene ale gloriei mele.

Nu demult, toate galeriile se îngrămădeau să-mi organizeze expoziții, toată lumea bună, atât artiști care erau chinuți de multe ori de fiorul invidiei dar mai ales oamenii de bine ai orașului m-au îngropat de viu în uitare.

Și prietenii, da și ei erau atunci, acum nu știu dacă ei nu mai sunt sau eu. Parcă revăd strălucirea saloanelor unde

tablourile sfidau atmosfera sclipind în ochii colecționarilor ca un diamant veritabil îmbrăcând totul în linii și culori. Adesea mă gândesc cu durere că hazardul este un înger barbar. Am fost și eu, pe tabla lui de șah un mic rege... Da, dacă mâine aș dispărea n-ar fi nimeni care să-mi sesizeze dispariția. Nimeni. Poate proprietarul care ar veni după chirie și ar fi furios că n-aș mai putea s-o achit. Da, din păcate când gustăm Gloria, credem că tot ce trăim va dura o veșnicie, sau o veșnicie și ceva. Trist. Durerea pe care o simt în stomac meditănd astfel mă încovoiază. Da, încă revăd scena focului pe care multe din tablourile mele au refăcut-o în stări și unghiuri diferite deși n-am reușit să scot din interior încă dinozaurul care mă chinuie.

Pictasem până târziu.

Adesea adormeam privind una din umbrele care mă chinuie la tabloul la care lucram. Și rămâneam așa, privindu-l nemișcat uneori ore în șir până când de dincolo de mine o mână îmi lua mâna și puneă o lumină sau o umbră și schimbă întreaga viziune care până atunci rătăcise.

Pesemne așa se întâmplase și în acea noapte. Nu știu de unde și cum, nu-mi amintesc nimic, doar că o fierbântăală îmi zgâria nările și m-am trezit amețit. Când am deschis ochii tot atelierul trosnea sub pașii repezi ai flăcărilor nesătule iar de dincolo de perete auzeam țipete și voci. N-am reușit să țin prea mult ochii deschiși pentru că un suflu fierbinte s-a năpustit ca o fiară sălbatecă asupra mea. O amintire dureros de fidelă a evenimentului mă urmărește încă.

Știu că am închis ochii să mă asigur că nu-i un coșmar, i-am deschis din nou și atunci am realizat dezastrul. Nu, nu era vis, deși toată ființa mea ar fi dorit să fie. Toată nenorocirea se petrecea aievea sub ochii mei. Cu puținele forțe trezite m-am năpustit pe terasă și de acolo am sărit pur și simplu urmărit îndeaproape de flăcările care îmi transformaseră casa într-un iad în miniatură.

M-am prăbușit pe caldarâmul trotuarului din spatele casei. M-au dus la spital. Focul și-a luat tributul. O parte din fața mea rămăsese lipită de marginea pervazului pe care îl atinsesem în goana disperată și salvatoare.

Da, m-am salvat, dar nu întreg.

O parte din mine, și nu partea schimonosită a chipului, murise odată cu focul acela. O parte din mine s-a îngropat în cenușa tablourilor mele, acolo, în talpa care mai poartă încă amprenta casei.

E dureros. Au trecut 5 ani de atunci și e suficient să simt aburul cafelei sau ceaiului fierbinte invadându-mi nările că întreaga scena începe să-mi treacă prin fața ochilor chinându-mi ființa. De atunci, n-am mai fost capabil să ajung niciodată acolo. Străbat zilnic orașul în lung și în lat, ca o nălucă, ca o căutare permanentă dar niciodată acolo. Nu m-am mai întâlnit de atunci cu cel care eram atunci niciodată.

Din când în când îmi mai apare într-o imagine din ce în ce mai estompată.

Când mă privesc în oglindă gestul devine o adevărată tortură. Pe partea dreaptă a feței port urmele dureroase ale dezastrului: - o cicatrice mare și destul de profundă. Are forma unui evantai, dar imaginea mă face să mă aprind de fiecare dată când o văd. Și nu, asta nu-i singura rana. Nu, asta e superficială. Cea mai adâncă este rana existenței, a continuării să trăiesc.

Așa mutilat ca un soi de pedeapsă că m-am salvat. Cine știe, poate chiar trebuia să mă opresc să trăiesc atunci și eu m-am împotrivit schimbând planurile. Adesea în urma mea se strâng copiii gălăgioși care râd și aleargă după mine, uneori le aud râsul deși crud totuși atât de batjocoritor că nu mai pot uneori face diferența.

Trec mai departe, deși simt uneori nevoia aproape viscerală să-i strâng de gât și să le strig să mă lase în pace, să-mi duc crucea tristeții în singurătate. Da, trec mereu și merg mult spre nicăieri, aiurea. Însă n-am fost niciodată la mine, la ruine, e prea dureroasă întrevvederearea cu cel care zace închis în ruine. Un gând mă urmărește, focul a ars după ce dormisem împreună cu soția prietenului meu acolo. Dormisem doar sub același acoperiș, nu în același pat.

Cred că totul are o plată și nefiresul relației noastre, trădarea dubla la care l-am supus pe iubitul meu amic s-a răzsunat. Poate...Nu mai știu nimic de ei, din noaptea aceea. Sper ca flăcările care nu m-au mistuit să mă fi purificat.

Pe mine și locul acela pe care îl văd ca pe un cimitir. Da, îl văd ca pe un cimitir, sau mai bine un crematoriu, acolo au ars toate clipele mele de fericire, toată munca tinereții mele care se depărtează cu fiecare zi. În multe nopți gândul acesta îmi tulbură somnul. Deschid ochii. Mă foiesc în așternuturile care deodată devin fierbinți și năucit consimt povara tăcerii. Deși strâng ochii cât pot de puternic ca un copil speriat, totuși conștiința curge, încet și lent se trezește din letargia nopții și imaginea dezastrului în care am ars devine tot mai vie până când fumul îmi invadează plămâni și mă ridic în fund în pat încercând să-mi controlez respirația. Devine greoaie și apăsătoare.

Conștiința mă cară ca pe un leș în interiorul memoriei. Mă ridic dintr-o săritură. Mă simt pregătit să înfrunt bestia roșie dar timbrul unei voci născute din adâncurile fierbinți este suficient să-mi astupe muștiucul dorinței.

Tensiunea îmi crește atunci ca bălbăiala unui ins în fața morții. Mă scutur, dau din mâini lovindu-mi pieptul și încet, încet respirația devine tot mai calmă, se reglează. Încet, încet, lucrurile își reiau existența, mă împresoară și mă aruncă că dintr-un vârtej în prezent.

Zgomotul flăcărilor însă rămân, îmi sună în urechi încă ceva vreme după. Îmi este imposibil să scap mai repede de vocea lor. Urcă încet, încet asemeni unei amenințări, mă sufocă...

De multe ori noaptea se scurge sub pleura amintirii, eu măsurând odaia încercând să fac slalom printre tablouri, șevalet și vopsele, precum și lucrurile personale care la lumina lunii par mai mici. Mă simt prizonier în acele nopți care mă strâng ca într-o menghină iar deși sub ochi nesomnul mi-a pictat cele mai întunecate cearcăne, mi se pare agonizant.

Mă ridic și mă duc la fereastră. Fereastra acestei odăi a fost cea care m-a fermecat din prima când proprietarul mi-a arătat apartamentul. E mare, atât de mare încât elimină aproape definitiv problema iluminatului. În încăperea se intră printr-un coridor îngust, întunecat și sufocant, dar îți dai seama de asta abia când intri în camera binecuvântată cu atâta lumină. Odaia aceasta mai mare, ideală pentru pictat îmi folosește ziua drept atelier iar la ora mesei, atunci când asta se întâmplă, ea devine un spațiu comun care pare de jur împrejur, așa cum e cu multitudinea de tablouri rezemate de pereți, o adevărată expoziție. Curând odaia se va umple cu tablouri. N-am mai primit nici o comandă. Nu una din exterior, pentru că răul de comenzi din interior mă îndeamnă să pictez mereu, așa... la nesfârșit.

Uneori mă obsedează o idee și nu știu de ce, nu-i văd culoarea și frământarea continuă zile și nopți până într-un final când mă ridic în pântecul nopții și ea capătă culoare.

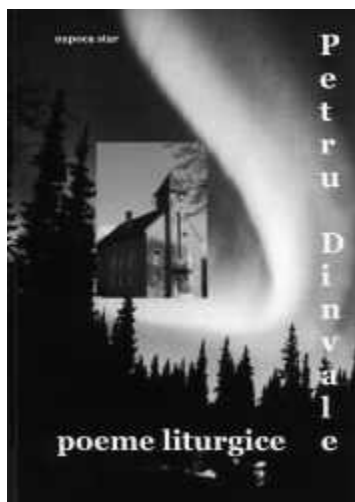
Înălțimea extraordinară a tavanelor și strâmtoarea fiecărei încăperi transformă căminul meu într-un amestec straniu de paralelipiped, cu una din fețe aproape în întregime din ferestre. Pe fereastră, în stânga mea se vede orașul. E încă ațipit cufundat în tăcere. În fața mea un pâlci de palmieri îmi caută pensula. Semiobscuritatea face ca palmierii să pară niște mâini care se împerechiază peste clădiri.

Intru și ies din capetele clădirilor, linii și curbe prin care întârzie rămășița unei nopți face ca în fața mea să pară un peisaj de basme. Acest tablou cu tente de vis albastru mă face câștigătorul războiului cu teamă. Pentru o vreme simt că-i străbat măruntaiele contemplându-l, mă pierd în contemplarea lui apoi, o amorțeală curge prin venele mele cu viteza unei comete, mă întorc și mă întind înapoi în pat.

Sanda Panait

Cărți de Cronici

În paginile
care urmează:

Petru Dinvale și restaurarea poeziei creștine

Că Petru Dinvale (alias Petru Blaj) are o aplecare mai specială pentru poezie înțelesesem de multă vreme și nu ascund că-i așteptam izvodirile lirice cu o înfrigurare nereprimată. Chiar atunci când l-am creditat ca eseist observasem că includea în baza sa de date ilustrative decupaje lirice care-i certificau abilitățile poetice și-l autoriza pentru travaliu liric.

Am spus-o mereu, oriunde mi s-a oferit prilejul, că prima condiție a celui care bate la ușile consacării poetice nu este aceea de a scrie o poezie bună (condiție esențială pentru oricine se încearcă în această delicată și istovitoare ispravă plăsmuitoare), ci aceea de a distinge o poezie bună de una slabă, de a ști ce-i trebuie unei poezii slabe pentru a-și schimba statutul și pentru a-și găsi un loc în inima cititorilor.

Or, Petru Dinvale a făcut această dovadă, chiar în eseurile sale creștine, că este un bun degustător de poezie, că nu confundă rumegușul cu boabele de mărgăritar și că are toate legitimizeările pentru a se-ncerca într-un travaliu poetic.

Acum, că ne-a dăruit această bijuterie de carte, (**Poeme liturgice**, Editura Napoca Star, 2010) îmi dau seama că așteptarea

realizează anevoios, iar Petru Dinvale nu stă pe gânduri când are de ales între grabă și lucru perfect. De asta spun, a meritat așteptarea. Ceea ce ne-a dăruit autorul este mai mult decât o carte obișnuită; nu doar pentru că editorul s-a întrecut pe sine, dar și pentru că s-a dedublat într-un ilustrator de excepție și-a adăugat fiecărui exemplar de carte câte un CD ce completează în modul cel mai fericit textul livresc. Sunt convins că având această ținută maiestuoasă, lucrarea va face o bună impresie la viitoarele târguri de carte.

În plus, prin conținutul ei, cartea restaurează locul și propensia poeziei creștine în lumea modernă – marcată de cerințele viețuirii în imediatitate și mercantilism. De la Nichifor Crainic, Radu Gyr și Vasile Voiculescu poezia străbătută de fiorul credinței creștine intrase într-o fază de evanescență nebuloasă și de stereotipie rigidă, placidă și neconvingătoare. Artificialul, făcătura și găselnițele improvizate se trădează repede, dacă nu se resorb din aghiazmatarul creștinismului și-i trădează și pe poeții implicați în tainele acestui gen – fără să dovedească har, pietate și smerenie. Muza poeziei creștine este de altă factură; nu-i vizitează decât pe cei fixați în evlavie, în dreaptă credință și-n viață duhovnicească. Iisus nu-i părăsește pe cei aleși. Străbate lanuri de grâu și sfarmă zăvoare pentru a alina suferințele celor întemnițați.

Încă ceva; ritualul liturgic este momentul de vârf, esența vieții creștinești și a serviciului divin ce se exercită în zilele de prăznuire. *Dumnezeiasca Liturghie*, a spus-o cu îndreptățire Gogol, este repetarea în perpetuare a măreției fapte de iubire care s-a săvârșit pentru noi, oamenii. (Gogol, **Meditații la Dumnezeiasca liturghie**, Editura Anastasia, 1996, p.16). Este reconstituirea cultică a vieții Celui trimis pentru mântuirea noastră, a suferințelor îndurate de Fiul Omului pentru noi și pentru viața noastră. Orice ar face omul stânjenește și deranjează pe cei din preajma lui, în afară de iubire și de sinucidere. Sunt singurele acte care stau în putința lui și pot fi înfăptuite fără ajutorul altora și fără să stingherească pe cei din jur.

De asta spun, până la urmă, actul liturgic este actul de dragoste care ne umple, sau trebuie să ne umple efemera noastră trecere prin Purgatoriul terestru, este reconstituirea în mic a vieții noastre proiectate în absolut, în raport cu Cel ce-a zidit lumea și-a trimis fiul ca jertfă pentru mântuirea noastră.

Scriind aceste **Poeme liturgice**, Petru Dinvale nu schimbă nimic din înțelesul consacrat al termenilor. Reconstituie traseul urmat de Fiul Omului, cu toate tainele și vămile impuse de viață. De unde Eminescu spunea că în fiecare om își face încercarea o lume, Petru Dinvale crede că în fiecare om sălășluiește un Iisus ecumenic și potențial. Nu toți oamenii au aptitudinea de a se împlini duhovnicește, dar potențialitatea rămâne intactă și acolo unde prototipul rămâne greu de atins. Fiecare om își are geneza, patimile și apocalipsa lui, fiecare își cărauștește tainele, iubirile și se silește spre un Loc al Căpătâni. De două mii de ani, scenariul acesta, scris și bătătorit exemplar de Iisus ține de îndreptar și model pentru om, pentru neamuri și seminiții. *Era mai bine-ar fi zis Naso/ Ovidiu Publius cândva/ Să fii venit în țara asta/ Și noi Ți-o dăm să fie-a Ta./ / Te-am fi primit cum se cuvine/ Ca pe poetul exilat/ În toate casele române/ De la bordei până-n palat.// Era mai bine-ar fi zis Naso.../ Dar dacă n-ai venit atunci/ Te naște-acum în noi, bătrânii/ Și fă-ne iarăși să fim prunci.// Să creștem*

Doamne-a doua oară/ Mai altfel decât am crescut/ Să fie-al Tău și neam și țară.../ Să nu mai fie de-mprumut.// Să ai un leagăn, pat și casă/ Împărăție și curteni/ Să stăm cu toții la o masă./ Și Dumnezeu și pământeni.// (Christos Unul Născut).

Petru Dinvale, ca orice dreptcredincios bine fixat în solemnitatea învățăturilor evanghelice și ca alumn al Celui crucificat știe că plâsmuirea de litanii liturgice reclamă o pregătire mai specială, o curățenie de ierarh pregătindu-se de proscomidie și-și începe plâsmuirile printr-un act de purificare - a casei și a familiei, de care dă seama în primele trei cicluri lirice (**Geneza cu și fără exod, Iisus în ograda noastră și Familia ca o poveste**) - toate trei anunțând apropiata taină a actului liturgic.

Celelalte patru cicluri ale cărții (**Eclesia lucrurilor nescrise, Apocrife și anaghinoscomena, Cântarea Cântărilor mele și Terrae filius**) reprezintă alte trepte ale tainei euharistice, prin care teluricul și profanul cată către absolut și se ipostaziază într-o intenție de sincronie cu divinul. Reținem din **Cântarea Cântărilor** poemul *Imnul dragostei* – o excelentă versificare a pasajului din Epistola Sf. Apostol Pavel către Corinteni, plâsmuită într-o manieră personală, cu reluarea primului vers dintr-o strofă pentru a întări mai convingător înțelesul ideii procesate. *Dac-aș vorbi în limbi străine tuturor/ Chiar îngerești... și dragoste nu aș avea/ Ca o aramă sunătoare aș suna.../ Sau și mai rău ca un chimval zângănit/ Chiar de-aș vorbi în limbi străine tuturor// Și prorocia, dar divin, de-ar fi a mea/ Și aș cunoaște toate tainele ce sunt/ Credință n-am să mute munții pe pământ/ Nu sunt nimic de n-am în toate dragostea/ Chiar prorocirea, dar divin, de-ar fi a mea./ /Și chiar averea de aș da-o la săraci/ Și trupul propriu ars să fie de l-aș da/ Nu-mi folosește nici aceasta la ceva/ Căci fără dragoste degeaba-i orice faci/ Chiar și averea de ți-ai da-o la săraci// Mult, îndelung de răbdătoare-i dragostea/ De bunătate este plină orișicând. Nu pizmuește, nu se laud-alergând/ Și nu se umflă de mândrie pentru ea/ Căci îndelung de răbdătoare-i dragostea.*

Cum spuneam, Petru Dinvale restaurează tradiția - bogată și frumoasă - a poeziei creștine românești. *Arta în sine, adevărata artă*, spunea într-un interviu, *este un dar divin, sacru (...)* *Chiar și în lumea păgână (Homer, Pindar etc) poezia era considerată un dar al zeilor. Că oamenii au tendința, conștientă sau nu, desacralizării celor sfinte și a sacralizării celor nesfinte este o demonstrare a faptului că arta nu este întotdeauna sacră, dar sacral este întotdeauna artă.* Este o judecată estetică, dar și o profesiune de credință căreia - o dovedește și în această ultimă ipostază de poet - i-a rămas profund credincios.

Poemele liturgice reconstituie nu doar momentele unui ritual, esențial în tradiția creștinismului, dar și o predică în sensul cel mai curat al termenului. Autorul se ipostaziază ca un vrednic continuator al poezilor interbelice, care au ilustrat acest gen, vorba lui Eminescu, cu asupra de măsură.

Ionel Necula

Suflet
cătore suflet!

Muze sub aparențe

Poezia scriitoarei Violeta CRAIU poate fi receptată de la prima lectură, pe același diapazon sentimental, ca și proza sa, romanul "Anemona", cum orgolioasă își numește compoziția epică, izbânda sa literară, un fascinant eseu de mare întindere pe o temă univeral umană, dragostea, în

ciuda unei... fracturi structurale, de gen literar, fără consecințe și, în niciun caz, definitorii, influențabile... Poezia sa este eterică, marcată de imbolduri intime nedefinite, dar de-o intensitate cu o octavă sau două peste limita de sus a unei recesiuni sentimentale, pe care poetesa încearcă s-o controleze, nu atenuând-o sau anulând-o, ci s-o stăpânească. Violeta Craiu scrie o poezie sub presiune, deși se străduiește să n-o arate, când pare a se detașa de farmecul muzical al versurilor, sau când doar sugerează inocența elementului de confort epic, cum arătam mai sus.

De altfel, aceasta a fost maniera definitorie a creației artistice a Georgetei Cârjan, încă de la debutul publicistic și literar din ziarele și revistele literare, foarte multe, pentru ca să le amintesc doar, de pe când semna, cu pseudonimul Violeta Craiu, proza scurtă "Bătrânul lui Cazimir" în paginile Suplimentului Cultural al ziarului "Brăileanul", în iulie-august 2001, și o altă proză scurtă, "Sorica", în Revista de cultură și literatură "Dunărea", Brăila, în același an. Debutul editorial este unul convingător cu romanul "Anemona", Editura M.T.M. Prodesign, Brăila, 2001, urmat de volumul trilingv "Două povești – copile drag îmi ești", la Editura Olimpiada, și "Povești adevărate", la Editura Ex Libris, în 2002; romanul "Agonia fericirii", la Editura Edmunt, în 2003 și volumul de povestiri pentru adulți, "Anotimpuri în mov", la aceeași editură brăileană, în 2006. Violeta Craiu este laureată a multor premii pentru proză și poezie, iar literatura sa este tradusă în limbile bulgară, maghiară și macedoneană.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Volumul "Muze sub aparențe", Editura Libra, București, 2010, debut editorial liric pentru poetesa Violeta Craiu, pare construit la întâmplare, protejat însă de o aparență și cochetă neglijență studiată... editorială, pentru că nu are o minimă structură tematică, deși nu-i șade deloc rău așa sum se prezintă, chiar și pentru avizați (!).

Lectorul de carte al volumului "Muze sub aparențe" s-a jucat puțin de-a originalitatea dar nu l-a salvat decât sinceritatea și intensitatea lirică a poeziei Violetei Craiu,

stăpână pe o disciplină clasicistă, de rigoare ideatică și de volute largi, ample ale unei imaginații controlate. “Muze sub aparențe” are doar... aparența unui nonmodel de cum ar trebui organizat un volum de versuri și sfârșește prin a fi acceptat din perspectiva unui altceva la fel de bun ca o formă consacrată de succes asigurat. Cu acest volum, Violeta Craiu și-a asumat riscul să intre și în universul vaporos al visului și al fanteziei, deoarece și-a asigurat competența în arta literară epică, cu câteva cărți de proză, care-i dau imboldul și dreptul să scrie și altfel de literatură.

Condeiful său are oricum exercițiul faptului de creație artistică și-i lasă libertatea să exerseze pe orice claviatură compozițională, lirică sau epică. Posibile stridențe de abordare și, mai ales, de realizare sunt inevitabile, dar Violeta Craiu a învățat să riște, sau să încerce un omenesc... fie ce-o fi!? Și, a reușit! S-a convins întâi pe sine, încearcă să-i convingă pe iubitorii de poezie, așa cum i-a convins pe lectorii prozei sale.

Volumul “Muze sub aparențe”, cu cele 69 de poeme (de fapt, 67, pentru că există și două variante pentru același titlu, deși diferențele sunt imperceptibile...) este original în primul rând printr-o... dezordine organizată - așa cum spuneam mai sus - nefiind structurat pe capitole, pe teme lirice, pe subcapitole literare, pe structuri prozodice sau pe încadrarea în vreun curent literar, tradițional, de tranziție, clasic, de frondă poetică sau de înregimentare în coduri și formule avangardiste; este absolut atipic... Violeta Craiu scrie poezie din nevoia de comunicare cu un alt Eu liric, cu un personaj liric, ca-n “Anemona”, ca un “pas de deux”, pe o constantă tematică, pe care o notează într-un crescendo ascendent de Bolero ravelian, obsesiv, ritmic, apoteotic, exasperant. Poezia sa parcă n-ar avea finalitate; fiecare poem se termină în... “coadă de pește” (scuzați expresia banală!) și anunță, prin alt titlu, altceva, ca o continuare, sau măcar așa ceva ar părea că intenționează, de fapt... o promisiune. În realitate, este vorba de o sensibilitate în clocot, de trăiri în derivă și de un mod particular al poetesei de a se juca de-a poezia, riscând căderea în desuet, dar și de-o benefică apetență în a-și cenzura reacțiile și de a le direcționa spre un nucleu ideatic emoțional. Unele poeme, chiar dintre cele de câteva versuri, ca un Haiku, sunt dominate de o nostalgie resemnată, ca un adagio sentimental pe ritmul grațios, elegant și melancolic al unui menuet, din care tristețea este estompată prin acorduri vivace de coregrafie în roz; un mod surprinzător, prin care poeta se contrazice pe sine prin nuanțarea stărilor sufletești în segmente de timp derutante, ca-ntr-un joc capricios, un ludic împrumutat din crâmpoie de impresii sedate cu tendințe de a irumpe tumultuos. Sunt nostalgii provocate de întoarceri în copilărie, de regrete pentru ceea ce ar fi putut fi și a eșuat în neșansă (sau, n-a fost să fie!),

nostalgii... optimiste chiar (!), pe un nonsens iluzoriu: “bucurii și amintiri / negre pătrate / dureri amăgitoare / ... / și încercări / ... / uneori fericirea / Șablon colorat învechit / un pion / nimic interesant, / un joc...” (“Doar un joc”, pag. 8). Sunt melancolii din iubire: “Foamea dragostei tale / în turnul bisericii / loc ales;” (pag. 13); sau “Se logodește poetul! / Cu frunze fumegând a tămâie / strigă, / strigă cât îl țin puterile” (pag. 15); dar și melancolii de dragoste rănită: “ești o amintire, / cenușă din întâmplări, / iubirea macină peste singurătate, / lumina se-nconvoaie (în) / Tăcere” (pag. 19). După versurile citate, am pus în paranteză doar pagina; explicația este - spuneam și mai sus - că primul volum de versuri al poetesei Violeta Craiu nu s-a bucurat de-o atentă și necesară structură editorială, nu are nicio minimă grupare pe capitole tematice, este făcut în prea mare grabă; are un singur semn de unicitate structurală: mai toate poemele împrumută titlul de la primul vers și, de cele mai multe ori, nici nu este definitiv, sau fericit ales!?

Salvarea vine din calitatea versurilor, o poezie suavă drapată uneori cu brocarturi grele de regrete, melancolii, neîmpliniri, speranțe în roz și realități în gri; iluzii redimensionate în amăgire și acceptare doar ca destin programat: “un film de doi bani existența noastră / pasărea nopții / mulaj de ceară / își frânge aripile / în fiecare colț al neîncrederii” (“Film de doi bani”, pag. 21); sau: “amurgul versurilor cifrate / ... / caută îndoielnica melancolie / și fluviul își frânge / tot mai adânc / în apocalipsa albastră / nedumerirea / și furia timpului” (“Fluviul”, pag. 24).

Există în poezia Violetei Craiu o obsedantă imagine a poetului damnat, robit de pasiuni fulgurante, singur, de cele mai multe ori neajutorat, nemulțumit de sine, de arta sa, de neputința cuvintelor de a exprima puterea trăirilor sale, incapacitatea de a face din metaforă, epitet sau comparații mesagerul zbuciumului său sufletesc: “printre îngeri / poeții rămași au făcut legământ / și au lansat la apă / Poezia” (“Straniu” - prima variantă, pag. 25); elogiul poetului și dreptul său la nemurire artistică: “Doamne! / fă-i îngeri / pe cei care slujesc poezia / și leagă-le inima / de ziua care râde, / ca florile de salcâm” (“Nu mă lăsa zălog”, pag. 36). Poetul, ca ins social și ca artist, mai ales, rămâne într-o stare permanentă de grație și din acest motiv este vulnerabil: “Armura poetului / s-a risipit într-o iarnă argintie / pieptul gol / a-ncremenit melancolia / versurilor nescrise” (pag. 46); de cele mai multe ori, ca-ntotdeauna, poetul rămâne... “singur printre poeți”: “Viitorul nostru incert / o istorie / Sentimentală, / noaptea se revarsă peste versuri / nescrise” (“Amăgire”, pag. 74).

Poeta Violeta Craiu scrie și o poezie de dragoste, când tumultuoasă și în acorduri straviskiene, când patetică și gravă în tonalități wagneriene, “păsări de foc” - idilice sau iubiri pătimașe walkiriene, pe o claviatură sensibilă și dramatică, în La major tânguitor și trist: “Nefericirea, plânsul și Wagner / îndrăgostit în abisuri / ... / cu tainice

Hristo Pelitev (Bulgaria)

Cum a fost creată femeia

După ce Dumnezeu l-a făcut pe Adam din lut și i-a dat viață, și-a zis în sinea lui: „Acum cred c-ar fi bine să-l însoțesc pe Adam cu cineva care să-i spele și să scoată sufletul din el, ca să nu-l lase pradă gândurilor negre!” Drept care a chemat un înger la el și i-a spus: „Ascultă cu mare luare aminte la ceea ce vei auzi! La noapte te vei apropia de Adam și îi vei scoate o coastă din partea stângă, de lângă inimă. Dar nu care cumva să-l trezești! Îi vei scoate coasta cu mare băgare de seamă și mi-o vei aduce fără întârziere!”

Îngerul s-a închinat lui Dumnezeu și a zburat spre locul în care se afla Adam. Cu foarte mare grijă, după cum spusese Dumnezeu, i-a scos coasta din partea stângă. Adam dormea dus și nu a simțit nimic. Îngerul s-a întors de îndată la Dumnezeu ca să-i dea coasta dar, între timp, Dumnezeu adormise și îngerul n-a îndrăznit să-l trezească. A rămas la ușă și s-a pus pe așteptat. Atunci bineînțeles că a apărut diavolul, care a întrebat: „De ce-ai rămas la ușă, de ce nu intri?” Îngerul i-a spus că Dumnezeu doarme și că nu îndrăznește să-l trezească. Atunci diavolul l-a întrebat ce ține în mână. „Coasta lui Adam”, i-a răspuns îngerul. „Arată-mi-o și mie!” l-a rugat diavolul. Îngerul a fost destul de nehibzuit și i-a dat-o iar diavolul a șters-o numaidecât cu ea. Îngerul a alergat după el dar, cum diavolii sunt mai iuți de picior, n-a izbutit decât să-l prindă de coadă în timp ce încornoratul încerca să se facă nevăzut într-o gaură.

Îngerul a început să tragă de coadă până a rupt-o și a rămas cu ea în mâini. „Aoleu, am dat de dracu’! Cum să mă duc eu cu asta la Dumnezeu?” s-a întrebat el la întoarcere. „Dacă mărturisesc totul, o să mă izgonească din Rai”. În cele din urmă s-a hotărât să-i spună că aceea era coasta lui Adam.

Când a ajuns, Dumnezeu încă mai dormea. „Am să-l trezesc, fie ce-o fi”, și-a zis îngerul și a început să strige: „Doamne, Doamne!” „Ai adus coasta?” a întrebat Dumnezeu somnoros. „Da, Doamne”, a miștit îngerul. Atunci Dumnezeu, clipind din ochi, a spus: „Poți pleca acum și fie ca ceea ce ții în mână să se facă ceea ce am hotărât eu să fie!”

Și așa a fost creată femeia - din minciuna îngerului, din coada diavolului și din neatenția lui Dumnezeu.

Traducere de PETRU IAMANDI

măsuri / în si bemol și do major / iubirea / neîncredere... / ură pusă pe talgere / de noapte în așteptare” (pag. 29); sau: “ne urâm / cu capul plecat, / nestatornici, umili / refuzăm / imperturbabila iubire” (“Înstrăinare”, pag. 51).

Alinierea la valorile poetice universale este percepută ca o imensă tristețe: “geografia literară / e numai o nostalgie a scrisului, / periferia Europei / ca un melc în propria-i cochilie, / reclamă tristețea reciprocă / cuvintele și distanțele / iluzii...” (“Poeții caută Europa”, pag. 27); iar poeta are melancolice iubiri livrești, cu trimitere la Jacques Prevert: “un simbol al tristeții / în celula de gheață / cu pereții fumurii / ard / ultima țigară, / ultimul poem” (“În gara aceea din nord”, pag. 44). Lirismul erotic al Violetei Craiu are valențe antagonice, ceva între doi poli, extreme oricum, prăpastia dintre speranță și deziluzie: “Te visam / pe aripa unei stele / amăgirea dintre bine și rău”, și își pliază, își redirecționează reacțiile contestatar pe o realitate bastardă, care: “închidea iluzia că / doar salcâmi rosteau / psalmii aceia. / Și tu / îți amânai întunecata plecare” (“Te visam”, pag. 14).

Mândră, orgolioasă și persiflantă, poeta plusează, are trăiri și reacții misogine, bărbatul și proverbiala sa bărbăție se dovedesc nu doar manifestări hilare de... cocoș sau de... păun: “Erai bărbatul cuvintelor fragile / totul se rupe / se destramă” (“Ești o amintire”, pag. 19), pentru că: “Distanța dintre noi / este o închipuire amară / ... / tu te-mpiedici de așteptarea mea” (“Distanța dintre noi”, pag. 38).

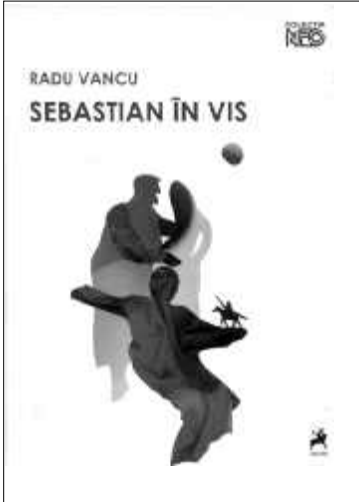
Iubirea-talisman este doar o iluzie, oglinda înșelătoare a unui zâmbet de speranță transformat în rictusul deziluziei: “Privirea ta / o nesfârșită poezie / glumă / zâmbete neînțelese / la încheietura mâini / talisman” (“Abur de tei”, pag. 22). Trădarea în iubire este patetică, fardată violent și într-un crescendo de sensibilitate până la desuet, deși emoția este sinceră și doar pare afectată de descumpăniri pasagere sau de-o anume crispă. Pentru poetă, dragostea există sau nu există..., compromisul este boala incurabilă a eroticului, iar acceptarea tacită a minciunii în iubire este... caz penal de fraudare a intimității și a purității, formă ipocrită de mârșăvie: “umbra / unui sărut, / tremură în bătaia ritmică / a castanietelor” (pag. 66), sau: “zâmbetul meu amar, / minciuni fardate, ascuse” (“Manuscris de sertar”, pag. 67).

Iubirea-paravan, dragostea mimată sau doar afișată îndecenț este: “Coală albă de hârtie șifonată, / Un creion fără vârf / Traumatism sesizabil, uitat” (“Radiografia unei iubiri”, pag. 68), pentru că rămâne doar: “Un vis în zori / un fum amestecat cu frunze veștede / De toamnă” (“Iubire (ne)rostită”, pag. 70).

Poezia de dragoste a poetei Violeta Craiu este, așadar..., antagonică: “Suntem împreună / ca și cum am fi prieteni / iluzii”; pare imaterială, deși acceptă că “dragostea poate schimba totul”, iar concluzia este categorică: “Nimic nu mai poate fi spus” (“Amăgire”, pag. 74).

“Muze sub aparențe” este romanul liric, “Anemona” poetică a prozatoarei-poetese Violeta Craiu.

Dumitru Anghel

Miracolul apariției unui prunc în viața unui om nu se poate compara cu nici un alt miracol. Cred că nimic altceva nu te poate umaniza mai mult, mai altfel... Umaniza: a te responsabiliza. Desigur, un sentiment aparte, quasitrufaș, quasidivin al umanității, ți-l pot da, de pildă, Iertarea sau Iubirea în sine... Cu îndrăgostirea probabil este o altă poveste, însoțită de dorință, cu tot alaiul: posesie, sexualitate, gelozie...

Dar să ne întoarcem la miracolul puiului de om și la „repercusiunile” acestuia asupra literaturii. În cazul nostru, Sebastian, literaturizat de către Radu Vancu în „Sebastian în vis” (Ed. Tracus Arte, București, 2010), în șapte cânturi precedate de două moto-uri din Nietzsche („Ceea ce tatăl a tăcut, ajunge să vorbească în fiu; și adesea am constatat că fiul e taina dezvăluită a tatălui” – *Așa grăit-a Zarathustra*) și Georg Trakl („Pleoapele îți sunt grele de mac și visează moi pe fruntea mea./ Clopote blânde cutremură pieptul. Un nor bleu/ E chipul tău coborând peste mine la lăsarea serii” - *Sebastian în vis*).

Într-o istorie a literaturii dedicate maternității/paternității, după „Cerule din urtă” al Ioanei Nicolae ar urma, fără tăgadă, această minue numită Sebastian: „Sebastian în vis e Sebastian din trezie făcut poezie. Bebeul învelit în piele de bebe, umplut cu cârniță și sânge de bebe, în vis se strecoară ca un melc în chilie, ca un ereziarh în cochilie, lăsând restul lumii pe dinafară. Și celălalt același bebe, învelit tot în piele de bebe, umplut tot cu cârniță și sânge de bebe, ochiul închis afară înlăuntru și-l deșteaptă și peste scoarța cerebrală crudă crește cea secretă și coaptă. Zecile de centimetri de Sebastian, din creștet și până la pampersii temeinic îndesați, sunt atunci iluminate de noul creieraș ca de un bec de 60 de wați.

Sebastian e un parc de distracții dintr-o cârniță gănguritoare. După o noapte în parcul ăsta, te trezești înfășurat în sudoare ca-ntr-o vată de zahăr. Lipicioasă, topitoare. Toată ziua ronțăie la tine cu gurița roză, extrăgându-te cu răbdare din zaharoză. Ca la urmă să te scoată de două ori mai curat și mai viu. De sub vernixul

dulce ieși fără cută, fără pliu. Apoi te leagăna repede-repede în palmele grăsuțe, privindu-te lacom, numai ochi și fălțuțe” (p.7).

Cam așa cum retrogradasem eu literar toate fericirile în momentul în care a fost cucerit de zâmbetul și de gănguritul fetei mele nou-născute, tot așa Radu Vancu pune lucrurile la punct, poate spre disperarea și mirarea cărturarilor ațoși, dascălilor pedanți, oamenilor gata să fie robotizați din scârbă față de omenesc, prea omenesc (sudoare, sânge, spermă, lacrimă, boală): „Sebastian, ținut pe genunchi și legănat întâia oară, face Frumusețea ținută pe genunchi amară, iar Elocința peltic. Față de ochisorii lui visând, Arta e pitică” (p.7-8).

Jurnalul de părinte al lui R.Vancu (mai ales primele două cânturi, aproape strict jurnal transfigurat) este (și el, dacă este să-mi aduc aminte de cineva despre care am scris ieri) firesc, mai ghiduş, lăsând loc în eter-nitate amintirilor: Sebastian „e un stilist al colicuşelor, un dandy al beşinuşelor, al căcuşelor hierofant și domn. Cu Sebastian în vis, lumea zâmbeste în somn” - p.8. Este un „Copil Divin” (vorba/romanul lui Pascal Bruckner), dar un copil înțelegător - s-a născut (nu a refuzat această intrare întrulume!), chiar de este „un model upgradat de bebeluş. Pe neocortexul lucios, toate informațiile lumii le dă pe derdeluş; după care, distrat și frăgezite, deschide floarea carnivoră a creierului și le înghite. Prin transparența chihlimbarie, se vede fiecare informație, încă vie, palpitând în stomacul neuronal. Digerate, sunt apoi conectate serial în rețele înțelepte, ca piramidele cu trepte în selva aztecă, ca pietrele prețioase în glyptotecă. E nevoie de mii de rețele aprinse deodată pentru un surâs, și de alte mii pentru un găngurit - iar Shoahul și Gulagul și Armagedonul informației se repetă la nesfârșit pentru o mami topită și un tati fericit. Fără remuşcări, fără Ayenbite of Inwyt. Pe lângă rigoarea egoismului nostru atroce și hi-tech, infernul e păducherniță. Pe lângă frenezia ekstazei noastre, paradisul e găselniță.” (p.8-9).

Fastuos literar, R.Vancu îi poate face pe unii să înțeleagă de ce puiul fiecăruia este întotdeauna cel mai și cel mai, oricât de rașionali ne-am considera... Pentru Părinți (și pentru Sebastian, oricine ar fi el) „realitatea nu există”, „nu-i reală”, ci doar puiul lor, ca un zeu nou-nouț, pe un tron de pampers, *dictează noua realitate*, noua ordine mondială, transmutând „dimineața-n seară, și vișăvercea” (p.8)... Sau „se înalță-n lotus peste saltele”... Face în atotputernicia lui din Bau-Bau scrum...

Discuția despre frumusețe găsește noi „lemne de foc”: „frumusețea e vrăjitorie”, „frumusețea e ceea ce continuă”...

Deloc siropos (siropurile pentru Sebei nu se pun la socoteală), Radu Vancu poate vedea așa cum se joacă Sebastian cu tati: „cu tandrețea măcelarului decrepit care-și îndoapă porcul favorit cu truțe sperând să moară de inimă, să scape de cuțit. Îi injectează cantități demente de sentimente, și patetice, și bufe, direct în creierul

clocotit, și tati când grohăie cu patimă, când guiță ascuțit. Toarnă în tati biberoane de endorfine și îl agită bine-bine. Când, în sfârșit, o să apară semnele negative de viață, când carnea porcului beatific va fi mâncată toată de cașexie, Sebastian va atinge cu degețelele pielea colilie, acoperită de pustule și mătreață - pielea va crăpa sub unghiuțele-bisturie, iar din husa cu rapăn o să iasă tati pururi tânăr, pe sine sieși redat, plesnind de sănătate ca un porc bine îndopat. Sebastian o să facă atunci ochi dulci-amari, privindu-l cu dragostea profesională a unui staroste de măcelari.” (p.12-13).

Gulliver în Lilliputul Omuleților din subterană, autorul glumește serios, cu șarm și cu inteligență (uf, atâția oameni inteligenți nu pot avea inteligența scrierii!), despre tot ceea ce contează: trupușor, suflețel, Dostoievski, Broscoporc, Pisticăine, alchimie, mântuire, digestie, Nietzsche și mustața lui, Supra-Omulețul său (care se va metamorfoza, Doamne ferește! - în Omul Nou), Heraldică, Lumină, Mistică, Ocultism, dante, Wagner, Dezvrăjire, 1001 de nopți (via „Așa grăit-a...”)

Bref, Radu Vancu a demonstrat magistral cum un copil devine pentru părinții săi întreaga lume (lego sau nu, de la Sibiu la Veneția și înapoi, din Tibet în Mexico, via Persia, de la Pol la Pol, din China în State ș.a.m.d.), devine însăși Dogma după care literatura despre copii nu va mai fi nicicând la fel ca înainte, devine religia complementară religiei oficiale...

Fiesta literară și de viață autentică, cu uraganul de imagini, lasă însă și lucidității un pampers plin amintire: „Câte imagini, atâtea singurătăți”. Și nu-i este teamă să amintească de spânzurați... într-o lume în care funiile sunt cele mai bine păstrate secrete de familie.

Și dacă tot mi-a adus aminte de „Levantul” lui Mircea Cărtărescu (sau, de ce nu, de Mircea Ivănescu, asupra căruia s-a oprit doctoratul lui Vancu), mai că aş pune rămășag că se va naște o nouă epopee în literatura română, primele șapte cânturi fiind gata. De altfel, chiar structura celei mai mari părți a cărții este, miniatural, între o epopee și Divina Comedie... *Sebastiada* para a suna destul de bine. Cei trei noi-vechi magi, Neghiniță, Statu-Palmă-Barbă-Cot și Nietzscheșulețul și-au îndeplinit cu brio misiunea... Și dacă tot v-am făcut complice cu ochiul (nu știu cât de inspirat), oarecum invidios că nu sunt și eu personaj pe-aici, pe acolo, vă mai spun, dragi cititori, să vă gândiți și la lumea lui Răzvan Rădulescu din „Teodosie cel Mic”... Imperiul Fanteziei are de ce să fie mulțumit: și-a găsit un nou scriitor demn de ea... (Onirismul e doar un pretext...). Pardon, un nou cavalier al mesei de scris rotunde...

Radu Vancu, în armură de lână iepurească, în gardă, gata să păzească universul a tot ceea ce contează: Sebastian. Cel Ce S-a Plimbat De-a Bușile prin Univers... Până unde și până ce nu spuneam unde și cine i-a schimbat „fără nazuri” pampersul... Molcom, dar și cu „viteze de mii de Mach”... autorul și Sebastian chiar au

făcut o echipă bună. Ceea ce le urăm, părintește și frățește, și pe mai departe! (Omagiile noastre și Doamnei Camelia, personaj și ea, fără de care...)... La vânătoare de lei sau de idei ori metafore. Până la Apocalipsă (este și ea prezentă în cele 7 cânturi!) și înapoi sau dincolo de ea! Eternă reîntoarcere au ba...

Regizată de Tim Burton, Jeunet ori, da, de ce nu, de citatul în carte (și la Judecata de Apoi a Literaturii și a Cinematografiei), Wong Kar-wai...

a.g.secară

Cărți primite la redacție

Antologia „Goana după fluturi” (Ed.Patrimoniul, Râmnicu Vâlcea) cuprinde trei piese de teatru: „Domnul deputat general”, de Constantin Turturică, „Vaca, revoluția și OZN-ul” de Ștefan Dumitrescu și „Podul minciunilor” de Sever Purcia.

HATMANUL MAZEPA și BISERICA SF. GHEORGHE din GALAȚI DESTINE CU UN SFÂRȘIT ASEMĂNĂTOR (II)

Legăturile Bisericii Ortodoxe din Țările Române și Moldova, cu Ucraina și Mazepa, au fost deosebit de strânse în secolul XVII și începutul secolului XVIII. Era o dorință a românilor ca împreună cu ucrainenii și rușii să realizeze un front antiotoman, la bază stând credința comună ortodoxă. La moartea Mitropolitului Dosoftei al Moldovei (1693, decembrie 13), ieromonahul Ardian, care a fost alături de Dosoftei, adresează o scrisoare lui Mazepa în 1699, povestindu-i faptele „Părintelui Mitropolit, de fericită memorie în Polonia, ce era în mare lipsă și necaz”¹. Hatmanul Mazepa a i n t e r m e d i a t c o r e s p o n d e n ță a domnitorilor români Șerban Cantacuzino și C o n s t a n t i n Brâncoveanu cu Petru I al Moscovei.² De altfel, încă de la mijlocul secolului XVII, așa cum reiese dintr-un document din 21 august 1654, pentru a înlesni schimbul de informații între moldoveni și cazaci, secretarul hatmanului Bogdan Hmelnicki, Ivan Vihowski și starostele de Soroca - Basarabia, Stroescu Lupu, au convenit între ei să instaleze pe ambele maluri ale Nistrului un serviciu permanent de informații reciproce.³

Faptele lui Mazepa nu au fost înmormântate odată cu reînhumarea în Biserica Sf.Gheorghe din Galați. Fostul său secretar particular, Filip Orlik, devenit hatman al Ucrainei după moartea lui Mazepa și susținut de Carol XII, la Galați menționând în jurnalul său următoarele: *10 iunie 1722. Sosim la Galați pe Dunăre într-o poziție frumoasă... Locuitorii ne-au primit cu multă cinste. Seara am fost la biserica Sf. Gheorghe, unde am văzut mormântul răposatului Mazepa și am plătit o slujbă de rugăciuni funebre pentru sufletul lui, îndurerat că un astfel de bărbat nu poate avea un mormânt mai de cinste.*⁴

Din anul 1710 au început a se răspândi legende legate de viața și personalitatea lui Mazepa, ce domnise 22 de ani ca hatman al Ucrainei. Apar lucrări

despre Mazepa imediat după moartea sa. Apoi se așterne tăcerea datorită propagandei negative a țarilor ruși față de Mazepa. În secolul al XIX-lea, romanticii Europei îl redescoperă pe Mazepa, transformat într-un erou național ucrainean de către Byron, Pușkin, Ceaikovski, Hugo, Liszt. Aceștia îl vor preamări pe Mazepa în operele lor literare sau muzicale. În Moldova, Costache Negri traduce în românește Poemul „Mazepa” al lui Byron, în anul 1839.⁵ Tot în Moldova, Gheorghe Asachi publică pentru prima dată, în Almanahul pe 1859, „Novela istorică - Mazepa în Moldova”, o istorie romanțată despre Mazepa, însoțită de câteva gravuri (foto 3, de la pag.25).⁶

Mazepa nu a avut liniște nici după ce fusese reînhumat în Biserica Sf.Gheorghe din Galați. Mormântul său a fost profanat din nou de tătari, care au ars orașul Galați în 1711.⁷ Osemintele lui Mazepa au fost scoase din mormânt și aruncate pe malul Dunării. Va fi reînhumat a patra oară, tot în Biserica Sf.Gheorghe din Galați, după retragerea turcilor și a tătarilor din oraș. Deasupra mormântului a fost așezată o piatră funerară tomală cu stema Ucrainei.⁸ Osemintele au fost readuse în Biserica Sf.Gheorghe și reînhumate într-un mormânt din mijlocul bisericii, punându-se deasupra o piatră tomală cu stema Ucrainei.

În anul 1835 este înmormântat în mijlocul Bisericii Sf.Gheorghe un boier gălățean, Serdarul Dimitrie Derecci-Bașa. Cu

acest prilej, au fost scoase la iveală rămășițele pământești ale lui Mazepa. Au fost lăsate pe loc, alături de cele ale lui Dimitrie Derecci-Bașa. După 7 ani (1842), conform tradiției ortodoxe, Derecci-Bașa a fost deshumat de rude pentru noile ceremonii de pomenire și, cu acest prilej, au fost readuse la lumină, din nou, rămășițele pământești ale lui Mazepa. Pentru că fusese instituită în Moldova o lege care prevedea ca în interiorul bisericilor ortodoxe să nu se mai facă înmormântări, osemintele lui Mazepa amestecate cu cele ale lui Derecci-Bașa au fost reînhumate, a șasea oară, în curtea Bisericii Sf.Gheorghe din Galați, lângă intrare.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, datorită lucrărilor edilitare din Galați, neștiindu-se istoria cu mormântul lui Mazepa din fața intrării în Biserica Sf.Gheorghe - Galați, micul cimitir al bisericii este mutat, iar în locul respectiv se trasează o stradă. Ulterior, o stradă din apropiere va primi numele de Mazepa. Astfel că rămășițele pământești ale legendarului hatman Mazepa au fost risipite, parcă urmate de blestemul lui Petru I.

Ucrainei Mazepa, domnitorii români contemporani hatmanului și Biserica Sf.Gheorghe din Galați. Astăzi, în Galați, există un cartier de locuințe (microraiion) și un parc cu bustul lui Mazepa, purtând numele marelui hatman ucrainean. În felul acesta, istoria a făcut ca eroul ucrainean să fie pomenit cel puțin o dată pe zi, de mulți dintre cei aproximativ 300.000 de gălățeni. De undeva, de sus, spiritul lui Mazepa, cel blestemat de Petru I și anatemitizat de Patriarhia Rusă, se răzbună, parcă șoptindu-și în barbă:

*“O, timp! Tu singur ne răzbuni
Căci dacă știi să rabzi, s-aștepți
Spre a-i pedepsi pe cei nedrepti,
Iar fructul urii, înțelegi
Când dă în pârg, să-l culegi,
Veni-va după așteptări
Și ceasul dreptei răzbunări.
Din multe câte le văzui,
Pentru mișei scăpare nu-i”.*¹¹

Povestea continuă și ea se referă la Biserica Sf.Gheorghe din Galați sau Biserica Ierusalim, zidită în 1665, făcând parte din sistemul de fortificații și puncte de rezistență din Galați între 1665-1821. În prima jumătate a secolului XIX, Biserica Sf.Gheorghe decade datorită proastei administrații grecești. La sfârșitul secolului al XIX-lea va fi restaurată, iar în secolul al XX-lea reapare și legenda legată de Mazepa și Biserica Sf.Gheorghe din Galați.⁹ După cutremurul din 1940, Biserica Sf.Gheorghe din Galați așteaptă să fie restaurată. Mai păstra încă porțiuni de frescă interioară din secolul al XVII-lea. Lucrările de restaurare încep în 1955 și țin până în 1962. Se pare că blestemul asupra lui Mazepa a fost preluat și asupra Bisericii Sf.Gheorghe din Galați. În Galați însă, au fost demolate între 1950-1965 mai multe biserici, folosindu-se așa numita metodă **dinamita de Galați**¹⁰, prin care se injecta, noaptea, sub presiune, la temelia bisericilor, apă sărată. După un astfel de „tratament”, zidurile Bisericii Sf.Gheorghe din Galați s-au crăpat în două săptămâni. Pentru că turlile bisericii se încăpățâneau să nu se prăbușească, au fost legate cu funii de oțel și trase de pe Dunăre cu șlepurile. Pe locul rămas liber s-au ridicat blocuri de locuințe după planul de sistematizare al orașului. Sub fundațiile noilor construcții sunt, probabil, și resturi ale osemintelor lui Mazepa.

Iată cum o istorie zbuicimată trăită de poporul român s-a reflectat și în aceste episoade istorice locale, legate de hatmanul

Iulie-August-Septembrie, Nr. 113-114-115

Note:

¹ N.Cartojan, **Istoria literaturii române vechi**, vol.II, București, 1942, p.124-125.

² M.Păcurariu, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române**, vol.II, București, 1981, p.291, „în 1688 egumenul Isaia din Mănăstirea Sf.Pavel - Athos a fost trimis de două ori la Moscova, de Șerban Cantacuzino, precum și de fostul Patriarh ecumenic Dionisie Seroglanul și Mitropolitul Theodosie al Țării Românești, pentru a cere ajutor lui Petru I și hatmanului Mazepa împotriva turcilor; P.P.Panaiteescu, **op.cit.**, București, 1930, p.143-144 (urmasul lui Mazepa, Filip Orlip, vrând să câștige simpatia turcilor; trimite sultanului la Constantinopol întreaga corespondență dintre Constantin Brâncoveanu și Mazepa).

³ I.Nistor, **Contribuții la relațiunile dintre Moldova și Ucraina în secolul al XVII-lea în Academia Română**, Mem. Secț. Ist. Seria III, Tom. XIII, p. 191 și 205.

⁴ P.P.Panaiteescu, **op. cit.** p. 173.

⁵ Paul Păltănea, **Viața lui Costache Negri**, București, 1985, p.49-51.

⁶ Gheorghe Asachi, **Novela istorică - Mazepa în Moldova**, în **Almanahul pe 1859**, p. 87-101.

⁷ Cronica Ghiculeștilor, **Istoria Moldovei între anii 1695-1754**, București, 1965, p.47; Constantin Rezachevici, **Precizări privind mormântul Hatmanului Mazepa**, în **Revista Istorică**, tom. V, nr. 1-2, 1994, p. 161-167; Paul Păltănea, **Îndreptări privind articolul Precizări privind mormântul Hatmanului Mazepa**, de C. Rezachevici din **Revista Istorică**, tom. V, 1994, nr.1-2, p.161-167, în **Revista Istorică**, tom. VI, nr. 5-6, mai-iunie, 1995, p. 572-573, unde se fac convenitele rectificări privind data morții lui Mazepa, și data reînhumării hatmanului la Galați în biserica Sf. Gheorghe.

⁸ M.Kogălniceanu, **Fragments tirés des chroniques moldoves et valaques pour servir à l'histoire de Pierre le Grande, Charles XII, Stanislav Leszczynski, Demetres Cantemir et Constantin Brâncoveanu**, partea II, Iași, 1845, p.91-92.

⁹ Gh.Asachi, **Opere, II, Nuvele istorice, Varia**, București, 1981, p.239-248, fără ilustrațiile din **Almanahul pe 1859**.

¹⁰ M.Brudiu, **Dinamita de Galați**, în **Dialog**, an I, nr.2, 1990.

¹¹ Byron, **Poeme**, București, 1983, p.178.

Palatul Navegației

La începutul secolului al XX-lea Primăria și comunitatea locală din orașul port Galați, sprijinită și de mari personalități sau instituții din țară, a trecut la ridicarea unor impozante edificii publice. Astfel au fost construite Palatul Episcopal, Palatul Administrativ și se pune piatra de temelie în anul 1912 a Palatului de Justiție.

Într-un oraș dunărean de calibru Galațiului lipsea un edificiu care să adăpostească Navegația Fluvială Română, astfel că în intervalul anilor 1909-1912¹, după alte surse perioada se prelungește până în anii 1914-1915², se va construi Palatul Navegației. De elaborarea planurilor și supravegherea construcției se va ocupa discipolul lui Ion Mincu, arhitectul Petre Antonescu³. Tânărul arhitect se remarcase deja alături de Ștefan Burcuș la proiectarea Catedralei „Sfântul Nicolae”, din Galați (1906-1917) și la proiectarea Palatului Primăriei Municipiului București (1906-1910).

Serviciul de navigațiune al Statului, începe cu anul 1890, iar organizarea acestuia se desfășoară în anul 1901, când a trecut la Ministerul Lucrărilor Publice. Serviciul N.F.R. cuprindea: 19 vapoare de pasageri, 23 de remorchere, vapoare de mărfuri, 151 de șlepuri și 12 tancuri⁴. După terminarea construcției în Palat se instalează: birourile Direcțiunii Centrale a Serviciului N.F.R. din Galați, Inspectoratul general al Porturilor, Diviziile Serviciului Hidraulic pe Dunăre, de jos de Brăila și Prut și Oficiul Telegrafiei fără fir⁵. Din Galați se efectuau următoarele curse de pasageri în timpul sezonului cu vaporul: Galați-Brăila, Galați-Sulina, Galați-Vâlcov, Galați-Chilia, Galați-Silistra, Galați-Turnu-Severin, dar și curse regulate de mărfuri și colete: Galați-Turnu-Severin, Galați-Tulcea-Ismail-Chilia Veche⁶.

Clădirea se compune din parter și două etaje, la parter fiind sala de așteptare, birourile și amenajările necesare serviciului de îmbarcare și debarcare ale stației de călători, iar la etaj birourile. Construcția este realizată din cărămidă și planșee din beton armat. Fundațiile sunt stabilite pe piloți datorită terenului, loess⁷. Șarpanta acoperișului este executată din lemn, învelitoarea din ardezie, cu streșină pe console și căpriori de stejar. Tencuielile exterioare sunt din piatră artificială, iar deasupra ușilor, la intrarea pe peronul gării fluviale, se află un acoperiș protector al scărilor exterioare, susținut de console de lemn de stejar, ornamente cu motive geometrice, specifice artei populare românești. Edificiul este dominat de un turn⁸.

Astăzi se regăsește pe *lista monumentelor istorice din anul 2004*, din județul Galați, la poziția 167, cod GL-II-m-B-03064, sub numele de Gara Fluvială Galați, adresa fiind strada Portului, numărul 34, iar la anul de construcție este specificat anul 1912⁹.

Note:

¹ Corneliu Stoica, Ion T. Dragomir, Mihalache Brudiu, *Muzee și monumente gălățene*, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă, Galați, 1974, p. 39.

² Gh.N. Munteanu-Bârlad, Galații, Societate de Editură Științifică-Culturală, Galați, 1927, p. 132.

³ Petre Antonescu, (n. 29 iunie 1873, Râmnicu Sărat; d. 22 aprilie 1965, București), arhitect, pedagog, planificator urban, restaurator de monumente istorice și academician român. A urmat studii de arhitectură la Paris, obținând diploma de absolvire în anul 1899. Adept al curentului neo-romănesc în arhitectură, a proiectat Palatul administrativ din Craiova (1912-1913), Palatul Băncii Marmorosch Blank (1915-1923), Palatul Facultății de Drept, Bulevardul Regina Elisabeta, București (1933-1935), Strada Doamnei, București, Palatul Crețulescu, Bulevardul Știrbei Voda, București, Palatele de Justiție din Brăila și Buzău, Casa Constantin I.C. (Dinu) Brătianu, Calea Dorobanților, Arcul de Triumf din București, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București etc..

⁴ Gh.N. Munteanu-Bârlad, *op. cit.*, p. 131-132. 19 vapoare de pasageri de o forță de 6170 cai putere: Principele Mircea, Principele Carol, Domnul Tudor, Vasile Lupul, Avram Iancu, România-Mare, Giurgiu, Cernavoda, Turnu-Măgurele, Independența, Călugăreni, Oltenița, Borcea, Principele Nicolae, Tepeș-Vodă, Sarmisegetuza, Sorocea, Horia și Turda; 23 de remorchere de o forță de 11.790 cai putere; vapoare de mărfuri de o forță de 470 cai putere, capacitatea în tone de 700; 151 de șlepuri de un tonaj de 95.405 tone și 12 tancuri cu un tonaj de 5102 tone.

⁵ *Ibidem*, p. 132.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Loess, se înțelege o rocă sedimentară neconsolidată, macroporică, de origine eoliană, formată în cuaternar, de culoare galbenă, rareori cenușie sau brună, cu aspect poros, constând mai ales din praf silicios și argilos.

⁸ Corneliu Stoica, Ion T. Dragomir, Mihalache Brudiu, *op. cit.*, p. 39.

⁹ *Lista monumentelor istorice 2004. Județul Galați*, sub egida Ministerului Culturii și Cultelor. Institutul Național al Monumentelor Istorie, p. 15.

Școala normală cu destinația de a forma învățători sătești a fost înființată la 1 iunie 1877 la Ismail, în urma stăruințelor lui V.A. Urechia, atunci deputat de Ismail, iar inaugurarea a avut loc la 26 octombrie același an¹. În urma războiului de independență 1877-1878, România ceda sudul Basarabiei Imperiului Țarist și primea la schimb Dobrogea. Astfel directorul școlii normale, profesorul Grigore Petrovanu primea dispoziții din partea Ministerului, la 26 august 1878 de a muta școala la Galați. În luna octombrie 1878, școala era instalată în casele din strada Mihai Bravu, numărul 48, fosta proprietate a lui Costache Negri. La începerea cursurilor în luna noiembrie 1878, școala avea 6 profesori: Gr. Petrovanu, preda istoria și geografia, C. Bărbescu, științele naturii și matematica, Ion Cotea, limba română, Theodor Pavel, caligrafia și desenul, C. Cuclin, muzica și I. Titorian, gimnastica². Personalul administrativ era alcătuit din: director, un portar și 6 servitori. Bugetul anual era de 60.718 lei, din care 39.710 lei pentru personal și 21.310 lei pentru materiale didactice, iar chiria se ridica la suma de 7.500 lei annual. Între anii 1880-1881 și 1888-1889 școala a dat 100 de absolvenți³.

În anul școlar 1887-1888 s-a înființat Școala de Aplicație pentru practica elevilor. La 25 august 1891, Dionisie Mardan, directorul școlii, propune Ministerului Instrucțiunii ca Școala Normală să poarte numele lui „Gheorghe Asachi”, dar Ministerul Instrucțiunii apreciază că era mai potrivit numele lui Costache Negri⁴. Ministru Cultelor și Instrucțiunii Publice, Spiru Haret semnală prin adresa numărul 29534 din 30 mai 1898, Primăriei orașului Galați, cum că dispune de suma de 1.000.000 lei, în scopul construcției în Galați a unui local pentru școala normală de învățători. Menționa în continuare că efectivul școlii era de 90 de elevi, iar clădirea nouă va adăposti 250 de elevi. De aceea cerea câteva hectare din terenul situat între șoseaua Barboși-Brăila, șanțul orașului și turnul Companiei apelor, cu titlul gratuit. La 4 iunie 1898, primarul C. Ținc răspundea că în ședința din acea zi Consiliul Comunal a decis să se ceară telegrafic Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice numărul de hectare pe care se va construi localul școlii și că s-a constituit deja o comisie formată din consilierul D.V. Cerchez și inginerul șef al comunei, pentru a efectua măsurătorile locului și o schiță de plan⁵. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice informa Primăria orașului Galați

că 10 hectare din moșia Țiglina ar fi de ajuns pentru construcția școlii, iar primarul C. Ținc informa că în ședința extraordinară din 8 iunie 1898, Consiliul Comunal acorda terenul cerut cu titlul gratuit Ministerului în valoare de 12.000 lei. Totodată se cerea modificarea regulamentului școlii în ceea ce privește admiterea elevilor în școală, astfel la concurs să fie admiși și un număr de 10 copii a orașenilor gălățeni care sunt agricultori, fiii preoților și ai dascălilor din acest oraș⁶.

Bertolero&Moreschi, antreprenori de lucrări publice, se adresau Primăriei orașului Galați dorind un teren pentru a construi o cantină în care muncitorii de la localul școlii să ia masa. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice prin adresa numărul 20541 din 27 martie 1899, cerea primarului orașului Galați să intervină pe lângă Consiliul Comunal, pentru a se acorda 3-5 hectare teren pentru a înființa pe lângă școală lucrări de cultura pământului. Primarul M.G. Orleanu răspundea că în ședința din 10 aprilie 1899, Consiliul Comunal a aprobat cedarea a 4 hectare de teren către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice și a delegat o comisie formată din consilierul Papadopol și inginerul Comunei pentru a delimita terenul⁷. Inginerul Peternelli apare ca dirigent al lucrărilor clădirii Școlii de învățători, iar costurile localului s-au ridicat la suma de 1.200.000 lei⁸. Construirea noului local al Școlii Normale de băieți „Costache Negri” s-a desfășurat pe parcursul anilor 1898-1902, iar în luna martie a anului 1902 a avut loc inaugurarea acestuia cu participarea Ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice, Spiru Haret⁹.

La 4 ianuarie 1905, Școala Normală este desființată în urma ordinului ministrului Instrucțiunii, G. Vlădescu și s-a redeschis la 20 octombrie 1907, în prezența ministrului Spiru Haret. Cursurile se întrerup la începerea primului război mondial și se reiau în anul 1917 în localul Institutului Philippide, strada Mavromol, numărul 21¹⁰. În anul 1916 localul școlii devine spital, iar trupele rusești în retragere s-au adăpostit aici, unde în anul 1918 din neglijență au dat foc aripii stângi, stins de cercetașii gălățeni care efectuau paza localului. În același an 1918 directorul școlii N. Velichi, a obținut de la profesorul Simion Mehedinți, ministrul Instrucțiunii, de la Prefectura județului și Primăria Municipiului, banii pentru repararea localului, unde s-au reînceput și cursurile¹¹. În anii 1922-1924 au fost înscriși în cele șase clase un număr de 337 de elevi, dintre aceștia 260 au fost bursieri, 50 solvenți și 27 absolvenți. Profesori titulari erau în număr de 8, iar suplinitori 12. Pe lângă Școala normală funcționa o școală primară pentru practica pedagogică a elevilor, iar pentru practica agricolă a elevilor avea o fermă modernă și 11 hectare pentru agricultură¹². În luna februarie a anului 1928, Comitetul școlar a hotărât construirea portalului principal al școlii și așezarea statuii lui Costache Negri pe cheia de boltă¹³.

(urmarea la p.48)

Primele consulat străine la Galați, spionaj, politică, comerț și matrapazlăcuri imperiale.

Intenții diplomatice chezaro-crăiești

Existau preocupări mai vechi în acest sens, de pe vremea lui Merkelius, șeful de cancelarie al consulatului austriac din București, autorul unui proiect de antrepozit la Galați și urmare acestui lucru a primului plan-schiță al orașului din preajma sărbătorilor de iarnă a anului 1793.

Pe această linie la 17 iunie a anului 1794 Jean Timoni, consulul chezaro-crăiesc de la Iași expediază superiorilor săi un *Proiect privind înființarea unui Vice-Consulat la Galați cât și câteva observații privind vama.*

Iată acest proiect diplomatic *in extenso.*

Comerțul practicat de supușii Chezaro-Crăiești pe Dunăre ce se desfășoară la schela Galați, schelă care este și va deveni un antrepozit considerabil între acest țărm și Marea Neagră, meritând din plin o anume atenție specială, agentul consular crede că este de dator să de a sublinia că înființarea unui Vice-Consulat ori a unei reprezentanțe sub orice altă denumire la Galați, nu ar putea decât să fie avantajoasă pentru prosperitatea comerțului.

Solicitările verbale care i-au fost prezentate numitului agent consular de Domnul Dellazia etc referitor la acest subiect, cât și experiența locală de mai mult de un an, oferă următoarele motive de reținut.

1. *Că un asemenea stabiliment va asigura o asistență promptă în caz de urgență, eliminând inconvenientul care derivă din lungul drum când această asistență se va solicita și primi de la Iași.*

2. *Se vor îndepărta imediat toate obstacolele pe care funcționarii ținutului sau alții le vor putea ridica cum deja s-a întâmplat față de descărcarea de grâne sau mărfuri din navele Imperiale care coboară pe Dunăre, cât și din cele care vin din Mediterana prin Marea Neagră.*

3. *Va primi toate actele etc. pe care negustorii stabiliți în Galați sau Căpitanii numitelor Vase le vor întocmi în cazul când va fi necesară.....l'hanulerie.*

4. *Va aplana diferențele pe care marinarii numitelor nave le vor avea cu căpitanii lor sau cu neșefii acestora.*

5. *Va impune mateloșilor numitelor vase disciplină cerută și mai ales vor preveni excesele celor care vin mai târziu pe Dunăre și vor ierna la Galați.*

6. *În sfârșit atunci când păstorii transilvăneni care trec timp de câteva luni pe an cu turmele lor în apropiere de Galați, vor avea nevoie de asistența unui oricare anume autorități împotriva micilor vexațiuni pe care funcționarii locali le-ar putea face.*

Conform acestor observații buna desfășurare a comerțului pare a necesita un Vice Consulat la Galați, și deasemenea se pune problema alegerii unui supus, care agent consular își va rezerva onoarea de a se consulta cu Excelența sa Domnul Internunțiu Imperial și Regal, ambasadorul Austriei la Constantinopol pe lângă Înalta Poartă n.n. - pentru a găsi în același timp mijloacele de a evita ca visteria imperială să fie grevată de o nouă cheltuială.

În plus subiectul Vămii deasemenea oferă și el câteva aspecte de luat în considerație, cum ar fi cel al privilegiului suprimat încă înaintea de sosirea agentului consular, ca marfa sosită la Iași și care a achitat dreptul de Vamă, să nu mai trebuiască a plăti o a doua oară Vama, atunci când această marfă este achiziționată de negustorii Imperiali și Regali - Chezaro-Crăiești, termen ce se afla în uz cu mult înainte de a fi adoptat cronologic de istoriografia română, fapt pentru care facem necesara rectificare pentru cercetătorii și istoricii contemporani nn. - și de cei ai Rusiei, pentru a fi exportată

din Moldova, aceste Teșcherele provocând întotdeauna dispute cu Vama și în sfârșit eliminarea impunerii dării numită fumărit, dare care fără a întreba pe supușii celor două curți imperiale, aceștia o plătesc pentru cazarea care le este asigurată, dare platită în primul rând de proprietarii de case sau prăvălii la care aceștia fac apel.

Timoni *

Istoria consulară își urmează cursul...

Revenind acum la frații noștri, invadatorii de veac 18 și 19, rușii, nu știm anume când în locul lui Belici a fost numit un alt reprezentant al intereselor consulare rusești în portul Moldovei.

Cert este că în anul în care principatul urma să fie ocupat iarăși, la jumătatea lunii mai, o cu totul altă persoană avea grijă de negustorii și supușii moscali, din capitala comercială a țării.

Dintr-un raport datat 16 mai 1806 al lui I.F.Bolkunov adresat cnezului I. Czartoryski aflăm că la Galați se afla, evident în slujba consulară, un oarecare Cernevici, dragoman, ce relatează în răvnă despre expedițiile de pesmeți, mai precis 700 de cântare și de cei 500 de saci cu făină expediți din portul Galaților la Rusciuc.

Tot el mai menționa trecerea lui *ianciar agasi* - evident *hunkiar agasi* adică un agă împărătesc, un trimis nn. - de la Stambul însoțit de 12 persoane prin oraș spre Iași și fortăreața Hotin.

După nume și obiceiurile vremii, apelativele celor doi reprezentanți diplomați țariști, adică Belici și Cernevici, vin de la Alb, ori Belâi respectiv Negru sau Ciornâi, terminația de *ici* respectiv *vici* fiind folosită în special de evreii, supuși ai țarului, care doreau să se rusifice.

Precum bancul moscal sută la sută de mai jos:

La Carantina rusească se prezintă un negustor! Numele de familie? Zaharov! Ce? Zaharevici! Cum? Zuckermann, Zuckermann..."

Pesemne era un negustor de zahăr!

Ori de dus cu zăhărelul, nu știm!

Cam aștia au fost ultimii lor reprezentanți consulari până la războiul dintre anii 1806-1812, când Rusia pravoslavnică, în tonul ei obișnuit, fără declarație prealabilă de război, invadează Moldova, ocupând Hotinul.

Turcia avea să declare deschise ostilitățile abia la în ziua de Ajun a aceluși an, adică pe 24 decembrie 1806.

Este cât se poate de clar că pe perioada ocupației rusești, serviciile acestora consulare nu ar mai fi fost necesare.

Probabil după încheierea și ratificarea nenorocitului tratat de pace de la București din data de 16/28.05. 1812, consfințind sfârșecul țării Moldovei și raptul Basarabiei, este numit un nou agent consular pe probleme de comerț.

Știrea despre existența acestuia o aflăm dintr-un *defter* (în limba turcă - registru, condică) - act întocmit la cererea Înaltei Porți otomane de negustorii capanlâi, reprezentanți oficiali ai rezervelor Sublimei Porți din portul *Galaților Bogdaniei* la 1818, unde sunt cuprinse o sumedenie de date cu privire la mărfurile moldovenești exportate pe calea cea fără de pulbere a Dunării și mării în anul 1817, spre capitala împărătească a sultanilor, Constantinopol.

O copie a acestui registru a fost întocmită și tradusă în limba rusă de Serafiani, agentul consular al țării de la Sankt Petersburg în portul Galaților, materialul parvenindu-i lui Stroganov, prin intermediul lui Alexandru Pini, consulul general rus în ambele principate dunărene la acea dată. Despre Baronul Grigori Alexandrovici Stroganov știm că era la acea vreme noul ambasador extraordinar și plenipotențiar al Rusiei la Constantinopol, cel după al cărui nume pesemne a fost botezat biftecul vestit mai ales în bucătăria franceză.

(nota* - Hurmuzaki 19 vol.1 Doc. DCV pag.706)

Blonde inegalități

(continuarea de la p.15)

Din acel moment, pot spune că am devenit prieteni, Dumitru Smaranda devenindu-mi un “geometric tată”!

În tot acest timp, pe afișele din București, strălucea una din vedetele momentului. Era o femeie superbă, blondă cum altfel, ce atrăgea privirile și întortochea gândurile multor bărbați. Toate revistele se întreceau în a o fotografia în felurite ipostaze, apărând mai mereu pe copertile acestora. Viața-i era tumultuoasă, cu nenumărate mariaje și despărțiri furtunoase, pigmentate de aventuri cu potentății zilei.

Pentru cititorul neavizat, trebuie să spun aici că Facultatea de Matematică din București se află la vreo două sute de metri de Teatrul Național. Ieșind într-o seară de la cursuri cu dom’ profesor, acesta îmi spune: “Măi băiete, hai să facem câțiva pași, împreună, că mă simt cam obosit! Am lucrat toată noaptea și acum, după cursurile acestea, vreau să mă întorc acasă din nou la lucru. Dar parcă aș vrea ca să fac totuși câțiva pași...” Ajunși în fața Teatrului Național, dintr-o mașină coboară vedeta ce avea spectacol în acea seară. Un grup de fete zbuciumate se repezără spre divă ca să-i ceară autografe. Era evident faptul că nu știau prea bine ce înseamnă o geodezică (*drumul cel mai scurt dintre două puncte pe o suprafață*), dar intuiau cu toată simțirea lor că pentru a ajunge la punctul final, aceasta trebuia să treacă obligatoriu prin Dumitru Smaranda: “Dă-te moșule, de o parte, nu vezi cine a ieșit din mașină?” Era prima lor întâlnire: dom’ profesor și vedeta! Nu după mult timp, pe când se îndrepta spre un vernisaj al unui celebru pictor, inima prietenului meu a încetat să bată. La câteva zile, ca într-o ironie a soartei, actrița și celebra cântăreață murea după un acces de gelozie al celui de-al patrulea soț. Dom’ profesor și vedeta se întâlneau din nou, sub sumbre auspicii însă...

Furat de aceste gânduri, iată-mă în fața Facultății de Matematică! Pașii mă îndreaptă inevitabil către bibliotecă. Puțini cunosc faptul că, în cadrul acesteia, există o încăpere, să-i spunem secretă, ascunsă după niște rafturi prăfuite, unde zac reviste de peste o sută de ani. Descoperisem această cămăruță, cu totul întâmplător, pe vremea când eram student. Profitând de o lipsă a bibliotecarei, am intrat în acea încăpere care m-a fascinat! Cele mai noi reviste, adunate anual și legate în piele, datau din anii ’20 ai secolului trecut! Erau pline de praf și îngălbenite de trecerea deceniilor! În paginile lor am putut citi articolele originale ale lui Einstein, Lorentz sau Minkowski! A fost un privilegiu rar întrerupt doar de închiderea bibliotecii și teama de a rămâne izolat acolo. Oricum, era un tărâm uitat de lume!

Intru în bibliotecă, mă recomand ca profesor, iar bibliotecara îmi dă, de această dată oficial voie, ca să pătrund înăuntru. Miros și sorb cu nesaț praful greu de pe cărțile îngălbenite, dragă cunoștință și prieten de pe vremea studenției mele. Mă plimb printre rafturi și ating așa, în treacăt, câte o copertă precum trunchiul unui stejar secular. Deschid la întâmplare cărți și le miros paginile... Cerneala de tipar, impregnată în timp cu aerul stătut, dă miasme mai plăcute decât orice trandafir. Mă uit în jur și gândul îmi zboară la Țițeica și Pompeiu, la Barbilian și Moisiu, la Vrânceanu și Stoilow și la sute de alți mari matematicieni care probabil și-au depănat gândurile aici.

Deodată, o lumină stranie veni dintr-un colț de raft. Ceva roșu contrasta culorii maronii a copertilor seculare. Mă apropii cu puțină teamă și văd că e o carte. Un gând fugar îmi trece o clipă prin minte, dar parcă n-aș vrea și parcă aș vrea... Cunosc prea bine cartea! O deschid, iar pe prima pagină văd cuvintele mele! În ziua în care aflasem că se stinsese dragul meu profesor, fusesem la București și îi cumpărasem ultima carte. Pe prima pagină așternusem câteva gânduri, iar apoi mă ascusesem în reculegere printre rafturile “bibliotecii mele”. Plecasem răvășit și uiatsem cu totul de existența acesteia. După 22 ani o regăseam exact acolo, așteptându-mă ca întotdeauna!

Tremurând, am întins mâna, am luat-o și am început să o sărut, ca pe o dragă și veche prietenă!

Mă uit la ceas și văd că e ora închiderii. Am stat acolo o jumătate de zi sau poate o viață...

Cu pași greoi, mă îndrept agale spre ieșire. Bibliotecara mă anunță însă solemn și ferm: “Dom’ profesor, vedeți că ne-a picat tencuiala din tavan! Știți, clădirea e veche și nu avem bani ca să o întreținem! Călcați cu grijă, am pus câteva ziare vechi ca să nu vă murdăriți!”

Calc atent, dar am o acută senzație de disconfort. Ceva sau cineva mă privește din toate unghiurile și ungherele. În fine, în fața ușii de ieșire, îmi șterg picioarele cu grijă până când se rupe ziarul.

- Vai doamnă, mă scuzați, am rupt ziarul acesta, chiar dacă era plin de moloz!

- Nu e nicio problemă dom’ profesor, mai am multe din acestea! spuse, clipind din ochi, femeia, cu un maldăr la subraț.

În momentul acela am înțeles: chipul ce mă urmărea era al unei foste vedete de la festivalul Mamaia al anilor ’70. Era cea de-a treia întâlnire dintre fostul dom’ profesor și divă, de data aceasta pe tărâmul matematicii.

Ștergându-mă încă o dată pe picioare, plec, strângând până la durere la piept, cartea cea roșie a frumosului meu profesor...

Miniaturi

de Radu Cristescu

Colierul

O arătare ciudată, cu doi ochi de sticlă, inexpresivi prin ei înșiși, dar în care se reflectă tot farmecul lumii. Mă privește fix, iar eu încerc să ghicesc ce gândește, dar mă văd tot pe mine în oglinda pupilelor ei. Îmi ia mâinile și o simt rece precum Siberia. Săni sunt mari ca doi ghețari ascuțiți. Încerc să-i privesc din diferite unghiuri și remarc cu o surprindere și curiozitate de copil cum toate culorile curcubeului se refractă prin dâșii. O ascult. M-aș fi așteptat la o limbă nordică aspră și tare ca o rocă, dar frazele sunt lente și calde. Mă perpelesc ușor la focul lor. O înțeleg, deși habar n-am ce grai vorbește. Îmi pare o clipă că e limba dragostei și mă amuz înfundat de mine însumi. Ne apropiem buzele, apoi ni le atingem timid. I le simt calde și mi-e un pic teamă să nu se topească. Îi șoptesc ceva murdar la ureche. Un moment am senzația că râde. Dar mă pleznește puternic peste obraz și mă sparg în cioburi mărunte. Ea le strânge atentă și le leagă într-un colier. Și-l agață de gât cu mișcări nesigure, apoi se răcește iarăși și sporește în continuare în nuanțe nenumărate lumina soarelui.

T.D.: Fascinantul Dumitru Pricop, care v-a fost un mare prieten, este considerat un poet al muntelui. Ținutul vrâncean a fost simțit și trăit prin toți porii lui. Prin măiestria sa creatoare el l-a nemurit, cu siguranță, cel mai bine, mai tulburător în versul său. **Dv. doriți să fiți alternativa în proză a ținutului vrâncean?**

G.M.: Sigur că mi-aș dori! Rămâne ca viitorul scrisului meu să confirme asta.

T.D.: Scriitorul Ionel Necula, în cartea sa „, Spiritul vrâncean în lecturi electivă” a încercat, și cred că a reușit, să pătrundă în intimitatea atmosferei literare vrâncene, a scriitorilor și operelor cu care a rezonat mai puternic. Aș zice că este scrisă cu un puternic accent temperamental și nici nu putea fi altfel pentru că între autor și scriitorii creionați sunt prietenii bine statornicite. Este, aș zice, o carte cu prieteni, ca la Fănuș Neagu. Totuși a stârnit multe orgolii, mulți s-au simțit frustrați nefiind încăpuți în paginile ei. Este justificată această nemulțumire de vreme ce autorul nu a avut în vedere o istorie a literaturii vrâncene, o antologie completă?

G.M.: Nu! Nu este justificată, atâta timp cât autorul, cu mare grijă, a tranșat problema chiar din titlul cărții: „... în lecturi electivă”, alege, deci. Fără a avea pretenția de a fi o antologie, un dicționar sau altceva de acest gen. De fapt, în lansarea pe care orașul Odobești i-a găzduit-o, autorul a și specificat că a scris despre cărțile care i-au ajuns pe masă. Nu a făcut o cercetare anume asupra întregii vieți culturale scriitoricești vrâncene. Mă bucur că am apărut în cartea domniei sale. Imediat, după apariția acestei cărți, criticul vrâncean Mircea Dinutz, singurul critic autentic pe care îl are Vrancea în acest moment, a editat un volum intitulat: „Scriitori vrânceni de ieri și de azi”. Mircea Dinutz face și el precizarea că nu este o antologie, ci o selecție operată de dumnealui. Chiar dacă nu am fost prezentat amănunțit în această lucrare, am fost menționat printre cei despre care ar fi trebuit să scrie, dar neavând timpul necesar și nici toate informațiile complete, nu a făcut-o acum. (...)

T.D.: Dar să relaxăm puțin discuția. De regulă între scriitor și eroii cărților sale se stabilesc relații de afectivitate. Care este relația dv. cu eroii reali ai cărților scrise? Am auzit că ați avut unele probleme chiar de natură juridică, ei nefiind mulțumiți cum i-ați imortalizat în cărți. Sunt orgolioși eroii cărților dv. s-au simțit trădați, agresați în intimitatea lor?

G.M.: Despre felul cum s-a comportat personajul meu din „Hematomul roșu” v-am spus. Interesant a fost și cum au reacționat mocanii mei din Ursoaia. Ar fi prea mult de spus aici, dar ca să comprimăm povestea, vă spun doar câteva întâmplări, cu mențiunea că tocmai această reacție a lor față de volumul I „Borta”, va sta la baza începutului celui de-al doilea volum. Tata, sârmanul, s-a stins înainte de vreme, cu câteva zile să public eu romanul. La înmormântarea lui am văzut chipurile celor despre care am scris și mă gândeam cu bucurie oarecum amară la ziua cea mare, când vor citi și ei și se vor regăsi în personajele din roman. Au trecut săptămâni, timp în care a ieșit Borta, romanul meu. Am îngrămădit cărțuile în portbagajul mașinii și hai la pomană, la pomenirea tatălui de patruzeci de zile. S-au bătut țăruii în pământ în curtea bisericii, s-au întins dulapii și s-au adus merindele. Am împărțit cărțile. N-a plecat unul fără carte! Tot satul venise la pomană. Am stat în capul mesei alături cu părintele și preoteasa. Am băut și un pahar cu vin, ca la sărbătoare, de era să uităm de pomenirea tatălui. Până la urmă i-am stropit și lui mormântul și am plecat și trist, dar și fericit spre casa din Broșteni, lângă Odobești. Nu bănuiam ce întorsătură a lucrurilor avea să se producă. N-au trecut nici două săptămâni și a început calvarul: era duminică, era soare, era cald. Telefonul suna de zor în sufragerie. Era glasul mamei rămasă singură în sat: *Ce mi-ai făcut tu, măi băiatule? Ce mi-ai făcut? Țasta e sfârșitul meu! Nu vreau să mai trăiesc o clipă! Ce mi-ai făcut?* Doamne, mi-am zis, ce s-o fi întâmplat, ce nenorocire putea fi atât de mare încât mama să-și dorească sfârșitul? N-am scos o vorbă. A urmat plânsul ei care mă durea, simțeam că eu sunt cauza nenorocirii și vroiam parcă să amân momentul adevărului. *Ce-ai scris,*

mamă, în cartea aceea? Ce-ai scris? Simțeam că mi se răcește sângele în vene. Apoi o fierbințeală amestecată cu teamă îmi dădea târcoale. *Mamă, eu nu mai pot trăi în sat. De ce nu m-o fi luat taică-tu cu el, să nu fi apucat ziua asta! Am fost la biserică! Nimeni n-a vorbit cu mine. Nici Gherghina, nici Vasile. Nici Zamfira. Nici vecina noastră. Vroiam să intru în pământ. Ce-ai scris acolo, mamă? Ce-ai scris? Unul mi-a zis în treacăt, în curtea bisericii: Rușine să-ți fie! Am rămas singură la mormântul lui tac-tu! Am vorbit cu el. L-am rugat să mă ia. Și s-a făcut seară și frig. Am venit acasă, să mai vorbesc o dată cu tine, mamă...*

Aș fi vrut să o consolez, aș fi vrut să-i spun că o voi lua din sat și o voi aduce la mine, la Broșteni, unde am multe camere, și o să stea cu fetele mele, și o să ne facă mâncare și căldură. Dar mi-am adus aminte că o mai adusesem o dată după moartea tatălui. După o săptămână, m-a trezit în toiul nopții și mi-a zis: *Mamă, mi-am visat căsuța plină cu bălării și poarta cuprinsă de iarba.* A plâns și am plecat noaptea spre casa părintească. Am văzut bălăriile și iarba din poartă, așa cum le visase ea, și am cosit până dimineață. Am lăsat-o acolo, la casa ei, cu fața îmbujorată și ochii acum plini de bucuria cerului. Și mi-am dat seama că nu se poate. Nu puteam să-i cer iarăși să plece. *Măi băietule, să nu te încumeți, mamă, să te apropii de sat, că ți-au pus gând rău.* Vorbea și suspina. *Că tu ești singurul meu băiat. Pe mine pot să mă batjocorească, nu-i mare lucru. Da' tu, tu să nu vii în sat, mamă...*

Într-o dimineață, m-a trezit cineva care bătea cu putere în poarta mea de la Broșteni. Mi-am auzit numele strigat cu furie. O mulțime de oameni mă îndemna să ies afară. Pe câțiva îi cunoșteam. Îmi fuseseră colegi de școală. Aveau cartea mea în mână. Mi-au deschis-o în fața ochilor. *Ce-ai scris aici despre tata? Dar aici? De ce ai scris asta? De ce ai scris că are lut pe jos? De ce ai zis că-i sărac? Când a cerut el o sită cu mălai? Te dăm în judecată! Eu sunt avocat. Sunt ginerele lui. Ai să plătești totul. Ce, tu ești scriitor, mă? Te dai scriitor va să zică? Îți arătăm noi ce să scrii de-acum încolo, dacă vrei să ajungi scriitor!* Nu visam, ceva nu era în regulă, iar oamenii muntelui voiau satisfacție. Și m-am pus pe explicat. *Măi oameni buni, pe dumneata te cheamă Vasile Ciubotaru, iar în carte e unul Cobzaru! Ehe! Adică vrei să ne protestezi, ai! Adică nu-s eu, vrei să zici? Adică nu eu stau acolo în pârăul unde a fost moara? Adică nu eu știu să cânt la cobză? Dragii mei, măi fraților, asta e literatură, e ficțiune! Stați să vă spun! ... Ce să ne spui, ai spus aici ce-ai avut de spus, în carte. Și avocatul intervine cu duritate: Ne vedem la tribunal. Ai să rămâi gol cum te-a făcut mama ta, nu te-ar mai fi făcut! Lasă că ne răfuim noi și cu ea, că multe lucruri de aici, îmi pare mie, că de la ea le știi! și arăta cartea ca pe un trofeu însemnată pe fiecare pagină, că n-aveai tu de unde să le știi pe toate dacă nu-ți spunea! Ne răfuim noi și cu ea...*

Revedeam multe chipuri din cele cărora le dădusem cartea în curtea bisericii. Unii ziceau că e blasfemie, că am scris de preoteasă, că am scris de preot, că s-a făcut blasfemia până la capăt de s-a ajuns cu cartea necurată în curtea bisericii. *E spurcată biserică, nu mai îngropăm morți acolo!* Am aflat apoi că tanti Agripina umbla cu cartea mea la subțiori prin tot satul, și la muncă și la odihnă, și la pomană. Femeile învăteau sarmalele și ea deschidea cartea și citea. Doar două, trei rânduri, apoi vorbea de la ea vrute și nevrute, din ce în ce mai vijelios, după cum dădea păhărelul cu rachiu pe gât, pentru că trebuie să vă spun că avea mai mereu necaz pe suflet și trebuia stins de fiecare dată înainte să se mistuie în durere. Câte o femeie intervenea: *Tanti Agripina, am și eu cartea, parcă vorbește frumos de dumneata, n-am cețit răutăți!* Ei, lasă, nu te băga, tu să taci, la tine o fi scriind așa, la mine scrie altceva, și-i numai și numai de rău. *Omu' meu se oftică tare de tot că l-a făcut sărac, nu trebuia să i-o spună nimeni până la moarte...*

T.D.: Cum ați gestionat situația, cum ați detensionat conflictul?

G.M.: Am ajuns la tribunal, deși nu credeam că voi ajunge vreodată acolo din pricina unei cărți... Nu pentru a fi judecat, ci pentru a mă

interesa dacă a depus cineva vreo reclamație. Am găsit într-o zi un judecător de serviciu care știa toată târășenia. Îmi zice: *Da, au călcat pe-aici câțiva, dar i-am întreat: Te numești Vasile Cobzaru, așa cum văd că scrie aici, în carte? Nu, eu sunt Vasile...! Dar dumneata te numești Ilie Boroghină? Nu, eu sunt..... Da' eu stau acolo, eu am dat de pomană datoriile, deci eu sunt Ilie Boroghină! Omule, în buletin cum scrie? Păi, Domnule judecător, iertată să-mi fie îndrăzneala, dar cred că trebuie să ne schimbăm cu toții buletinele, că pe mine, spre exemplu, tot satul mă strigă Ilie Boroghină, pe el, Vasile Cobzaru și tot așa, după cum ne-a botezat Gheorghită!*

T. D: Nu v-ați gândit că situația creată poate fi un incitant subiect de roman?

G.M: Nu știu ce s-a întâmplat cu personajele mele, că după un an de zile, când am mers în sat, m-au întreat, cu zâmbetul pe buze, dacă am scos volumul doi al romanului.

Suntem tare curioși să vedem ce-ai mai scris despre noi! Unul bătrân zice: Scrie mai repede Gheorghită, că eu îs bătrân și vreau să mai citesc despre unul, despre altul. Să scrii ceva și despre mine, auzi...! Ce vrei tu, taică...!

Și uite-așa m-am hotărât să trec la volumul al doilea, despre care jurasem că nu-l voi scrie vreodată...

T.D: Recunosc, simt o bucurie aproape sadică făcând un polițist să dea cu subsemnatul, fie el și scriitor. Și nu în fața mea ci în fața cititorilor. Acum, că mi-a ieșit, vă întreb, sunt complementare cele două profesii? Cât îl ajută polițistul pe scriitor și cât îl ajută scriitorul pe polițist?

G.M: Îmi aduc aminte că după lansarea albumului de muzică ușoară, reporterii Pro.tv., la conferința de presă, unde mă aflam lângă Benone Sinulescu, mi-au adresat următoarea întrebare: „Dumneavoastră, ca polițist, când aveți timp să faceți toate aceste lucruri?” Le-am răspuns așa: „Domnilor, eu fac aceste lucruri, atunci când ceilalți colegi ai mei din poliție merg la un bar, când ies la o iarbă verde, la un grătar, când se duc la fotbal ca spectatori sau la o miuță, când pleacă în excursii, când își lucrează terenurile cu viță de vie, grădinile cu zarzavaturi, când se uită la tv. etc., etc. Credeți dumneavoastră că fac ei toate aceste lucruri? Răspunsul este, da. Atunci fac eu toate acestea... Dacă viața de polițist m-a inspirat? Foarte mult. Polițistul vine în contact cu oamenii, caractere și caractere. De la hoți, pungași și criminali, până la cei mai cuminți, sfioși și generoși. De la cel fără de carte, până la cel mai inteligent și pregătit. El ia contact cu tot felul de manifestări, fapte reprobabile dar și fapte bune. Iată tezaurul din care poți da naștere personajelor și întâmplărilor, din care poți zămisli acțiuni interesante. Nu am împărțit și nu mi-am propus să scriu romane polițiste, pentru că eu am părerea mea despre astfel de scrieri, nu că așa vrea să le asemuiască manelele din muzică, e prea mult spus, dar cred că o astfel de carte o citești o singură dată, aflându-i cheia, pe când literatura pură te face să o recitești cu și mai mare plăcere, oricând.

T.D: Scriitorul tecucean Vasile Ghica, spunea într-un aforism că „Scriitorii se scuipă la ședință și se pupă la bufet”. Este relaxată viața literară vrânceană sau vă osteniți să confirmați aforismul citat?

G.M: Am constatat, cu amărăciune, după intrarea mea în Uniunea Scriitorilor din România, că scriitorii nu prea se iubesc între ei. Orgoliile sunt mari. Nu înțeleg ce au de împărțit! Ar trebui ca ei să înțeleagă că Dumnezeu a pus în fiecare talent așa cum a crezut El de cuviință. Dacă talentul mai este îmbrăcat și cu multă lectură și dragoste de literă și cuvânt, va fi de valoare ce-i va ieși de sub peniță. Valoarea nu se construiește atacându-i pe ceilalți, blamându-i în diferite ocazii, ori negându-le valoarea și cărțile. Și mai este ceva, am întâlnit mulți scriitori care se prezentau ei înșiși ca pe niște valori certe ale literaturii. Tare mă îndoiesc de valoarea acelora care procedează astfel, și nu lasă pe alții să o spună, alții care chiar știu despre ce este vorba în ierarhizarea valorilor.

T.D: Ce ambiții literare aveți de viitor, ce surprize o să ne oferiți, le puteți divulga?

G.M: Îmi place să lucrez concomitent pe mai multe planuri.

Am pe birou două piese de teatru, o carte de povești pentru copii, și volumul II al trilogiei „Din umbra munților” Una dintre piesele de teatru este zămislită beneficiind de observațiile și îndrumările scenografice ale lui Sorin Francu, directorului Teatrului municipal „Mr.Gheorghe Pastia” din Focșani, cel care mi-a făcut și o promisiune, dacă totul va fi bine, aceea de a-mi vedea piesa jucată în premieră de actorii prestigiosului teatru focșănean.

T.D: Un gând pentru cititorii acestui dialog.

G.M: Semne de prietenie din Broșteni, din Odobești, de prin cei șapte munți ai Țării Vrancei, lăsați moștenire de Ștefan Cel Mare babei Vrâncioaia, pentru vitejia fiilor ei: Nistorești. Bodești, Spirești, Negrilești, Bârsești, Spulber, Păulești.

Îi aștept cu drag pe cititori la Odobești, lângă Milcovul Unirii noastre, să sorbim câte un pahar de vin la poalele Șarbei, sub dealul Măgura, în Beciul domnesc, unde vinul este mai mult decât generos.

Eu am fost și vă spun că n-ar fi rău, stămați cititori, să vă încolonați și să faceți un pelerinaj pe urmele Mamei Vrâncioaia. Și musai, să poposiți la Ursoaia, pentru „a bea un păhărel de rachiu lângă cuptorul plin de cozonaci și să vedeți unde și-a lăsat Dumnezeu o părticică din Raiul său”. Și, din înaltul cerului, printre ramuri de fag, Luna să vă binecuvânteze. Veți mai uita asemenea clipe?

Interviu realizat de: Tănase DĂNĂILĂ

Emancipând vocale

Marian Stroe

Adagio pentru vioara din destin – opus crepuscular major

sfârșimată...

sunete.ți cad în poală...

tu, temătoare,

aduni cuvintele sub pleoapa

pe a cărei miriște

mâinii susurul invocat pletelor himerei

de pe pajiștea retinei...

iubită...

impasibilă dezveți sfinxul să enunțe valsul ruletei

când se umple cufărul cristalin cu lacrimi

pe câmpul desmierdat de copitele

inorogilor rezemați dinspre catapeteasma somnului

crede...

vikinga din spaima voalului respirat

având chipul încleștat pe sunetul mirobolant al

noptii

tu nu veneai în minte la mine

credeai că.i emisfera unui pendul din lemn de corabie

degeaba

vătămător, te lași privită.n sus de cer

arlechinul monologului nu se divide.n zâmbete

în tine

un loc surprins de realitatea lui dali

are o lojă așa... catifelat însuflețită

încât nici visul nu se mai miră când

prin cumpăt mirosind a iubire

te rezemi de plecare...

În funcție de înțelegerea dintre părți, mireasa mergea definitiv la casa mirelui chiar în această noapte sau rămânea la casa părintească până la nuntă. Fastul mai mare sau mai redus de la logodnă era determinat în mare parte de această decizie. În cazul în care fata părăsea casa părintească pentru totdeauna, săruta mână părinților și a bunicilor, iar când ajungea la casa socrilor era primită cu tot ritualul din ziua nunții. Nu trebuia să plângă însă în momentul despărțirii, așa cum se obișnuiește în ziua nunții, deoarece „*plânsul la logodnă nu e bun*”.

În toate satele din zonă logodna însemna jumătate din nuntă. Pentru a întări seriozitatea legăturii consfințite prin acest act, mirele aducea viitoarei sale soții câteva daruri - fapt amintit și mai sus - cum ar fi un șirag de mărgelă, o pereche de cercei, o rochie și o cămașă țesută în casă și ornamentată. Numărul și valoarea acestora varia de la o localitate la alta și, bineînțeles, de la o gospodărie la alta. Mirele primea la rândul lui o „batistă de logodnă”, frumos brodată de către mireasă (pe care o purta apoi în zilele nunții în buzunarul de la piept), o cămașă de noapte de bumbac, ornamentată cu amnici roșu și negru. Toate aceste daruri - esențiale - de la logodnă și de la nuntă erau păstrate apoi cu sfințenie în lada de zestre până la sfârșitul vieții, pentru ca cei doi soți să se înmormânteze cu ele.

După unele informații, în comuna Cudalbi nu se prea vorbea de logodnă.

În trecut, dacă învoiala era previzibilă încă de la discuțiile preliminare - cu starostele - atunci când era invitat tatăl băiatului, precum și băiatul, viitorii socri mici adăugau: „*Apoi, poate că nu ar fi rău dacă ar veni și cu căruța, că după cum se vede treaba, cred că ne vom împăca*”.

Apoi, data următoare, după ce totul era hotărât, mama fetei lua un ștergar mare, frumos decorat cu amnici roșu și negru și îl lega la căpăstrul calului din stânga - după unii - sau la cel din dreapta, după alții. Ștergarul rămânea celui care mâna caii. Agățatul ștergarului consemna definitiv acordul părților precum și preferința fetei. Tot satul știa astfel că fata a fost luată cu acordul părinților și, bineînțeles, cu voia ei și apreciau acest lucru ca pe ceva normal, onorabil. Mireasa luată în acest fel de la casa părintească nu dormea imediat cu mirele în aceeași cameră. Până la nuntă dormea cu soacra cea mare, aceasta fiind o regulă indiscutabilă pentru toată populația din spațiul cercetat.

În următoarele zile, după logodnă, mirele însoțit de un stolnic (în unele sate, de ambii socri, sau și de ei, în altele) pornea în căutarea și angajarea nașului. Primul solicitat era nașul de botez al mirelui și numai după refuzul justificat al acestuia apelau și la alți săteni. În subzona Suhurlui, solicitanții duceau viitorului nun o sticlă cu vin și doi colaci înfășurați într-o față de masă, numiți MĂINI DE JIMBLĂ, făcuți din aluat simplu.

În perioada dintre logodnă și nuntă nu se punea războiul de țesut în casa în care locuia mireasa și nimeni din familie nu avea voie să țeașă sau să toarcă, pentru a evita apariția discordiei în căminul

care se întemeia. În comuna Fârțânești, zona etnoculturală Galați, mireasa nu avea voie să facă nici măcar un pas în afara gospodăriei părintești, până în ziua nunții.

Fetele din sat primeau batiste din pânză simplă de la mireasă, pentru a le broda după obiceiul locului și după fantezia fiecăreia. Când le înapoiau, gata brodate, ele își exprimau și preferințele pentru flăcăii cărora urmau să le fie înmânate.

În comuna Smulți - zona etnoculturală Covurlui-Nord - unele acțiuni premergătoare nunții începeau încă de vineri, când nuna cea mare venea cu un număr mare de femei, aproximativ o sută. Veneau cu colacii. Fiecare femeie aducea o pasăre ori un prosop, ori o farfurie-strachină cu orez sau cu zahăr. Lăsau farfuriile sau străchinile cu totul. Nuna aducea ori o găină, ori o găscă. Unele femei mai aduceau și câte o oală de gătit sau o cratiță. Uneori mai aduceau și câte două-trei caiere de lână.

Veneau pe tăcute, dar plecau chiuind, „*de nu mai puteai să mergi pe drum din cauza lor*”. Când ajungeau la casa socrilor mari, ziceau: „*Bună dimineața soacră mare!*”. Dacă mireasa era adusă la casa mirelui încă de la logodnă, ea primea „colacii”. Dacă nu, colacii erau primiți de o stolnicică.

În satul Măndrești, sat vecin, nuna venea cu grupul ei de femei sâmbătă seara. Aduceau colacii. Și în comuna Smulți, femeile, de astă dată din partea soacrei mici, aduceau colacii tot sâmbăta. În satul Ionășești, comuna Nicorești, se făceau vedrele la mireasă acasă, sâmbătă seara. Atunci venea mirele însoțit de muzicanții cântând și de zece-doisprezece vornici.

În majoritatea satelor, prima parte a nunții începea de sâmbătă. Pe la ora 12 începeau să vină la soacra mare femei din sat cu plocoane sau, cum se mai spune, cu colaci. Aduceau de fapt o găină pe care i-o ofereau zicând: „*Bună dimineața, soacră mare, din partea noastră poftiți o găină!*” Soacra mulțumea. Nuna, precum și soacra mică invitau femeile mai întâi acasă la ele, apoi porneau în grupuri mari spre casa mirelui, chiuind și cântând. Cele mai „hazoase” cărăiau găinile, le sumulgeau fulgii și îi aruncau în vânt. Uneori, fiecare dintre cele două grupuri era însoțit și de câte unu sau doi muzicanți, iar în unele localități nuna trebuia adusă neapărat de mire și de doi vornici. În comuna Cudalbi nuna putea aduce plocoanele și cu o săptămână înainte.

Femeile invitate la nuntă de soacra mare veneau ceva mai devreme, una câte una, fără a forma în prealabil un grup și ajutau până noaptea târziu la gătitul mâncărurilor și în special la făcutul sarmalelor. Întreaga operație a pregătirii mâncărurilor era condusă de trei femei mai dibace, numite - după vârstă - „femei” sau „babe de vatră” și cărora li se puneau uneori prosoape asemănătoare celor date stolnicilor, semn de mare cinstitoare. Momentul acesta al nunții era numit „la sarmale”.

În unele sate, grupurile de femei venite cu nuna și cu soacra mică erau invitate la masă, unde li se serveau mai multe feluri de mâncare. Țineau găinile în brațe până venea gazda cu sticla cu vin și le cinstea pe fiecare în parte. Atunci, după urările de rigoare, ele ofereau păsările aduse în dar.

În trecut, aceasta era doar petrecerea femeilor și ținea mai multe ore, după masă prelungindu-se cu muzică și dans. La prima horă mirele era obligat să invite nuna mare la joc și după ce o învărtea de câteva ori, invita o altă femeie și apoi alta, în ordinea indicată de naș-sa, până le juca pe toate.

Femeile soacrei mari, care din când în când mai părăseau vatra pentru a se prinde și ele în horă, jucau în final o sârbă - „sârba sarmalelor”. În ultimele decenii, momentul sarmalelor s-a modificat, fiind acceptați deseori și bărbați, iar ca plocoane, în loc de păsări, sunt oferite și diverse produse alimentare, cum ar fi 1 kg de zahăr sau 1 kg de orez, un litru de ulei etc.

După terminarea petrecerii, atât nuna cât și soacra mică plecau spre casă cu grupurile lor, larma provocată acum fiind mai mare decât la venire.

Tot sâmbătă seara se făceau vedrele și la casa miresei. Era de fapt petrecerea tineretului, dar veneau și tineri căsătoriți și chiar mai

vârstnici. Rudele apropiate din ambele familii erau invitate la masă. Tineretul se distra afară, în ogradă, indiferent cât ar fi fost vremea de nefavorabilă, iar vârstnicii stăteau la sfat în casă. Mirele era bărbierit de un vornic și în unele localități mireasa îl spăla pe cap. După ce s-a mai extins obiceiul trecerii miresei în casa mirelui încă de la logodnă, vedrele s-au mutat și la casa acestuia, obiceiul suprapunându-se peste cel al sarmalelor, fapt ce ar putea fi considerat încă unul din simptomele degradării ceremonialului nunții tradiționale, care a dus la abandonarea parțială sau totală a vedrelor în cea mai mare parte a zonei.

Unele particularități ce nuanțează în mod semnificativ *vedrele*, ne-au determinat și la o prezentare separată a obiceiului din câteva localități. Le vom menționa pe cele mai reprezentative:

Comuna Barcea. „*Acum vedrelor li se mai spune și plocoane. Înainte vreme li se spunea doar vedre. Se făceau sâmbătă seara. Începeau cam cu o oră înainte de așfințit. Participau numai femeile*”. Vedrele se făceau în același timp la toate cele trei gospodării implicate în nuntă, adică: socrii mari, socrii mici, nunii mari. Socrul mic își tocmea propria lui muzică, doar pentru această seară. La socrii mari și la nunii mari cântau muzicanții tocmiți pentru nuntă.

Muzicanții tocmiți pentru nuntă se prezentau la socrul mare, de unde plecau cu un stolnic la nași. Aici cântau grupului mare de femei, care se adunau în această seară. Dacă veneau cumva și bărbați, erau dați afară imediat.

Nuna mare primea femeile cu dulceață și cu un pahar de vin. Apoi începea dansul. Între timp, femeile mai erau servite cu vin și cozonac.

Ca plocoane, femeile aduceau numai păsări. Pe la orele 22-23 toată **polatia** nunei pleca spre socrul cel mare. Fiecare femeie își lua ploconul, adică găina cu care venise de acasă și pe care urma să o dea soacrei celei mari. Aici se așeza fiecare la masă, cu ploconul - găina - în mână. Venea soacra mare și primea plocoanele în prezența nunei mari. „Să vă fie de bine!”. „Mulțumesc!”. Apoi urma masa.

După ce serveau masa, mireasa venea și juca prosopul. Mirele și nunul mare nu aveau nici o atribuție aici. Femeile care veneau cu plocoane din partea soacrei mari, treceau la pregătirea mâncării chiar din momentul sosirii. Din când în când, mai lăsau treaba și se mai distrau și ele. Veneau de fapt să privească cum se distrau femeile din partea nunei mari.

După jocul prosopului se mai juca o sârbă-două, apoi plecau înapoi spre casa nașului. Unele rămâneau pe drum, adică pe la casele lor. Mergeau cântând și jucând în zig-zag. Cântau, chiuiau și spuneau glume. Muzica se retrăgea apoi.

Comuna Gohor. *Vedrele* începeau sâmbătă seara, devreme și se terminau la miezul nopții. Se făceau la mireasă. Veneau rude, vecini, prieteni, adică cei care veneau și la nuntă.

Pe la orele 22 se puna masa, cu două feluri de mâncare și desert, adică: răcitură, friptură și cozonac.

Comuna Brăhăsești. Vedrele sau rachiul se făcea sâmbătă seara, la mireasă. Veneau și tineri și bătrâni și uneori petreceau toată noaptea. Participanții erau invitați la masă și erau serviți cu răcitură, sarmale și rasol. Cei care nu mai puteau veni la nuntă, dădeau darea în această seară.

Comuna Țepu. Evenimentul avea loc tot sâmbătă seara. Se adunau și petreceau un timp la mire, apoi plecau cu tot alaiul la mireasă. Socrii mari rămâneau acasă. La mireasă se petrecea cam până la miezul nopții. Vedrele se jucau afară, în ogradă. Se juca și se bea vin. Nu erau serviți cu mâncare.

Începând din seara vedrelor, mirele putea să aibă mai mulți vornici, adică până la zece. Doi dintre ei mergeau călări și se numeau **conăcași**.

Se pare că înainte de Primul Război Mondial toți cei zece vornici umblau călare atât la vedre precum și la nuntă. Bineînțeles că și mirele pe care îl însoțeau, de fapt, umbla tot călare.

Comuna Munteni. Sâmbătă seara se adunau fete și flăcăi la mire, apoi plecau la mireasă. Se aduna mult tineret din sat și făceau horă mare în ogradă socrului mic, până la miezul nopții.

În aceeași seară se adunau nuntași și la nunul mare, adică, oamenii lui care se distrau. Le cânta un singur muzicant. Această petrecere - de la nun - nu făcea parte din ritualul vedrelor.

Satul Ionășești, comuna Nicorești. Sâmbătă seara venea mirele la mireasă acasă, cu 10-12 vornici și cu un alai mare de fete, băieți și tineri căsătoriți. Distracția dura cam până la miezul nopții.

Cavadinești. Sâmbătă seara venea mirele la mireasă, cu nașii și cu oamenii lor. Petreceau până la miezul nopții. Erau serviți cu trei feluri de mâncare. Femeile nu aduceau plocoane.

Satul Vădeni. *Vedrele* începeau la orele 18⁰⁰ și se țineau până aproape de miezul nopții. Se făceau la mire acasă. Cânta muzica, mirele era bărbierit. Femeile nu aduceau găini.

Berești-Meria. Vedrele se făceau la mire acasă. Nu se servea mâncare și nu se dădea nici dare.

Fârțânești. *Vedrele* se făceau sâmbătă seara, pe la ora 17⁰⁰. Veneau și nașii la socrul mare. După bărbieritul mirelui, mergeau la Primărie, fără muzică, să ia actele - cununia civilă. Apoi veneau înapoi la mire și făceau masă. Pe la miezul nopții se terminau vedrele. La vedre era toată muzica. La masă se servea țuică cu bomboane, sarmale, mâncăruri cu sos și carne de porc sau vițel.

Pleșa. Vedrele începeau sâmbătă după amiază și țineau până la miezul nopții. Cânta muzica și toți invitații dansau. Femeile aduceau câte o găină.

În **comuna Matca**, *vedrele* se făceau la socrul mare. Mireasa cu socrii mici și cu rudele lor erau luați de acasă de către mire, care venea cu 7-8 rude de-ale lui, însoțiți de muzică. Aici stăteau la masă și întârziu cam o oră. Apoi, mergeau cu toții la socrii mari acasă, de unde mirele pornea imediat spre nunul mare cu aceeași însoțitori. Unul dintre ei ducea o găină împachetată într-un ștergar din pânză de in înălbită. Găina era împărțită la nuntașii nunului. Din această găină era oprită o pulpă pe care nașa o înfășura în același ștergar împreună cu o jumătate de pâine.

Când mirele revenea acasă, mireasa îl aștepta în prag cu o lumânare aprinsă în mână. Mirele îi dădea pulpa de găină primită de la nașă, apoi stingeau lumânarea. După ce mai jucau câteva jocuri, duceau mireasa acasă și vedrele se terminau.

În **satul Cosmești Vale**. Se făceau *vedrele*, sau bradul, la mireasă. Înainte de Primul Război Mondial, mirele și conăcașii, în număr de 10, mergeau la mireasă călări. „*Bună dimineața, bine v-am găsit!*” „*Bună dimineața, bine ați venit!*”. Era distracția tineretului. Se distrau până la miezul nopții.

Comuna Suraia, județul Vrancea, comună aflată pe limita sudică a zonei etno-culturale Galați. Sâmbătă seara se făcea bradul. Se gătea la socrul mare, un singur brad. Îl găteau cu batiste, hârtie colorată, panglici și fructe. Mergea la nun mirele cu cei doi vornici și cu socrul. Aici petreceau până la miezul nopții. Apoi era dus nunul acasă.

„Bradul” din cele două sate aflate pe granița sudică a spațiului prezentat în acest studiu, adică Aspectul etnocultural Covurului - Tecuci- semnalează de fapt trecerea în alt specific zonal. Și pentru a ilustra mai bine acest fapt, vom prezenta, în continuare, mai detaliat, aspecte de la nunta din comuna Movila Miresei din județul Brăila.

În această comună nu se spunea **vedre**. Sâmbătă după amiază se făcea „gătirea bradului”. Se găteau de fapt trei brazi, treabă pe care o făceau zece-doisprezece flăcăi, prietenii cei mai apropiați ai mirelui. Fetele nu se amestecau în această treabă. În acest timp ele găteau peteala pentru nuntași. Flăcăii tăiau hârtie colorată în toate felurile și o fixau cu ață, după propria lor inspirație. Gătirea bradului dura cam două ore. În tot acest timp muzica cânta. După ce se termina găteala bradului, erau chemați la masă. Erau serviți cu mezeliuri măslina și vin. După ce serveau masa, treceau la dans.

(*Legenda foto: din Colecția Eugen Holban, nr.de inventar 17.939, Muzeul de Istorie Galați - covor cu motive antropomorfe, zoomorfe, geometrice, avimorfe; urzeală și bătaia - lână; pigmenți sintetici și naturali; 3,80 x 128; din comuna Corod, de la Sevastre Manolache, sf.sec.XIX*)

NAȘTEREA

În afară de unele momente cuprinse în ceremonialul nunții și care amintesc de riturile menite să influențeze fertilitatea și prolificitatea, grija manifestată de săteni pentru asigurarea propriilor urmași este demonstrată și de unele tratamente medicale empirice folosite în majoritatea satelor din zona Galați, tratamente ce aveau rostul de a rezolva ceea ce nici natura și nici ritualul nu reușiseră.

Bunăoară, o femeie tânără, care nu avusese nici o sarcină în primii doi ani de căsnicie, tăia mărunț o rădăcină de roghie, o pune într-o "litră" de rachiu și o așeza undeva la soare. Din când în când, agita bine sticla, iar după o săptămână începea să bea câte o jumătate de păhăruș pe zi. După cea bea, se culca în pat pentru un sfert de ceas, timp în care moașa îi făcea un masaj în jurul ombilicului. Femeia gravidă era obligată să respecte anumite restricții, bine cunoscute, în cadrul comunității sătești și a căror nesocotire putea provoca adeseori mari neplăceri copilului. Îi era interzis astfel să rupă o floare, un strugure sau orice fruct din grădina ce nu-i aparținea, chiar dacă în mod normal actul în sine n-ar fi constituit un delict de furt. Putea să consume asemenea bunuri, dar numai cu consimțământul prealabil al proprietarului, iar în cazul în care încălca totuși interdicția, trebuia să-și aducă aminte imediat că este "însărcinată" și că n-ar fi trebuit "să fure". Amintindu-și vina, efectul malefic era anulat.

În cazul în care nu ținea cont de această interdicție, copilul se năștea cu o pată de forma și mărimea florii sau fructului rupt, exact în zona în care mama își atinsese propriul corp cu mâna imediat după săvârșirea "infrațiunii". "Când eram însărcinată, am rupt un trandafir dintr-o grădină și l-am ascuns în sân, ca să nu mă vadă cineva. Copilul a ieșit cu o pată pe piept" (Munteanu Clonia, 72 ani, comuna Oancea). Mama copilului născut cu o asemenea pată, mergea la trei priveghiuri și, luând mâna mortului, zicea: "Cum a pierit mortul de pe fața pământului, așa să piară și semnul de pe obrazul (pieptul, piciorul etc) băiatului (Fărțănești).

Gravida nu trebuia să împletească sau să răsucescă, deoarece s-ar fi răsucit cordonul ombilical pe după capul copilului. În unele sate se interzicea și torsul, dar în altele era admis. De asemenea, nu trebuia să se uite la un animal urât, că urât i se năștea și copilul. Trebuia să spună neapărat că este gravidă, să nu ascundă față de lume, spre a nu ieși copilul mut. Dacă gravida tăia ceva în pragul ușii "ieșea copilul cu buza tăiată".

Înainte de naștere cu câteva zile se așeza pe o masă – în camera în care urma să nască - trei farfurii: una cu sare, una cu untdelemn și una cu făină. Se credea că astfel ursitoarele să hărăzească noului născut să aibă parte de aceste trei elemente. Înainte cu trei zile de a naște, femeia caută să fie cât mai ocupată cu diferite treburi, zicând că aceasta îi ușurează nașterea. După trei zile (de la naștere), se așează lângă copil următoarele: făină, zahăr, bani, un creion, hârtie etc., pentru ca noul născut să poată alege ce îi place.

Și lehuza era îngrijită: i se strânge capul cu o basma, îmbrobodind-o. I se dă să bea rachiu cu miere sau zahăr, zicând că îi ușurează arsurile. Slujbe făcute lehuzei: molitfa de opt zile și cea de 40 de zile" (A.N.B. M.C.N.C., DOSAR 339/1941, Monografia comunei Fundeni, fila 462). Informații interesante mai găsim, de asemenea, într-o altă monografie, întocmită tot în aceeași perioadă. Este vorba de monografia comunei Liești, scrisă de învățătorul Alexandru T. Dănăilă: „O femeie

însărcinată care vede ceva caraghios, slut, trebuie să-și aducă aminte de copilul cu care este însărcinată, ca să nu facă copilul slut. Când copilul se naște dimineața, se spune că va fi flămângios în viață și sărăcăcios. Cel ce se va naște la ora amiezii (12,00), va fi sătul, îndestulat de toate. Dacă la o naștere e cald, dacă plouă, cam așa va fi la nuntă și la moarte. La naștere se trage cu pușca de trei ori peste casă, pentru ca femeia să nască ușor. Ca să aibă noroc în viață, copilul este scăldat în lapte dulce, cu ou și cu argint ori aur în scaldătoare. În a treia seară după naștere se pun pe masă un sfert de pâine, o strachină de făină, ceapă, sare, zahăr, că vin ursitoarele și trebuie să găsească masa plină (...). După naștere lehuza se despletete; se închid ușile și ferestrele și nu are dreptul nimeni, în afară de moașă, să intre în odaia respectivă timp de trei zile. După opt zile preotul îi face molitfa și de această dată are voie să iasă din casă și să primească pe oricine". (A.N.B. M.C.N.C., DOSAR 761/1942).

În trecut, femeile nășteau de obicei pe jos, pe pământul gol. Când gravida simțea primele semne ale nașterii, chema pe cea mai apropiată "moașă". Îndeletnicirii de moașă i se dedicau unele femei mai pricepute, dar numai la o vârstă înaintată, când nu mai puteau munci la câmp. Față de efortul depus uneori și de timpul consumat, plata era neînsemnată. Moașa primea mai întâi un dar simbolic și ritualic totodată, adică un ștergar și un calup de săpun, oferite a doua zi după naștere, în urma spălării rituale. În timp ce lehuza îi turna apă să se spele pe mâini, o întreba de trei ori: "Mă ierți, moașă? "Iertată să fii de mine și de Domnul". Al doilea dar îi era oferit tot printr-un fel de ritual și, anume, de influențare, de îmbunare a ursitoarelor. Se pune în acest scop pe masă, făină, pâine, vin etc. pe care a doua zi le lua în traistă și le ducea acasă. Al treilea dar era condiționat direct de aprecierile gospodarului și de posibilitățile lui materiale.

Moașa știa tot felul de descânțece, mai ales pentru bolile de copii. Copiii moșiți erau "tratați" în continuare tot de ea; le descânta de "vânt", de "întâlnitură", de "deochi" etc. Se pricepea să maseze foarte bine atât copilul cât și lehuza.

Un prim ajutor la naștere se putea da mai ales când venirea pe lume a copilului se petrecea departe de sat de către orice persoană mai vârstnică. În cazul unei nașteri mai dificile, moașele aveau multe leacuri; foloseau în acest scop plantele culese la anumite date după reguli bine cunoscute numai de ele. Indiferent de sex, copilul era dat imediat tatălui ca să-l închine la icoană. Tot moașa îi făcea și prima baie. Turna în apă lapte dulce, ca să nu-l usture, și un ou, ca să i se curețe pielea, iar după îmbăiere, arunca apa la rădăcina unui pom roditor, "ca să rodească și el, copilul, la fel ca pomul".

Moașa dormea timp de trei nopți cu lehuza, înlocuind-o în toate treburile gospodăriei, mai ales la gătitul mâncării, căci lehuza nu avea voie să se atingă timp de opt zile nici de fântână și nici de vatră. În unele sate moașa dormea cu capul pe pragul odăii. Unele moașe lipeau și pe jos - cu lut galben - în cazul în care gospodina nu făcuse acest lucru înainte de a naște. Această informație, provenită din mai multe sate prin intermediul unor bătrâne, ne indică faptul că în trecut, femeile nășteau numai pe pământul gol al pardoselii. Așternerea unei țesături semnifică de fapt alterarea acestei credințe. Procrearea și nașterea erau considerate variante macrocosmice ale unui act exemplar săvârșit de Pământ: mama umană nu făcea decât să repete acest act primordial al apariției vieții în sânul pământului (Mircea Eliade, *Sacru și profan*, Ed. Humanitas, Buc. 1992, p. 131-132).

Lehuza nu avea voie timp de 40 de zile să calce cu tălpile goale pământul, căci acesta ar fi ars acolo unde ar fi fost atins.

“Spurcă pământul! Uită-te la ea, surată, e lehuză și umblă cu picioarele goale”, spuneau sătencile foarte revoltate, când vedeau o asemenea nesăbuintă.

Pentru botez se apela mai întâi la nașii de cununie ai părinților. Aceștia, în cazul în care acceptau, îi dădeau numele, moașa mergea la primărie să-l declare, dar cei din casă n-aveau voie să-l pronunțe până la botez. De asemenea, copilul nebotezat nu putea fi scos în lume și nici nașa nu avea voie să-l atingă cu mâna. Lehuza nu trebuia să umble cu capul descoperit, “ca să n-o vadă soarele”. Există în acest caz pericolul vreunui deochi și ca o consecință directă - paralizia ori pierderea laptelui.

„Dumnezeu îți ușurează păcatele cu cât ai mai mulți fini”. La biserică - pentru botez - copilul este dus de către moașa empirică, iar la adus îl aduce fie nașa fie nașul copilului. La botez poate fi de față numai tatăl copilului. Mama nu are voie. La plecarea din Biserică copilul este închinat la icoane.

Formulele de salut la întoarcerea de la biserică sunt: „Să-ți trăiască finul!” „Mulțămim dumitale!”

Înainte de a fi dat părinților, copilul este închinat de către nașă în cele patru puncte cardinale.

Când i-l dă mamei, nașa spune: „Să-ți trăiască copilul!” „Și dvs. finul”, răspunde mama.

Decesul primului copil născut era considerat un grav blestem, pentru îndepărtarea căruia familia trebuia să practice ritualuri bine cunoscute în trecut, adică:

1) Părinții nu aveau voie să vadă sicriul cu corpul neînsuflețit al copilului, în momentul în care era scos din casă, spre a fi dus la cimitir. În acest scop, ei, părinții, se așezau în mijlocul ogrăzii, față în față, cu frunțile lipite. Cineva le acoperea capetele cu un prosop mare și numai după ce carul mortuar se îndepărta considerabil de casă li se ridica vălul. Rămâneau apoi acasă și abia după trei zile îi conducea cineva la cimitir, să le arate mormântul propriului lor copil. Altfel le-ar fi murit și următorul copil (informația a fost luată chiar de la mama unui astfel de copil din satul Lungoci, 1979).

2) În cazul în care principalele simptome ale bolii copilului decedat fuseseră durerea de burtă și scaunul verde, la următoarea sarcină gravida era descântată de trei ori de sancă. În comuna Nămolosă se credea că sanca se ia dintr-o frică mare și i se descânta femeii gravide o singură dată. Copilul era descântat însă în fiecare lună, până la vârsta de nouă luni, când se credea că e în afără de orice pericol. La o nouă sarcină totul era luat de la capăt, femeia aducând de fiecare dată o găină neagră, pe care i-o oferea descântătoarei.

3) Mama dădea de pomană propriul său prunc unei femei cu copii mulți și căreia nu-i murise nici unul. I-l oferea de trei ori, ori de două ori, pe fereastră, zicând” “Uite, îți dau copilul de pomană, să fie al tău și să trăiască”. Cealaltă răspundea: “Bodaproste, al meu să fie”. Mama stătea în casă, iar “beneficiara” afară, pe prispă. După ceremonial, femeia care îl primise, pe fereastră, intra cu copilul pe ușă și îl lăsa pur și simplu în pat sau îl vindea mamei pe un preț simbolic.

4) Vânzarea copilului de către propria mamă tot unei femei cu copii mulți. Prețul era o sită de făină, o ceapă, un ban etc., deci un preț simbolic.

5) Lepădatul copilului - Moașa lua copilul imediat după naștere, înainte de a suge primul lapte și îl lăsa pe prispa unei case (a unei familii tot cu copii mulți). Se ducea de obicei pe întuneric, lăsa copilul, ciocănea la ușă, întărâta căinii, apoi se ascundea prin apropiere. Celui care deschidea ușa și vedea primul copilul îi revenea sarcina botezării lui. Moașa, care avea deja cele necesare botezului, se arăta imediat iar familia, deși nu fusese avertizată, accepta de obicei rolul ce-i revenea prin

obiceiul locului. După ce-l botezau, veneau și-l vindeau mamei tot pe un preț simbolic.

Prin practicarea înstrăinării și a lepădării, sătenii erau încredințați că scot copilul de sub blestemul ce plana asupra familiei. În cazul în care nici pe această cale nu reușeau să îndepărteze pericolul, luau un copil de crescut, tot dintr-o familie numeroasă, nu doar pentru a avea un copil, ci pentru a îndepărta blestemul și a întrerupe astfel firul nenorocului, ca apoi să le trăiască următorii copii.

A treia seară după naștere se puneau ursitoarele. Pe o masă apropiată de fereastră sau chiar pe fereastră, se puneau o sită de făină, pâine (sau covrigi), trei cepe, zahăr, o mână de sare, o pană de pasăre, un ou de găină, săpun etc. “Dacă nu pui nimic, ele fac rău”. În satul Vlădești se mai puneau și pânză de casă pentru mâncările unei cămăși, iar în Foltești o cămășuță de copil. Interesant este faptul că se puneau de fiecare dată doar pânză pentru mâncările unei cămăși, ce-i revenea, bineînțeles, moașei. “Stanul să și-l facă singură”, spuneau femeile. Să fi fost oare cândva aceasta o regulă strictă a ritualului, regulă a cărei semnificație s-a pierdut?

Ursitoarele veneau fie numai până la geam, discutând de acolo soarta copilului, fie că intrau în casă, ținând sfatul chiar pe masa special amenajată, căci moașa descifra de cele mai multe ori urmele lor în sita cu făină ori în sare. Moașa care dormea în aceeași cameră cu lehuza și cu copilul vedea (zicea ea) în vis toată scena și tălmăcea ursita copilului. „Despre ursite poporul vorbește că de la nașterea unui prunc, la treia sară, pun părinții acelu prunc, pe masă în casa lăuzei, pâine, sare, parale și atunci vin niște femei în formă de năluci, pe care numai lehuza le poate vedea prin vise, dormind și ele zic că acele femei vin atunci și destinează ursita născutului pe care are să o aibă”. (B.A.R., Hasdeu, B.P. – *Răspunsuri la Chestionarul lingvistic al limbii române*, Tom 3420, F 155, com. Foltești). O altă informație care este semnalată în acest chestionar, dar pe care am primit-o și în timpul cercetărilor de teren din anul 1969, spune că aceste femei - năluci - joacă prin casă. Și dacă lehuza le întrebă de ce au venit, ele răspund că îi vor *destina* soarta copilului, „adică cum are să trăiască și pe cine are să ia în căsătorie” (op.cit., F.176).

A doua zi, lehuza mânca din ceapa “călcată” de ursitoare și bea un pic de vin, ca să aibă piept. Restul era luat acasă de moașă. Bătrânele spun că înainte vreme veneau ursitoarele și erau auzite “pentru că pământul era curat”. În credința oamenilor din zonă, existau trei ursitoare (urse). Una îl menea să fie bogat, alta să fie sărac, iar a treia să fie deștept. În cazul în care vorbeau toate deodată, copilul urma să aibă trei neveste. Prezicerile lor erau definitive și nimeni nu mai putea schimba nimic. În memoria bătrânilor din zonă se mai păstrează câteva povești, “brodate” cam pe aceeași schemă, referitoare la urse și ursită. Este vorba, fie de un marchidan, fie de un tânăr cioban transhumant, fie de un vânzător de linguri din Homocea care, cerând găzduire - fiecare în alt timp bineînțeles -, chiar la o casă cu lehuză, sunt nevoiți să doarmă pe prispă. Fiind a treia noapte de la naștere, apar ursitoarele la fereastră și ei aud tot ce spun. Bunăoară, vânzătorul de linguri din Homocea a auzit că l-a ursit pe un băiat să moară la fântână, la vârsta de 20 de ani. Marchidanul a auzit că l-au sortit să moară înecat în Siret, iar o fetiță este sortită să se mărite chiar cu tânărul cioban care dormea pe prispă. Fiecare din eroii povestirilor citate reacționează în felul lui.

Lingurarul din Homocea se decide să-l boteze pe copil fără să le spună nimic părinților despre cele auzite și revine în ziua sortită pentru a-i avertiza să pună capac la fântână. Băiatul are noaptea o petrecere, se duce transpirat și puțin cu chef, se

culcă chiar pe capacul fântânii, răcește și moare.

Marchidanul pleacă în lume, dar înainte de a pleca, spune unui sătean cele auzite. La împlinirea sorocului, băiatul pleacă de pe câmp să bea apă din Siret. Îl întâlnește în drum pe săteanul care îi cunoștea soarta și care îi oferă apă, dar el refuză. În acest timp apele Siretului vuiiau. Se auzea o voce: "Ceasul a sosit, omul n-a venit"!

În ceea ce privește tânărul cioban transhumant, tulburat de perspectiva unei îndelungi așteptări a nunții sale, se decide s-o omoare pe copilă, pentru a scăpa de soartă. Intră în casă fără să fie simțit, ia fata și, așa înfășată cum era, o înfige într-un par ascuțit. Pleacă apoi în treburile sale și uită cu timpul de cele întâmplătoare. Când se întoarce, după aproximativ 17 ani, cu totul întâmplător, prin același sat, se întâlnește cu o fată tânără și frumoasă și se hotărăște să se însoare. În noaptea nunții descoperă că mireasa lui avea pe piept o cicatrice. Era chiar fata care-i fusese sortită cu 17 ani în urmă.

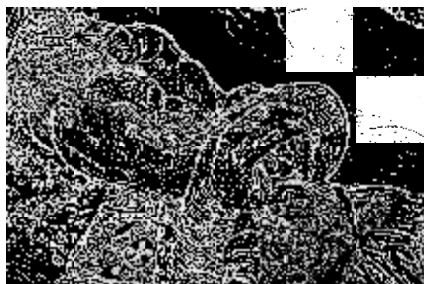
Poveștile scot în evidență caracterul absolut al verdictului dat de ursitoare, indiferent de măsurile care se luau ulterior în vederea preîntâmpinării lor. Este vorba de fapt de concepția oamenilor despre soartă.

Când un copil avea junghi, moașa îi aplica un gălbenuș de ou pe zona dureroasă, apoi îl plimba, căutând junghiul. Acolo unde se spargea gălbenușul, punea repede o pală de lână și o lega bine. *Ținea* legătura timp de trei-patru ore sau chiar o noapte și junghiul dispărea. Dacă pe copil îl durea capul, îl descânta de *întâlnitură*. Măsura mai întâi înălțimea copilului, precum și deschiderea brațelor de câte trei ori, cu o trestie, pe care o frângea apoi în trei bucăți, o descânta și îi dădea foc. O stingea într-o cană cu apă din care îi dădea copilului să bea de trei ori, iar cu restul îl spăla pe față.

"De spăriet" îl descânta folosind un bici împletit din fâșii de piele cu coadă cu tot. Lângă coadă biciul avea un canaf roșu, iar când descânta împungea cu el ușor în abdomenul copilului. Femeile care nașteau gemeni aveau leac la descântat și la frecții, fiind des solicitate de către vecine și prietene.

Copilul care nu creștea era "băgat în cheptini" sau era pus într-un sac și dus în cimitir către asfințitul soarelui. Aici, moașa săpa o mică groapă la suprafața unui mormânt, îl așeza în ea și-l acoperea cu puțin pământ. Îl lăsa un timp, apoi îl aducea acasă. Mama copilului trebuia să meargă imediat la fântână de unde aducea nouă pietre, fără a vorbi în drum cu nimeni. Baba lua pietrele acasă și după trei zile aducea o cană cu apă descântată din care mama turna în baia copilului timp de trei zile (Munteanu Clonia, Oancea). Este vorba aici de ritul înmormântării simbolice, care are aceeași valoare magică, religioasă, ca și "imersiunea în apă, Botezul. Prin această practică, bolnavul este regenerat, el se naște din nou" (Mircea Eliade, *Sacru și profan*, Ed. Humanitas, Buc., 1992, p. 132-133).

Eugen Holban

Georgeta Groșescu

Din cântecul satului

E iarba de coasă-n grădini –
Hergheții de raze fug înspre nori;
Drumurile sunt pline de pelerini
Călătorind în căruțele cu flori.

Caii pur sânge bat din picior –
(Potcoava lunii se schimbă-n inele)
Flutură coamele galbene de grâu
Și intră-n galop în lanuri de stele.

O pasăre verde

Am pătruns în inima pădurii,
Viața ei m-a înecat,
Foșnetu-i mi-a răpit umbra...

Din undele vântului
N-o să mă iei...

Să nu plângi,
Umbra-mi apare-n reflexe,
O pasăre verde-și smulge penele
Cântecu-i suspină-n sufletul ei.

Nicidecum nu mă dă liniștii orașul...

Născute din esențe de lemn tare,
Doar stelele satelor rămân
să mă uimească
să mă zboare...

Liniștea lor senină și caldă
E liniștea sufletului meu
Măsurat de pasul furnicilor...

Stejarul meu

Ștefan Butnaru

Eram un copil de nici 3 ani
Când în grădina casei cu flori multe
Am văzut un copăcel cu 3 frunze mari.

Atunci, atât cât mintea m-a dus
Mamei și fraților le-am spus
Să nu-mi tăiați copăcelul, este-un pui de stejăruș.

Frații toți m-au ascultat
Stejărelul l-au lăsat
Ca să crească ne-ncetat.

Copil fiind l-am ocrotit
L-am udat, l-am îngădit
Iar el falnic a crescut.

Un copac înalt cu o coroană mare
Ce se vede de departe-n zare
Păsări ca mierla, cucul în frunza lui au căutare

Anii au trecut și-or să mai treacă
Copacul tot mai sus se-nalță
Iar eu trăind cu nerăbdare
Cât voi trăi ca să-l mai pot vedea, oare?!

Speranța, pe patul de spital

Mă uit și mă tot gândesc
Acum când stau pe patul din spital
Câte zile-am să mai trăiesc
Daca-am ajuns ca un înecat la mal

De-acasă am plecat îngrijorat
La ce mă mai pot aștepta
Când soarta te leagă de pat
Există oare, șanse de a te îndrepta?

Mă uit pe geam afară și văd cum
Natura prinde iarăși viață
Iar eu mă gândesc acum
Cât timp, oare voi mai face față?

În salon e liniște și vin vizitatorii
La cei cu capul în bandaj înfășurat și ochii rimelați
Și mă gândesc că uneori
Poți să ajungi aici doar că ai frați.

Văzându-i te gândești la a lor suferință
Că cei ce l-au adus în așa hal
Au, oare, în suflet o căință
Nu se gândește că el va ajunge cândva pe patul din spital.

Pe holuri vezi vânzoleala mare, multă
Culoarea îmbrăcămintei îi deosebește
Pe cei ce pentru sănătatea semenilor lor se luptă
Și cei ce caută la Domnul îndurare

Noi ce suntem în suferință
Trebuie să avem credința
Că Dumnezeu le va lumina mintea celor care
Pe sănătatea semenilor lor au deosebita preocupare.

Iulie-August-Septembrie, Nr.113-114-115

La pagina 38...

...câțiva dintre liceenii prezenți în antologia „Cartea vie – litere și povești”, Ed.Sinteze, 2011, rezultatul proiectului „Ai carte! Ai parte!”, proiect vizând prevenirea abandonului școlar și având ca obiective dezvoltarea abilităților de antreprenariat pentru valorificarea potențialului creativ al unor tineri, îmbunătățirea nivelului de informare și conștientizare al tinerilor dar și a factorilor de decizie comunitari, promovarea tinerelor talente în medii culturale locale. Coordonatorul proiectului derulat de Asociația Aria a fost chiar vicepreședintele acestei asociații, prof.Tamara Popa, în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean, Biblioteca V.A.Urechia, Biblioteca Franceză Galați., Direcția Județeană de Tineret și Sport, palatul Copiilor și Elevilor, Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați și Fundația Art Fusion din București.

37

d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

CARTEA VIE

Alexandra Crețu,
17 ani
Palatul Copiilor Galați

DG Educație și cultură
Programul Tineret în acțiune

EA		crepuscul		EA,	mânunchi de
EA,	o poveste	scurt în	rânduri,	EA,	lăcrămioare.
	șoptită în numele		rânduri	EA,	zorii de femeie
	iubirii.	fără consoane			din sufletul
EA,	portativ	la marginea orizontului.		EA,	bărbatului.
	pentru	EA,	asfințitul	EA,	îngerul
	m z c		de ieri	EA,	printre pământeni.
	u i a		răstignit	EA,	ceasul
	iubirii.	în			ce s-a oprit să
EA,	trupul	răsăritul			mai ticăie-nspre
	seninului risipit în	de azi.		EA,	moarte.
	fiori	EA,	un suflet alb		ochiul
	de	în două			de argint fără
	ceață.	trupuri rupte		EA,	gene.
EA,	sufletul	din curcubeu.			două litere
	nemărginitului	ființă			ce contemplă
		abia tânără.			două nume:
					Emanuel și Alexandra.

Ana-Maria Pană, a IX-a A
G.Ș. „Costache Conachi”, Pechea

PRIETENI VECHI

Mă simplifică aerul tare al locului
din care tu fugeai desculț prin palma ierbii,
dar mă tem că nici aerul nu mai clipește
mirosind a tine și mă trec miile de ape,
căutându-ți mijlocul .

Mă taie luna în mii de stele și mă prefac în
frunze...

Mai știi când eram copii ?

Tu te jucai , iar eu prindeam fluturi.Era iunie
și fugeam desculți prin netedul pietros
lăsând urme prăfuite în talpa zâmbetului
pământiu . Era soare și priveam nebunia
norilor desenați cu arta ochilor , tu mă
priveai și . . .nu mai știi, oricum trebuie să fi
fost frumos ! Nimic din tine nu mai
recunosc...cred că nici timpul nu mai știe de
tine.

Aveai zece ani împreună cu-ai mei și totul
ne privea în creștet crescând în noi oamenii
de astăzi, mari și plini de vicii. Oamenii de ieri
au pălit sub crengile castanilor înmărmuriți...

Țigara este arma dreptății acum, iar aerul,
dușmanul zilelor afumate.

Nici norii nu visează la noi. Totul este bătrân
și

sihastru. Avem doar iluzii.

- Uită-te, zbor, dragă prietene!

Diana Anghel, X-C, C.N.A.I.Cuza

E frig în Univers...
Ninși ca steaua Polară
Cad florii ce frica-l zămislișe
să mă doară...
E frig în Univers!
Venim de prea departe
și suntem plini de milenii
nu ne-au ajuns să ne iubim, decenii...
E frig în Univers!
Ecou de dincolo de astre,
Nevăzută mă întorc să te răpesc,
Să încălzim Universul
Cu sufletul nostru omenesc.

Enache Toader, a-XII-a C
Grupul Școlar Elena Doamna

Picături de timp...

Diminețile de gheață
și mașinile timpului ce scârțâie de bătrânețe.
Dimineți fără cuvinte,
Picături de timp...

Infernul frigii îmi bate la ușă;
ecourile prezentului sunt pierdute în zare.
Cu ochii scânteind, rog uitările să fie amintiri,
să nu vină, să nu vină!

Picături de timp,
o floare cu spini însângerați,
un bulgăre de gheață.
Se aude venind vechea mașină a timpului,
ce scârțâie de atâta cruzime.

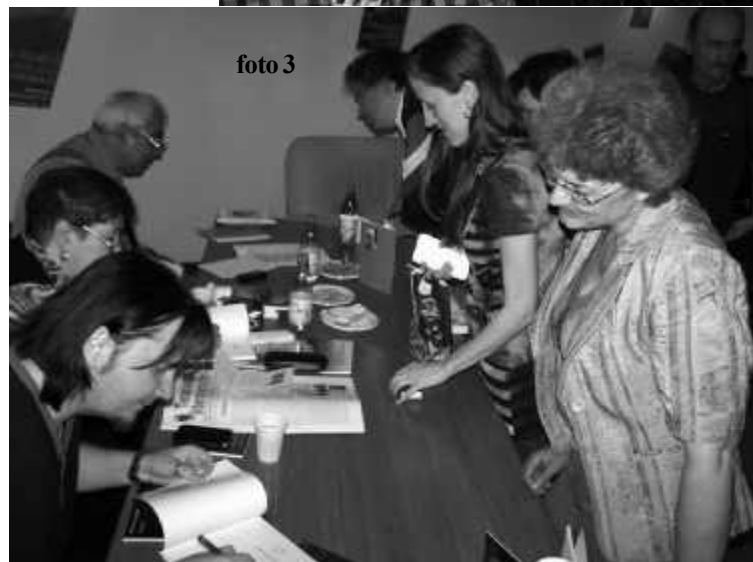

CUBUL CRITIC OBLIO

Din presa scrisă – Ion Manea („Viața liberă”):

La întrunirea Cubului critic Oblio din 23 mai (foto 1) poeții Eleonora Stamate, Paul Blaj și Vasile Sevastre Ghican (vezi coperta 2 ori foto 3, la ședința de autografe) au venit de la Tecuci nu numai cu poezia, dar și cu vestea cea bună a prieteniei literare covurluiene. Cei trei reprezintă nu numai, fiecare în parte, voci unice ale poeziei de calitate, dar și, împreună, o revistă culturală care tocmai împlinește 5 ani de apariție, „Tecuciul literar-artistic” (Eleonora Stamate, redactor-șef, Paul Blaj și Vasile Sevastre Ghican, membri ai colectivului redacțional; lângă ei -vezi foto 2, directorul executiv, poetul și eseistul Petre Blaj, în dreapta, și Tase Dănăilă, vechi colaborator al revistei noastre). Alături de reprezentanții lui Oblio, cu A. G. Secară și Andrei Velea în frunte, prezența poezilor a mai fost întâmpinată și de gruparea de la „Noduri și semne”, strânsă în jurul lui Ion Avram. (...) Cei trei „poeți de la miazănoapte” au recitat din creațiile lor. Ceea ce a fost de reținut însă a venit din chiar ideea de a-i aduce la Centrul Cultural „Dunărea de Jos” pe cei care fac „Tecuciul literar-artistic”, de a-i pune să-și citească versurile în fața unui public avizat, pentru care seara literară s-a lăsat cu revelația că la Tecuci se scrie poezie adevărată, și tânără, și matură, și valoroasă, și de luat în seamă.”

În ziua de 5 iunie (foto 4), membrii Cubului au fost invitați la o lectură publică în cadrul Festivalului Axis libri: au citit din propria creație Marius Grama (un de neuitat „portret” liric al cenaclului – în fotografie la microfon), și de la stânga la dreapta, Mihaela Galu, Leonard Matei, Andrei Velea (care ne prezintă din ideile sale și în interviul de la pagina următoare), Valeriu Valegvi, Octavian Miculescu (nu se vede în foto), Claudia Samoilă și, în afara fotografiei, a.g.secară.

Dialog într-o cameră de hotel din Atlantida

Interviu cu Andrei P. Velea

Reacțiile sunt diferite. Din ceea ce văd împrejur, majoritatea sunt dezamăgiți. Unii chiar se lasă de scris. Cred că, mai degrabă, se manifestă un sentiment de insignifianță. Realizezi că nu prea contezi (exceptând, desigur, puținele cazuri unde succesul este evident). Totuși, pe mine m-a impulsionat debutul, m-a eliberat de niște tipare de gândire și de poeme care nu-mi dădeau pace. Imediat după debut am scris mult și am schimbat multe elemente estetice în viziunea mea. Se vor vedea cel mai bine nu în următoarele cărți, care conține poeme scrise înainte de publicarea primei cărți, ci într-a treia!

1. Ce înseamnă a scrie și de ce scrii?

Cred că a scrie înseamnă a fi liber. Scriu deoarece vreau să mă exprim; există adevăruri pe care le poți spune doar ca scriitor, adevăruri pentru care viața de zi cu zi, guvernată de mediocritate și prejudecăți, nici măcar nu îți se oferă oportunitatea să le spui.

2. Există ceva ce nu poate fi poezie sau ceva ce să nu merite a fi pus într-o poezie?

Eu cred că nu. Orice este demn de-a fi pus într-o poezie, iar poezii au rolul de a „poetiza” realitatea – iau părți din ea și le integrează în poeme, le dau un nou sens. De la telefoanele mobile la suflet, de la pâine la cocsul furnalelor, orice este demn de-a sta într-o poezie. Exact la asta m-am gândit atunci când am scris „Mașina de poetizat”. Poate că poezia înseamnă „poetizare” a realității.

3. Contează să fii „pe val”?

Nu cred că e foarte relevant. Până la urmă (aproape) toți marii poeți de care vorbim astăzi au fost cândva „pe val”. Important e ca atunci când ești acolo să nu-ți pierzi simțul realității, să continui să crezi din maximă sinceritate față de tine însuși. Și să conștientizezi că mâine poți să nu mai fii „pe val”.

4. Cât de mult contează să te lansezi devreme?

Devreme e relativ. Important e să debutezi la timp. Nici prea devreme, nici prea târziu. Din păcate, între tinerii scriitori gălățeni, debutul este foarte mult timp amânat. Ceea ce nu face bine: a te confrunta cu publicul, prin actul de a debuta, este cel mai bun contact cu realitatea. Eu am întârziat cu prima carte cel puțin patru ani și îmi reproșez asta! Acum realizez cât de important e să faci pasul înafara ghindei și să-ți asumi responsabilitatea de a fi „la dispoziția” oricărui ochi critic (și de a beneficia de cel mai dur „feedback”).

5. Care crezi că sunt efectele primei lansări de carte? Se trezește un sentiment al siguranței, poate chiar al importanței?

6. Ceva despre cea de-a doua carte a ta și de ce ai hotărât să o scoți atât de repede?

Repede e relativ. Unii publică două cărți din prima, alții trei romane într-un singur an (cazuri întâmplare anul trecut în Galați). Explicația este foarte simplă: debut amânat prea mult. Poemele din „Gimanstul fără plămâni”, prima carte, sunt scrise între 2001 și 2006. Poemele din al doilea volum, „Hotel în Atlantida”, sunt scrise între 2007 și 2010. Am luat decizia de a le publica deoarece vreau să mă eliberez definitiv de poemele trecutului și să mă pot concentra integral pe proiecte actuale. Iar destinația poemelor nu e întunericul sertarului, ci lumina tiparului.

7. Scrisul vine natural sau necesită exercițiu, ștersături, rescrieri și muncă interioară? (Mai mult muncă interioară sau mai mult exercițiu pe hârtie?) La ce perioadă reușești să scrii un text nou și cât îți ia să-l finalizezi?

Mozart nu făcea nicio corectură și a scris cele mai celebre trei simfonii în șase săptămâni. Beethoven scria o simfonie într-un an, iar partiturile lui erau pline de corecturi, reveniri etc. Sunt diferențe mari de la caz la caz. Eu revizuiesc textele, revin periodic asupra lor; nu le consider definitive decât după o lectură în cenaclu și nu ezit să le modific în urma discuțiilor. Nu scriu mult, contrar aparențelor: douăzeci, treizeci de poeme anual. Și doar un poem pe zi - nu îmi forțez inspirația.

8. Crezi că omul se reflectă pe hârtie (întotdeauna)?

Există o sete de autentic în poezia actuală. Aici e un punct revendicat atât de generația nouăzecistă, cât și de cea douămiiistă. Ca un reflex împotriva postmodernismului. Ceea ce trebuie să avem mereu în vedere este că, totuși, avem de-a face cu o convenție. Faptul că scriitorul se reflectă în aceea ce scrie este o convenție. Purtăm măști. Și oricât nu mi-ar plăcea Borges ca scriitură, trebuie să recunosc că are dreptate ca viziune artistică. Eul e un joc complicat de măști, iar literatura poate deveni, după cum sugerează a.g. secară în prefața volumului „Hotel în Atlantida”, „un mit între altele”.

9. Contează Galațiul în contextul tinerei generații de scriitori? S-ar putea face mai multe în direcția asta?

În ciuda faptului că avem multe reviste culturale în Galați, nu contăm aproape deloc în „ecuația” tinerei generații (momentan așa-zisa generație douămiistă). Nu există niciun tânăr scriitor gălățean recunoscut pe plan național. Prin „tânăr” înțeleg pe cei care au cel mult vârsta mea (treizeci și unu de ani). Suntem ca pe o insuliță, izolați. Da, s-ar putea face multe. Iar cel mai important lucru ar fi ca una dintre instituțiile culturale să organizeze niște întâlniri care să aducă aici tineri scriitori recunoscuți la nivelul întregii țări. Așa i-am cunoaște și am fi invitați, la rândul nostru, în alte locuri. Am pune Galațiul pe harta tinerei generații (douămiiste sau post-douămiiste).

10. Se conturează în Galați o tânără generație de scriitori?

Da, eu așa cred. În Galați se conturează o tânără generație. Nu ne leagă morțiș o viziune estetică unitară, ci, mai degrabă, o dorință de-a arăta că se poate și altfel. Ne leagă și școala celor două cenacluri: „Cubul Critic Obliv” și „Noduri și Semne”. Va conta mult, poate chiar ne va impune ca generație, antologia din toamnă. Îmi doresc să ieșim din Galați și să se audă de noi peste tot în țară. Și să publicăm. Mai bine și mai mult. Ezitam prea mult atunci când vine vorba de tipar! Există o timiditate, un complex de tip provincial, atunci când abordăm subiecte precum „marketing-ul cultural”, atât de importante în contextul cultural actual.

A consemnat **Nicoleta Onofrei**

La Concursul național de pian VIRTUOZII - ediția a III-a, organizat de Consiliul Județean Brăila și Școala Populară de Arte „Vespasian Lungu”

au participat 21 de județe, cu circa 140 de elevi (cantitativ și calitativ sporit față de primele două ediții).

Concursul a fost structurat pe două secțiuni: A (elevi din centre culturale, școli de arte, mediu privat, case de căldură) și Secțiunea B (licee de muzică).

Juriul, competent și exigent, a fost reprezentat de prof.univ.dr.Teodor Țuțuianu, prorector la Universitatea Națională de Muzică București - Președinte, compozitor – conf.univ.Eugen Sandu – Facultatea de muzică Craiova, Ioana Maria Lupașcu - pianist concertist. Elevii de la C.C.D.J Galați pregătiți de prof.de pian **Capră Angelica** s-au evidențiat obținând premii și mențiuni astfel:

1. Hărăbor Daria Teodora anul I studiu – premiul III
2. Hărăbor Șerban Petru an I studiu - mențiune
3. Giurcă Votondos Andreea an II de studiu - mențiune
4. Ciubotaru Alexandra an V studiu – premiul III (premiile I și II nu s-au acordat)

Pianista Ioana Maria Lupașcu a apreciat munca doamnei profesor Capră cu elevii și din anii trecuți spunând: „se simte un înalt profesionalism, dăruire și minuțiozitate la cele mai mici detalii”.

a.g.s.

Ilie Matei

Arena

Hălăduiesc umbre în haine de gală
Un foc ce arde de multă vreme îl sting
Cu un stilou și cu niscaiva cerneală
Deja clipele târzii în părul tău ning.

Un act aproape eroid este tăcerea mea
De sensuri este jefuit iar creierul meu
Ce am văzut chiar nu mai pot vedea
Mi-e silă numaidecât de cel ce se dă leu.

Drumul până la inima ta este tare lung
Intențiile au îmbătrânit dintr-o dată
Din urmă singur nu pot să mă ajung
În cadre eterne parcă o lume e turnată.

Contempli simptomele senectuții tale
Ineluctabilă e veștejirea ta. Ți-e jenă.
Tu, acel cocon golit de latențe sociale
Cu certitudinea ieșirii treptate din scenă.

Născociri de salvare

Bătrânului nuc din grădină
I-a mai crescut încă un inel
unde sub scoarța lui
și eu, eu mă asemăn cu el
spălat de vânt și lumină
timpul e chiar neiertător
cu toate frunzele de copac
le trage rugina la pământ
pe ramuri îi atârână stropi grei
ca mărgelele la gâtul unei femei
trebuie să-l scuture cineva
acela va face câteva sute de lei
pline vor fi coșurile cu nuci
bătrânul nuc mă știe de neam
șorțul mamei flutură pe-un ram
urme zăbovind pe cărare
biete născociri de salvare
poarta grădinii ține să cadă
sub nuc, încălțările tatălui meu
încrețite de atâta corvoadă.

Alint

În vasta calotă a cugetului meu
Mărturie vă las un mic curcubeu
Speranța arderii dintr-un suspin
Și pioșenia cu care eu mă închin
Voi, din stârpea celor ce s-au zidit
Pe trup scăpărați-mi un chibrit
Apa este tăria aceea ce vă călește
Voioșia este gajul ce mă privește
Drumurile ne duc înspre tăgadă
Încălțările încrețite de corvoadă
Firul de păianjen din memorie
Așază toate faptele acolo, în istorie
Cu amintirile umblăm în mâini
În plină zi ne latră claxoane și câini
Și tot orbecând prin labirint
Nu mai posezi nici ifos și nici alint.

HÂRLESCU, Dimitrie - pictor (n. 5 noiembrie 1872, Fălticeni, județul Suceava - m. 23 noiembrie 1923, Tecuci, județul Galați). Între 1891-1897 studiază la Școala de Arte Frumoase din Iași, având ca profesori pe Gh. Panaiteanu-Bardasare, Emanoil Bardasare, C.D. Stahi, Sever Mureșanu, Ștefan Possa, I. Pop-Florentin ș.a. După absolvire este numit maestru de desen și caligrafie la Gimnaziul clasic (ulterior, Liceul „Mircea cel Bătrân”) din Constanța. Din 1901 predă și la Institutul „Mircea Vodă”, școală comercială de gradul II. În acest oraș, Dimitrie Hârlescu îi cunoaște pe Ion Jalea și pe Marius Bunescu, pe care îi îndrumă spre cariera artistică. Între 1902-1903, 1905-1906 și 1911-1912 studiază la Academia Regală de Arte Frumoase din München cu Johann Caspar Herterich și Wilhelm von Diez, având posibilitatea să cunoască transformările artei din capitala Bavariei și din Germania. Pictura secesionistilor Fritz von Uhde și Max Liebermann, iar ulterior cea a norvegianului Edward Munch îl determină să renunțe la canoanele clasic-academice, orientându-se spre impresionism și expresionism. În 1904 debutează cu grafică în revista „Lucefărul” din Budapesta. La München o cunoaște pe pictorița Elena Rusu Mitrea, și ea aflată la studii, cu care se căsătorește la Tecuci, la 2 iulie 1906. Revenit la Constanța ca profesor, rămâne aici până în 1907, când se transferă la Gimnaziul „Dimitrie Sturdza” din Tecuci și apoi la Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad. În toamna anului 1909 se reîntoarce la Tecuci, unde se stabilește cu familia. Tecuciul, notează Gheorghe Macarie în monografia ce i-a consacrat-o, „va fi martor al celei mai fertile și originale perioade de creație (1907-1918)”. Funcționează ca profesor și un timp și ca director al Liceului „Dimitrie Sturdza”. În 1917 este mobilizat în echipa de artiști plastici de pe lângă Marele Cartier General din Iași, alături de Ion Jalea, Corneliu Medrea, Nicolae Mantu, Oscar Han, Camil Ressu, Marius Bunescu, Aurel Băeșu ș.a. Participă

cu lucrările „Parc de artilerie” și „Prizonierii” la expoziția artiștilor mobilizați, deschisă la 27 ianuarie 1918 în sala Școlii de Belle Arte din Iași. La 23 noiembrie 1923, într-un moment de dezechilibru psihic, s-a spânzurat chiar în clădirea liceului pe care-l slujea de atâția ani. Ca pictor a expus din 1907 până în 1916 la Tinerimea artistică și la Salonul Oficial. În 1967 Muzeul de Artă din Constanța i-a organizat o expoziție retrospectivă, itinerată și-n alte orașe din țară, printre care și Tecuci.

Chiar de la debut, pictura sa a fost foarte bine apreciată, critica de specialitate văzând în el „un talent robust, o adevărată forță printre artiștii noștri tineri” (B. Brănișteanu), un pictor ale cărui lucrări purtau „pecetea unei inestimabile originalități” (Max Jeanjaquet) și care putea „să atace chiar cele mai aride subiecte” (Calendarul Minervei), un creator care folosea într-un mod personal învătămintele impresionismului și expresionismului. Restrânsă și insuficient cunoscută marelui public, opera sa cuprinde portrete, scene din viața cotidiană, peisaje marine și urbane, compoziții. Reprezentativ pentru creația sa, portretul permite să se urmărească evoluția pictorului de la „poza academică”, rigidă, deprinsă în timpul studiilor ieșene, până la desprinderea totală de convențiile acesteia. Hârlescu este un bun psiholog, iar rezultatele sondajelor sale se răsfrâng în reliefarea vieții interioare a personajelor, a unor trăsături morale ce le caracterizează („Portretul magistratului Marin O. Dumitrescu”, „Doamnă în fotoliu” (foto 2), „Portretul profesorului Hilt”, „Portretul criticului de artă Marc A. Jeanjaquet”, „Portretul poetului George Tutoveanu”, „Baba Catinca”, „Chip de țaran” etc.). Aceeași stăpânire a artei portretului și aceeași benefică acțiune a secesionismului münchenez și a expresionismului pot fi urmărite și în compozițiile sale „Bunicul și nepotul”, „Cântăreții ambulanti”, „Jucătorul de maimuțe”, „Partida de șah”, „Colț de cafea”, „La gară”, „Sala de așteptare”, „Prizonierii”. În acest din urmă tablou, expresie apăsătoare a fricii și groazei de care sunt cuprinși protagoniștii, Hârlescu folosește o tehnică a unghiularității, linii ascuțite sau sinuoase, pasta este așezată în acorduri de verede-pământiu, brunuri-cenușii, ocuri întunecoase și albastru stins. Spre deosebire de unii confrați ai săi, epigoni ai lui Grigorescu, ce pictau ciobănași și ciobănițe, țigânci și țigăncușe, evrei, scene idilice, Hârlescu aduce în pictura sa o viziune dramatică asupra vieții, rezultat și al condițiilor în care a fost nevoit să trăiască artistul, al vieții monotone din târgurile de provincie, al acelor

„locuri unde nu se întâmplă nimic”. O dată cu aprofundarea psihologiei personajelor și accentuarea elementului dramatic, Hârlescu realizează și o deplasare de la valorile sensibil-optice ale culorii la cele expresiv-psihologice ale acesteia. Tușa dobândește dezinvoltură, nervozitate, preferința cromatică a pictorului înclină spre acorduri de brunuri-verzui, galben lutos și griuri „murdare”, în stare să exprime atmosfera de însingurare, reclusiunea, tensiunile, să creeze o stare de spirit gravă. Alături de Lascăr Viorel, Dimitrie Hârlescu este unul dintre primii și valoroșii pictori expresioniști români, artist care într-un alt mediu decât cel al provinciei, cu o adevărată emulație artistică, ar fi putut să aibă cu totul un alt destin.

Bibl.: Gheorghe Macarie, *Dimitrie Hârlescu*, Editura Meridiane, 1986; Vasile Florea, Gheorghe Székely, *Mică enciclopedie de artă universală*, Editura „Litera Internațional”, 2005; Petre Oprea, *Artiști participanți la expozițiile Societății Tinerimii Artistice (1902-1947)*, Editura Maiko, București, 2006; Corneliu Stoica, *Interferențe*, Editura Sinteză, Galați, 2009.

HELMAN, Robert - pictor, gravor, artist decorator (n. 9 februarie 1910, Galați - m. 7 noiembrie 1990, Troyes, Franța). În 1927, la vârsta de 17 ani, părăsește România pentru a urma la Paris cursurile Facultății de Drept, pe care o absolvă în 1931. Începe să lucreze ca avocat în capitala Franței. În 1938 își abandonează profesia și se consacră picturii, spre care se simțea atât de atras. Evenimentele celui de-al doilea război mondial îi creează dificultăți. În 1939, reușind să fugă din fața trupelor naziste care ocupau Franța, se refugiază la Barcelona. Aici, pentru a supraviețui, practică fel de fel de meserii: portar, curier etc. Nu renunță însă la pictură. Într-o zi, destinul îi va surâde. Mergând la un cizmar pentru a-și pingelui pantofii, acesta aflând că este pictor, îl roagă să-i aducă un tablou pentru a-l vedea. Helman îi prezintă o „Natură moartă cu flori”. Cizmarul reușește să-l vândă cu 600 de peseta și îi comandă un alt tablou. În felul acesta artistul reușește să vândă și alte lucrări și să trăiască din pictură. În 1943 și-a deschis prima expoziție de pictură la Barcelona. La sfârșitul celui de-al doilea război mondial revine la Paris. Expune la Salon des Réalités Nouvelles și își organizează, de-a lungul anilor, numeroase expoziții personale la Paris (1946, 1947, 1952, 1955, 1956, 1957, 1986), Bruxelles (1948), Alger (1950), Montreal (1953), Milano (1959, 1961, 1965), Stuttgart (1964), Napoli (1965), San Francisco (1967), Veneția (1968), Lausanne (1969), New York (1972), Freiburg (1981) etc. În 1983, în urma unui nefericit accident, își pierde un ochi. Pentru a depăși acest handicap, începe să picteze tablourile de mari dimensiuni din ciclul „Sori”, în care strălucește o lumină interioară, pură și magică. Tot în acest an, Le musée d'art moderne de la Ville de Paris i-a organizat prima expoziție retrospectivă. Tablouri ale sale se află în muzee și colecții particulare din Europa, S.U.A., Canada, Israel. Între 16 iunie – 15 octombrie 2007, Musée de l'Underlinden i-a organizat expoziția postumă „Paysages imaginaires de la Genèse” (cu acest prilej, Lydia Harambourg i-a consacrat un album monografic, apărut la Editura Somogy din Paris), iar în 2010 Orangerie des Musees des Sens i-a deschis o amplă retrospectivă.

Considerat de critica franceză ca reprezentativ pentru ilustrarea abstracționismului liric, Robert Helman s-a manifestat în pictură și grafică, iar spre sfârșitul vieții și în sculptură. Referitor la creația sa, Lionel Scânteie, unul din coautorii dicționarului „Artiști români în Occident”, scrie: „Robert Helman este unul dintre rarii pictori ai generației sale care au știut să-și păstreze personalitatea, nelăsându-se marcat de influența marilor săi predecesori. Nu este un pictor abstract, ci un pictor al semnificațiilor. El ne dezvăluie forțe și lumi pe care le-a descoperit, care există sau care vor veni. El nu pictează obiecte sau subiecte, ci teme tratate pe cicluri. Astfel sunt ciclurile «Genezei», al «Pădurilor» («Pădurile negre», cu tonuri reci, și «Pădurile albe», cu tonuri calde și culori luminoase), ciclurile «Copacilor», «Ramurilor», «Figurilor», «Zborurilor», «Candelabelor», al «Germinațiilor» în care ne dezvăluie izvorul vieții. Este o pictură dinamică, o pictură care nu se servește de simboluri, care nu elaborează idei filozofice, dar care evocă metamorfozele vieții, evoluția formelor în curbe și spirale. Refuzând suprealismul, pe care îl admiră, arta abstractă, de care se teme, Robert Helman își urmează calea propriului instinct pictural. «Raportez totul la mine, conștient că sunt o parte infimitezimală a unui tot, declara el, și că dacă voi găsi în mine un fir de adevăr, acesta mă va depăși, integrându-se în adevărul general»”.

În multe din lucrările lui Robert Helman trăiesc amintirile copilăriei și adolescenței sale petrecute în România: priveliștea încântătoare a Dunării, frumusețea sălbatică a Deltei, asprimea crivățului care bate dinspre Rusia, zborul păsărilor, dezlănțuirea horelor, duișia doinelor, farmecul și misterul pădurilor din Carpați. Chiar dacă acestea nu sunt figurate direct. În acest sens, el îi declara lui Max-Paul Fouchet: „Nu vreau să le îngrop în uitare, nu pentru frumusețea lor, ci pentru semnificația lor”.

Bibl.: Ionel Jianu, Gabriela Carp, Ana Maria Covrig și Lionel Scânteie, *Artiști români în Occident*, Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, Editura LOGOS, 2005; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova*, Editura Art XXI, Iași, 2011.

Bustul profesorului universitar Vintilă Dongoroz

Cine străbate Strada Domnească, la nr. 111, va observa că în fața clădirii Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice (fostul Institut Notre Dame de Sion), în partea dreaptă a ușii de la intrare, a apărut un nou monument: Bustul profesorului universitar Vintilă Dongoroz. Este amplasat în vecinătatea celui dedicat lui Mihail Kogălniceanu, operă în bronz a sculptorului Wladimir Hegel, care străjuiește aici din 1975, inițial fiind ridicat în 1893 în Parcul „Mihai Eminescu”.

Pentru cei mai mulți dintre gălățenii de astăzi, numele lui Vintilă Dongoroz este aproape, dacă nu chiar total, necunoscut. A fost jurist, avocat, profesor universitar de drept penal, autor al multor lucrări de drept, membru corespondent al Academiei Române și politician. Originar, aparține meleagurilor gălățene, fiind născut la 27 martie 1893 la Tecuci. După studii gimnaziale în orașul natal, urmează Liceul „Unirea” din Focșani, iar între 1912-1916 frecventează cursurile Facultății de Drept din București. La 27 decembrie 1919 își ia doctoratul în drept cu teza „Dinamica socială a dreptului penal”. Până în 1948 a activat ca avocat în baroul Ilfov. De asemenea, la 1 ianuarie 1929 a fost numit conferențiar de drept și procedură penală la Facultatea de Drept din București, iar la 15 noiembrie 1936 a devenit profesor titular, funcționând aici până la 30 aprilie 1951. La 27 mai 1948 a a fost primit ca membru corespondent în Academia Română, calitate care i-a fost ridicată în același an, luna august, de către autoritățile comuniste pe criterii politice. A fost repus în drepturi post-mortem, la 11 mai 1994. Vintilă Dongoroz a mai activat ca profesor și la Școala Superioară de Științe Administrative din București (1928-1936) și la Institutul Superior de Științe Penale (1930-1936). A pledat în mai multe procese penale celebre: procesul contingentării, procesul pașapoartelor, fraudele de la Casa Muncii C.F.R., fraudele cu terenurile petrolifere, procesul spiritului metilic, fraudele de la închisori etc. Între 1 octombrie 1954 - 1 februarie 1964, când s-a pensionat, a lucrat ca șef de secție la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei și membru în Consiliul Științific al acestuia. S-a stins din viață la 18 martie 1976, la București. A fost un timp director al revistei „Jurisprudența generală” și a colaborat cu studii, articole și adnotații la „Tribuna juridică”, „Revista Penitenciară”, „Curierul Judiciar”, „Revista Penală”, „Biblioteca Marilor Procese” etc. A făcut parte din mai multe comisii care au redactat proiectele de Cod Penal și Codului de procedură penală, având o contribuție însemnată la elaborarea acestora. A publicat în perioada 1922-1934 un

număr de 27 de cărți: „Despre traficul de influență”, „Tratat de drept și procedură penală” (5 volume), „Drept interprovincial penal”, „Pluralitatea infractorilor”, „Abuzul de încredere și escrocheria”, „Curs de drept și procedură penală”, „Omuciderea prin imprudență. Concurs de cauze”, „Infracțiunile falimentare față de legea lichidării juridice”, „Trădarea și spionajul. Conceptul lor”, „Cauzalitate psihică și fizică în infracțiuni” etc.

Bustul prin care juriștii din cadrul tinerei facultăți de profil au cinstit memoria acestui savant penalist de renume a fost dezvelit la 30 aprilie 2011, în cadrul manifestărilor prilejuite de Conferința Internațională „Cercetare, Educație și Progres în Mileniul III”, organizată în parteneriat cu alte trei universități din Italia, Polonia și Republica Moldova”. Autorul lui este Tudor Ioan, cunoscut nouă gălățenilor mai ales ca pictor și grafician, dar care, la Academia de Arte din Iași, a studiat mai întâi, timp de doi ani, sculptura cu profesorii Florea Vladimir și Dumitru

Căileanu. Chiar dacă la primul impact bustul dă impresia că este realizat din bronz, el nu a fost turnat în acest metal, ci în fibră de sticlă patinată cu acrilice și emailuri colorate, o tehnică mixtă folosită și în industria auto. Sunt materiale cu o mare rezistență la intemperii și la acțiunea distructivă a timpului.

Bustul este unul dintre cele mai frumoase și expresive ridicate vreodată la Galați. Despre felul cum l-a gândit și ce a avut în vedere artistul în modelarea chipului lui Vintilă Dongoroz, iată o declarație a acestuia: „Mi-am temperat îndrăzneala artistică pentru a nu face contrast nevenit cu bustul lui Mihail Kogălniceanu, aflat alături, și pentru a fi în ton cu arhitectura clădirii din fundal și bogata ei istorie. Am preferat să fiu tributuar unor maeștri ca Rodin, Jalea sau Medrea și am idealizat portretul, încercând să rămân în caracterul modelului, gândindu-l ca pe un

senator roman, știind că la baza dreptului modern stă dreptul roman. Am sugerat o togă pe umărul stâng, fără a exagera materialitatea acesteia. Am mizat pe un modelaj impresionist, dar subordonat formei. De mare ajutor mi-a fost stăpânirea desenului artistic, pe care îl predau de atâția ani la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin” și la Facultatea de Arte. Am ținut seama de faptul că lumina în acest caz va bate întotdeauna din stânga portretului și am accentuat anumite zone de umbră pentru a crea echilibrul necesar, știind că în lumină contrastele vor fi mai puternice”.

Așadar, patrimoniul artistic al Galațiului s-a îmbogățit cu un nou monument de cinstire a memoriei unei mari personalități născută pe aceste meleaguri. Pe când oare și cele dedicate lui Nicolae Mantu, Iosif Ivanovici, Dimitrie Cuclin, promise de ani buni de Primărie și Consiliul Local?

Soții Liliana și Valeriu Goncariuc sunt doi pictori ieșeni total diferiți, fiecare cu individualitatea lui creatoare, fiecare cultivând teme și motive care le permit să-și contureze propriile universuri imagistice și să-și etaleze personalitatea distinctă. Expoziția lor de la Muzeul de Artă Vizuală (curator, sculptorul-muzeograf Alexandru Pamfil) pledează în acest sens, prilejuiește iubitorilor de frumos să le urmărească discursurile plastice și să înțeleagă conotațiile cu care ei și-au investit lucrările.

Valeriu Goncariuc (n. 22 iunie 1941, Ungheni-Bălți, Republica Moldova), ca și confrății săi de generație Dimitrie Gavrilean, Ion Gânju și Liviu Suhar, explorează teritoriile din timpuri străvechi, din lumea miturilor, obiceiurilor, datinilor și credințelor populare. Compozițiile sale, la prima vedere, par stranii, strecoară în suflet neliniște, teamă, anxietate. Un univers funambulesc se încheagă din cadrele patruleterelor pictate. Animale și păsări ciudate, ființe umane cu figuri grotești, mijloace primitive de tracțiune, case, instrumente muzicale străvechi, unelte agricole, aștri, alaiuri nocturne în procesiuni rituale, pești, personaje-măști etc. populează lucrările sale. Ele alcătuiesc adevărate narațiuni, obiectivate într-o viziune voit naivă, în care fantasticul joacă un rol important în compunerea imaginilor, în crearea unei atmosfere misterioase, evocatoare a unor vremuri de demult, a unor stări tensionate, adesea chiar dramatice. Compoziții ca „Platero și noaptea”, „Musafiri nocturni”, „Monstrul verde”, „Suzana”, „Zenovica și ingerul”, „Măgarul, lăutarul și femeia”, „Ospățul”, „Teapa”, „Marea evadare”, „Bestiar”, „Petrecere cu lăutari”, „Pasăre de noapte” etc. sunt semnificative pentru a ilustra cât de divers este universul picturii lui Valeriu Goncariuc, cât de variată este problematica pe care el o abordează. În acest sumum imagistic, ironia și umorul autorului intervin uneori inteligent, dând savoare tablourilor. Scenele erotice între exemplare din regnuri diferite stârnesc hazul și înspăimântă totodată. Elementele compoziționale din spațiul plastic sunt surprinse într-o mișcare dinamică, fundalurile pe care sunt proiectate reprezintă mai întotdeauna peisaje. Ordonarea pe orizontală și verticală este adesea insolită. Materia picturală cu care lucrează artistul este densă, sobră, gravă. Se simte în ea, așa cum bine remarcă Valentin Ciucă, existența unui raport între lumină și întuneric, între lumină și umbră, tonurile generând chiar ele uneori tensiuni. Deși stilul pictorului este voit naiv, cu accente din recuzita expresionistă, tablourile lui Valeriu Goncariuc sunt îndelung elaborate, au o arhitectură solidă, fiecare linie, fiecare tușă, fiecare semn grafic sau pată de culoare sunt bine gândite.

Spre deosebire de soțul său, Liliana Goncariuc (n. 14 aprilie 1949, Brăila) este racordată mai mult la realitate, recurgând însă la o transpunere plastică bazată pe sugestia cromatică, pe simbol și metaforă. Ea este atrasă îndeosebi de structurile geologice, arhitectonice și vegetale, de relicvele unor civilizații dispărute, de obiecte de cult religios etc., pe care le reprezintă imagistic într-o interpretare personală. Tablourile ei se numesc: „Marele zid”, „Vestigii”, „Cariatide”, „Tărâm de piatră”, „Ultimul țărn”, „Privaz”, „Scaunul singurătății”, „Semn”, „Vatră”, „Palimsest”, „Itinerariul zeilor”. Roșul cărămiziu și roșul ternar sunt des folosite, alături de o gamă surdinizată de verde, ocră, albastru și griuri. Artista este o coloristă sensibilă, așterne pasta în acorduri armonioase, adesea obține subtilități tonale de mare rafinament. Formele înscrise în spațiu sunt ferm conturate, alcătuind uneori ingenioase geometrii.

Urmată după alte manifestări personale și colective ale artiștilor ieșeni (Adrian Podoleanu, Liviu Suhar, Constantin Tofan, George Sorin Purcaru, Zamfira Bîrzu, Miruna Hașegan, „Interferențe”), expoziția soților Liliana și Valeriu Goncariuc subliniază bunele relații culturale care există între cele două orașe, disponibilitatea plasticienilor din capitala Moldovei de a oferi iubitorilor de artă din cetatea dunăreană satisfacții și bucurii estetice pe măsura setei lor de cultură.

Suflet
cătref suflet!

Cronică de vernisaj

Cea mai recentă expoziție personală a lui Aurel Manole, găzduită de Galerile de Artă „Nicolae Mantu”, a dezvăluit o ipostază a artistului mai puțin cunoscută iubitorilor de frumos din Galați, cea de acuarelist. Tehnică foarte veche, situată la interferența dintre pictură și grafică, dificilă prin faptul că solicită din partea celui care o practică o mare putere de observație, sensibilitate, calități de bun desenator, rapiditate în execuție și nu dă posibilitatea revenirii asupra lucrului deja făcut, acuarela a fost cultivată cu constanță de Aurel Manole de la începutul carierei sale, însă a fost expusă doar sporadic. Acum artistul a populat simezele numai cu lucrări realizate în tehnica culorilor de apă, dovedind că este stăpân și pe mijloacele de exprimare ale acesteia, obținând efecte deosebite de transparență și luminozitate. La aceste rezultate, pictorul nu a ajuns întâmplător. La Iași, unde și-a făcut studiile în cadrul Academiei de Arte, a avut reperi pe unii dintre marii maeștri ai acuarelei românești: Constantin Radinschi, Ștefan Hotnog, Adrian Podoleanu. În ieșirile sale la peisaj, el a folosit-o pentru realizarea unor schițe destinate picturilor în ulei și pentru elaborarea unor tablouri de sine-stătătoare. De asemenea, Aurel Manole a participat în ultimii ani la două ediții ale Taberei de creație de la Argamum-Celic Dere, organizată de Muzeul de Artă Vizuală în colaborare cu Institutul de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea, al cărei scop a fost tocmai revigorarea unui gen de pictură în care s-au creat în timp capodopere ce vor străbate veacurile, ca și la simpozioanele de la Reșița și Veliko Târnovo.

Cu câțiva ani în urmă, vizitându-l în atelierul său de creație din strada Dr. Alexandru Carnabel, am avut posibilitatea să-i admir foarte multe acuarele și să înțeleg cât de mare importanță acordă el și acestei tehnici. Mape de lucrări îmi vorbeau despre o preocupare demnă de mentorii săi de la Iași și de mari acuareliști români ca Ștefan Luchian, Max Arnold, Ion Murariu, Constantin Găvenea, pe care îi continuă cu izbânzi notorii.

Cele 45 de lucrări din expoziția de la Galerile „Nicolae Mantu”, intitulată chiar „Acuarela”, sunt în totalitate peisaje. Atmosfera lor este generatoare de poezie, de lirism nu exuberant, ci reținut, discret, potolit, învăluit într-o gamă coloristică ce exprimă mai degrabă nostalgie și melancolie. *„Eu am pictat aerul, se confesa artistul la vernisaj. Acuarela îți dă posibilitatea să pictezi dincolo de obiect, să vezi aerul, distanța, fuziunile rarefiate între pata colorată și lumina care se strecoară printre corpuri. Toate aceste reflexe, toate aceste perspective cromatice mi-au dat o stare meditativă. Au fost câteva locuri care m-au impresionat și mi-au lăsat o anumită amprentă sufletească. Această amprentă v-o prezint astăzi și dumneavoastră”*.

Imaginile imortalizate pe hârtie și carton sunt transfigurări ale unei naturi văzută în diferite momente ale zilei (preferabile dimineața și seara), cu forme variate de relief, cu vegetație aflată în plenitudinea sevelor. L-au atras pe artist atât mediul acvatic, munții, dealurile, luminișurile de pădure, dar și șesurile cu lanuri de grâu. Sâlcii plângătoare își scaldă pletele în albastrul-verzui al apelor. Munții Semenic, cu acoperișuri de păduri, își profilează contururile prin aburii ceții. Căsuțe și biserici modeste răsar prin văi și pe coamele dealurilor. Arbori singuratici sau aflați în pâlcuri se leagănă în bătaia vântului. Fie că sunt din Delta Dunării, din zone montane și colinare, din Bărăgan sau din podișul Covurluiului, priveliștile reținute de Aurel Manole sunt pictate cu sensibilitate, în delicate și rafinate armonii cromatice. Linia desenului este mlădioasă sau transcrie forme geometrice, culoarea are uneori fluiditate, transparență, după cum alteori este mai consistentă, urmărind redarea materialității elementelor ce populează suprafața pictată. Nu de puține ori artistul folosește ca suporturi chiar cartoane și hârtie colorată, astfel că dă impresia că lucrează în tonurile aceleiași culori. Spațiul plastic este bine organizat, elementele ce-l populează sunt ordonate cu ingeniozitate. Schemele compoziționale evită monotonia, iar lucrul pe suport umed asigură fuziunea culorilor. Există o poezie suavă în tablourile sale, o acuratețe ce creează o stare reconfortantă privitorului, o discreție ce apropie și îndeamnă la receptarea unui mesaj în care dialogul artistului cu natura este convingător și declanșator de emoții și sugestii lirice. (Corneliu Stoica)

SĂRBĂTOAREA UNEI NAȚIUNI
PRIETENE

La 2 iunie 1946 Italia a ales Republica. Era o alegere în suferință, căci purta amintirea rănilor războiului, al ocupației naziste și a divizării teritoriului național. Votul popular a determinat depășirea inerției și apatiei sociale, provocate de acțiunea unui regim totalitar, care nu numai că golise de sens instituțiile democratice, dar adormise conștiințele cetățenilor dezobișnuiți la ideea libertății sociale.

Au urmat ani străbătuți de frământări sociale, în condițiile constituționale ale democrației și libertății, cu o identitate națională deschisă provocărilor contemporane, Italia căpătând în decursul anilor o puternică personalitate internațională, pe măsura strălucitei sale istorii naționale. Valorile inspiratoare ale Europei Unite, au devenit în timp pentru Italia, la fel ca și pentru România, mai recent, un patrimoniu ideal comun de referință, civilizația europeană reprezentând o unitate coerentă fără uniformitate nivelatoare, ea constituind o rădăcină comună a diversităților naționale.

Sărbătoarea națională a tuturor italienilor răspândiți în întreaga lume, se desfășoară în contextul aniversării marelui eveniment istoric al Unificării Italiei de acum 150 de ani, jubileu marcat prin numeroase inițiative și mărturii ale mesajului de identitate națională pe întreg teritoriul peninsulei.

Italianii au descoperit, în anii premergători și în cei ce au urmat Unificării, un partener sentimental la Dunărea de Jos, dispus la încheierea de relații politice, culturale și umane, în scopul susținerii reciproce în procesul desăvârșirii și consolidării unității naționale și statale.

Când a început marea epopee a emigrării italiene de la sfârșitul secolului 19, numeroși italieni, simpli lucrători sau pricepuți meșteșugari, au poposit și pe meleagurile românești în căutare de lucru, unde, gășind ospitalitate, o bună parte dintre ei s-au stabilit, și, alături de români, și-au adus contribuția la ridicarea economică și socială a țării de adopție. Aportul etniei italiene s-a manifestat în deplină armonie socială cu populația majoritară, cu care avea, de altfel, multiple afinități istorico-culturale, prin respectarea particularităților tradiționale.

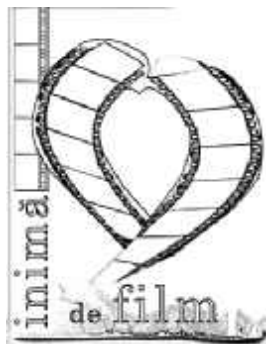
Pentru persoanele ce reprezintă a treia sau a patra generație, descendente din emigrația italiană, „a fi etnic în România - după cum scria jurnalistul Virgilio Toso -, înseamnă a fi rezultatul contopirii a două nobile popoare. În vine păstrezi sângele a două seminții, o flacăra nestinsă pentru Italia, și recunoștința de a întâlni pe zidurile marilor orașe ale țării tale numele bunicilor, străluciți constructori și arhitecți, fapt care te face să fii un fel de păstrător de blazon”.

Ne alăturăm bucuriei poporului prieten la sărbătoarea lui, cu urarea „Forza Italia!” pe drumul libertății, păcii, bunăstării sale materiale și spirituale.

Comunitatea italiană din Galați „Casa Italia”

Suflet
căt-re suflet!

Scrisori către părintele Iacob ("Postia Pappi Jaakobille")

Regia: Klaus Härö, Finlanda, 2009

Filmul nordic, o relativă piesă exotice pentru cinematografia contemporană, ne descoperă o perspectivă cu totul nouă a țărilor unde soarele nu apune de Sânziene. În afară de fabricile de la Nokia, transplantate mai nou prin părțile Clujului, de supermarketurile de mobilă Ikea și de mașinile Volvo sau Saab, la care visează orice șofer de pe la noi, pe la noi nu prea se aude mare lucru despre tărâmurile de la miazănoapte- poate ar mai fi de adăugat aici caracterul oamenilor tot la fel de rece ca și clima, iar la acestea am mai putea adăuga alte câteva clișee mărunte.

Dar asta nu e totul. Finlanda, cenușareasa Scandinaviei - de fapt impropriu anexată acestei regiuni de către imaginarul omului de miazăzi- poate fi văzută și cu o altă față, una care face legătura între spiritul germanic intransigent, dur, anti-mistic și cel slav, în care raportul personal cu divinul este tot atât de important ca însăși apa.

Regizorul Klaus Härö are multe de spus, împrumutând aerul misterios al filmelor rusești și sobrietatea viziunii protestante a lumii în pelicula „Scrisori către părintele Iacob” (Postia Pappi Jaakobille).

Grațiată printr-un decret, Leila, o femeie condamnată pe viață pentru o crimă comisă în tinerețe, își începe reabilitarea într-un loc neobișnuit: în casa unui preot orb. Închisoarea a făcut-o nițel ursuză și nici înainte de asta prea des n-a fost dusă la biserică, după câte se vede chiar din primele scene.

Părintele Iacob, ca mai toți orbii, e un om foarte ordonat, care are tabieturile lui, dar în același timp, ca mulți dintre semenii săi care au pierdut ceva, a fost dăruit de Dumnezeu cu un dar pe măsură, acela al vederii dincolo. Dar lucrul acesta nu se întâmplă printr-o putere supranaturală, ci prin simplul fapt că își amintește în mici amănunte despre fiecare credincios care i-a trimis câte o scrisoare. Nu știm prea bine dacă a fost întotdeauna orb, sau dacă a avut de a face, în tinerețe, cu o comunitate obișnuită. Singurul lucru care ne este revelat e acela că primește zi de zi câte un teanc de scrisori, care îi sunt citite de către cineva, iar el face rugăciuni în numele acestora. În final, scrisorile sfârșesc sub patul care deja nu mai are prea multe de primit. Dumnezeu, care niciodată nu ignoră pe cei iubiți ai lui, așa cum auzim des pe la biserică, îi îndeplinește bătrânului preot toate rugămintele. Asta până la sosirea Leilei, care îi pune gând rău, dar fără să ajungă și la punerea acestuia în fapte. Și tocmai acum, deodată, scrisorile încetează să mai sosească.

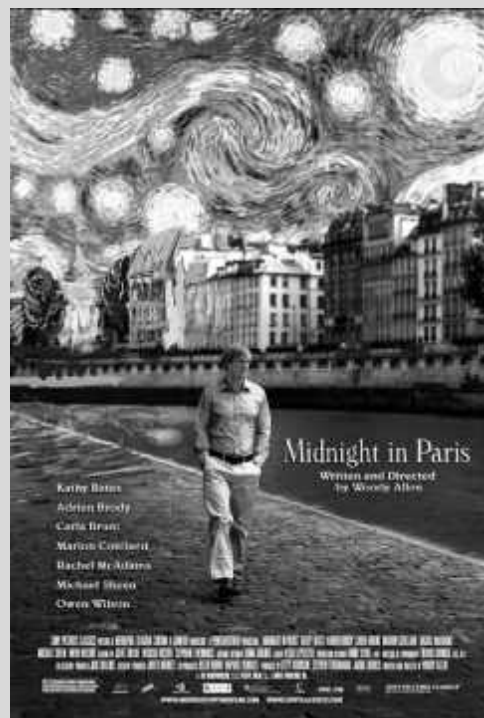
Iacob este neliniștit: ceva s-a întâmplat. Se pare nimeni nu mai are nevoie de el, sau poate..., acum descoperă, el are nevoie de scrisori. În realitate nu el era cel care îi ajuta pe expeditori, ci lucrurile stăteau invers. Adică, așa cum spunea odată Steinhardt: în actul de milostenie, cel care primește îi face un bine celui care dă, pentru că astfel iese la iveală fapta bună. Nu se știe așadar cine dă și cine primește.

Încet, Leila cea aspră descoperă ce înseamnă să porți de grijă cuiva neajutorat. Spre sfârșit aflăm că de fapt re-descoperă. Motivul pentru care ajunsese la crimă fusese tocmai acela că, tânără fiind, a vrut să scape dintr-o bătaie cruntă pe sora ei neputincioasă. Și tot încet, părintele Iacob redescoperă în această condamnată, ultima sa enoriașă într-un sat parcă uitat de lume, posibilitatea de a ajuta pe cineva prin sfat și nu numai prin rugăciune. Nu se știe cine dă și cine primește.

„Scrisori către părintele Iacob” este un film despre mântuirea care, pentru unii vine târziu, însă niciodată prea târziu. În afară de acțiune în sine, imaginea pădurilor de mesteacăn și a bisericii gotice cu picturi medievale, ploaia curgând în zeci de vase prin tavanul spart și liniștea capătului de lume, unde numai poștașul mai trece uneori, sunt ecouri la minunatul Rubliov al lui Tarkovski.

În numărul următor:

După comedii spumoase „Whatever Works” (2009) și „You Will Meet a Tall Dark Stranger” (2010), regizate după aciditatea fină caracteristică, Woody Allen încearcă ceva nou. De data aceasta nu mai are în vedere neapărat satirizarea obiceiurilor americane, deși nici asta nu îi scapă din ochi.

*Premiul revistei Dunărea de Jos la
Festivalul „Porni Luceafărul..” 2011*

Mirela Ciolacu

Negru pământ

Mi-e sufletul gol...
Nu pot să mai sper.
Închid fereastra deschisă a lumii vrăjite
De noaptea speranțelor reci.
Sunt stâncă ce trece prin timp nevăzută
De goana nebună a viselor duse...

Rătăcită în drumurile negre de incertitudini
Parcurg liniștită hotarul ce-mi spune
Mesajul adânc al tristeții cu ură.
De ce apare oare tot iadul mister?
În lumea aceasta e multă mișcare,
În care mă simt... un negru pământ.

Te-am așteptat

Te-am așteptat...
ca o chemare și glasul tău nu m-a strigat.
Mi s-a părut că astăzi timpul... ușor-ușor s-a dilatat.

Te-am așteptat
în negrul nopții și n-ai venit și n-am știut...
că viața asta e prea plină... de inedit, de absolut.

Mă simt pierdută-n timpuri vechi, trecute
Și nu mai știu dacă mai ești.
Clipe-apuse par iluzii și parcă nu mă regăsesc.

Liceul Pedagogic „C. Negri” Galați

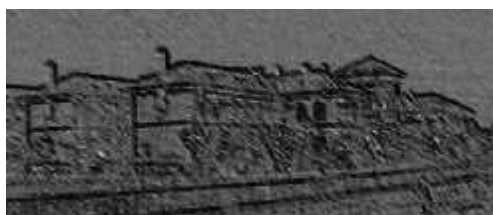
(continuarea de la p.27)

La 10 septembrie 1939, Comisia de lucrări preliminare pentru inventarierea bunurilor imobiliare care aparțineau Școlii Normale „Costache Negri”, formată în urma ordinului circular al Ministerului Inventarierii Avuțiilor Publice, înregistrat la numărul 22509/1939 și a deciziei numărul 10789/1939 a Primăriei Municipiului Galați a constatat următoarele în procesul verbal numărul 77: imobilul se găsește în strada Brăilei, numărul 182 și are ca vecini la est strada Câmpului, la vest Centrul Ocrotirilor Sociale, la sud strada Brăilei, iar la nord Regimentul 8 Călărași și Cartierul Demobilizaților. Suprafața imobilului era de 5000 m² (parter și etaj), construcția era realizată din cărămidă, iar valoarea imobilului era consemnată într-un proces verbal din 30 septembrie 1939 și se ridica la suma de 48.703.500 lei¹⁴. La 10 noiembrie 1940, în urma cutremurului imobilul școlii a fost grav avariat, necesitând ample reparații pe parcursul anilor 1941-1942. La 1 aprilie 1944, școala se închide și se evacuează avutul și personalul, iar imobilul școlii în urma ordinului numărul 20017, va fi ocupat de către Armata a 3-a română. La 16 aprilie 1944 are loc bombardarea fermei și deteriorarea clădirii școlii, iar un an mai târziu localul școlii era ocupat de către armata germană în retragere, localul fiind din nou bombardat și incendiat. În anul 1946 se alocă suma de 3.955.285 lei de către Ministerul Educației Naționale, pentru începerea reparațiilor, iar doi ani mai târziu se schimbă denumirea școlii în Școală Pedagogică¹⁵. În anul 1954 are loc mixarea școlii și înființarea secției de educatoare, iar în anul 1957 se înființează învățământul postliceal pentru secțiile de învățători și educatoare, cursuri de zi. Se revine la vechea denumire de „Costache Negri” în anul 1959 și se înființează în anul 1961 învățământul postliceal, cursuri fără frecvență. În anul 1963 se schimbă denumirea în Școala medie numărul 7, cu secție de învățători și educatoare, iar patru ani mai târziu se va numi Liceul Pedagogic „Costache Negri”. În urma cutremurelor din anii 1977 și 1986 localul școlii a fost grav avariat, iar începând cu anul 1980 se școlarizează elevii din județele Brăila și Vrancea, școala devenind Centru de Perfecționare Metodică pentru județele Galați, Brăila și Vrancea. Se reînființează gospodăria-anexă și între anii 1986-1989 se efectuează reparații capitale la localul școlii, elevii fiind mutați în localurile altor licee și școli. În luna mai a anului 1989 cursurile sunt reluate în localul restaurat, iar un an mai târziu se revine la vechea denumire Școala Normală „Costache Negri”¹⁶. Între anii 1988-1992 se desfășoară lucrările de construcție la sala de educație fizică. În anul 1990 se școlarizează o clasă din Basarabia și Ucraina și se înființează o clasă postliceală cu dublă specializare. În baza Hotărârii Guvernamentale numărul 135/1990 și a Cartei pentru Școlile Asociate UNESCO, Școala Normală „Costache Negri” devine „Școală Asociaată UNESCO”, în anul 1994 și tot atunci clasele de gimnaziu sunt introduse în planul de școlarizare. În anul 1999 prin Legea Învățământului, numărul 84/1995 se revine la numele de liceu pedagogic. Liceul Pedagogic „Costache Negri”, optează pentru păstrarea profilului pedagogic, urmând să includă în planul de școlarizare clase pentru pregătirea personalului didactic auxiliar¹⁷.

În luna octombrie a anului 2000, liceul devine Școală de Aplicații în învățământul primar, gimnazial și liceal pentru Universitatea „Dunărea de Jos” și își începe activitatea cabinetul

de asistență psihopedagogică, înființat în urma ordinului Ministrului Educației, numărul 4683, din 28 septembrie 1998, în baza legii numărul 84/1995, articolul 49, alineatul 1. Începând cu anul școlar 2001-2002 se reintroduc clasele de învățători-educatoare. În lunile iulie-august ale anului 2003, au avut loc reparații și igienizări ample ale spațiilor de învățământ, la blocul alimentară, finanțate în mare măsură din fonduri de la Banca Mondială, înlocuirea parțială a acoperișului pe latura de est și suprafața centrală, reabilitarea internatului (fonduri de la Banca Mondială) și amenajarea interioară a acestuia (fonduri proprii), dotarea cabinetului de limbi moderne cu mobilier adecvat depozitării și utilizării eficiente a fondului de carte primit ca donație din partea orașului Pessac din Franța. În anul 2006 au fost înlocuite instalațiile sanitare la internatul școlii, se finalizează lucrările de reparații și igienizare parțiale (holuri, puncte sanitare, bloc alimentară, sala de sport), reparații și modernizări ale punctului termic, reabilitarea și curățarea caloriferelor, realizarea hidroizolației internatului, lambrisarea sălilor de clasă din internat, înlocuirea tâmplăriei de la punctele sanitare din internat cu tâmplărie PVC, recondiționarea ușii de la intrarea în școală, completarea mobilierului pentru cancelarie, holul central, contabilitate, bibliotecă, igienizări și alte amenajări interioare (mobilier, lambriuri, dotări cu aparatură), dotarea cu echipament a laboratoarelor de fizică, chimie, biologie, dotarea cu carte a bibliotecii, dotarea cu echipamente și materiale sportive (în urma programelor speciale ale M.E.C.), reamenajarea și dotarea Cabinetului de asistență psihopedagogică și a cabinetului de logopedie, înlocuirea mobilierului în trei săli de clasă, achiziționarea de aparatură necesară desfășurării procesului de învățământ (calculatoare, imprimante, video proiectoare, combine muzicale), dotarea și reamenajarea spațiului de cazare din internat (vestiare în 10 camere, 20 de vestiare a câte 4 dulapuri individuale, înlocuirea mochetelor etc.), demararea lucrărilor de înlocuire a acoperișului finalizate un an mai târziu (totodată se restaurează aripa de vest, turnul central și arcadele exterioare). Dintre premiile și parteneriatele încheiate de această școală menționăm: premiul pentru cel mai bun proiect în cadrul programului P&G 2000, program coordonat de I.B.M, X NET, Organizația „Salvați Copiii”, M.E.N. și „PROCTER&GAMBLE” (1999), Diploma de Excelență pentru susținerea sectorului neguvernamental prin pregătirea și coordonarea proiectului FORUM și TÂRG O.N.G., la nivelul județului Galați, diplomă acordată de Consiliul Județean Galați, Prefectura județului Galați, Primăria Municipiului Galați (2001), Premiul Municipiului Galați (2001), demararea a două proiecte Comenius de parteneriat educațional european (2002), proiectele Join-MultiMedia, Spring Day, Clasa Euro 4, Tinerii ambasadori ai lumii, Corespondență în limba franceză, Diploma de merit pentru management și performanță (2006)¹⁸.

Astăzi se regăsește pe lista monumentelor istorice din anul 2004, din județul Galați, la numărul 104, cod GL-II-m-B-03004, sub numele de Școală tip „Spiru Haret”, pe strada Brăilei, numărul 134, anii de construcție fiind 1898-1900, mai sus am arătat că inaugurarea noului local de școală are loc în anul 1902¹⁹.

Iulie-August-Septembrie, Nr.113-114-115

Note:

¹ Moise N. Pacu, *Cartea Județului Covurluiu*, I-II, Stabilimentul Grafic I.V. Socec, București, 1891, p. 174.

² Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, vol.II, Editura Partener, Galați, 2008, p. 294.

³ Moise N. Pacu, *op. cit.*, p. 174-175.

⁴ Paul Păltănea, *op. cit.*, p. 295.

⁵ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 21/1898-1909, f. 1. Foloasele ce orașul Galați, va trage din stabilirea în mod definitiv a unui atât de important institut de cultură, vor fi foarte mari. Așezat la extremitatea inferioară a Moldovei și în vecinătatea provinciei trans-danubiene Dobrogea, Galații va deveni un centru și mai mare de cultură românească, iar din punct de vedere economic va câștiga prin cheltuielile făcute cu construcția prin întreținerea marelui număr de interni, precum și a corpului didactic al acestei școli și în fine prin daraverile comerciale ale părinților, care vor fi atrași în piața Galaților cu ocazia vizitării fiilor lor.

⁶ *Ibidem*, f. 4-7.

⁷ *Ibidem*, f. 22, 25.

⁸ *Ibidem*, f. 43, 46.

⁹ *Anuar 130 ani Liceul Pedagogic „C. Negri”*, Galați, 2007, p. 17-18.

¹⁰ Paul Păltănea, *op. cit.*, p. 295-296.

¹¹ Teodor Iordache, *Albumul Galaților*, Tipografia „Bucovina”, Galați, 1935-1936, p. 92.

¹² Gh.N. Munteanu-Bârlad, *Galații*, Societate de Educație științifică-culturală, Galați, 1927, p. 73.

¹³ *Anuar 130 ani Liceul Pedagogic „C. Negri”*, p. 18.

¹⁴ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 98/1939, f. 1, 2. Comisia era formată din: Primarul Municipiului Galați, Președinte, Traian Gruescu, Maior Ulea, Arh. M. Popescu, D. Teodoru, I. Berlescu.

¹⁵ *Anuar 130 ani Liceul Pedagogic „C. Negri”*, p. 19. Integrarea ciclului gimnazial în școala de cultură generală de 7 ani. Școala pedagogică rămânând numai cu ciclul liceal cu durata de 4 ani.

¹⁶ *Ibidem*, p. 19-20.

¹⁷ *Ibidem*, p. 20-21. Conform măsurilor luate de M.E.N., liceele pedagogice urmau, fie să-și păstreze statutul de liceu pedagogic, însă doar pentru pregătirea personalului didactic auxiliar (bibliotecar, pedagog, institutor de educație etc.), sau să treacă de la filiera vocațională la cea teoretică ori tehnologică, fie să se atașeze universității, spre a se transforma în Colegii Pedagogice Universitare, pentru pregătirea institutorilor.

¹⁸ *Ibidem*, p. 21-28.

¹⁹ *Lista monumentelor istorice 2004. Județul Galați*, sub egida Ministerului Culturii și Cultelor. Institutul Național al Monumentelor Istorice, p. 10.

Cristinei, cu îndreptățire

B i r o u l *Nerezolvate* se afla la demisol, ultima ușă pe coridorul îngust, prost luminat. Acolo, înșirate pe lângă pereți, se găseau și stingătoarele cu spumă, unele mari, pe câte două roți cauciucate, altele mici, zise *manuale*, în rastele metalice, sub uși din plasă de sârmă; acolo își ținea și femeia de serviciu gălețile, periile, cârpele, teurile și detergenții și drumul de fiecare dimineată până la ușa grea, protejată de o bară metalică, devenea o mică aventură pentru Grid Potocea. Însă lui nu-i păsa; își găsisese, în sfârșit un serviciu.

O adevărată aventură fusese în primăvară, când, cu hârtia mototolită în pumn, căpătată de la un comesean întâmplător într-un birt din preajma pieții, căutase adresa întreprinderii respective în partea de jos a orașului: case, copaci, răspântii cu canale pe colț într-un labirint care mimează curbura Dunării, unde spațiul se deschide numai odată cu mișcarea căutătorului. Când se oprea el se reteza și spațiul. Îi lăsa peste tot fante prin care putea întrezări sau deduce continuitatea, însă nu mai mult. Dacă voia să-l descopere, să-l simtă, să-l înțeleagă trebuia să se miște, să-și atribuie funcția de verb: Verbul ca primă condiție a persoanei căutătoare și persoana ca minimă condiție a verbului în funcțiune. S-ar părea că așa percepeau cei vechi spațiul; simțul limitei nu se opunea gândirii lor, ci o incita.

I-au trebuit câteva zile până să înțeleagă cum stăteau lucrurile pe-acolo; obosit și dezorientat, se oprise în mijlocul unei străzi oarecare, între doi pereți curbi, iar în depărtare, la aparentul lor capăt, orizontul i se închidea într-un unghi blând. Închiderea aceea blândă îi sugerase continuarea. Simțise că proaspăta sa desoperire îl protejează cumva prin situarea momentană într-un areal domestic, însă, concomitent, îl și îndeamnă să-și urmeze căutarea. În minte, topografia îi devenise limpede ca în planul unei hărți: Strada pleca dintr-un loc al malului Dunării și sfârșea în alt loc al aceluiași mal, marcând un semicerc întins, de doar patru-cinci metri lățime. La capătul ei îl aștepra zidul înalt de peste douăzeci de metri, cu trei rânduri de ferestre mici, paralele și pe verticală și

ȚADIC

pe orizontală, rupând strada, închizând-o: spatele instituției din bilet.

A căutat intrarea clădirii ocolind pe străzile adiacente, venind pe căi și direcții diferite, dar nu i-a fost dat s-o afle nici măcar pornind dinspre fluviu. La urmă, a hotărât că deducția de continuitate își pierduse valabilitatea în acel caz, și-a făcut rost de o scară de frânghie și a pornit-o de-a dreptul, peste garduri și ziduri despărțitoare. Acum, când se gândea cât de simple arătau lucrurile pentru cunosători, aproape că îl pufnea râsul; Dar cum să-ți trecă prin minte să străbați un gang-tunel dintre două șiruri de case atât de înghesuie că streșinile aproape li se atingeau, dincolo de care spațiul apărea doar ca o pată cenușie?

Țadic a ieșit adineaori. S-a dus pe teren. Țadic este colegul lui de birou: un bătrân subțire ca o ață, ochelari grei, îmbrăcăminte ponosită, privire dusă înăuntrul său. Toate gesturile sale emană sfială. Sfială amestecată cu teamă până și în felul cum întoarce paginile dosarelor. În dimineața când Grid a pășit prima oară în biroul *Nerezolvate*, bătrânul s-a ridicat în picioare, ticăit ca toți bătrânii, înainte de a-i răspunde la omenescul salut. Grid i-a strâns mâna moale, uscată și el a zis:

-Anghelache. Georgică Anghelache. Apoi, văzând nedumerirea proaspătului coleg: V-au spus că mi se spune Țadic?

-Cine vă spune Țadic?

-Toți: șeful, cei ca mine, portarul...

Grid Potocea a vrut să-și decline identitatea, dar Țadic i-o știa deja. I-a spus-o cu același aer jenat care face parte din făptura-i uscată. Îi știa și povestea ajungerii în instituția lor, cu biletul, căutatul, scara de frânghie. Nu i-a deșirat-o țâțește; a scăpat doar o aluzie:

-S-ajunge greu aici când nu cunoști zona S-a oprit abrupt, speriat de propria-i îndrăzneală și, după o clipă, a adăugat: Iertați-mă. Îmi pare rău.

Și chiar îi părea rău că îndrăznise să-i spună și numai vag că aventura lui ajunsese notorie. Grid i-a zâmbit cât mai liniștitor i-a stat în puțință. Dar într-o zi, cam după vreo lună, a trecut peste retractilitatea bătrânului și l-a întrebat ca de la om la om:

-Ce înseamnă *țadic*?

Bătrânul l-a privit lung și la urmă a zis încet dar limpede:

-*Cel drept*. Și întorcându-se la hârțiile sale: Înseamnă *Cel drept*, ca aspect justițiar al regalității.

Și Grid Potocea abia mai târziu s-a mirat că pe moment nu l-a pufnit râsul, văzând cu câtă seriozitate își asumase normele conținute în acea vocabulă ciudată. Atunci doar a întreat, înainte de a-și da seama de impolitețea pe care o comitea:

-Sunteți evreu?

-Georgică Anghelache?! a exclamat, moale, bătrânul, ascunzându-și ironia sub mirare.

Acum, că a rămas singur, Grid Potocea își poate face bilanțul celor trei-patru luni de când a fost angajat la *Nerezolvate*. Cam asta face el în fiecare zi: pierde timpul, sucind și răsucind lucrurile. Nimic nu-i cum trebuie aici: Nu există nici un fel de program, schemă, listă pentru distribuția muncii; nu înțelege cum, dar toate cazurile nimeresc la Țadic, iar bătrânul o face pe surdul când el aduce vorba despre aceasta. Grid n-are nici cea mai vagă idee la ce s-or fi referind aceste *nerezolvate*; Țadic își ferește cu grijă dosarele, cu gelozie chiar, le încuie în sertar și dacă iese numai până la closet; le citește trăgând mereu cu coada ochiului spre colegul de birou, să nu care cumva să se apropie acesta de masa lui de lucru tocmai când el are dosarul deschis... Ce mai, o adevărată secretomanie! Grid trece zilnic pe la secretariat, poate-poate, însă primește mereu același răspuns:

-Domnul nou de la *Nerezolvate*? Nimic deocamdată.

E mai ușor așa pentru ei, decât să-și încarce memoria cu un nume, o funcție, o identitate. Și, totodată -poate numai i se pare lui-, i se sugerează și răspunsul la problema care-l frământă: „Sistemul n-a luat act de existența ta.” Nu persoana căreia i te adresezi, ci vagul numit sistem. Persoana se arată prevenitoare, ba chiar amabilă uneori. Doar că folosită cu atâta consecvență formula te poate duce cu gândul la ocolirea programată a identității tale. Și de aici până să-ți deraieze închipuirea în scenarită, conjurație, cabală nu mai e nici măcar un pas. Dar până acum Grid nu s-a lăsat dus de gândurile prăpăstioase; Un asemenea plan i se pare prea subtil, puterea celui care ar putea coordona punerea lui în mișcare – prea discreționară, *piesele* purtătoare – prea lipsite de structură identitară. Această concluzie zilnică îi dă o stare de aproximativ liniște până în dimineața următoare. Mai citește ziarul, mai moțăie, mai dezleagă cuvinte încrucișate, se mai lasă furat de gânduri, închipuiri...

Spre amiază apare și Țadic. De data asta arată mai obosit ca de obicei. Dincolo de masca ștearsă, obișnuită, i se poate ghici nemulțumirea. Și în glas i se strecoară o undă de lehamite, când spune *bună ziua*.

-N-a mers? se interesează, neutru, Grid.

Este adeptul zicalei: *Nu te doare gura dacă strici o vorbă*. Bătrânul tocmai își spânzură haina în cuier pentru a da o fugă la baie. E iulie, zăpușelă și cămașa i s-a lipit, udă, de spate:

-Azi, nu, oftează din mers.

Grid se uită aiurea prin încăperea goală: Doar cuierul lângă ușă și cele două birouri, față în față. N-ar vrea, nu se face pur și simplu să se uite prin hârtiile bătrânului. Însă marginea dosarului iese de-o palmă din buzunarul hainei, îi face cu ochiul, îl cheamă. „Nu-i bine să-ți pui neglijent haina în cuier”, gândește înainte de a extrage dosarul. Nu înțelege cum a ajuns lângă ușă, dar nici nu-și pune problema. Privirile îi aleargă hulpave peste literele de tipar și de mână. Între ele și peste ele domină întrebarea: „Cum și-o fi făcând Țadic rost de cazuri?!” L-a întreat de-a dreptul în două rânduri, însă a primit doar răspunsuri evazive, cu nuanța aferentă de nemulțumire:

-Vin ele singure când e să fie.

Și:

-Nu-ți bate tu capul.

Îndeasă repede hârtiile la loc în buzunar; se aud pași târșiți pe coridor. Țadic intră, miroase aerul; și-a săltat nasul spre linia de îmbinare a tavanului cu verticala peretelui, nările îi freamătă o clipă, îl privește suspicios. Ia dosarul, îl închide în sertar; răsucescheie cheia de două ori în broască. Își trece degetul prin agățătoarea hainei, șovăie o clipă, înainte de a ieși.

Lui Grid nu-i mai reușesc cuvintele încrucișate; nu-i stă mintea la ele. A *furat* ceva din hârtiile lui Țadic, însă nu atât cât să se dumirească asupra activității biroului *Nerezolvate*: Parcă de-un accident ar fi fost vorba, dar nu-i prea sigur. Poate era numai o amendă pentru depășirea vitezei. Poate și una și alta. Și timpul zboară. Ziua de vară e lungă, plictisul aliat cu nemulțumirea nu fac casă bună.. Mai cu seamă când ceva nu-ți dă pace. Grid împinge *Rebusul* la o parte și scoate unghiera din buzunar. Nu s-a gândit dinainte, dar lucrul e simplu și merge ușor: Cele șase holșuruburi, nimica toată, se răsucescheie vesele și placa frontală a biroului lui Țadic cade. E gata; o sprijină până atinge podeaua cu marginea de jos. Mâna i se întinde, se strecoară, palma răvășește conținutul sertarului: simple obiecte trebuitoare în munca oricărui funcționar; le recunoaște la pipăit. Iată și dosarul. E unul simplu, cu șină metalică. Poate parcurge paginile în liniște; la ora asta nu mai e nimeni în instituție. Îi vine să rădă. Curiozitatea a făcut loc uimirii, iar aceasta a dat într-o veselie copilărească. Atât?! Își mai strecoară o dată mâna în sertar. Gata, l-a cotrobăit cum se cuvine: Nimic; doar un chitanțier aproape sfârșit, îngust, lung

de-o palmă, cu prima dintre cele trei ultime foi rămase îndoită deja peste o fărâmă de indigo. Și chiar se pune pe râs. Când cele șase holșuruburi sunt la locurile lor încă mai râde încet, pentru sine. Are trei cazuri de rezolvat: Gheorghe Staicu, amendă pentru depășirea vitezei; Ion Mușadă, amendă pentru tulburarea ordinii publice; Vasile Pupelcă, amendă pentru lovirea unei vecine. Și toți trei locuiesc undeva pe aproape, pe aceeași stradă, numită Negurei.

Stradă curbă, pietruită, cândva, cu macadam; gospodării tinzând spre orașenesc, dar asumându-și mai degabă rusticul. Doar grajdurile dinspre fundul ogrăzilor au devenit garaje la față, acolo unde este nevoie de ele. Primele două cazuri, numerele patru și șase, pe mâna stângă, merg cum merg: un leu și cincizeci de bani și trei lei nu-s cine-știe-ce sume. De la primul a încasat cincizeci de bani, de la celălalt un leu; restul a pus de la el, să se termine odată cu toată nebunia asta, că s-a săturat până peste cap să-i tot cicălească. Oameni lipsiți de caracter.

Peste drum, la numărul cinci, trebuie să bată de trei ori în poartă, ultima oară destul de îndelung. Ceva se mișcă undeva, că nu-i chip să întrezărești nici lumina prin gardul înalt, cineva deschide poarta, o azvăle în lături:

-Ce-i, bre, nu se mai poate omu' hodini, de rău' vostru?! zice nemulțumit.

-Dv. sunteți domnul Vasile Pupelcă?

Matahala din fața lui Grid Potocea nu arată deloc a domn: E numai în bermuzi și șlapi, buhăit de la băutura și somn. Își scarpină pieptul păros, cu ochii în căutarea norilor și aprobă sastisit-îndesat:

-Da, io-îs.

Grid îi explică de ce-l caută la ora aceea târzie, îi arată actele doveditoare.

-Păi și io tot pe seară ies, zice omul, că ziua beldisești de căldură. Iar la urmă întrebă scurt: Cătu-i?

-Cinci lei, domnu' Pupelcă. O nimica-toată pentru lovire.

-N-am.

Grid îl cântărește în gând: Se vede cale de-o poștă că minte, chiar dacă nu-ți sare în ochi casa cimentuită, dacă n-o fi de-a dreptul din cărămidă ori prefabricate, mare și luminoasă, cu verandă cât întreaga fațadă, vopsită de curând, nu ca la Staicu și Mușadă, gospodării semițărănești, onorabile; garajul tip, procurat printr-o întreprindere specializată; iar înăuntru trebuie că se găsește un automobil pe măsură. Că nimeni nu pune o tinichea într-o cutie sculptată, din lemn rar, căptușită cu catifea. Nu știe ce să creadă: bani sigur are mai mulți decât îi trebuiesc, zgârcit nu pare a fi... Poate doar încăpățănarea, înțelegerea greșită a mândiei să fie de vină. Că azi, pentru lovire poți lua până la cinci sute

de lei amendă, nu un fleac. Dacă ajunge la tribunal se poate căpăta și cu câteva luni de pușcărie. Dar cum vrea să aivă toate trei cazurile rezolvate, scoate chitanțierul scrie ceva acolo, apoi îi întinde omului dosarul:

-Semnează aici c-ai plătit.

-Da' n-am bani.

-Nu-i nimic, semnează, te rog.

Vasile Pupelcă se minunează, dar nu stă mult pe gânduri; silabisește atent, apoi ia pixul și trage o mazăgălitură: Ridică chitanța în fața ochilor; rânjește:

-De-acu' n-ai să mă mai bați la cap?

-Gata, ai scăpat; n-o să te mai deranjeze nimeni pentru asta.

-Nu-i vreo șmecherie de a ta? râde matahala, într-un dinte.

-Cum șmecherie?! se minunează Grid.

-Ziceam și io așa, bre. Te văd om serios. Pe la Staicu și Mușadă ai fost? Că ei, amândoi la un loc, are mai puțin ca mine.

Râsul interior inabil ascuns face ca aluzia la prostia lui să fie de-a dreptul străvezie, dar Grid nu se supără:

-Dacă tot sunteți pe aceeași stradă, zice moale.

-Ce stradă, mă?! se oțărâște Pupelcă. Uite și tu cum stăm!

Grid simte, știe că ceva nu-i în regulă. În timp ce completa chitanța i s-a părut că lumea se întunecă o clipită, cam ca la prăbușirea cerului pe pământ în cazul tornadelor ivite din senin; l-a și furnicit spaima în fărâma aia de timp, însă totul a trecut precum venise. Oare chiar a trecut? Se întoarce încet, cu teamă: În jurul a trei case din ceamur se îngrămădesc cinci-șase maghernițe încropite din paiantă, formând o curte strâmtă; câțiva plozi soioși, cu buricele goale, lăsați pe vine, se înfruptă pe întrecute dintr-un pepene spart, și zoile li se scurg până de pe bărbii pe flendurile care le țin loc de îmbrăcămintă; trei rațe cenușii se învârt în jurul băltoacei făcută de canalul defect, în mijlocul ogrăzii. Paragină și mizerie oriunde îți cade privirea; duium de muște mari, verzi, hămesite, gata să-ți intre în ochi, în nas, în gură când scoți vreun sunet. Deasupra puradeilor au format o trâmbă, neagră, ca un vârtej viermuitor.

Grid Potocea scutură din cap, însă imaginea se încăpățânează să persiste. Până la urmă, își înfrânge leșinul care-i urcă de la stomac spre inimă:

-Parcă am venit pe o stradă, un drum?! zice pierit.

-Toată lumea vine pe drum, nene, că n-o să pice din cer, cu parașuta!

-Dar am bătut... Nu ți-am bătut adineaori în poartă?! întrebă-afirmă plângăreț.

-Ce poartă?! Care poartă?! Faci mișto de mine?! I-a vezi, că io nu prea-s dat cu gluma!

Omul ridicase vocea, cu început de mânie; două sau trei perdele se mișcară la geamurile alcătuite în grabă, neîndemânatic sau strâmbate de vreme, și Grid își luă seama; Fiorul de adineaori îl încerca din nou, mai pământean acum, mai clar definit. Ar fi luat-o la fugă, dar curtea închisă din toate părțile îl punea în încurcătură:

-Cum ies de-aici? zise cu jumătate de gură. Cum se iese din curtea asta?

-Cum ai venit, așa ieși! Prin gang! Că și-au pus și ăștia casele una-ntr-alta, de-ți lasă numai o dungă de cer, printre streșini, când vrei să ieși și tu în lume!

Grid Potocea observă abia acum gangul; pașii îl poartă deja într-acolo. În urma lui, o voce de femeie se auzi, arțăgoasă, dinăuntru:

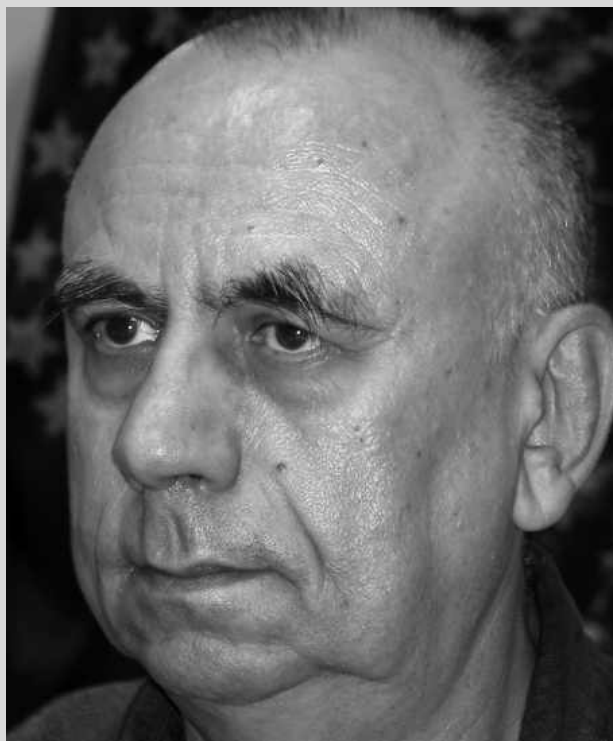
-Cine-a fost, Vasile?

-E, cin' să fie? Țadicu'!

-Dare-ar boala-n el, că nu se mai satură odată!

-Gata, de-acu' nu mai vine: L-am păcălit; și-a plătit singur datoria! o liniștește Vasile. Păi cu mine se pune ei?!

În stradă, după ce-și mai veni în fire, Grid Potocea constată că zidirea înaltă, cu trei rânduri de ferestre paralele, a instituției unde lucra nu se mai vedea pe deasupra caselor și pomilor cartierului, și zadarnic o căută a doua zi dimineață și în zilele următoare. Cei întrebați despre o atare clădire îl priveau ca pe un nebun sau, în cel mai bun caz, ridicau din umeri.

George Arion la Galați

(Din presa gălățeană: cotidianul *Viața liberă*, articol semnat de **Angela Ribinciuc**)

În ziua de 15 iunie, la Biblioteca Județeană „V.A.Urechia” a avut loc un altfel de... atac. Unul benefic și așteptat, am spune, dat fiind faptul că autorul este nimeni altul decât scriitorul George Arion, autorul celebrului roman „Atac în bibliotecă”. La invitația lui Ilie Zanfir, George Arion și-a lansat la Galați volumul „Fortăreața nebunilor”, recent apărut la Editura Crime Scene din București, și a susținut, totodată, o pledoarie bine argumentată pentru romanul polițist. L-au ascultat iubitori de literatură, scriitori, studenți, gălățeni de toate vârstele, obișnuiți ai salonului literar Axis Libri, precum și tecuceanul Viorel Burlacu, un mare admirator al lui George Arion. Invitatul a mărturisit: „Mă emoționează ideea că în fața mea se află oameni de diverse generații și acest lucru îmi îngăduie să rămân optimist în legătură cu posibilitatea ca dialogul cultural să existe în continuare și să nu fie minat de televiziune, filme proaste sau internet”. „Nu știu în ce măsură sunteți familiarizați cu literatura polițistă și în ce măsură o agreeți. Eu, în ciuda faptului că am scris și poezie, și eseuri, unul dintre ele dedicat marelui nostru cărturar Alexandru Philippide, am luat și sute de interviuri unor personalități covârșitoare, m-am oprit și la romanul polițist pe care am încercat să-l ilustrez cât mai bine, astfel încât să nu fie vorba de o simplă șaradă, o simplă enigmă, pe care, după ce ai citit cartea respectivă, ai uitat-o complet, ci să ofer genului polițist din România o altă haină, nobilă, de proză adevărată”. I-au adresat întrebări lui George Arion profesorii Toader Buhăescu și Vasile Savin, iar scriitorul Ion Grosu a citit câteva din creațiile sale.

Foto: **a.g.secară**/ Centrul Cultural Dunărea de Jos

CONSULATUL

Domnul Geo Godinac, antreprenor, investitor, liderul necontestat al businessului din intersecția bulevardului Siderurgiștilor cu strada Saligny, făcea legea și dirija totul cale de câteva stații de tramvai de-o parte și de alta a celor două importante artere de circulație. Văzându-l, nimeni nu și-ar fi putut imagina că un ins ca el, de 1,60 m înălțime, pricâjit și plin de negi, a ieșit învingător din războiul bandelor de cartier punând mâna lui uscată pe toate afacerile grase, de la taxa de protecție, comerțul cu etnobotanice, fier vechi, pariuri, traficul cu femei, vânzarea pocnitorilor de anul nou și nu în ultimul rând, pe afacerile cu statul, cele mai sigure, mai profitabile și fără nici o noimă pentru comunitate. Sigur că domnul Geo era însoțit de o întreagă armată care urma același traseu către aceeași soartă ca și cele înfrânte de el, respectiv, entuziasmul specific oricărui început, îmbuibarea apogeului, declinul și inevitabilul sfârșit.

”Nenorocitul ăsta s-a îngrășat pe spatele nostru,” comenta o gospodină, în subsidiar profă de franceză, pensionată anticipat datorită expansiunii nejustificate a limbii engleze, în timp ce servea supa cu găluște soțului domniei sale, funcționar categoria A, gradul II, clasa a I-a în administrația publică locală și anglofon convins. ”A ajuns tartorul tuturor covrigărilor și caselor de amanet de pe bulevard, plus al tarabelor de pe orice stradă, străduță, stradelă, alee, intrare, fundătură și restul numai contează.” ”Ba contează,” a intervenit fiica lor în etate de paisprezece ani pe care doamna profesoară o iniția în limba, cultura și civilizația hexagonului. Intervenția a fost atât de neașteptată încât doamna a întrebat-o de-a dreptul neliniștită: ”Ce contează, dragă?” ”Contează că sunt destui care consideră că nu contează.” Pentru a nu se ajunge la cine știe ce alte chestiuni, doamna profesoară a lăsat, deocamdată, lucrurile așa cum erau, mai ales că soțul domniei sale, funcționarul, terminase supa și se pregătea să se întoarcă la slujbă.

În clipa aceea, oarecum de impas domestic, ultimul soldat al unei armate nerecunoscute de niciun guvern și de nici o lege, dar acceptată de toată lumea, își dădea duhul împușcat de oamenii domnului Geo Godinac și ei soldați ai unei armate asemănătoare și astfel, în intersecție se instaura pacea atât de așteptată de toți, dar pe care administrația publică n-ar fi putut să o facă nici într-o sută de ani. Concluzia putea fi primită cu toată încrederea, întrucât era exprimată chiar de către unul dintre investigatorii criminaliști sosiți la fața locului, se înțelege, prea târziu pentru a mai putea identifica probe incriminatorii la adresa domnului Geo.

A urmat, firește, perioada de avânt, ceva cu totul deosebit, un fel de elan, o pornire sau o ardoare, adică ceva fără niciun temei, într-un cuvânt fiecare făcea ce

voia, ce îl ducea capul și îl țineau puterile. Numai că puterile erau, pe moment, în mâinile domnului Geo Godinac (sau G.G. cum i se adresau lingușitorii) și numai el hotăra ce și cum și prea puțini și-au dat seama de acest lucru până în ziua când totul a ieșit la lumină, sau mai bine-zis, ei și-au dat seama că s-au înșelat, așa cum se întâmplă de obicei în cazul marilor escrocherii.

Însă până atunci, G.G. scăpat ca prin urechile acului din mai multe ambuscade puse la cale de adversari, și-a consolidat poziția de stăpân temut și absolut al tuturor afacerilor din intersecție, puternicul puternicilor, un fel de semizeu cu altarul clădit din mormane de bancnote, titluri de credit, devize și alte valori, considerate de unii efemere, în realitate -singurele care contează și asta pentru că, așa cum remarca pe bună dreptate fiica cea isteată a profei de franceză ”Sunt destui care consideră că nu contează.” ”Și-a consolidat poziția,” comentau unii, ”Dar pe de altă parte și-a șubrezit-o,” spuneau ei rânjind cu satisfacție, ”Pentru că nu trebuia să cumpere consulatul.” ”A cumpărat consulatul?” ”Da, domnule. Închipuiți-vă ce eroare.” ”Incredibil! Inexplicabil!” ”Ei, asta-i. Omul s-a însurat cu o puștoaică și, ce mai, s-a prostit.” ”Maman, maman,” se agita fiica profei, ”Poți să-ți imaginezi așa-ceva?” ”Ce-i, dragă?” ”Nesuferitul, nefericitul, libidosul Geo Godinac i-a cerut mâna Ricăi.” ”Poftim?” ”Rica, prietena mea.” ”Și ce-i cu asta?” ”Cum maman? Mă uimești. Rica e o fată superbă, frumoasă, inteligentă, modestă, a citit principalele opere ale literaturii universale ... Nu se poate așa-ceva!” ”Ce nu se poate, dragă?” Fiica doamnei profesoare a tăcut îmbufnată și, în aceeași măsură, nelămurită în privința eventualității ca prietena ei să devină cât de curând soția, partenera de viață și, mă rog, de... pat, a acelui individ dezgustător. Firește că doamna profesoară, cu instinctul ei pedagogic, a observat confuzia în care risca să se afunde inocenta sa fiică și de aceea a adăugat la repezeală: ”Ce vrei, dragă. Familia ei este așa cum este, știi prea bine, nu au nici după ce bea apă ... Așa ... cu acest Geo, iese și ea, cumva, la liman.” Numai că fiica, inițiată temeinic în cultura de sorginte franceză, nu putea să admită nici în ruptul capului că o fată ca Rica..., dar ce să mai vorbim, faptul era consumat, mortul nu se mai întoarce de la groapă. Aceast aforism macabru i-a venit în gând naivei adolescente asociat cu ideea că, într-un fel, prietena ei, Rica, era ca și moartă.

Între timp, opinia publică părea mai mult preocupată de o altă afacere a lui G.G. decât de însurătoarea lui cu Rica. Era vorba de dobândirea, nici el nu știa cum, a clădirii în ruină căreia localnicii îi spuneau *Consulatul*. ”Cobor la Consulat,” auzeau pe câte unul în tramvai. ”Stau la două stații de Consulat,” ”Faci la dreapta pe lângă Consulat,”

erau expresii curente, obișnuite pentru cei din zona intersecției. Însă puțini știau că în paragina aceea, altădată cea mai impunătoare clădire din cele trei cartiere învecinate cu fostul Drum al Viilor, își avusese reședința consulul unei puteri europene. Dar și mai puțini erau aceia care ar fi putut da o explicație cât de cât plauzibilă motivelor afaceristului G.G. de a cumpăra aceea dărâmatură.

Cei mai mulți erau de părere că tot ce l-a interesat pe individ a fost terenul și că, în scurt timp, vom asista la demolarea a ceea ce a rămas din clădire pentru a construi altceva. Numai că domnul Geo nu era antreprenor, nu avea nici o înclinație de a construi și nici de a demola. Pasiunea lui erau banii veniți rapid, mulți și fără prea multe încurcături gen construcții, vânzări, închirieri etc. "Edificiul a fost cumpărat conform procedurilor legale," s-a mărginit să comenteze fugitiv funcționarul, soțul doamnei profesoare de franceză pe când dumneaei încerca să încropească, pentru uzul fiicei sale, o imagine asupra *Consulatului*.

"A fost construit în stilul *Art Nouveau*, pe la începutul secolului XX," spunea strângând masa în urma funcționarului întors la slujba sa.

Dar toată strădania doamnei profesoare părea a fi în van, întrucât fiica domniei sale se gândea în cu totul altă parte, la Rica, desigur, pe care o întâlnește în urmă cu câteva zile, întâmplător, la Magazinul General. Aparent întâlnirea a debutat ca oricare alta din trecutul lor atât de recent. Numai că ultimile evenimente le-a insuflat senzația că abia s-au cunoscut în curtea Școlii nr. 15. Era a doua zi de școală a clasei întâia și ea, fata profesoarei de franceză, stătea stingheră sub coroana străvechiului castan, deși clopoțelul sunase de câteva minute. Rica, elevă într-o patra, a luat-o de mână și a petrecut-o până la clasă.

De atunci au rămas prietene de nedespărțit. Însă acolo, la Magazinul General, amândouă au simțit că intervenise ceva esențial despre care trebuia să discute neapărat, dar niciuna nu a avut curajul să o facă. De aceea fata profesoarei a considerat că ultima lor întâlnire a fost doar în aparență asemănătoare celorlalte și că amintirile comune riscau să se piardă definitiv în uitare. "Ai să vezi și tu, când va veni timpul," i-a spus la despărțire prietena ei cea mai bună, Rica, iar profa de franceză, în loc să-i deslușească acest soi de consolare ce se folosește la asemenea despărțiri, a evitat pe cât a putut subiectul împuindu-i capul cu tot felul de chestii despre stilul *Art Nouveau*. "Mozaicul, printre altele..." spunea domnia sa, "...a fost repus în valoare. Adepții noului curent au redescoperit cu fascinație străvechea tehnică decorativă, pe care au adaptat-o gustului lor. Toate edificiile aparținând acestui stil au mozaicuri și clădirea *Consulatului* nu putea să facă excepție. Marele hol, un fel de sală de onoare, este pardosit cu un mozaic excepțional. Ar trebui înscris în toate enciclopediile lumii. L-am văzut de atâtea ori, întrucât după vreo douăzeci de ani de la al doilea război

mondia, *Consulatul* a fost transformat în *casa pionierilor*. Eram școlăriță când unul dintre colegi, evident un puștan, i-a spus instructoarei că avea de gând să ajungă arhitect ca să facă un mozaic mai frumos decât cel de la *Consulat*. Instructoarea, cu o privire blajină, l-a încurajat în proiectul său sfătuindu-l să-și plaseze mozaicul într-un viitor *palat al pionierilor*. Și eu și temerarul coleg și câți viitori absolvenți ai cursului primar erau de față am fost, firește, mirați de spusele instructoarei. Dar ea, mângâindu-ne pe fiecare în parte, ne-a sugerat să cântăm *Marșul lui Tudor*. Parcă o aud îndemnându-ne să punem mai mult suflet pentru că era vorba de un moment triumfal.

După ani și ani, fostul puștan, plecat într-o țară îndepărtată unde a făcut avere de pe urma comerțului cu țesături de în topit, și-a exprimat regretul că n-a mai întâlnit-o în viață pe instructoarea de pionieri care ne-a susținut toate iluziile copilăriei ca să ajungem neînfricați într-o maturitate rece, insensibilă, plină de capcane. "O mare pierdere, amice," a observat Jean Vasiliade, colonel în rezervă, veteran al războiului din Afganistan și el coleg din vremurile apuse. "De fapt, într-o lume ca asta, cu o singură credință, aceea a banului, ce vrea să însemne o pierdere?" a mai zis el cu trimitere directă la cel ce și-ar fi dorit să ajungă arhitect. Era, desigur, o ieșire generată de anumite frustrări sau, mai precis, o reverberație a invidiei, așa că, pentru a nu strica frumusețea acelor clipe de regăsire, l-am ignorat cu toții."

Cu siguranță, doamna profesoară i-ar fi povestit mai multe fiicei sale, minoră după codul civil, tot mai adultă în vremea din urmă, adică de la întâlnirea, ultima, cu buna ei prietenă, Rica, soția oligarhului Geo Godinac, stăpânul domeniului de la intersecție, inclusiv al *Consulatului*, fapt pe care, oricât l-ai tălmăci și răstălmăci, nu-l puteai accepta și gata, dacă erai născut și crescut în perimetrul celor trei cartiere învecinate cu fostul Drum al Viilor, reper emblematic al fostului mare port dunărean. Asta ar putea să semnifice că fata fostei profesoare de franceză se gândea tot mai mult la când îi *va veni timpul*, după cum o avertizase Rica la Magazinul General, nu fără o nuanță de nostalgie în glas, în priviri și în gesturi, anume acele fluturări de mâini când a ajuns la ieșire și prietena ei, fata profesoarei, încă nu se clintise din locul ultimei convorbiri.

Între timp, lucrurile au luat o *nouă turnură*, potrivit comentariilor exprimate în cele trei cotidiane locale, concurente, în realitate nefiind altceva decât cursul firesc de la entuziasmul începutului la opulența apogeului și, în fine, la mizerabilitatea inevitabilului sfârșit. Iar acest sfârșit era cât se putea de aproape. O altă armată, a altui oligarh, o decima pe a lui G.G. acaparându-i pas cu pas afacerile și îmbuibările cucerite exclusiv prin intermediul credulității, nădejdirilor și aspirațiilor înșelate ale celor oropsiți. Un adevărat război devasta fragilul echilibru al intersecției, seară de seară se auzeau împușcături înfundate și în fiecare dimineață erau descoperite cadavre prin rigole și ganguri. Poliția națională, poliția locală, jandarmeria și chiar

serviciile erau cu desăvârșire depășite de situație. Administrația publică, în cadrul căreia lucra cu devotament soțul doamnei fostă profesoară de limba franceză, căuta cu înfrigurare (inutil, se înțelege) soluții, toată lumea fiind de părere că era nevoie de un om providențial.

Și acel om n-a întârziat să apară. Confirmând așteptările și previziunile comentatorilor de la cotidienele locale, concurente, se înțelege, omul de afaceri prosper, întors de pe alte meleaguri, fostul puștan cu aspirații ratate de arhitect, a cumpărat *Consulatul*. Satisfacția opiniei publice a fost cu atât mai mare cu cât întâmplarea a avut loc în aceeași zi când Geo Godinac, disprețuitul oligarh, era asasinat de membrii bandelor rivale sub privirile soției sale însărcinate, Rica.

Dacă la data perfectării căsătoriei celor doi, fata profei de franceză a avut o anumită reacție, adică i s-a părut a fi un gest indecent al bărbatului ajuns la îmbuibare, acum ea a condamnat cu vehemență actul barbar de a lua viața unei ființe omeneste. Numai că atitudinea ei, aidoma unui glas firav ridicat împotriva furtunii, a rămas fără ecou, mai ales că domnul funcționar superior (categoria A), tatăl și doamna profesoară, mama (indiferentă) au sfătuit-o să fie mai reținută în aprecieri, cel puțin în public sau, mă rog, atunci când sunt de față persoane din afara familiei.

Noul proprietar a vândut la rândul său *Consulatul* încasând un preț bun și a plecat în țara îndepărtată, nu se știe dacă luând cu el și regretul că n-a făcut un mozaic precum cel din marele hol al impunătorului edificiu. Colonelul Jean Vasiliade, sătul să mai organizeze mișcări de protest împotriva amputării pensiilor militare, a înființat o fundație pentru salvarea *Consulatului* și a invitat la fața locului experți din toate colțurile lumii. N-a venit decât un student modest din Franța, care și-a prezentat concluziile cercetărilor mai întâi fiicei doamnei profesoare și după aceea autorităților în drept.

Cu timpul, el va ajunge un arhitect renumit, expert în domeniu, fata profesoarei îl va urma în Franța unde se va remarca în istoria artelor, iar colonelul Vasiliade va îmbătrânit tot mai mult. Doar *Consulatul* va rămâne așa cum l-au apucat contemporanii: o ruină misterioasă pe care încă nu se încumetă să o demoleze nici cel mai aprig oligarh imobiliar.

Era o zi călduroasă de sfârșit de vară. Soarele trona în țării, iar câmpul se unduia leneș sub razele sale dogoritoare. Câte un cuc singuratic încerca să-și cânte viersul măiestru în note puține, sărace. Vasile tocmai terminase de cosit locul acela dinspre jăriște pe care-l cumpărase cu puțin timp după ce se mutase de la un vecin mai de devale. Își puse mâna streășină la frunte, miji ochii pentru a nu-i fi vătămați de lumina indolentă și privi satisfăcut peste întreaga sa glie, apoi duse plosca la buze și trase o dușcă sănătoasă. Apa călăie îi năvăli în gură și-i inundă grumazul uscat învăluindu-l într-o senzație neplăcută. O scuiță imediat. Își scutură bine palmele izbindu-le unele de altele, se șterse de nădușeală, își ridică țării, își încinse brăcinarii, își descreeți opincile boțite, apoi își puse coasa peste umăr și o porni fluierând voios spre propria ogradă. Nu-i era suficient să trăiască printre ei, dorea să fie aidoma lor, să trudească cot la cot, să se îmbrace la fel, chit că ce mai mulți renunțaseră la portul din străbuni. Însă cel mai mult își dorea să-i asculte și să le împărtășească din iubirea sa. Îi erau dragi țărani, citise mult despre ei în anii în care se școlise, și de aceea renunțase la vechiul său trai de la oraș. Pentru a începe o viață nouă. Când trecu de locul lăsat în pārloagă, plin de ciulini, dădu binețe celor câțiva moșnegi ce dormitau la umbra unui nuc bătrân, apoi salută vesel un cârd de flăcăi ce se duceau la scăldat râzând și scurmând glodul cu tălpile goale, iar când ajunse la marginea satului zăbovi o clipă pentru a mai privi încă o dată câmpul. Încă-o zi și treaba-i gata. Dar când să treacă drumul al mare de fier ce despărțea satul în două părți inegale, simți de-o dată cum îi zvâcnește coasa, apoi fulgerător un tremur metalic îi străbătu tot corpul, încheștându-i mâinile pe lemnul de salcâm și înțepenindu-i fața într-o grimasă urâtă. Vederea i se întunecă într-o clipită. Se trezi spre asfințit în șanțul năpădit de mănunchiuri murdare de pelin, urzici și mătrăgună și câteva tufe de sângele-voinicului ce se cățăraseră pe unul dintre maluri pentru a-și întinde lăstarii până la grinzile îmbibate în păcură. Mâinile amorțite îi erau pline de bube urâte, purulente, lemnul coasei ușor înnegrit în locul de care-l ținuse, coșul pieptului îl durea de parcă o mare greutate l-ar fi apăsât, iar când dădu să se ridice câțiva mușchi începură să-i zvâcnească. Își reluă împleticit drumul spre casă, căznindu-se să-și dea seama ce i se întâmplase. În împrejurimi nici țipenie de om, doar el, amurgul nepăsător, copacii fremătători și câinii ce-l lătrau ca niște bezmetici, zvârcolindu-se de parcă ar fi intrat în ceasul morții. În cele din urmă, după ce se împiedică de câteva ori, ajunse la poartă și vru să intre în ogradă. Nevastă-sa îl aștepta de două ceasuri în tindă, pregătită să-l ia în primire și să-l boscorodească pentru că întârziase. Ei nu-i plăcea viața la țară și cu atât mai puțin să stea toată ziua bună ziua închisă-n casă. Însă când o zări, Vasile scoase un țipăt înăbușit și se retrase înspăimântat câțiva pași scăpând din mână coasa și plosca. Femeia dădu să vadă ce-i cu el, însă bărbatul o luă la sănătoasa. Se întoarse pe la miezul nopții, intră de astă dată prin fundul curții și se opri în șura goală. Se strădui să doarmă, foindu-se și sucindu-se de pe-o parte pe alta, însă nu putea nicicum să pună geană pe geană. Ce se întâmplase cu Florica, ce erau cu toate acele așteptări ce ieșeau din ea, se zvârcoleau în aerul din jur și

apoi se întorceau în trupul femeii? După îndelungi frământări ieși în câmp, se așază pe iarbă printre pâlcuri de flori sălbatice, frumos mirositoare, și privi acele stele ciudate ce licăreau palid pe cerul albăstrui, scânteind în distanțe crescânde, trimițându-și în reci pâlpâiri candida mesașul lor pentru totdeauna ferecat în luminile unor lumi demult stinse. Când zorii zilei se întinseră trandafirii cuprinzând orizontul, cufundându-l în nuanțe calde, ireale, smulse o șindrilă, trecu de intrând și pătrunse călcând pe vârful în pridvorul ce mirosea a timp trecut și a scaieți arși în vâpăi molcome, îndepărtate. Dădu să deschidă ușa, dar un vecin trecu chiar în acel moment pe drumul cel mare și-l salută c-o voce serioasă, guturală. Vasile lăsă șipca să cadă pe podea, se retrase grăbit și ieși prin fundul curții în câmp, respirând din greu. După ce-și mai trase suflul o porni prin spațele grădinilor, urmărind cu ochi mari, îngroziți, îngrozitori, oamenii ce se duceau cu noaptea-n cap la muncile câmpului, iscodindu-i cum învălmășesc paie, le leagă snopi, le iau în cârcă și le cară acasă. Era însă ceva diferit cu ei, ceva terifiant trăia înăuntru lor, niște scheletice ființe înspăimântătoare ce-și trimiteau unele altora, prin supurante brațe cadaverice, subțiri ca niște sinapse, șiruri încolăcite de fâșii întunecate. Își privi mâinile, picioarele, tălpile, își pipăi fața, tâmpile, își mirosi palmele, încercând să le înțeleagă, să vadă dincolo de ele, de carne și oase. Dar era tot el, aceste mâini murdare, aceste unghii pe jumătate roase, acest corp bolnav de care se atașase, era tot el. Ei însă, ei nu mai erau ei, oameni în care crezuse și pe care-i luase ca pe niște certitudini și traiul în care se complăcuse o viață întregă străduindu-se să uite se destrăma acum în clipe înnegurate. Cu ei era ceva în neregulă. Nu-și dădeau seama - așa cum tăiau grâul, adunau și zvântau snopii, culegeau boabele și le vânturau pentru a le separa de pleavă - că-i ceva ce se înfiripase înăuntru firiilor lor. Nu știa de când, însă în mod cert nu era de ieri, de ieri a putut doar să le vadă, însă ele stăteau acolo, pândind, comunicând prin pestilențiale fascicule întunecate, lugubre emanații înecăcioase ce strangulau aerul rece-al dimineții, spânzurau o vreme prin copacii apoi li se întorceau sub piele. Nu, nu era nebun. Știa că nu e. Dorea să nu fie, oh, cât și-ar fi dorit să fie! Vedenii, își spunea și-și înfigea unghiile până la sânge-n carne. Spre seară, pe măsură ce fâșiile deveneau tot mai pale, fasciculele tot mai estompate, prinse ceva curaj și se arătă la față. Oamenii schimbau nepăsători vorbe, scuipând tutun pe pământul bătătorit. Trecu repede pe drumul cel mare, își scoase în grabă pălăria, le aruncă priviri bănuitoare, lăsându-i să priceapă că e bine și că-și vede de ale sale. Parcă se mai calmase, inima i se mai domolise, frica i se mai potolise, dar în camera sa tot nu îndrăzne să intre. Se apropia, se holba pe fereastră, își vedea soția așteptându-l la lumina gălbuie a candelii, apoi pleca oftând. După o săptămână încheiată, nevasta își făcu bagajele și plecă la părinți. Îl găsisse dormind în șură, îi mai bandajă din răni, îi vorbise crezând că s-a făcut înțeleasă, dar iată că el tot nu pășea în casă. Lumea începuse și ea să-l bârfească. Însă el se străduia, cu toată spaima ce-l înmărmurea în faptul zilei și teama de la lăsarea nopții, el încerca. Totul era o greșală, privirea îi juca pesemne feste, ochii cărora nu mai putea să le dea crezare erau mâncați de neștiute boli. Dacă, dacă totuși e adevărat? Ce-ar fi însemnat? Că va trebui să-și petreacă tot restul zilelor într-o nesfârșită stare de fugă și-amânare?

Într-o seară vecinul de devală îl înșfăcă de-o mână și începu să-l descoasă, ținând cu orice preț să afle ce-i cu el. Vasile profită de această nedorită ocazie și de faptul că la lăsarea

Iulie-August-Septembrie, Nr. 113-114-115

întunericii totul părea să reentre în făgașul său și încercând să zâmbească îi spuse printre lacrimi amare:

-Nu știi ce-i cu mine, zău că nu pricep. Ziua nu văd bine, înțelegi? Îmi pare că oamenii, tu ori nevastă-mea bunăoară, sunt, nu știu cum să-ți spun, locuiți. Nu, nu așa, ci mai degrabă posedăți de ceva foarte întunecat. Nu, doar tace și pândește. Nu, știi, gândurile mele. Nu pot să ți le spun, mă înțelegi? Nu, nu-s așa de importante, dar încă-mi este frică. De lumină, de ce văd în ceilalți când e lumină.

Însă consăteanul nu era prea convins c-o să-i fie bine, se temea ca ezitarea de moment o să se transforme-n îndărătnicie și îndărătnicia într-o permanentă evitare, așa că stăruia că-l poate vindeca și nu se dădu bătut până ce nu-l trase după el până la șezătoarea unde se strângeau seară de seară în zilele de vară toți vorbăreții satului. Îi dădură asigurări că tot ei sunt, spuseră și câteva glume mai deocheate pentru a întări asta, îi puseră chiar și să bea, iar pe nesimțite, în veselia generală, lui Vasile începu să-i piară teama și să i se dezlege limba. Ce ușurat se simțea că n-a fost decât o închipuire și cât de bine îi era în mijlocul acestor persoane sugubețe pe care le îndrăgea așa de tare. Își terse nădușeala și mai dădu pe gât un pahar de țărnie:

-Uf, că prost am mai fost. Cum să nu fi fost nebun dacă tot timpul mă ascundeam ca un animal și vă pândeam cât era ziua de lungă. Știți unde dorm de mai bine de-o săptămână? În șură!

Se iscară hohote de râs, iar câțiva mai tineri își trântiră cu năduf căciulile de pământul bătătorit, amuzați nevoie mare.

-Că sperios mai ești măi omule.

-Nici nu vă închipuiți! Da' doar ziua. Noaptea în schimb n-am nimic.

-Da' tot nu ne-ai zis de ce secret e vorba, intră în vorbă un moșneag chelbos.

-Asta o să v-amuzeze cel mai tare, zise Vasile. Totu' a început pe vremea când eram mic și stăteam pe câmp seara târziu ca să mă uit la stele. Îmi părea că lumea asta nu există. Adică nu în felul în care ni se prezintă nouă acum. Era ceva prin care se dădea de gol, niște mici diferențe pe care dacă stăteau o vreme să le caut ieșeau singure la iveală. Mici crăpături prin care puteam vedea dincolo de ea, cum să vă spun, ca o croială de mântuială. Eu în schimb eram singurul ce existam, plămădit de niște ființe ce doreau să pună la cale ceva ce-mi scapă, iar pe mine doar experimentau să observe dacă-mi pot da seama.

-Cum așa, tot universul ăsta mare îl făcuseră doar pentru tine? Întrebă un flăcăiandru mai citit, belind curios ochii.

-Nu, nu, n-ai înțeles. Universul nu există decât în gândurile mele, dar nu ca un lucru palpabil. Știi ce-i aia palpabil, nu? Existența asta nu-i decât o bulă în jurul meu, ființele astea nu risipesc deloc materiale.

-Cum o bulă?

-Adică, cum să vă spun. Ceea ce văd este doar pentru ochii, ceva ce nu-i încă făurit. N-are substanță. De pildă copacul acela. E doar o vedenie, da' pe măsură ce mă apropii de el prinde contururi tot mai deslușite, iar când întind mâna să-l ating, atunci există. Dar, ca să economisească material din ăsta, locul din care am plecat dispare încet în urma mea.

-Și despre ce materie e vorba de poate lua așa repede orișicare formă?

-Nu cunosc, țin minte că mi-am stors și eu creierii când eram mai mic și ajunsesem la o concluzie, da' am uitat de atunci. E un fel de întuneric ce păstrează în el memoria ce mi-a lăsat-o mie. Asta îl ajută să se reîntrupeze.

- Da' noaptea ce se-ntâmplă? – întrebă un gură cască.
- Când dorm, întrebi? Păi atunci nimic nu mai există, decât eu.
- Adică, eu, se porni un alt pierde vară, înseamnă că eu nu fac nimic cu nevastă-mea?

Se iscară iar hohote prelungi în mica șezătoarea de sub firmamentul pe care aștrii năclăiți în depărtări imuabile păreau doar simple filamente împrăștiind o lumină oarbă.

- Și de ce te temeai atât să ne zici năzbâția asta? Întrebă bătrânelul chelbos ce rămăsese serios în tot acest timp.

- Că dacă or să afle ființele astea că știu, că le-am descoperit secretul, n-or să mai aibă nevoie de corpul meu, de gândurile mele și or să se descotorosească numa' îndată de mine.

Sătenii râseră, iar el mai trase-o dușcă din sticla pe care un altul i-o întinse. Apoi, deplin mulțumit, se ridică și se scuză motivând că trebuie să plece. Nu dormise prea bine în ultima vreme, iar acum începu să-i vâjâie mintea de la atâta tărie. Vecinul de devale se oferi să-l conducă, însă Vasile îl refuză. Nu-i mai era teamă nici cât negru sub unghie. Se comportase ca un nesocotit, iar oamenii fuseseră îndreptății să-l creadă nebun. Dar ce bine că totul a trecut și că a reușit să se apropie așa de mult de ei. Puteai spune chiar că le intrase la inimă. Da, chiar așa, le intrase la inimă, îi cucerise definitiv prin hazul său.

Mergea împleticit, de abia ținându-se pe picioare, îndrugând tot felul de cuvinte fără nicio noimă. Când dădu să traverseze drumul de fier un tren trecu fulgerător izbindu-l în umărul drept și azvârlindu-l în șanțul plin de buruieni, chiar în locul în care zăcuse cu opt zile-n urmă. Cum de nu-l auzise? Cum de nu-l... Din corpul său cald, printre firicelele de sânge ce se scurgeau agale printre mănunchiurile murdare de pelin și mătrăgună, emanații întunecate supurau din bubele negre, se întindea ca niște brațe, se împreunau și dispăreau în pământul tot mai rece. Cu ochii larg deschiși și cu ultimele suflări ce încă-l mai țineau în viață privea stele cum se sting rând pe rând în depărtări de gheață, copacii cum se contopesc cu stâlpii și firele de electricitate, într-o negură profundă, deasă, iar gardul decrepit cum se despoaie de haine ca d-un strat gros de praf și se topește în aerul tot mai pâcios, mai întunecat. Lătratul câinilor ce-l urmărise în toată această vreme, dar de care uitase, se transformă și el umil în beznă.

Gabriel Nicolae Mihăilă

A visa, a trăi, a iubi

În toiul nopții, întâmplări, fapte, dezvăluri levitează în jurul meu
Ghearele oricărei îmbrățișări ale gândului tău îmi sfășâie inima
O lacrimă te zidește adânc în ființa mea ce murmură subtil surâsul tău
Și-n spectrul difuz al fiecărei amintiri mă pierd desenându-ți ecoul

Te-am visat, din nou, rădăcini adânci înfipte mi-au sufocat trezirea
Precum un Stradivarius fermecând amăgitor fiecare vis, apari, dispari...
Rezonanța eternă a imaginii tale răsună prin perdeaua sufletului
Zgribulindu-mi aripa-mi frântă ce încă se zbate stingher a-mi călăuzi pașii

Am deschis ochii, lăsând lumina să se contopească cu disperarea-mi interioară
Sunt în ochiul uraganului suferinței mele, pot vedea clar insolvabilitatea
Ce caracterizează fiecare minut, ridicându-se deasupra puterii secunde precedente
Un moment de stază în afara curgerii timpului și a vacarmului ce mă înconjoară

O lume rece și grăbită, transparentă și distantă, nuanțată vag și lipsită de armonie
Unde muzica aurorei boreale vindecătoare a iubirii împărtășite e absentă
Simțul auditiv refuză total mângâierea fondului vocal feeric, a cărui misticitate
Se aude palid, precum cântecul unui balene albastre auzite-n depărtare

Trezirea, transcenderea, impactul acestui stadiu incipient este covârșitor
Săvârșind nemilos lovitura ce o absorb în furtunoasa-mi calmitate
C-un picior în prag, sfârșitul acestui moment este dilatat de un ciob de suflet
A cărui strigare corupe momentul, o strălucire îi dezmiardă marginile-i tăioase

Forma nu o pot întruchipa în lumea-mi lovită de o suspiciune intensă
Pură, neprihănită, neatinsă de poluarea contemporană ce îmbracă societatea
Topește marginile rigide, modelând fragmentul stânenit ce îl zărise întâmplător
Să fie un înger răpit de agonia ființei mele sau doar fantezia mea de muritor?

După cum se știe, Eminescu a schimbat percepția asupra gazetăriei românești. El scrie polemic, incisiv în teorii pe care le dezbate amplu recurgând la citate foarte lungi din ziarele adverse sau din tratatele de istorie pe care le studia, dorind, astfel, să își ia drept aliat o anumită *tradiție* dată de o continuitate a faptelor istorice. Poetul nu este însă și un partinitor al vremurilor sale.

Articolele ne dezvăluie un sistem de valori care scoate în evidență trecutul ca timp primordial în defavoarea prezentului considerat decadent și decăzut, alterat de corupție, de elemente sociale suprapuse, de străini care nu doresc binele neamului.

La nivel al stilului se remarcă, în schimb, o decantare a unor viziuni poetice în articolul de ziar. Metafora curge, privind din acest unghi, în două direcții: Eminescu își poetizează publicistica dar se poate afirma, în egală măsură, și că poemele lui satirice își au originea în viața politică a vremii, cel mai elocvent exemplu fiind, în acest caz, *Scrisoarea III*.

Analizând, însă, publicistica poetului se observă că ea nu are funcția unei ideologii de partid, drept dovadă stând faptul că Eminescu nu este adeptul schimbării taberelor politice.

Articolele sale, prin mesajul pe care îl conțin, au făcut posibilă revendicarea poetului ca precursor al extremismului legionar, retoricii democrato-comuniste și, mai nou, al ideii de *specific național* într-o Europă unită. În acest sens imaginea gazetarului se suprapune perfect peste chipul reliefat în efigia edițiilor de poezie.

Gazetăria eminesciană oferă doar pretexte și exemple pentru celelalte curente politice care au succedat-o, ea rămânând, în esență, o operă cu un pronunțat caracter politic, opera pe care un intelectual o oferă în mod direct și deliberat poporului din care face parte. Militantismul său fiind o necesitate în acea perioadă, teza despre marele gazetar naționalist nu se poate verifica decât în măsura în care facem apel la contextul vremurilor de atunci; azi toată acea pledoarie a lui Eminescu despre stat și societate părând utopică, desprinsă dintr-un Ev Mediu dominat de figurile Basarabilor și ale Mușatinilor.

De remarcat că spiritul eminescian nu plonjează în modernitate, lucru datorat structurii sale intelectuale și emoționale care pune pe primul loc tradiția, generând acel conservatorism personal care îi va lovi, uneori prin

© I. V. Anghel

virulența teoriilor și a discursului, chiar pe unii dintre conservatorii care acționau politic, după cum se întâmplă în cazul lui P.P. Carp.

Diferențele interpretative încep să structureze câteva atitudini referențiale diferite. Într-o primă fază se conturează sau, mai bine zis, se încearcă să se contureze imaginea unui jurnalist atipic. Întemeietorul prozei de analiză socio-culturală în viața publică românească, unde ne întâlnim, din nou, cu proiecția *mitului eminescian*. Aici sunt încadrabile studiile care fac din Eminescu o victimă politică. Urmează o retorică a sensurilor întâlnite în această proză politică.

Vorbim, în acest caz, de analizele bazate pe revalorificarea producției gazetărești și încadrarea ei în contextul general al operei pentru a da o imagine de ansamblu asupra a tot ce înseamnă *arta cuvântului* la Eminescu.

Ultimul strat al analizei acestei părți din creația eminesciană, îl reprezintă editarea propriu-zisă și problemele pe care le presupune o astfel de acțiune.

Dacă Sorin Alexandrescu îl plasează pe jurnalistul-redactor al *Timpului* în panopia executanților doctrinei emanată de centrul politic al Partidului Conservator

Publicistica lui Eminescu a fost întotdeauna obiect de controversă în cultura română. Oameni politici, critici literari, sociologi au promovat-o după propriile interese.

Așadar, imaginea de precursor în diferite domenii a lui Mihai Eminescu se întărește, cu un nou strat – acela al autorului de proză publicistică. Mai exact gazetăriei eminesciene îi este reliefată o nebănuită valoare literară, poetul fiind pentru nivelul de atunci, dar și de acum, al publicisticii un profesionist.

Ceea ce nu s-a înțeles bine din publicistica lui Eminescu este atitudinea față de *programul economic* al liberalilor.

Când discută chestiunea *drumurilor de fier* el nu pune în discuție rolul pozitiv pe care-l poate juca drumul de fier într-o economie, ci *banul public* văzut ca motiv de speculă în economia europeană. De aceea pătura superpusă rămâne pătura superpusă; ea își realizează veniturile împingând țara în raporturi economice negative cu Europa, țară care trăiește după modelul apusean; deci, modelul ei este străin de istoria și tradițiile poporului român. Mai trebuie spus că Eminescu nu respinge civilizația modernă, el *respinge*, în plan sociologic, *tipul de societate artificială*, fără control în gestionarea capitalului.

Scriitor cu o evoluție ascendentă, Dan Plăeșu ne surprinde plăcut, prin editarea unui nou roman, s-ar putea zice „*de sertar*”, pentru că s-a odihnit timp de peste douăzeci de ani. **Vinovatele meandre** s-a dorit a fi editat atunci în Iași, la „Junimea”, editură care i-a publicat și alte titluri de succes. Și iată, tot „Junimea” îl publică acum. Romanul ne oferă câteva nuclee epice, printre care relevante rămân: povara unui act necugetat, disiparea ființei între mai multe minipovești de iubire, un traiect sinuos al societății românești dinainte de ‘89, starea economiei de atunci (chiar dacă intrăm mai ales în inima unui șantier naval, reținând vibrațiile locului, ale unor lucrări care au făcut istorie) sau atmosfera febrilă a unui teatru dintr-un oraș provincial. Reținem, de asemenea, mai multe planuri epice care se intersectează și se suprapun, dinspre un trecut recent înspre un prezent al dezolării, povești și visuri colaterale („*rame mici*”), introspecții pline de semnificație, monologuri cu tentă filosofică, în prim-plan fiind un cuplu de intelectuali: un inginer și o regizoare. Ceea ce frapează într-un mod aparte este eroticul care vibrează constant, sensibilizând un ochi în căutarea sentimentalului.

Acest univers epic imaginat de scriitor ar putea fi reprezentat plastic printr-un desen, proiectare a cursului vijelios, dar constant al Dunării – „*apă vicleană*”, enigmatică („*nu prea știi ce-i în sufletul ei*”, „*aleargă mereu, ca viața*”) și care poate reprezenta evoluția umanului într-un anumit timp istoric... Apoi o „*pată intensă de albastru*”, „*un nucleu de senin, o esență de albastru*” – poate chiar un loc al speranței, vizualizând „*un senin de senin*” atât de puternic, „*de parcă în el și-ar fi adunat laolaltă cerurile mai multe primăveri*” (fapte, trăiri, acumulări și eșecuri, succese și insuccese). Iar ceea ce însuflețește în acest peisaj sunt ramurile unor sălcii „*aplecate peste luciul cenușiu*” al fluviului, sub forma unor lacrimi.

Imaginați-vă o astfel de creație plastică, vizualizare creionată de mintea unui copil, erou al cărții, care „*a armonizat albastrul atât de violent de viu al cerului cu griul tern, mohorât al apei și cu plânsul sălciilor*”, în fapt, al atâtor nefericiri acumulate în decursul vremii... Ele „*plâng din prea multă iubire...*”, par „*umane*”, „*în genunchi în fața apei*”, „*în tăcere...*”, „*ca și oamenii...*” unii, de „*esență slabă...*”, alții, dimpotrivă, „*tari, rezistenți, veșnici, ca stejarii...*” Acesta pare a fi însuși mesajul romanului.

Și pentru a ne convinge că ființa este, în genere, „*fragilă, mereu în pericol*”, vom face cunoștință cu Adrian Teodoru, inginerul navalist, „*trunchi măcinat, gata să cadă, la un pas de a fi răpit cu totul de curenții ademenitor, atrăgător – ca dragostea – al fluviului*.” În acest personaj s-au acumulat un summum de valori și nonvalori. În jurul lui se țes reflectii îndrăznețe despre o epocă de tristă amintire, riscant a fi configurate înainte de 1989. Este meritul scriitorului de a fi punctat, îndrăzneț, traiectul unui existențial al înlănțuirilor rigide, al regimului politic din acea vreme. Eroul romanului este tipul de intelectual obligat să „*călătorească pe un drum plin de meandre*”, mereu încorsetat în acțiunile sale. Și totuși, rețineți, cât de riscant era pentru un scriitor să transmită atunci, prin Dorin, personajul-reflector al romanului acest adevăr: „*Hai să nu ne dăm după stâlp, om fi noi comuniști, dar prea ateii n-am reușit să devenim. Tot ne mai gândim la Doamne-Doamne...*”

Lectura acestei „*povești*” ne „*lasă în inimă o durere*” nedisimulată. Ne-o spune și-un bătrânel înger (plăcerea scriitorului de a se intersecta și cu irealul): „*când un pământean este îndrăgît mult de tot de ingerul lui salvator, știi ce poate să-nsemne asta, nu?...*”

Ceea ce fascinează este înclinația romancierului spre ezoterism, gândind la premonițiile, la coincidențele sau sincronicitățile launtricului din noi, la care face trimitere, ca o îmbrățișare a realităților și a enigmismului propriei noastre evoluții. Dar scriitorul îl iubește atât de mult pe cititorul său, încât îl pregătește, îl dirijează spre înțelegerea evoluției eroului cărții. Drumul spre „*eliberare*” al lui Adrian este contorsionat, și totuși, frumos, de o melancolie și o tristețe sfâșietoare. Romancierul pare a ne șopti, precum Reinick: „*Sei nicht eine Wind und Wetterfahne*” (Să nu fii niciodată un steag purtat de vânt!). Are Adrian coloană vertebrală, acea fidelitate față de principii, acea frunte semeață pe care o numim caracter?! Bineînțeles că răspunsul ni-l dorim pozitiv, și aceasta o dovedește faptul că inginerul se mistuie în sine de imprudența comisă. Un gest culpabil, care ar putea avea mai multe justificări deculpabilizatoare. Dacă în cazul celorlalte personaje, naratorul reflectează asupra gesturilor și faptelor acestora (fiind de multe ori aspru), pe Adrian îl lasă cu gândurile și frământările sale ca să-l auzim, să-i simțim fibra interiorității sale zbuciumate, prăbușit atât de în adânc, încât pare că regretă că nu și-a ascultat, la timp, conștiința. Ne-o spune protector, Tóth Tihamér: „*Fii stăpânul voinței și sclavul conștiinței tale!*” („Tânărul de caracter”) Acesta este și avertismentul romancierului: de a fi capabil, la timp, de a face ordine în jungla înlăuntrului tău. Altfel, vom păți precum Adrian. Și nu întotdeauna ai șansa de a te „*elibera*” prin moarte. Uneori, poți plăti scump, îndelung, pentru un gest, o faptă, o decizie imprudentă. De aceea ne întrebăm: este eroul un om puternic?! A fost înzestrat cu multe calități, dar, în egală măsură, și cu multe slăbiciuni. Și-atunci, revenim iarăși la înțelepciunea lui Tóth Tihamér, și repetăm împreună cu el: „*Viața îi încoronează numai pe cei viteji; vizitorilor, lașilor le îndeasă pe cap doar o tichie de bufon*”. După ce a săvârșit fapta, Adrian suferă, se lamentează. E prea târziu! A căzut sub povara propriei necugetări. Și Livia-soția, temperament coleric, și Adrian-soțul, temperament melancolic, sunt la fel de culpabili: unul a provocat săvârșirea unui gest ilegal, celălalt l-a finalizat.

Prozatorul pledează pentru pulsațiile instinctuale, cele ale neprevăzutului, care uneori te poate surprinde plăcut (reținând sensibilitatea portretizării feminității, „*zbor de pasăre măiastră*”). Așa ne explicăm aventuroasele escaladări ale lui Adrian. Îi place să savureze clipa, alături de Fânica Tincu, prima iubire. Adrian nu este un Narcis, dar o va găsi pe Nemesis, în persoana Liviei, care-i va răvăși destinul. Oricât va evada în brațele tinerei Hristula sau va crede că și-a găsit împlinirea alături de Maria... se-nșală... nu poate închide ochii... în vis i-apare, mereu, Livia, „*piticania frumoașă*”, „*nărăvașă...*”

În acest val-vârtej cotidian, Adrian caută femeia pentru un echilibru interior sau pentru aventură?! Interesant să descoperim cum gândește el „*relația*” cu natura feminină... *semințe de hotar*... uimitoare... într-un joc (doar joc?) erotic fără limite... Așa e viața (vom zice), o complicată călătorie... labirintică.

Așadar, romanul ne oferă povestea de viață a unui navalist, o poveste despre profesionalismul acelor ani și... mai multe minipovești de dragoste. Cele mai palpitate secvențe sunt acelea în care protagonistul pare a „se simți vindecăt” și „scăpat de sub influențe malefice”, știind că va pleca din orașul care îi amintește de niște greșeli capitale. Presentimentul despărțirii de acel prezent culpabil îl intuim încă din capitolul 2. Ne pregătește, cu finețe naratorul: Adrian „*privi numele său, ștanțat... pe tăblița ușii...*” și în acel moment „*i se păru*” (acest reflexiv impersonal nu ne transpare ca o coborâre în fantastic, ci – vom afla la timpul potrivit – ca pe o „*eliberare*” (capitolul 13), ca o detașare „*de cel care locuia acolo, un biet om cu necazuri cât roata carului*”. Ceea ce este extrem de important, plecarea aceasta, în interes de serviciu, este percepută de protagonist ca o descătușare de marea povară (un proces pe rol, definit în termeni juridici, „*dare de mită*”), de acel prezent ce părea fără ieșire. Depărtându-se de orașul natal, simțea că „*pustiul*” invadase deja nu doar *casa* (apartamentul conjugal), cât și *viața* sa.

Încercătura acelor stări patologice („*sesiză că ceva nu era în regulă cu timpul său propriu.*”) evoluează ascendent, un du-te-vino, trecut-prezent, îmbrățișând ca într-o menghină stările de „*febrilitate*” ale ființei aflate într-un moment de mare curbură existențială („*vai de capul lui*”), realizând (în marea-i decepție și descumpănire) că a ajuns „*la capătul drumului*” său, dominat, firește, de teama că i „*s-a terminat timpul*”. Cu subtilitate analitică, prozatorul își conduce victima către neant: „*plutea într-o mare de ceață...*” „*către o noapte necesară...*” eliberatoare. Deși în mașina morții (descătușătoare, care „*alerga bezmetică, din ce în ce mai lacomă de spațiu...*”) o are alături și pe soția lui, pe Livia, „*numai el simțea atingerea acestui braț al iernii (al morții), care-l mângâia din ce în ce mai insistent...*” Planul cumplinei irealității se suprapune, sincronistic, peste cel al durei realității (aflate la mare impas, fără ieșire): „*o lumină lăptoasă învăluia totul...*” „*părea că o pală de iarnă se zbate să meargă, înaintea sorocului...*” Andrei dorea „*să scape cu orice preț de mâna aceea a iernii care-l căuta tot mai insistent...*” Însă „*iarna*” aceea venise numai pentru el?! Nu. O va lua cu el și pe Livia... Va lua cu el și imaginea recentei lui iubiri. În această *trecere* „*febrilă*”, Adrian se simte protejat de o „*lumină... blândă, ca mâinile Mariei...*” Inevitabilul *salvator* se produce... Un final dramatic, și totuși... apoteotic... „*Apoi, noaptea. Adâncă, odihnitoare, senină. Luminoasă*”. O „*noapte*” care vrea să șteargă – dacă ar fi posibil – greșeli, neîmpliniri, vise frânte... Și ne-ntrebăm, descumpăniți, aceasta să fie soluția?! Acesta să fie pretul pe care să-l plătească cel/cei care greșeste/greșesc în această viață?! Un singur preț, cel al „*eliberării*”?!?

Fără a insista voit, fără a transforma informația într-un studiu de caz, exceptând unele mici scene, scriitorul punctează radiografia contorsionatei perioade istorice, antedecembriste, lăsând posterității realități ale unui nefericit concret. Și doar numind, câteva, vom înțelege că acestea fac deja istorie: planificarea riguroasă a întreruperii curentului electric, pe zile și la ore prestabilite; copiii născuți „*după decret*”; raționalizarea sau procurarea cu dificultate a alimentelor, produselor de strictă necesitate, inclusiv a benzinei; demolările „*de rigoare*” etc. Apoi, rolul și rostul urechilor „*indiscrete*”, a „*sforărilor*” aflate „*la mare preț...*” Așa, spre exemplu, pentru a-i reuși schimbarea regizoarei Livia Leonard din funcția de director al Teatrului, „*vica de la cultură*” se folosește de niște declarații false ale unui oarecare „*Fluture*” care „*știa să tragă ațele mai ceva*

decât un păpușar...” Cu subtilitate nedisimulată, înțelegem cât de repede se transformau oamenii „*în fiare*” și cât de vigilent trebuia să fii, pentru a nu fi „*băgat până la gât într-un butoi cu frică de prima calitate...*”

Viața lui Adrian Teodoru, inginer navalist, protagonistul romanului, este o poveste cu adânci semnificații, de profunzime analitică. Temperament melancolic, exemplu tipic de introvertit, Adrian se lasă dominat, de aici cufundarea în stări lăuntrice care îi macină ființa. La dorința expresă a soției de a „*mitui*” pe directorul unui teatru, în schimbul unui post de regizor în București, Adrian va fi deferit justiției. O imprudență care îl va dezechilibra totalmente, supunându-se sieși unui aspru rechizitoriu. La intervenția partidului, ancheta își continuă cursul, inginerul rămânând totuși în libertate. Mai mult chiar se ivește oportunitatea de a fi trimis într-o delegație „*la uzina furnizoare din R*”. O șansă salvatoare.

Pe același plan naratologic se află și un alt personaj, feminin. Îndrăznim să credem că naratorul omniscient dezvăluie, cu generozitate, în special defectele Liviei, mai ales prin zvăcnirile ei temperamentale, pulsații ale negativului conturate și din reflecțiile multor altor personaje. Însă anomaliile din comportamentul regizoarei pot fi și o consecință a mediului în care trăiește. „*De aceea am avut ceva draci în mine atunci...*” Această replică explică totul. Nu putea să se manifeste profesionist, impunându-i-se niște absurdități... pe linie UTC. Tonul și „*maniera imperativă*” ale activistei UTC, Fănica Tincu, o agasează. Firește că, încet-încet, mediul viciat în care se mișcă eroii va produce mutații în aspectul general al vieții, bineînțeles și în cel familial. În artă, o spun toți artiștii „*de clasă*”, e nevoie de disciplină, talent, dedicație totală (iar Liviei „*nu-i plăceau opiniile contrare. Tot ce voia trebuia neîndoios făcut. Așa, și nu altfel...*”) Acea *duritate* care i se reproșează, în fapt, vizează perfecțiunea. Cum pentru un artist (și nu numai), profesia devine întâietate, nu ni se pare deloc exagerată o replică, precum aceasta: „*E vorba de viața mea, de cariera mea...*”, care va conduce, firește, spre această concluzie: „*Patima ei atroce pentru propria ascensiune înlocuise total iubirea casnică...*” Dar să nu uităm, Livia are un moment de profundă sinceritate care nu trebuie omis în pictorialul general al personajului. Ea spune, nu fără emoție: „*Mi-e frică de nevasta ce voi deveni...*” Este, în fapt, una dintre cele mai sincere și realiste mărturisiri de suflet pe care o femeie o poate face. O consider o replică ruptă din realitatea concretă. De fapt, fiecare personaj creionat de scriitor pare a fi bucățică tăiată din falia concretului (cu plusurile și minusurile, inerente). În acest context, să ne-amintim de ceea ce spunea un laureat al premiului Nobel, (în 1903), Bjornstjerne Björnson, despre carte - în general, despre roman - în special, și anume că valoarea ne este dăruită de modul cum scriitorul „*sporește*”-n cititor „*dragostea de viață și dorința de a făptui binele*”, adevărul, sinceritatea, exemplul - în complexitatea lui.

În concluzie, apreciem că romanul **Vinovatele meandre** oferă cititorului posibilitatea de a surprinde una dintre „*clipele*” când literatura și viața se intersectează. Sfârșind de citit ultima frază a romanului, să rămânem cu ochii ațintiți (câteva secunde...) în hăul „*nepătrunsului ascuns*” (L. Blaga), însoțindu-i pe Adrian și pe Livia pe un drum al descătușărilor.

Livia CIUPERCĂ

Săndel Stamate - „Timidul rebel la Cetatea Tristeții”

„Poezia se ascunde în Cuvinte precum focul în lemn”
(Theodor Codreanu)

Profesorul de limbă și literatură română Săndel Stamate regăsește „Timpul dragostei, al păcii și al poeziei” celebrând „ieșirea din somn” și „intrarea în tristețe” în primul său volum de versuri, „Antologia zăpezilor” (Editura „Sinteze”, Galați, 2005). Acest volum de debut beneficiază de o „Prefață quasilirică” semnată de A.G. Secară și cuprinde trei cicluri: „Ieșirea din somn, intrarea în tristețe”; „Mirele paserei-liră, mireasa fluturilor de noapte” și „Timpul dragostei, al păcii și al poeziei”.

F. Villon se întreba într-o poezie devenită celebră: „Dar unde-i neaua de mai an?” „Zăpada de mai an” dar și aceea din anii din urmă se găsește în această „Antologie a zăpezilor”. Volumul se deschide cu un „Exordiu” („Captatio benevolentiae”), cu o incitantă întrebare pe care chiar îngerii și-o pun: „Poezia de unde vine?” și la care găsim răspuns în paginile cărții de față. Un imn închinat zeului Pan ne surprinde cu o astfel de metaforă: „Amforă răsturnată cerul varsă lumină/ Peste creștetul semințelor adormite” („Pan se îngrașă cu laptele luminii”). Poemele acestui volum abordează, în manieră transmodernă, teme și motive vechi de când lumea: crezul poetic, evadarea din raiul copilăriei, tentația fructului oprit, moartea ca aspirație și presentiment, iubirea, singurătatea, tristețea, curgerea inexorabilă a timpului, iadul existențial, răutatea lumii, satul cu țărani din ce în ce mai puțini, marea, pământul și încă alte câteva.

Poetul Săndel Stamate, „Prizonier al metaforei”, fulgerat de „Lumina prea înaltă a fiecărei nopți”, așteaptă ca „Pasărea durerii să-și reazeme zborul „de tâmpla nopții și în „coliba iubirii” să nu-i mai ciugulească din palmă. Asemenea îndrăgostitului din „Sara pe deal”, poetul așteaptă inspirația („nădejdea de fum”) dulcelui poem iar dorința lui devine „mânz cu picioarele frânte”.

Zăpezile din prezenta „Antologie” sunt precedate de alte fenomene... stilistice: ploi de personificări: „Firul de iarbă adoarme iepurește”; „Cuvântul își sugerează degetele prin somn”; „Drumul mă strânge”; „Ploaia respiră”; averse de metafore:

-tristețea - „monedă de aur pentru luntrașul orb”;

-noaptea - „metresa cuminte a poetului”;

-poezia - „stenograma unor melancolice tratative cu îngerii”;

-întunericul - „Cadavrul luminii/ în geana mirată a zilei” etc. Adesea, asistăm la un dialog, plin de miez, între poet și ființa iubită, Poesis: „De vii, iubito,/ atât de albă/ și de rece/ La neatingere/ Cum să-ți răspund, iubite./ Când buzele-mi tremură / și limba împinge cu greu/ întunericul/ încercând să strecoare cuvintele/ Prin hotarele zilelor” („Iubita Poezie”). Când crește cimitirul, „Lacrima are conturul inimii”: „Când moare un țăran/ Pământul cutremurat/ își înghețe o lacrimă”.

Un tablou marin este demn de pana lui Repin: poetul, „Pasăre ce săgetează pieptul cerului”, în aurul însângerat al luminii de septembrie, pictează pe țărmul mării „Când se întorc din larg albatroși osteniți” care „Poartă în aripi fantoma corăbiei înecate” ființa dragă provocatoare: „în albatrosul ochilor tăi

piraiți îndrăzneți/ Abordează uitate fregate regale” („Marină”).

În imagini inedite, poetul surprinde, când „linia cocorilor” „ia forma sprâncenelor tale”, crepusculul însângerat al iubirii: „dragostea moare/ de parcă-aș călca/ pe o gură de coasă/ cu tălpile goale” („Marină II”). Poetul care suferă „de prea multă/ însingurare” mai are parte și de o „Eclipsă de suflet”.

Printre corzile lirei sale s-a nimerit să fie și o strună simbolistă și atunci, pentru a adevăra versul horațian: „ut pictura poesis”, poetul Săndel Stamate pictează „În dulcele stil clasic” al rondelurilor bătăi de inimi, fâlfâit de aripi, parfum de amăgiri, umbre de regrete... Deși „Bolnav ești, suflete-al meu/ În temniță dulce de carne”(…), „Tu fi-vei același mereu/ Fluture prins într-o floare” („Rondel melancolic”); dar atâta vreme cât: „Pâinea și vinu-s pe masă/ întinse pe alb așternut/ Speranța e-o dulce mireasă/ nimic nu e totuși trecut/ Cât încă mai suntem acasă” („Rondelul celui rățâcit în iarnă”).

Tema morții („Cu moartea pre moarte”, „în zori, moartea”, „Ochi închis”, „Suava durere a despărțirii de trup”, „Dacă moartea ar fi un poem”) este și ea prezentă și vom vorbi despre ea la timpul potrivit.

Un „Mic Poem” anunță tema fundamentală a volumului următor „Cuvinte și îngerii”. Între omul angelic și îngerul uman sunt trei căi: „una de dus,/ alta de-ntors/ iar pe a treia/ circulă îngerii/ în sus și în jos/ neobosiți/ străbătând/ Despărțirea.” „Îngerul cel Harnic” este mulțumit de „recolta de suflete” aparținând mântuiților; dar îngerii se mai îmbolnăvesc și ei: atunci când ninge bacovian „copacii devin tot mai grei”/ și „cearcăne dulci sub ochii primăverii” iar „Dumnezeu/ privește îngândurat/ cum îngerul bolnav roade varul bisericilor/ devorând ființa din fresce” într-un „Paradis în destrămare” (Lucian Blaga).

Pe o ultimă pagină de poezie rămâne un „Zăvor uitat netras” pentru a intra în universul celui de-al doilea volum de poeme și în simbolistica atât de bogată a lui „Unu”: „Credința-mi e că TOTUL vis nu e/ Ci doar un lung nesațiu întru Unu”.

Volumul următor „Cuvinte și îngerii” sau „Divanul”, după model cantemiresc, (Editura „Eleonora”, Tecuci, 2007) se bucură de o scurtă și pertinentă prefață semnată de Paul Blaj, prin care ne invită „...pe moșiile heruvinelor”. Cartea, dedicată mamei sale, Anuța Stamate, are zeu tutelar pe Hölderlin („în chip poetic locuiește omul pe pământ”) și cuprinde, de asemenea, trei cicluri: „Triumful celui învins”, „Clepsidră de lacrimi” și „Miracole de hârtie”, precum și o „Postfață aproximativ lirică” semnată de A.G. Secară care, elegant, temeinic și persuasiv, ne destăinuie „Aventurile unui înger care parcă n-ar vrea să cadă-n cuvânt...sau dansând cu insomnia cuvintelor”.

Și acest volum se deschide cu un „Exordiu”, un preludiu al simfoniei lirice care va urma: „Ce sunt îngerii mă întrebi:/ Cuvinte cu aripi sunt/ Ce sunt cuvintele/ îngerii cu trup/ Cuvintele și îngerii una sunt/ Zbor de clipe/ Iar zborul de clipe/ Prada ușoară a Veșniciei”. Fiind „Atras de lumină”, poetul Săndel Stamate se angajează arghezian într-un dialog cu divinitatea având drept teme și motive: izvorul credinței, evocarea vieții pământene a lui Iisus, a Cuvintelor sale, a minunilor dar și a patimilor care îl apropie, prin suferință proprie de Mântuitor pentru a muri mai ușor și pentru a deveni nemuritor. Nu întâmplător, unul dintre poemele sale intitulat „Psalm”: „Prin întunericul cel Mare/ Doamne neostoit te caut/ Cu mâini hămesite/ Cum orbul băjbăie pâinea/ Sperând/ Să nu ducă pietre/ La gura/ Veșnic flămând”

Dintr-un „Haiku ratat” iese un poem reușit. „Ea și marea/

Două trupuri goale/ Suav dezmierdându-se/ în adânc /
Doar clopote clopote/ de inelul timpului/ Se sparg”.

Când scrie „În dulcele stil clasic”, poetul realizează una dintre cele mai frumoase creații ale sale: „Cu fiecare răsărit de soare/ Dumnezeu ne aruncă din ceruri o floare/ Cu fiecare răsărit de lună/ Inima lumii se-mbună/ Și orice răsărit de stea/ e drumul mirării până la ea” („Apologie”).

Discursul liric se structurează pe sentimentul divin al iubirii, deoarece și Săndel Stamate iubește „Și flori și ochi și buze și morminte” (cf. Lucian Blaga). În creațiile sale sacrul și profanul se interferează amintind de Vasile Voiculescu („Poeme cu îngeri”) sau de Mircea Eliade. „Când smiorcăie toamna în ghiozdanul fetelor cumiți”, îndrăgostiții, ademeniți de aroma și arama merelor coapte, fug din primul rai pentru a intra în raiul terestru. Dragostea este un adevărat „Miracol”: „Sub pod de palme/ Umerii tăi/ Antologia zăpezilor”. Poetul se visează la o „Nuntă în Hiperborea” care are loc în „Nord”, firește: „Iubirea noastră - / Fruct uitat/ Pe-o creangă/ Albastră/ De-nghet/ Socoate-mă scara/ Pe care suie/ Culegătorul”. Un poem, amintind de rondelul macedonskian „Mai sunt încă roze mai sunt”, reînvie timpul „fetelor în floare” și-al îndrăgostiților fericiți: „atât de tineri și de frumoși/ amândoi alunecând/ înspre seară/ numai soarele/ harul/ numai porțile/ calea/ numai apusul/ adevărul/ ne mai știi/ căcă timpul ne-a uitat/ și tace/ privind în pământ/ ca un școlar vinovat” („Mai sunt speranțe mai sunt”). Ființa-ndrăgostită este înfățișată eminescian sau arghezian în ipostaza de „donna angelicata” sau aceea de muză: „De unde vii de unde-apari/ Așa de tristă și arar/ Ne-nduplecată vii și treci/ înmiresmând stinse poteci/ O cană cu lutul crăpat/ E trupul ce ți s-a dat/ Cine din ea a băut/ Are pe gură pecete/ Are pe gură pecetea/ Izvorului mut” („Poiima”).

Dintre multele simboluri, (Arheu, Unu, șarpele, femeia, calul, apa, luna, oglinda), încercăm să descifrăm câteva. Simbolistica inelului, de pildă, este extrem de bogată: de aur fiind, el marchează punctul cel mai înalt al vieții sentimentale și spirituale. Prin el, conform „Dicționarului de simboluri”, (Editura „Artemis”, București, 1994, pp.145-149) se suprime nefericirea lumii și se înlocuiește prin conștiința puterii iubirii. Vestita înțelepciune a lui Solomon se datora tot unui „Inel”: „Când dragostea e apăsare/ E greutatea genunchiului pe piept/ Ești minunata tristețe-a Luminii din stele/ Iubind întuneric bogat/ Jăratecul lor în pahare/ Iubito, mi l-ai turnat”.

„Oglinda este enigma enigmelor din Univers. Cuvântul este oglindă. De aceea, Biblia spune că la început a fost Cuvântul. Omul însuși nu-i decât o oglindă a lui Dumnezeu, „după chipul și asemănarea Sa” (Theodor Codreanu - „Numere în labirint”, volumul III, Editura „Opera Magna”, Iași, 2009, pag. 219), „Ca Narcis/ Admirându-se-n/ ochiul de apă/ Îngerul își mângâie/ fericit aripile/ Până când în oglindă/ o vede pe Ea/ pe aceea cu nume numit/ doar după Marea Cădere/ Făcându-i complice/ cu ochiul” („Fugi clipa, n-o poți opri”). „Dacă oglinda e ceea ce oamenii numesc suflet, înseamnă că oglinda e nepieritoare. Astfel, se deschide în fața noastră argumentul suprem asupra adevărului creștin al nemuririi sufletului”. „Trupul se face vrednic de suflet numai dacă „stă cu fața către oglinda primordială - Dumnezeu. (...) Oglinda este îngerul nostru păzitor. Ea ne permite să bănuim anti-Eul încorporându-l în Eu. Eul fără anti-Eu nu e posibil (Op. cit., pag. 254; pag. 280).

Arheul este „esența tuturor fenomenelor, prototip al tuturor ființelor și lucrurilor, forța vitală, principiu”. „Archeus

se sustrage zădărniceii universale. Arheul lucrează în om producând de fiecare dată, un nou asalt spre ceruri”(...) Narcis eșuând, va triumfa Orfeu. Dar și el nu ca un rebel anarhic, ci recuperând apollinical în dionisiac, după genul tragediei grecești intuit de Nietzsche”. (Theodor Codreanu - op. cit. Pag.227).

„Arheu” - „Acest înger ratat/ Stăpân peste nimic/ Ale lui toate fiind/ Nimic al său/ Care să mărturisească în veci despre Lumină” „Arheul confirmă unicitatea eului și contrazice metempsihoză. Identitate numerică UNU/ TOT e confirmată de creștinism de vreme ce Dumnezeu 1-a creat pe Unu - Adam, mai întâi fizic, din lut, după care i-a dat oglinda - sufletul.” (op. cit., pag.254).

Îngerul, prezent în toate cele trei mari religii, creștinism, mozaism și islamism, face legătura între om și Dumnezeu; fiecare capătă un înger la botez: „Și ca un înger dintre oameni/ În calea vieții mele ieși” (Mihai Eminescu). Îngerii lui Săndel Stamate nu mai sunt făpturi diafane, cu aripi și cu însușiri excepționale ci au mai mult omenesc.

După căderea în păcat și după „primul țipăt al pruncului om”, se face „Legământul cel Nou” și se produce „întâiul miracol”: „Când au hotărât/ să cucerească pământul/ Îngerii au trimis/ Legiunea întâi/ POETICA/ Fericii cei învinși/ că a lor este/ împărăția Cuvântului”. „Scârbit” însă de „omul culegător”, „de omul păstor”, „de omul cuceritor”, „de omul universal”, „de omul nou”, „de omul religios” (dar mai cu seamă de „omul politic” n. n.), „îngerul a mers la Dumnezeu/ Și a cerut răspicat/ Dezlegarea de om” („Revolta îngerului însoțitor”). Poetul însuși se simte uneori părăsit de îngerul păzitor și, de aici, „Lamentația Sinelui”: „A fugit de mine unul blând/ Ce-l știam acolo așteptând/ A plecat și astăzi îi duc dorul/ Mi-a plecat tiptil însoțitorul”. „Lamentația Sinei” este numai o arie dintr-un oratoriu („Giudețul sinelui cu sinea”), chiar dacă unul stă în „temnița lumii” iar celălalt „în necuprinsul cerului”, până la urmă „Aceeși IUBIRE/ îi împacă”.

Singurătatea și moartea sunt alte două teme predilecte în creația poetului Săndel Stamate. „Nespusa singurătate a eului gânditor”(„Soliloc”) este condiția „sine qua non” a creației. Cu fiecare zi pe care o trăim tot cu atâta o murim, dar moartea nu mai este ființa cernită, descărnată, toată numai dinți, care ne bagă în sperieți mai ales cu recuzita din dotare ci este un interlocutor oarecare, poetul Săndel Stamate privind-o cu seninătate, laudând-o chiar („Laus mortis”) sau invitând-o, de ce nu, la un duet: „hai, moarte,/ să cântăm împreună/ ceva”. Printr-o măiestrită răsturnare de situații, moartea este aceea care „se teme”, în timp ce poetul se stinge „precum silueta unui vapor/ în zare” („Taifasuri cu Ea”). Dintr-un „palimpsest” aflăm că, de fapt, „Moartea nu există/ Moartea se naște odată cu noi” („Consolarea discipolului”): „Viață/ cu lăcomie se revarsă/ în moarte/ ca viersul în Evanghelie/ ca izvorul în mare/ ca lumina în întuneric” („Cu plăcerea căderii nimic nu rămâne pe loc”).

Prin alchimia viersului său clocotind în athanor, poetul poate transforma întunericul în lumină izbutind s-o readucă pe Euridice la viață asemenea lui Orfeu; moartea, văzută însă ca voluptate, este învinsă prin „Hedonism” sau „Entelehie”: „Legănat, alăptat/ De dulcea mea maică/ ILUZIA/ Moartea îmi dă târcoale/ Ca un pui de privighetoare/ Cu gușa doldora/ De cântece ispititoare”.

Pe lângă cele trei cărți ale morților, cartea tibetană, cartea egipteană „și cartea mayașă, trebuie să vorbim și despre o

„Carte românească a morții” pe care Mircea Eliade nu a mai avut timp s-o scrie. Călugărul cere să i se dea „Înainte de moarte, un canon de suferință în speranța că, prin patimi, își asigură apropierea de modelul lui suprem și unic, Mântuitorul” (Petru Ursache în „Mitologia morții”, din volumul: Mircea Eliade - „Arta de a muri”, Editura „Eikon”, Cluj, Cluj-Napoca, 2006, pag. 12). „Căderea din Paradis este și ea tot o moarte care privește atât individul cât și umanitatea” (op. cit., pag. 14). Moartea este o trecere, pe o punte de lumină, spre un alt tip de existență. Între Eros și Thanatos nu se mai află „coincidentia oppositorum”.

Învățăm „Arta de a muri”, „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată” rămâne cel mai profund și mai tulburător vers din toată poetica lumii care îl datorează lui Eminescu.

„Thanatos se înseninează, El nu mai constituie motiv de neliniște, de angoasă și tinde să se asemene cu Eros. Contemplarea acestor simboluri mitice, Eros și Thanatos, îndelung și-n spirit tantric duce sigur la întărirea morală a ființei” (pag.14).

Se spune „cine se teme moare urât” dar cine „a înțeles puterea lui Thanatos și modul cum poate fi întâmpinat „cu bărbăție”, „moare frumos”.

Într-o noapte de apocalipsă, „cu cerul bolnav de stele”, cu „Greieri stelari care ronțăie întunericul” și cu „Vulturi malefici” care „cad pe pământ” „îngerii bolnavi/ Visează spitale/ Năvălind la dulce transplant de identitate;/ Somnul poetului/ Stafie-n oglinzi ruginite/ În zori moartea are cerneală sub unghii” („În zori moartea...”). Despărțirea sufletului nemuritor de trupul care-i este gazdă vremelnică nu poate fi decât duioasă: „încă tânăr fiind îmi spuneam uneori/ cât de mult îmi dolesc/ Ca să mor/ în lumina cea sfântă a florii de măr/ De atunci Sunt Timidul rebel/ La Cetatea Tristeții/ Constructor/ Plată îmi e ziua/ Care a trecut” („Suava durere a despărțirii de trup”).

Al treilea volum de poeme, „Fugă în roșu”, (Fundatia Culturală „Antares”, Galați 2009) are un subtitlu la fel de provocator: „Tratat de patetică sau de preaplinul inimii vorbire”. Tot trei sunt și ciclurile acestui volum: „Logomahia sau Despre lupta lui Iacob cu îngerul și despre ciudata supraviețuire a blajinei seminții a poezilor”; „Sunt fericit, moartea cu delicatețe mă însuflețește” și „Ne/ numărările trepte către unde-va”. Având un motto din Cari Sandburg prin care se motivează aserțiunea că poezia e străfulgerare, volumul se deschide cu un „laudatio”, cu o profesiune de credință: „Mai aproape/ de mine/ decât mine/ doar tu ești,/ POEZIE,/ nicum sinele meu” („Apologie”). Poezia împrumută de la celelalte arte, nu numai de la pictură ci și de la muzică („De la musique avant toute chose” - Paul Verlaine). Fuga este o „Tehnică în compoziție care constă în îmbinarea a două sau mai multe linii melodice cu caracter independent și care stă la baza polifoniei”.

În evantaiul cromatic, roșu este „Considerat pretutindeni ca fiind simbolul fundamental al principiului vital”. Roșul este culoarea focului, a sângelui și a iubirii, roșu deschis sau diurn (masculin) sau roșu închis, nocturn, misterios (feminin).

Este focul din athanorul alchimiștilor în care are loc zămislirea sau regenerarea operei sau a omului.

Acest Roșu, „eminamente sacru și secret, este misterul vieții ascuns în străfundurile beznei și oceanelor primordiale: culoarea sufletului, a libidoului, a inimii. Culoarea științei, a cunoașterii ezoterice interzisă neinițiaților și pe care înțelepții o țin ascunsă sub mantie. Roșu orgiastic este și culoarea lui Dionysos.

Sensibil, inspirat și subtil, poetul român anonim îi

mărturiseste ființei iubite: „Dragostea mea pentru tine/ Arde-n macii din coline”.

Tot cu un fel de iubire avem de-a face și în cele ce urmează. Poetul „cu lumina/ în palmele-i/ ca o hartă deschisă,/ Caută/ Țara-Cuvintelor-Sfinte/ Unde EU inocentul/ netulburat domnește/ Fiindcă EU se exprimă numai în sine/ Și cheamă cu dor/ Numele-Tău-Poezie”(„Fugă în roșu”).

Nu mai puțin de șapte poeme sunt dedicate luptei lui Iacob cu îngerul (sau a sufletului cu trupul ori a poetului cu sine). „Carne de om și carne de înger/ în dureroasa-nceștare” („Logomahia”).

Cum am mai spus, poetul Săndel Stamate iubește, pe lângă „flori, ochi, buze și morminte” și îngeri, după cum singur mărturiseste: „Te iubesc, îngere,/ Binecuvântează iubirea/ Ce astăzi te va înfrânge”(pag.19). „Astfel/ și îngerii învață gustul lacrimii/ Îngropându-și tristețea/ La subsuoara păcatului”

Din generoasa simbolistică a liricii stamatiene desprindem, în final, pe „Unu”. „Unu”, conform „Dicționarului de simboluri”, este „locul simbolic al ființei, izvor și sfârșit al tuturor lucrurilor, centru cosmic și ontologic”. „Unu” este, de asemenea, centrul mistic de unde strălucește Spiritul ca un soare”(pag.410). „Pentru că el/ e-n fiecare oricine se socotește un Soare/ Și pentru că EU/ nu îmi găsesc drumul/ mă voi ruga mereu la UN-ul”(„întoarcerea la UN-ul”).

„Antropomorfismul simbolic al numărului este ilustrat de versul lui Victor Hugo: „Omul, cifră aleasă, cap august al numărului”(„Legenda secolelor. Satirul”).

În versurile lui Săndel Stamate: „Numărul este/ inefabila invenție a Morții/ Așa are Ea puțința/ Să-și completeze Răbojul/ Iar noi pășim cuminiți / în numărătoare de moarte”(„Izgonirea din rând”).

Poetul Săndel Stamate, care scrie poezii încă de pe băncile școlii, nu face parte din generația „optzecistă”, „generație recunoscută pentru setea ei de onoruri și fotoliile clasicizării”, (Cristian Livescu - „Antiteze”, Nr. 2/2010, pag.5) nu face parte nici din vreun curent, grupare sau „gașcă”. El citește, meditează, scrie ce simte și simte ce scrie dar simțurile lui sunt rafinate, mintea sa este lucidă, inima lui este largă.

Poetul Săndel Stamate iubește blagian viața, oamenii, îngerii, credința, natura, moartea, dar mai presus de toate, POEZIA:

Asemenea lui Camil Petrescu, Săndel Stamate vede „cu ochii halucinați, măriți”, idei și sentimente. Poezia sa izvorăște din fântâni cu apă vie, „timpul trăirii” devenind „timpul nemuririi”.

Un intelectual român contemporan pe nume Săndel Stamate, cu lecturi întinse și intense din poezia transmodernă, înzestrat cu har și cu adâncă simțire își îmbracă în mantia regală a poeziei melancoliei, tristeții, dezamăgiri și iluzii pierdute dar nu clamoros, ca boierul Conachi, ci discret, elegant și subtil privind cu înseninare „Crepusulul de miere” al „Crailor de Curtea-Veche”.

Petruș Andrei

„apasă”- măștile lui sorin despoT

„sorin despoT” este pseudonimul literar al lui Sorin Staicu, născut în Buzău pe data de 18 iunie 1985. Volumul despre care voi discuta în rândurile de față, „apasă” (editura Cartea Românească, 2010), a obținut „Premiul pentru poezie” la „Concursul de manuscrise al Uniunii Scriitorilor din România”, 2009. Masterand în „Management educațional și comunicare

instituțională”, sorin despoT se ocupă cu „freelance copywriting, promovare culturală și traduceri de tot felul”.

Trebuie să recunosc că după lectura volumului, cu notițele și însemnările de rigoare, nu prea știam cum să abordez cronică, de unde să încep și cum s-o structurez. Atunci, căutând pe internet mai multe materiale despre sorin despoT, am dat de un interviu realizat de către Andrei Ruse pentru „BoomLIT”. În acel interviu, de unsprezece minute, sorin despoT vorbește atât despre volum, cât și despre concepția lui poetică în general. Mi s-a părut a fi un tânăr poet plin de umor și inteligență, cu o cultură destul de serioasă. Apoi mi-am amintit că, mai demult, cineva mi-a mai vorbit despre sorin despoT, subliniind „replicile deștepte” ale lui în cadrul unor întâlniri ale tinerei generații din București.

Așa că așa începe, mai degrabă, de la câteva afirmații din acel interviu. Undeva pe la minutul șase, sorin despoT constată că una dintre problemele poeziei douămiiste este aceea că „varsă frustrare multă”. Apoi continuă: „Eu mă bucur că am reușit să-mi găsesc la primul volum clipele cele mai mari, în așa fel încât un al doilea volum să-l pot scrie cu zâmbetul de buze. Poetul român de astăzi scrie foarte trist, e încruntat și înverșunat”. Interviul continuă cu problematica scriiturii ca o „luptă cu foaia albă de hârtie”. Părerea poetului: „Eu n-am văzut-o niciodată așa. Eu m-am dus ca la o mare scăpare la foaia de hârtie, ca la o binecuvântare. [...] Așa trebuie privită poezia, cu detașare, lejer.”

Din punctul meu de vedere, o astfel de viziune este una pozitivă. Chiar dacă, așa cum recunoaște și sorin despoT, a mai „călcat și el în partea cealaltă” (p.36 „căminul ăsta e o gaură de vierme/ [...] femeile nu mătură prin cămin, nu strâng/ rahații din dușuri nu spală pereții/ de flegme/ [...] în noaptea asta/ chiar acum petre se masturbează/ sub o pătură a spitalului 9”), poezia lui este una „optimistă”, „lejeră”, „de-responsabilizată”; iar volumul, după cum spune însuși autorul, este „o istorie personală mascată, un joc al măștilor”. Ceea ce mă nedumerise pe mine la încheierea lecturii – cumulum de ipostaze, de limbaje și abordări diferite, de posturi diferite – este un fapt asumat de poet. Undeva în interviu spune, referindu-se la volum: „e o doză de incoerență acolo”, după care nuanțează: „eu văd incoerența ca pe un soi de provocare în poezie”. Aici mă văd silit să nu mai fiu de acord cu sorin despoT, deoarece eu consider că structura poeziei, a volumului, coerența ansamblului, este ceva deosebit

de imporant, iar „incoerența” nu poate fi tratată ca o „provocare”.

Unele poeme ale lui sorin despoT au un aer adolescentin, totuși profund: „mie nu-mi plac mamă/ hârtii pot desena și eu/ pot pune un zâmbet în/ buzunarul fiecărui trecător/ hârtiile mele nu trebuie/ returnate cu dobândă/ nu aruncă oameni în stradă/ nu roagă pe nimeni să ucidă/ nu încuie zeci de românce/ într-un bordel napoletan mamă” (p.13) E una dintre măști – poate cea a puștiului sau a copilului „cretin”, după cum zice autorul la pagina 15. În același registru, volumul abundă de comparații cu dulciurile. Sucurile și ciocolata revin de mai multe ori: „Moscova cu aerul ei blond-albăstrui/ mă poartă în pliurile ei elegante/ în urmă răsar isuși de ciocolată/ de ei depinde răstignirea/ marmotelor imperialiste” (p.23), „ochii ei/ ca o mână întinsă varsă între noi/ bomboane de ciocolată amară” (p.55) sau „într-o vară nebună din cișmelele de/ pe strada verona a început/ să curgă/ limonadă” (p.55) În altă parte, O.Z.N-ul este un „obiect zâmbitor neidentificat”. Tot într-un cadru al fragilității se înscriu și poemul de la pagina 42: „suntem/ două năluci/ pe sub castani/ [...] suntem/ două mâini înghețate/ în fața blocului/ pentru fetița brunetă din balcon” sau cel de la pagina 46: „uneori o femeie trebuie atinsă așa/ cum la 13 ani desfăci un cadou frumos/ [...] inima parcă îți împinge ciocolată/ în vene”

O altă mască este cea ironic-critică la adresa societății de consum. Aici se încadrează și unul dintre citatele de mai sus, cel cu isuși de ciocolată de care depinde „răstignirea marmotei imperialiste”. Tot referitoare la economie și politică sunt și „hârțiile” care nu trebuie returnate cu dobândă, poemele adică. La pagina 21, poemul „bilet de sua” spune: „zâmbetul imbecil îngropat în figură/ lecția capitalismului în căști pe repeat/ nebunia de carton a biletului către sua/ din buzunarul de la spatele blugilor/ toate grămadă într-un diagnostic impronunțabil”. La pagina 72, într-un poem excelent, un anume „eugen” „coase o pereche de pantaloni înflorați/ aberează patetic pe tema societății de consum” și „desenează cuvinte pe bani de țigări bune”. „Pe un colțisor de bulevard românesc poți să/ admiri măiestria lui eugen contribuția sa/ la capitalism/ acel mic twist necesar/ sucitura cu care eugen are să întoarcă situația/ în favoarea frumosului/ a naivului delicat”. Bizar purtător al acestui destin, „eugen agită nervos/ acul de cusut/ /realitatea ca un covor de noxe/ ca un pled îmbâcsit/ își întinde fumul/ și nu îl ajunge”

O altă mască „despoTiană” este cea a șocului în stil douămiist, care mizează pe brutalitatea nefiltrată a realității; chiar dacă nu multe, există totuși câteva poeme în acest volum care conturează un sorin despoT „căzut în partea cealaltă”. Spre exemplu la pagina 19: „mă scurg printre scări până jos unde/ din afișele cu întreținerea fănesc/ uneori degete împing tremurând perforează/ [...] masa amorfă de carne în/ autobuzul 601 unde înfernul oferă gratuit/ avanprimere și deseori miroase a ciorbă/ omul acela cu primul lui pas a murit pe scări/ în fața primăriei când copleșit de greață/ a cedat locul unui bărbat disperat”. În altă parte, la pagina 62, sorin despoT scrie cu patos, gândind la locul natal, buzău: „m-așteaptă plafoniera mea căcănie deasupra/ patului meu căcăniu din camera mea de căcat/ apartamentul vechi semi-decomandat/ blocul în beznă/ ce i-aș da foc!/ așteaptă să-nfulece/ ratarea din mine”. Aceste poeme au, parcă, următorul program: „m-am săturat de complexe și de rușine/ de clișee romanțioase și de butoane/ pe care trebuie să știi să le-apeși” (p.57) Reamintesc în acest context titlul volumului de față: „apasă”...

Tot o mască folosește sorin despoT atunci când spune, la pagina 51, într-un poem dedicat „ancuței”: „scriu pentru/ o femeie frumoasă/ are glasul dulce femeia/ îmi pune versuri pe muzică/ plecăm în țară și facem mulți bani/ eu și zâmbetul moale al brunetei mele/ cu ochii ei verzi luminăm toate primăriile”. În poemul dedicat „simonei”, despoT este nostalgic: „vreau să îți amintesc// de bună dimineața și la mulți ani/ într-o cameră de lemn cu lumânări/ frișcă și perdele rupte// de un revelion cu lemne în sobă/ o chitară și pene o poveste pe cinste/ cu lacrimi pe hanorac la gara de nord/ între noi degete// [...] despre iubitele pe care/ le-am regretat la fel de mult/ despre scrisori sau gunoiul/ în care ajungeau toate”(p.44). O strofă care merită aplauze este următoarea (tot în același registru): „creierul meu dansează/ pe marginea nebuniei/ pentru că tu/ te apleci lent/ după chei”(p.58).

Ultima mască la care mă voi referi este aceea a poeziei „abstracte”. Sunt câteva poeme meditative, al căror ecou desenează alte spații, a căror meditație depășește realitatea concretă. Iată un exemplu: „toate mișcările descompuse până la intenție/ mai departe până la primul impuls din/ terminații nervoase pe umeri în sus mii/ de reacții la suprafața pielii mai departe/ palmele transpirate pe balustradă culoarul/ ca un neon fluorescent între ea și retină”(p.39) Sau (mai bine chiar!): „ne vor chinui// posibilitatea revenirii/ mâinile întinse peste/ gheața cearșafului// vidul dintre obiectele/ ce au legătură cu noi”(p.52).

„apasă” este unul dintre cele mai bune volume de debut în poezie apărute în 2010. Dincolo de „incoerența asumată” pe care, totuși, eu o reproșez autorului, cartea este bogată în „piste”, în „direcții” de dezvoltare ulterioară. Este situația ideală, spun eu, la debut. Urmează să vedem cum sorin despoT va „detalia”, va „concretiza” aceste direcții. Îmi place atunci când văd că există o concepție estetică în spatele unei cărți și am încrederea că sorin despoT va veni cu un al doilea volum cel puțin la fel de reușit (și „cu zâmbetul pe buze”).

Andrei Velea, august 2011

Florin Dochia

Sintezele “diaretice” a unor cărți infinite.

Născut în Câmpina, la 28 martie 1950. Licențiat în jurnalistică. Director al Casei Municipale de Cultură, “Geo Bogza”, Câmpina. Corealizator (1990,2000 - 2003) și redactor șef, tehnoredactor, la publicația culturală “Revista Nouă” (2004 - 2011), editată de Cercul literar “Geo Bogza”. Redactor la revista literară Axioma (a poetului Marian Ruscu) din Ploiești.

Debut: poezie, în 1968; teatru, în 1987.

Cărți publicate: Geometria singurătății, poezie, 2003 (Premiul “Opera Prima” la Festivalul Internațional “Nichita Stănescu”, 2004); Grădina de hârtie, poezie, 2003; Conserva de fluturi, poezie, 2004; Puterea lui Don Quijote, studiu aplicativ asupra surselor și rosturilor creației; 33, piatra, pasăre, duh, poezie, 2007; Șarpele dezaript, poezie, 2008; Cântece pentru ștergerea umbrei, poezie, 2010.

Cu o activitate socio-culturală și literară foarte bogată.

Prins în multe antologii: Arta dialogului, Remember poetic, Trupul și aripa / Truplu shi-arpa (romano-aromână), Șoaptele sufletului/Pëshpëritjet e shpirtit (romano-albaneză).

Prins în peste cincisprezece referințe critice, de: Constantin Trandafir, Viorel Cernica, Victor Stereom, Horea Gârbea, Ion Stratan, Emilian Marcu și alții.

Poet important prahovean. Stil recognoscibil-”suis-generis”, cu efecte de firesc și ... voința autenticistă, poezie epică: epical ca joc de puzzle, joc al conștiinței interioare și exterioare ce captează realul ... contemporan și ... imaginar.

Eul auctorial, Florin Dochia angajat în autenticitate acumulează trepte heterogene și heteromorfe de limbaj, spre o modulară a expresiei literare poetice dorite.

Exersarea acesteia, expresiei literare, cu deosebire metaforică, filosofică și uneori divulgatoare de antropii existențiale psihice ori ... cotidiene, are drept fundament o permanentă self- oglindire a sa cu / în fântâna culturii însușite, bine „degustată”, pentru a vorbi în cuvinte proprii, pentru a simți cu simțuri strunite de rațiune noile concepte estetice ale zidirii unei noi lumi, noi ordini perceptive ale acesteia.

Cum se mai spune a fi actanța de orice fel, scriitoricească, “raportarea ei la lume și la trăirea vieții în ea”, prin îndoială, încredere și iubire, prin cuget credincios frumosului savurat.

Poetul Florin Dochia dezvoltă, în poemele sale, un discurs - veghe, oarecum, orișicând, urmărit de complexe și resentimentele valorilor răsturnate; întotdeauna în ochii divini, poetici, valorile sunt răsturnate resentimentar, fără a ajunge ca dorința să le fie împlinită vreodată.

Complexul Novalis, cel mai frecvent (în special în volumul Cântece pentru ștergerea umbrei) :

“orice coborâre în sine este în același timp o înălțare spre realitatea exterioară”; Complexul somnului: “somnul (visul) dublează lumea aparentă ca pe un univers inversat”; Complexul peșterii platonice: “sinele este un prizonier al umbrelor în peștera umbrelor călătoare, care, scăpat în lumina, se întoarce orbit și de bună voie în lanțurile (in)conștiinței interioare”.

Poezie postmodernă, totuși, prin ingeniul descrierilor unor detalii ... stradale, detalii cotidiene. Frumos “îndepărtate”,

prin dedublarea, multiplicarea, învrăjbirea, acestor detalii, pe muchia unor teme profunde: diurn-nocturne, des-dezbătute, unic evaluate poetic.

Creația poetică- Florin Dochia este /se include, în lirismul modern ce satisface tensiunea următoarelor categorii estetice: disonanța și anormalitatea, depersonalizarea și dezumanizarea, obscuritatea idealităților, fantezia dictatorială, transcendența vidului neantic, timpul crepuscular, abstracțiunea și arabescul, creștinismul ruinat, hermetismul. Acest lirism se reflectă în oglinda interpretărilor poeziilor lui Florin Dochia, “câte o rază din fiecare”, în argintul cuvântării lui, scufundată, pentru a ne uimi ascultarea: a oboist și crucea de trupul meu nătâng (ruină cristianică)/lumina se prefiră între spini (arabescul) / s-au strâns femeile în piață și mă plâng / șopârle verzi privesc cu ochi (îmi mei) senini. (depersonalizarea) (poemul [3]; 33, piatră, pasare, duh) lumina rupe cuvintele de la gura mea/ și le face stea / se vede palatal Chaillot, cu pitencatropi/ jucând șah în diorame (spovedania lui Francois) (disonanța, acordul fals, între “cuvinte stea” și “pitecantropii care joacă șah”); chirurg de suflete sunt și iubita mea va înțelege /cândva acest lucru, până atunci facem schimb / reciproc-avantajos de sentimente vechi, reciclate (șarpele dezaript, relație) (idealitate golită de substanță, fantezie dictatorială)

Fantezie care se repetă frecvent și în: numai Ludvig van Beethoven putea / auzi cântecul păsării înghețate pe ram / Mă îmbrac în bucuria lui /uit zgomotul tramvaielor la intersecții/ si sirena fabricii la șapte dimineața.

Prin aceeași fantezie dictatorială – ușor proletară mai sus, disonanțele lucide se repetă egal respirate (disjuncte, caractiță disjunctă a unui baroc cotidian) și în: lumea se împarte în două : cei care beau și fumează și cei care plouă (strada) Așteaptă navetiștii la cinci dimineața /o cursa târzie/ei nu-l văd pe Caron care trece / la orizont în bărcuța lui de hârtie[...]murmură navetiștii coșmaruri despre nevestele lor / mirosind a ceapa încinsă si zer învechit/cu urechea închisă la zicerea zugravului.

Ultimul text “zugrăvind-și” asprimea prin “ceapa încinsă” și “zer învechit”, care ar fi fost mai dulce stând pe substantival: murmură navetiștii despre nevestele lor, mirosind a ceapă și zer (strada). Dar poetul este suveranul stilului său chiar de palmuiește clasicul spre a-l mângâia apoi .Cu multă admirație, ca refractar-reflector – autotelic, ca psiholog al propriei sale scufundări în imaginar.

Specific mai multor poeți români și de pretutindeni, de azi, alții mai înaintea unui prezent relativ, cumulativ de arta modernă.

Florin Dochia având metoda lui analitico-esteticopsihologică, într-un timp ce-i macină, nu trupul, ci conștiința “pierderii și regăsirii lui “

Motivul, imaginea labirintului, este o intimitate a ... mormântului, un tărâm al morții pozitive, purificatoare. Moarte ce se eufemizează până la antifrază (ironic, uneori): <doamna blondă, milostivă(=moartea)/ stă-mprejur și vrea colivă>, de mine văzută astfel, iar de poetul Florin Dochia altfel, astfel : scriu pe oglindă[...] și imaginea din lăuntru ei / îmi urmează [...] literale[...] , cel de dincolo râde tăcut de neputința mea(prctf-porter; Închis în logos, Șarpele dezaript)

Oglinda-geam-ferastră, uneori: dincolo de geam, labirintul e tânăr și mă văd[...] cu pașii târâș printre lacrimi/cu ochiul întors înăuntru spre neantul fără de margini/și ... fără durere(moartea eufeminizată în neant)(Minos) Când inventez un înger fac să curgă un râu/El adoarme și totul se varsă în , ... răătăcește în nesfârșita lor magmă, abia diferențiată. Un tratat

mlaștina Uitării de sine/Somnul lui e moarte de fiecare zi(moartea = somn al îngerului)(Ucenicul vrajitor)

Labirint care, uneori, este cartea, pe care vom vedea, Florin Dochia, o concepe în alte coordonate estetice și filosofice : Azi am luat cartea[...] ca un cocon/ M-am învelit în coperti/Ca un sâmbure în carnea fructului/ Ca o sevă în capilare/Ca o pradă în fălcile leului/M-am învelit în coperti(Poemul [1])

Foarte apropiată “locuință” de: țin pe noptieră un caiet cu idei curate [...], prima pagină conține ideea de bine[...] mult mai ușor e de memorat ideea de rău [...] întorc pagina, acolo ar trebui să fie ideea de dragoste (ideea fiind un alt labirint)

Text încheiat, din nou, cu antifraza eufemismului morții : cobor înapoi pe cruce (și ea o întemnițare) îmi înfing cuiele în glezne și în palme și aștept răbdător buretele cu oțet(eufemism ironic, cristianism frumos de eretic profanat) (Poemul[4];33,piatră,pasare,duh)

Florin Dochia își “posedă” limba sa poetică, care, după George Steiner (în După Babel), ca orice comunicare lingvistică, este o “competență înăscută”, dar și o performanță empirică, este “traducerea și efortul interpretării ei, modulație lingvistică fără sfârșit”

Sau, cum crede Amiel, în “peisaj=stare de suflet “: poeții nu descriu natura, ci sentimentele lor și al personajelor lor , în fața naturii.

Vorbind de poeții clasici, cei moderni hrănindu-se-totuși-din ea, cu suspiciune, dar/decu tot cu resentimente ante /anti-naturale.

Imaginea “tăcerii”, (și ea un ... labirint), are forme plastice, la Florin Dochia, absorbante: umidități organice și psihice reunite: prin subteranele nopții umblă tăcerea desculță (bi-labirint)/aud foșnetul prafului sub picăturile de sânge/fibra lemnului cum se frânge[...] din înlăuntrul meu, răsăritul nu se mai termină ([11],33, piatră,pasare,duh)

Poezia epică a lui Florin Dochia poate fi acceptată critic, dincolo de includerea ei în curente actuale, manieriste, cele – în mod deosebit – iubitoare de fantastic. Această poezie transcede orice gen, condeindu-și exuberanța pe legile morale ale intelectului subiectiv, kantian, de la intuiție (prin dedublare), până la (ne)identificarea, prin inversiune a reprezentării, de la concret – ca hazard al percepției - până la abstractul – eon dogmatic, metafizic.

Totul sub “oprimarea aulică “ a unor “maniere “, a unor măestrii, iubiți pe ascuns de poet: lecturile din Kafka, în primul rând, pe o variantă proprie – sintaxă diformă a comunicării, intertextualității lapidare, fugitive, semănate în poemul deschis interpretării – florindochian : “trupul de purpură se sparge în fiorease recifuri” - șoapta în aer la Salzburg o aude doar Grete(Altă întâlnire ratată); Prietenul Hans Castrop plecase spre câmpiile verzi, spre zări mai senine [...], ne vor purta serafimii prin livezi/adormiți deasupra scutului(manual alternativ de septembrie); Prietenul meu Gregor Samsa nu se mai trezește din vis/La margine, Gustav Klimt, în manta de aur, cu o pisica în brațe – privirea ei fixează gândacul(sinteză prerafaelită)

Gregor Samsa, fiind personaj fictiv în “metamorfozele” lui Franz Kafka(Samsa=Kafka), care a încercat să-și trăiască viața după transformarea sa (tot fictivă) într-o insectă, ajutat de sora lui Grete, insecta ce locuia ... pe un scut .

De asemenea (trebuie știut și de cititor), Hanz Castrop este eroul lui Thomas Mann în “Muntele vrăjit”, care, proiectându-și asupra lui propriile însușiri în reverii anatomice

de anatomie (cum în multe componente stilistice este și poezia lui Florin Dochia îl ajută în lunga sa călătorie în ... trup . Spiritul, memoria, eul scufundat în materialitatea pădurilor de oase, tegumentelor, pilorităților, excrescențelor biologice , lichidelor gălgăitoare, sunt o nepotrivire a materiei cu "sinele însăși ". Scop atins în poezia Florin Dochia, în continuitatea ei heterogenă- cum ar spune un filozof.

Florin Dochia, prin aceste personaje ale literaturii universale, își definește, își punctează sublimul fantasticului poeziei sale, care, "ros la margini de apele miraculosului și feericului se reface în altă parte" ca "fantastic- armistițiu între forțele imaginației și forțele logicii" (N. Manolescu: Anderson cel crud) prin care, mai mult decât l-am caracterizat, în modernismul poeziei sale, fantasticul, abundă de tehnici moderne. Prima fiind sinestezic. Secunde fiind- șir hermeneutico-sinestezic, cele legate de caracteristicile modernismului actual, inerțial și proteic: de spaimă-angoasă, de tulburare anxietate, de fantezie scormonitoare în tenebrele umbrei și în orbirile luminii, de suferințe induse și autoinduse pseudodramatic. Prin conveniențe – complicități-joc, inventate de autor. Una din ele, atribuite titlurilor poemelor. Și ele consemnând teoria "cărții infinite-de nisip ", a lui Jorge Luis Borges: "nici cartea, nici nisipul nu au sfârșit", cartea de nisip fiind infinită. Unde personajile, când vorbesc, se scufundă în memorie infinită, iar visul fiecărui personaj este parte din memoria colectivă-precum poemele lui Florin Dochia, citite de mine cu râvnă, râvna relevanței unui stil poetic din ce în ce mai nou și ... vechi totodată.

J. L. Borges care, iată-l (cum arată) într-unul din poemele sale (bine cunoscut de Florin Dochia): vreau să aduc mulțumiri dumnezeiescului-labirint de efecte și cauze /pentru diversitatea făpturilor [...] pentru rațiune /care nu va înceta să viseze/la un plan al labirintului. Pentru chipul Elenei și stăruința lui Ulise [...] Pentru monedele mistice ale lui Angelus Silesius[...] Pentru misterul trandafirului, care dăruiește culoare fără să o vadă . Pentru ceasul dimineții la Montevideo[...] Pentru Frances Haslan(bunica lui J.L.Borges, Marele Orb)care a cerut iertare fiilor săi / pentru că murea atât de încet/Pentru vis și moarte [...] Pentru muzică, tainică formă a timpului./Pentru Witman și Francesco D'Asisi, care au scris acest poem Ioan Francisc, Cartea fratelui soare/Pentru țestoasa lui Zenon Achile nu poate ajunge broasca = ceea ce simțurile noastre percep, rațiunea nu admite, deci nici mișcarea=sofism alt poem al darurilor.

Poem în care metoda presărării "eroilor dragi", consfințește o concepție estetică nouă, revoluționară-a fiindului infinit în entități finite, precum visul, la un plan al labirintului de efecte și cauze în ceasul morții latente.

Cum exclamă și Angelus Silesius (Îngerul silezian, Johannes Scheffer): "omule, unde fugi să-l cauți pe Dumnezeu, el este (infinit) în tine !" Cum aș spune și eu: cea mai mare izbândă a suferinței omenești este suferința însăși omenească, infinit răsfnirată în om. Suferință și izbândă fiind creația literară și, în particular, a poetului Florin Dochia- poezia lui.

Culorile, de asemenea, sunt numeroase în "picturile epice" ale poetului: spectrale, primare și secundare, văz în auz, auz în văz, punți sinestezice ondulatorii și reverberanțe de sentimente diurn-nocturne.

Ele abundă, "in plano", filele "cărților sale de nisip". În multe privințe, pe principiul Goethe ori Rimbaud, în alte multe privințe, prin psihanalize de tip Freud ori Jung: energetice

iradieri ale libidoului, compuse ca duale complexe ale focului: stins-aprins, noapte-zi, întuneric-lumină.

Și aici, în utilizarea culorilor, Florin Dochia, cunoaște legile lor de compoziție prin Goethe, prin efectele absorbției luminii de ele: așteptam un semn că ești acolo/în colțul ferestrei," gingaș copil", zămislit din beznă și vid /în cruzimea luminii cu mască aurie/ pe chip, ca o cortină peste infern(punțile sinestezice ale culorii, locuința crepusculară a îngerului)(Statuile mor mai greu); Înger, îngerășul meu, auriu de curcubeu (Frumoasele cutume); la o cană cu sânge galben senin (din lumina amurgului) ce de fluturi galbeni peste oraș! /și cuvintele lui de vin roșu devin cuvinte de sete (culoarea indusă în sinestezie) lumina fără corp e îngerul auriu (interludiu)(auriul componentă a albului descompus...energetic)

Ca în sonetul 42 , al lui Shakespeare: But when I sleep , in dreams the (eyes) looked at thee /and darkly bright, are bright in dark directed(când dorm în vis, ochii mei te privesc și negru alb e alb în negru, deodată).

Dar, la Florin Dochia, culoarea dintre morți și vii e aurie (energie în așteptare)(La Verona , Pelicanul) Sau: întotdeauna o pagină albă ascunde o altă pagină albă/de ce graba inimii n-ar ascunde răbdarea minții ?(din nou sinestezie)(poemul [28])

Culoarea, îl urmărește și în litere colorate, după principiul Rimbaud: A black , E white, I red, U green, O blue ... în frumoasa lui poezie ce laudă ochii lui Dumnezeu: O, the Omega !the violet ray of (His) Eyes ! (O, Omega, privirea ochilor (Lui) violeți)(Vowels=Vocalele)

Principiul care se împlinesc "asemănător", la Florin Dochia în (con)texte noi: zbor deasupra lumii lui A(neagră) cu vedere spre B(incoloră) / spre frumoasele bolnave de feciorie/ precum în visele grâului revărsate în maci(galbenul în roșu) ...zbor pe deasupra lui A(negrului , întunecimii, Rimbaud)/ cu fereastra deschisă(pe E= albul Rimbaud) prin care intră ploaia pe furiș(ploaie, desigur, luminoasă)(R vol d'oiseau)

Principiile izomorfiei vocalice în culoare, la Rimbaud, diferă de principiul Goethe al absorbției culorilor. În care, de exemplu, roșu și verdele, noaptea, devin negre.

Îndepărtându-mă de aceste compuneri ale culorii, în poemele lui Florin Dochia, să analizăm în continuare stilistica eului său, precum și alte reforme stilistice legate de imagine și simbolurile ei antropomorfe.

Actanțele eului se desconsfiră pe trei trepte psihice: a dorinței, ușor cumpătată; a combativității...curajoase; a rațiunii judecăților inteligente.Ca-ntr-o cetate a luminii, ierarhizată astfel: jos, truditarii umbrelor; la creneluri, arcașii curajoși ai văzului și auzului (ai percepției senzoriale); sus, aristocrații înțelepciunilor supreme, luminoase.

Cum aceste ierarhii se ordonează spontan în poemul [4], din cartea 33, piatră,pasăre,duh (al cărui titlu – și el – este o alta asemanatoare ierarhie): visul soldatului de pământ mi l-a povestit / o femeie care vindea flori, pe când/ mă ținea de subsuori, deasupra vasului de botez/ al unui popă gângav și obez (treapta I: a dorinței cumpătate) Soldatul acesta vedea cu ochii minții/ lupta dintre soldatul de aer și soldatul de apă/ În toată vârtoarea aceea / îmi era teamă că mă scapă femeia care vindea / flori și albine (treapta II: lupta și curajul) Tot vorbind despre soldatul de aer și soldatul de apă care avea deasupra lor / un înger de aer și un înger de apă / poate voi afla cândva, dacă am noroc / să mă întâlnesc cu îngerul de foc (treapta III: a înțelepciunii norocului dobândit)

Prozodia acestui poem fiind și ea un urcuș în “cetate”. Aliterația și asonanța dând efectele onomatopoeice ale bătailor inimii în pante sisifice, îngerești.

La fel, în cartea Șarpele dezariapat, în poemul (c) unde există o triplă ierarhizare a actanțelor eului artistic – Florin Dochia : Cuvintele mor în obiecte (I) verbu-i născut prematur(II)/ lumina-i o temniță strămtă/stele de jur împrejur(III); Sunt singur cu voi împreună/ chiar de vă par că-s departe (însingurarea ca dorință) / străngeți la piepturi iubirea (treapta a doua, a luptei)/ din duhul meu sfânt e o parte(înțelepciunea supremă)Iubirea, – treapta a duhului și dorința de a iubi prin duh.

Ori cum Narcis-Novalis-ul scufundării în sine, ni se înfățișează în poemul [8], din cartea 33, piatră, pasăre, duh: din unda apei mă privește un străin familiar (treapta I)/fac pasul alături și el se strecoară pe lângă mine/ cel din secunda trecută (treapta II) – deja încep / să compun ceasornicul din fire de păianjen (treapta III) .

Treptele, aceste ultime trepte, cumulează interpretarea metafizică a “cetății timpului reflexiv”. Cum ni se explică, prin “erudio - error”, prin numeroase artefacte, sinteze dialectice plastice, spre mijlocul – sâmbure ideatic – aceluiași poem: e singura capcană care-i poate opri zborul / ... pe câmpul alb al clipei ce vine ... când mireasa blândă ne aduce zapada/și el se face mirele ei pentru o noapte [...]trebuie că mă știe de undeva, dintr-un vis de-al ei / ori dintr-o întâlnire neuitată Întregul poem atingând meditația și visul, reveria imaginii inverse, ca reflexie Narcis – Novalistă pasivă, contemplativă, (ne)sinucigașă.

Ori, revenind asupra călătoriilor poetului Florin Dochia, în cultura lui universală, în “euristici estetice”, îi aflăm, din nou, pe Bergson, Kafka, Thomas Mann, Borges, Bachlard, mai mult sau mai puțin conversând între ei despre filologia-filosofia fanteziei, magicului, existențelor spirituale nealterate de organic, revelațiilor (a)mnezice ale visului și imaginației: hoinărești prin subteranele realității și intri în pielea personajului/ La început pielea crapă de umezeală / și ies la iveală rănile amintirilor pe care / le visezi, visele pe care le uiți dimineața pentru tine (Pielea personajului);Suntem. Dureros de suntem, în toate celulele(Avatar); În corpul meu se așezase temeinic un iepure flămând[...] el era rozătorul viselor mele vegetale/ sentimentelor mele inundate de clorofilă/ tu ai fi venit și m-ai fi găsit sus planta agățătoare/dacă aș fi adormit și el s-ar fi mutat în locul familiei mele/ în locul arborelui meu genealogic (Idem, Gregor Samsa, Iepure)

Foarte aproape, aceste texte de conceptul personajului-Th. Mann și Gregor Samsa alias Franz Kafka. Apoi, de conceptul existențial Bergson: Desenez [...]toate lucrurile și le închid în cuvinte/Privesc din zbor lumea asta și zic: E bine (Șarpele dezariapat) ;

Reflexii împrăștiate printr-un arpentaj unic, Florin Dochia. Ordonate pe efectele regimului nocturn: noaptea, portul de iahturi, ca o pădure arsă/stele desenează mandale auriu pe trotuare/Michel apatridul le șterge cu umbra mantalei/ cu chipul uscat de furtuni și de sare /din visul lui nu există ieșire la mare / - e vas eșuat în nisipuri (La Havre, pe țarm) Ori în regim diurn: trupul de purpură-flacără stinsă, se îngroapă în pești pe tarabe/curând zumzetul zorilor va umple piața centrală/ dar noi vom fi departe/-umbre uitate ale zilei de ieri (Altă întâlnire ratată)

Și în jurul energiei psihice-Jung, Freud, în jurul animei-feminine: ea, femeia, femeile, iubita, iubitele, îngeri energetici,

diferit colorați: ia-ți doza zilnică de sentiment/sărută-ți iubita pe frunte în fiecare dimineată[...] / oricum îngerul ne învață numai lucruri bune (Frumoasele cutume); Prin ușa deschisă intră Nimicul / O fâlăire de aripă transparentă – colioptere în roi / către ochii tăi goi. Nu-i așa că iubirea-i tot un fel de exil ? (Weekend în oraș); Femeile bete trec abia la orele patru[...] / Au întâlnire cu îngerul Cartaphilius[...] Alege-ți zice îngerul, și pleacă[...]Rămân femeile tăcute, ca umbre în zdrențe [...] Adorm pe o bancă și visez greieri morți (Spovedaniile lui Fracois); Îngerul auriu e orfan, așa el nu mai poate muri (Aperion); Era noapte în trup și tu erai departe/Doar aroma de scorțișoară mai dănuie în așternuturi[...] Steaua e veste de la tine – zic (Aroma de scorțișoara); M-ai acoperit cu adâncuri/ cum m-ai acoperit cu o haină ([24]); Așteptam ... un semn să mă ridic, să mai aștept/un pas de înger coborât în piept(Statuile mor mai greu); Cu aripa, îngerul auriu, îți mângâie pielea de lapte/Cântece de leagăn /muguri de șoapte/scapă din oul memoriei (Forbidden to see); Ochii, cu pleoapele cusute-refuz de mistere/Îngerul trece dincolo de ele (A shadow at morning).

Poezia poetului din începuturile Cheilor Prahovei “progresează” de la postmodernismul artificiei ingenu spre detaliile dezbaterilor ample ale unor reprezentări fantastice. De la straniu și straniețea concretului, la/spre tulburările metafizice ale “logosului, opiniei, impresiei elevate”, spre (mereu) un metacuvânt (ne)lămuritor, spre o lumină “vorbitoare pe ascuns” în “peștera umbrelor eterne”. Printr-o logică apofantică (binaritatea afirmație-negație), prin sintagme în ... clar-obscur.

Iată aceste stilistice evoluții (și oscilații între modern-postmodern), în poezia Acele femei, din volumul Șarpele dezariapat: Pe furiș, sub castani, ele încă mai visează că vine Zburătorul, că totul va începe din nou într-o zi (Femeile iubirii romantice, asociate poeziei eminesciene) /în timp ce se tocnesc cu precupețele în piață / Pentru o legătură de pătrunjel, / în timp ce spală lenjeria copiilor, / întorși de pe maidanul dintre două blocuri/ Acele femei măritate se ascund în fantasmale lor nocturne / Adulterul este foarte aproape! (Detalii concrete, intenționat contrastante, specifice poeziei post moderne, a artificialului scădat ... în grotesc), sfârșite de poet prin principiul incestului din gnosticism, în creația lumii.

Post modernism stăpânit de poet, în finalul poeziei, cu rosturi mereu noi ideatice, dovadă a caracterizării mele anterioare: dimineța la cincii, îngheșuite în metrou (două detalii artificiale concrete)/ ele simt mirosul de dragoste care înbibă aerul (sentimentul trăit și duhul lui risipitor, risipit în naturalitate)/ vor iarăși spaimele inaripatului (prospețimea sufletului ieșit din noaptea adulteră-panaceu) / care le va răpi din temnița în care vor voi să se întoarcă (vor trebui: temnița trăirii în concret în realitate ... nesentimentală)

“Aceste femei” seamănă cu cele din poezia lui Gelu Naum: “Aceste femei mai frumoase decât cascadele/care trec strada, pentru o cauză sau alta, sau pentru nicio cauză/ cu întunericul pe degete [...] călcând în picioare umbra arborilor care tresar” Însă, modern elaborate, cu mai puține detalii concrete, artificiale. Stil pe care (Florin Dochia), în curând, fugind de contrastele: visare-trăire, afect-judecăți raționale, îl omogenizează în expresie metaforică, cu reflecții mistice (sărut tainic al icoanelor lumii) Cum ni se reliefează estetic, lingvistic, diferit de până “mai ieri”, în poemul (aproape în întregimea lui) Micul-dejun gratuit: un cântec tăcut, istovit/dinspre câmpuri-e galben octombrie/copii

luminii închipuie păsari /vinovate de melancolie/și iar întrebarea: sângele umbrei e doar umbra sângeului ?

Sextet modern, plin de “armonia contrastelor”: un cântec tăcut istovit dinspre câmpuri, este o metaforă “de transfer” ; copii luminii închipuie păsări vinovate de melancolie, sinestezie, metaforă de transfer; Cântec tăcut, epitet antitetice, oximoronic; e galben octombrie, epitet cromatic; sângele umbrei e umbra sângeului, conversie , metaforă-comparație .

Urmează, în același poem, partea, secvența eului empiric, contrar eului liric din sextetul anterior: nu te-ai gândit că ai să pleci / din secolul douăzeci cu buzunarele goale? Și ți-a spus Ariadna: Viața nu se poate cumpăra, ci numai cheltui !

Întrebarea primește răspuns o ... sintagmă, un aforism, jocul dialogului socratic, apofantic.

Aceste patru versuri sunt puse între paranteze, în poem, comunicându-ni-se prin asta, de poet, nostalgia să față de curente literare la modă, contemporane nouă. Catrenul- așa cum este - ne prezintă, fără mânuși estetice, un timp gregorian, prezent, în care norocul de a fi este legat de “buzunar”, de “he who get money is happy “. În opoziție cu timpul iulian al legendelor antice.

Poeziile, din cartea Căntece pentru ștergerea umbrei, sunt de aceeași structură stilistică (în mare parte) cu Mic-dejun inclus de o companie aeronautică- Traveling around the world.

Sunt, însă și excepții, în care ponegrirea clasicului nu este concretete antiabstractă, dimpotrivă, prozodie clasică: florile mărilor, în noiembrie – vise /de fruct, înghețate pe ram/ cețuri cu cețuri destram / căi de întuneric în ham/ la ceasul din care n-am / să cobor niciodată (Un chip pe sticlă mată)

Ram, destram, ham, n-am , patru rime care unesc eul empiric cu eul liric, dar susțin și râsul lor clopotit.

Acestui galop în timp îi urmează o meditație mistică “înaripată pașnic”: pașnic înverzește iarba pe unde treci/ edelweiss de argint ți se prinde de umeri/cum aripi de flutur. / Din palme, polenuri se scutur ca umbre/ de aur, din punga cu pietre ascunse luminii.

Portret-peisaj “răvășit” (în intenția contrastului dintre ecou și ascultarea lui) de o avalanșă, de un seism clasic (prozodie sonoră) dupa ce ne-a îndemnat, în “florile de colț” a unei crevase, “unexpected” .

Poetul, luându-și martor al acestei “neșteptări circumstanțiale” îngerul roz : în zadar mă chemi îngere-n raze/ în zadar, cu aripi, mă dăru/ numai știu de drumul al cărui sfârșit e de vină: / absentă pepita promisă/ filonul e sec/ pașnică, iarba uscată foșnește / pe unde (pe)trec.

Iată întregul, unitatea și continuitatea mistică a reprezentării icoanei, unei icoane-amintire pe sticla aburindă a interpretării plastice-Florin Dochia.

Iată sinesteziiile-diairetice (diferențiabile) ale poetului Florin Dochia, în cărțile sale infinite: hazard al cuvântului rostit în pragul întâi senzorial - dimineața la ora cinci, în aula iluminării noastre analitice. Poezia acestui poet este palatul de cristal al circumstantelor evidențiale, într-o lume în care (sofismul “broaștei lui Zenon “, este deja rezolvat rațional) arta nu mai poate germina imaginea unei alte lumi fără ... suferință. Cum ne spune și poetul: Sunt acela care privindu-se în apă întrebă: Cine e acolo?, și i se răspunde: Cine e aici? (Șarpele dezaripat=destinul)

I. Toderiță

Octavian Miclescu

am un amic. stop
cu un pechinez albastru
stop
s-a trezit într-un geamantan
stop
și a adormit la loc

Bărbat-cu-înălțime
găsit flacon de Femeie-albă
ofer blană naturală
pe linia a 3a într-o gară subțire
cu viza de ședere în SUA
cer seriozitate
(și ferestre de tornadă)
oricând dimineața la nouă
(matrimonială)

cu unghia mea mică
pe cinci molari
din gură
sub pretext că mi-e prieten
îmi fură cămașa
s-o calce
într-o altă limbă
căci eu vorbeam de-un veac
mirandeza

n-am lătrat, domnule
și până la urmă ce
prieten e ăla cu muntele
în căciulă la orice colț de stradă
îți fură nebunul
din cutia cu șah

o mustață aruncată peste Dunăre
în capot gri
cu false versuri
ca și cum ar fi un pod dar nu e
cu multe trenuri citite
multe pahare de vin
plantate
parcă în goblenul altuia

P
I
C
T
O
H
A
I
K
U

Cum civilizația orientală are un ascendent de două milenii în raport cu cea europeană, prezumăm că povestea, devenită între timp structură mondială, își are originile în civilizația Răsăritului îndepărtat (India), de unde a migrat apoi în lumea persană și arabă. De aici, prin două puncte de contact (Grecia și Spania andaluză) povestea a intrat și-n lumea europeană a celui de-al doilea mileniu creștin, marcând atât Bizanțul ortodox, cât și Occidentul catolic. Cum Orientul european era (și este încă) mai aproape de spiritul Occidentului profund, povestea a supraviețuit ca structură epică mai mult aici decât dincolo, unde un Chaucer sau un Boccaccio au slujit-o cu har și originalitate. Nu-i de mirare că, în literatura română, povestea, dar și povestirea, a supraviețuit până în contemporaneitate și este cultivată cu har de scriitori de primă mărime: un Ștefan Bănuțescu și un Fănuș Neagu, trecuți de curând la cele veșnice, dar și un Dumitru Radu Popescu, povestitor pur sânge, mai puțin activ în ultima vreme, dar intrat definitiv în conștiința publică. Deși vremea poveștilor pare apusă din cauza ritmurilor vieții contemporane, mirajul celor *o mie și una de nopți* nu a încetat nicio clipă să fascineze omenirea tocmai pentru că acest megatext trecut prin filtrele atâtor traduceri și prelucrări, e mai mult decât o culegere sau o antologie. Poveștile Sheherezadei sau Halimei sunt, în fapt, o cale feerică a salvării din fața morții, o alegorică amânare a acesteia prin cuvânt, un mod de a pune autorul în valoare și de a-l proiecta în eternitatea structurii ce re-crează lumea prin re-povestire.

Poveștile Șeherezadei au pătruns în cultura română prin filieră greacă, traducătorul acesteia din arabă având la dispoziție o culegere de basme, povestiri și fabule orientale cărora le-a dat titlul *Aravicon Mythologicon* (Povestiri arabe) în 1757. În traducerea sa, grecul anonim a avut grijă să modifice unele pasaje, să abandoneze divizarea în nopți și zile și să consacre o instanță narativă, numită Halima. De la această prelucrare pornește și traducătorul român, greaca fiindu-i mai accesibilă decât limbile occidentale în care textul circula încă din 1704 în traducerea franceză a lui Antoine Galland, ulterior Pétis de La Croix pune în circulație în 1710 o altă variantă. În spațiul cultural românesc primele traduceri, rămase în manuscris, sunt din 1771 (Moldova) și 1782 (Brașov), din păcate incomplete, fie că n-au fost duse până la capăt, fie că nu s-au păstrat. O traducere integrală realizează în 1783 monahul Rafail de la mănăstirea Hurezi, acesta păstrând titlul culegerii grecești. Câteva decenii mai târziu, I.Gherasim Gorjanu revizuiește și stilizează traducerea călugărului Rafail în vederea tipăririi textului în patru volume, apărute între 1835 și 1838, o a doua ediție fiind din 1857.

Pentru cititorul curios în privința faptelor de istorie literară sunt necesare câteva precizări fără de care fenomenul ar putea părea curios. O primă chestiune ar fi cea a circulației unor texte (e și cazul *Halimei*, devenită carte populară) în formă manuscrisă pe perioade lungi de timp, deși tiparul era, de multă vreme, o achiziție a lumii românești din cele trei provincii. Costurile ridicate ale tipăriturilor și numărul redus de știutori de carte făceau ca tiparul să fie utilizat mai mult pentru cartea bisericească și cu totul sporadic pentru alte tipuri de texte. Cărțile populare au fost dezavantajate din cauza adresabilității lor, ca de altfel și primele culegeri de versuri care au circulat sub formă de *mișmaiale*, alcătuirii personale în care se includeau versuri originale și traduceri, adesea fără indicarea autorului. Chiar letopisețele, deși se adresau boierilor, au circulat în formă manuscrisă până în secolul al XIX-lea, când se produce un reviriment cultural generat de tratatul de la Adrianopol (1829). A doua chestiune ce merită explicată este stilizarea traducerilor anterioare în vederea punerii în circulație sub nume propriu sau prin tipărire. Nici numele autorilor textelor în circulație nu era cunoscut întotdeauna, cu atât mai puțin cel al traducătorilor și de aceea anonimul permitea astfel de intervenții ce nesocoteau efortul anterior. În cazul *Halimei*, de efortul primilor traducători s-a folosit monahul Rafail, iar versiunea acesteia a fost punctul de plecare avantajos pentru Gherasim Gorjanu, șirul acestor stilizări continuând și în secolul al XX-lea.

Iulie-August-Septembrie, Nr. 113-114-115

Anonimatul sub care au circulat texte semnificative ale lumii vechi era pentru vremea respectivă condiția normalității, fiindcă interesul mai puțin omul ce a pus în circulație cartea respectivă și în mult mai mare măsură ideile și viziunea acesteia, apte să iluzioneze, să lumineze sau să schimbe viziunea despre lume. Sub umbrela anonimului erau posibile fapte pe care azi le incriminează nu doar oamenii ci și legile. A stiliza o traducere anterioară, a nu indica autorul tradus (când acesta era cunoscut), a interfera texte și a le da astfel un chip nou cu care să circule în lume erau considerate operații intelectuale onorabile, astfel că mai nimeni nu se scandaliza vreodată. Rădăcinile fenomenului merg până în Antichitatea greacă și sunt legate de tradiția „cusătorilor” de legende populare versificate, ca să fie memorizate mai ușor, care puse apoi cap la cap și legate printr-un fir epic, au devenit epopei în genul *Iliadei*, *Odiseei* sau *Eneidei*, atribuite primele două lui Homer, deși sunt lucrări de echipă anonimă, iar ultima lui Vergiliu, cărui Senat roman i-a comandat o astfel de epopee sintetizatoare de istorie și spiritualitate. Letopisețele românești, baladele și cărțile populare sunt și ele produse culturale obținute prin „coaserea” unor texte anterioare cărora li s-a dat un sens nou și o altfel de haină cu care să circule în lume. Cărțile populare, între care *Halima* ocupă un rol de primă mărime, sunt expresia acestui anonim generic pe care doar istoricii literari se străduiesc să-l anuleze atribuind unui nume un text care s-a metamorfozat de câte ori un condei priceput l-a transmis și l-a adoptat la ceea ce i s-a părut acestuia că ar trebui să fie veștmântul de cuvinte cel mai potrivit.

Când Gherasim Gorjanu și-a intitulat textul *Halima sau Povestiri mitologicești arăbești* (titlu dublat împrumutat din tradiția cronicărească, preluat și de Sadoveanu mai târziu) a avut în vedere și sursa arabă, preluată prin intermediul grec, dar și popularitatea *Sindipei*, altă carte populară cu circulație intensă în spațiul românesc din secolul al XIX-lea și chiar anterior, din care împrumută rama povestirii în care include apoi basme, povestiri și anecdote cu subiect oriental. În ramă acesta plasează povestea împăratului Aidin pe care soția sa îl înșală, iar drept răzbunare acesta hotărăște să pedepsească tagma femeilor: își ia în fiecare noapte câte o soție fecioară pe care mai apoi o ucide. Șirul crimelor este întrerupt de Halima (în varianta occidentală Sheherezada), o povestitoare cu har ce reușește să întrerupă șirul crimelor, căci suspendă povestea în punctul ei culminant, promițând să o reia în noaptea următoare. Repetând stratagema, Halima îl convinge pe împărat să renunțe la răzbunare și să accepte preeminența fanteziei în care excelează femeile. E un triumf al spiritului opus instinctualității brute și o resemantizare a lumii trecute prin feeric și miraculos.

George Lateș

MMXI

Scrierea și descrierea scrisorii

72

De când omul a inventat scrisul (sunt milenii multe de atunci), acesta a fost folosit pentru a comunica cu semenii instruiți la distanță în spațiu și timp, cu gândul anume că cele puse pe un suport moale sau tare (metal, lemn, lut, piele, pânză, papirus sau hârtie) vor ajunge la cel ales pentru a primi un mesaj personal, apt să pună în rezonanță spirituală doi inși de aceeași stirpe. În spațiul cultural european, scrisoarea este o invenție a civilizației antice greco-romane, cea care a fost temelie Imperiului Roman întins pe trei continente, astfel că distanțele i-au obligat pe cei de atunci să-și scrie gândurile, durerile sau dorințele. Tot atunci s-a inventat și scrisoarea cu destinatari multipli, convenție socială și spirituală pe care o vor prelua apostolii, cei știutori de carte, bineînțeles, în primele veacuri ale celui dintâi mileniu creștin. Tradiția antică a scrisorilor în versuri sau în proză s-a păstrat de-a lungul întregului Ev de Mijloc, semn al distinctivității lumii instruite în raport cu majoritatea celor din categoriile sociale de jos, obligate să comunice din om în om, acestora fiindu-le refuzat avantajul scrisului.

Până în Secolul Luminilor, statutul scrisorii a rămas neschimbat, inclusiv cea literară care câștigă serios în răspândire și nuanțare stilistică. Odată cu noul veac, literatura nu mai este strict focalizată pe clauzele privilegiate, ci se deschide curajos spre omul de jos, ceea ce presupune o răspândire a structurilor literare ce trebuie să câștige interesul oamenilor cu instrucție elementară și implicit cu standard de lectură elementar. Genul cel mai bulversat este epicul, tocmai din cauza accesibilității sale și „posibilitățile de a-și plia structurile pe orizontul de așteptare al burghezilor (târgoveți, negustori, meseriași, funcționari etc.). Specia care s-a impus gustului public a fost romanul ale cărui teme se adaptează noii lumi în avânt economic și tot mai radicală în plan social. Întinderea semnificativă a acestuia e o falsă piedică, publicarea în foileton, pe fascicule oarecum autonome din perspectiva conținutului și a forme de prezentare rezolvând problema accesibilității. Spre sfârșitul veacului își face apariția sensibilitatea preromantică, prevalent sentimentală, care favorizează apariția romanului de dragoste, cel care face din scrisoarea amoroasă o adevărată fixație. Secolul următor, mai ales prima jumătate a acestuia, romantică prin definiție, duce în chip firesc la exerciții în stil epistolar care ocupă cea mai mare parte a textului românesc, în destule cazuri.

Literatura română nu rămâne străină de experimentul occidental al romanului epistolar și de aceea prezența scrisorii în paginile romanului lui Nicolae Filimon sau Duiliu Zamfirescu ține de normalitatea influențelor canonului apusean. O remarcă specială se cuvine a fi făcută în legătură cu romanul *Lydda* al celui din urmă, în structura căruia schimbul de scrisori dintre tată și fiu ocupă o parte consistentă a subiectului.

În secolul următor se continuă acest experiment epic în forme extrem de novatoare, chiar dacă uneori par la limita literarității. Avem în vedere *Epistolarul* lui Titu Maiorescu sau *Scrisorile Doamnei T.* a lui Camil Petrescu, inclusiv scrisorile-poeme ale lui Sadoveanu, publicate ulterior sub titlul *Doina*. Pentru că presupune un grad ridicat de interiorizare, de liricitate chiar, scrisoarea s-a pretat foarte bine sensibilității feminine, exemplul Hortensiei Papadat-Bengescu cu al său *Lui Don Juan în eternitate îi scrie Bianca Porporata* fiind un argument la îndemână și nu singurul.

La provocarea temei acestui număr am încercat să găsim nu atât cauzele dispariției romanului epistolar, speculative și fascinante totodată, cât aflarea momentului de apoteoză a acestuia, după care tăcerea e cea mai bună soluție. Opțiunea noastră merge hotărât spre romanul epistolar al lui Eminescu și al Veronicăi Micle, publicat recent (2000) sub titlul *Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit* și cu subtitlul *Corespondență inedită Mihai Eminescu-Veronica Micle*, dar către Editura Polirom, sub îngrijirea Chistinei Zarifopol-Ilias. Se bănuia

și circulau cu insistență legenda despre scrisori dispărute sau ascunse bine din corespondența pe care poetul și iubita lui din Iași au purtat-o de-a lungul furtunoasei lor povești de dragoste. Bănuiala a fost confirmată de apariția neașteptată a acesteia, pusă în valoare printr-o editare de excepție: facsimil și transcrierea întocmai a textului, mai puțin fragmentele pe care Veronica, destinatară scrisorilor, le-a șters cu cerneală din abundență. Motivele acestei *prelucrări*, inclusiv adnotări personale sau precizări de date, nu sunt greu de bănuț: corpusul celor 93 de scrisori ale lui Eminescu și 15 ale ei s-a vrut o moștenire pentru cele două fiice, cărora mama le-a marcat existența prin această poveste de dragoste cunoscută tuturor, mai puțin unele detalii de intimitate. Ieșirea din scenă a lui Eminescu, urmată la câteva luni de o misterioasă sinucidere a Veronicăi, erau fapte previzibile pentru tânăra femeie, care a dorit să lase după sine o imagine cât mai bună, mai ales în ochii fiicelor sale, marcate de circulația atâtor legende și comentarii răutăcioase la adresa mamei lor.

Dincolo de prelucrarea corpusului epistolar, păstrat mai bine de un secol într-un seif de bancă și dat la lumină de o strănepoată, după multe ezitări și insistențe din partea îngrijitoarei ediției, e de reținut efectul scontat de destinatară lor, acela de femeie care nu și-a ascuns sentimentele față de iubitul său dar care a vegheat cu grijă ca orice detaliu incriminator să dispară. În chip misterios, corpusul de deschide cu scrisoarea de condoleanțe pe care Eminescu i-o trimite Veronicăi din București în 10 august 1879, la câteva zile după decesul lui Ștefan Micle. Surprinzătoare e adnotarea femeii îndoliate: „Întâia scrisoare după moartea soțului meu”, menită să precizeze un debut oficial și chiar protocolar al poveștii lor de dragoste, dar și o aluzie destul de transparentă la o corespondență anterioară, pe care acesta ar fi distrus-o sau ar fi păstrată într-un loc numai de ea știut. Pentru biografia lui Eminescu nu mai e de mult un secret că povestea de dragoste dintre cei doi a avut două episoade anterioare de o intensitate tulburătoare a trăirilor, păstrate însă într-un secret personal ce s-a vrut total. S-au cunoscut la Viena, unde Eminescu era student și, la rugămintea junimiștilor, i-a fost ghid, și nu numai, tinerei femei, venite în capitala imperială pentru probleme de sănătate. Niciunul dintre ei n-a făcut vreodată vreă confesiune despre ce s-a întâmplat dincolo de gestul cavaleresc al însoțirii pe străzile și la cabinetele medicale. Sunt însă suficiente detalii care, puse cap la cap, conturează un debut intempestiv al poveștii de iubire încă de atunci. Dacă și-au scris între timp, nu se știe, dar se pare că au făcut din corespondența lor secretă o taină pe care cei doi au dus-o în mormânt. Când Eminescu părăsește Viena, primul lui gând este să ajungă la Iași, nu neapărat pentru că acolo era Junimea, ci Veronica, cea care îl și invită, în scurt timp, să vină la salonul ei literar pentru a stopa posibile comentarii răutăcioase. Anii petrecuți de Eminescu la Iași sunt probabil și ei martorii unui schimb de bilete și scrisori pe care ambii le-au neantizat, deși legătura lor era cunoscută de acum lumii pe care ei o frecventau. Nu e deci exclus, ca într-o bună zi, să apară și câteva scrisori din intervalul episoadelor vienez și ieșean, amănunt sugerat de adnotarea Veronicăi.

Tot acest roman epistolar, o apoteoză a genului în spațiul literar românesc, cu care de fapt se și încheie istoria acestei formule confesive, clarifică multe dintre detaliile poveștii de iubire și infirmă toate speculațiile recente cu privire la „moartea martirică” a lui Eminescu. Simpla lor lectură demonstrează și pune în ridicol tot ce s-a încercat a se impune ca fapt culpabil: uciderea poetului din ordinul lui Maiorescu, al masoneriei sau al comunității evreiești, toți aceștia fiind deranjați de atitudinile tranșante ale gazetarului de la *Timpu*, deși era mult mai la îndemână să i se ia gazeta și atunci opiniile lui radicale nu ar mai fi deranjat pe nimeni.

George Lates

Citind scrisori pe frunze

Încă de la debutul cu „**Viața mea cu lună**”(1997) RAFILA RADU și poezia ei au fost întâmpinate de Const. Ciopraga cu recunoașterea unor calități definitorii „talent, sensibilitate, profesionalism”. Peste timp, alți critici literari adaugă demersul unor revelații lirice semnificative, confirmând originalitatea scriitoarei în simbolistica și mitologia volumelor comentate: „**Fugă în haiku**” (2003), „**Nuntă pe firul ploii**” (2006), „**Scrisori pe frunze**” (2008).

Autoarea, „un poet care, într-o vreme a tuturor imaginilor *cool*, crede încă în virtuțile metaforei și abandonului în simbol și vis” a exersat cu râvnă „lecția conciziei, a nuntirii cuvântului cu ideea, astfel încât ornamentele sunt puține, ca și pasajele discursive” (Ioan Holban). Ni s-a părut că surprindem în atribute detalii asimilative din confesiunile de crez poetic ale tânărului Ion Pillat așteptând ipotetici lectori: „Ia-mi cartea.../sub care îmi tânjește ca un obraz ființa/curată a simțirii.../pe pagină să crească neîncepte semne” (Elegie pentru mine).

Poetă a esențelor identitare descătuseate, Rafila Radu este și ea o conștiință despre sine: „M-am născut la margini de pădure/și marginile sunt obsesia mea/ a le rupe?/ hai, tu, cel pe care-l recunosc/mi-ai șters cu viața/ cumițenia din biografia mea!”, „nici vedetă, nici poetă/ mă cere plată o linie dreaptă/destin prea clar de poartă”.

Poem fără sfârșit, cum le numește autoarea, aceste „scrisori pe frunze” adresate lumii cultivă adâncimea de ton și conținut a formei în care „acel fior al invizibilului” resimțit de marii poeți în multe întrebări și multe neliniști caută răspuns: „Cuvânt, cuib al renașterii mele/într-o pânză de păianjen/tandru ca pentru odihnă, m-ai aruncat/ fără început, fără sfârșit”; „în inima mea bucuria nimicului”.

Revirimentul poeziei cu formă fixă a oferit multe volume durabile. Printre ele cele semnate de Rafila Radu, ajutată de intuiție să respecte rigorile speciei în legătura dintre poet și metaforă. „Definiția corectă a haiku-lui ne spune ce să facem cu poetul din noi. Primul dintre versuri să răspundă la întrebarea **ce?** Altul la întrebarea **când?** Și ultimul la întrebarea **unde?**”. Disciplina severă obligă discursul să consemneze doar în trei versuri imaginea latentă, respectând numărul de silabe: cinci, șapte, cinci: „smerit copacul/sub munte eu așteptând /iluminarea”. În timp anotimpurile pictează clipele cu sinestezii (coperta I a volumului reproduce „Întâlnirea”, ulei pe pânză de Rafila

Radu, asociind cuvintelor sinopsii armonice): „**Las steaua mea aprinsă vouă, dar**” .

Introspecțiile coboară din dezvoltarea unor exclamații (Paul Valery). În tăcerea plină de sensuri meditative spre

Absolut: „Dumnezeu e viu până și-n piatra unei statui”; „Doamne, dă-i o viață pe deasupra/acelui care în disperare știe:/ea începe cu crucea”; „coboară păstori/legenda Marie în/ ieslea unui vers”. Stimulii pentru inspirație sunt cei ai poeziei dintâi, revelată de „un grai subtil/ca un orb în poarta/culorilor” („limba poezescă”, în expresia fantezistă a lui Nichita Stănescu):

- „eu credeam că **mama**/m-a făcut cu un înger/ și numai **poezia**/ mai poate coace mărul/ crescut pe creanga cea mai de sus”; „mamă, cu mine port **copilăria**/ să mai stea-n ograda noastră”; „lângă o floare/ mama își termină memoriile”.

- „cu frunțile-aplecate **în mirare**/ părem două-mperecheate/ și străvechi ulcioare”; „în **somnul nostru/ femeia și bărbatul mit...**” „**Eva cu bărbat**” în vieți paralele și **obsesia cuplului**

„reîntregesc ființa”, cu un aer de nimb. **Tema refacerii lumii** „prezentă în toate cărțile Rafilei Radu structurează problematica lirică și se circumscrie sferei semantice” (Ioan Holban).

Metaforelor citate li se adaugă, simbolic sau prin contrapunct, **pasărea, luna, muntele, izvorul, cromatică** etc., cu semnificațiile atribuite de autoare.

La întâlnirea apelor, când și aceste cuvinte secătuesc, mai rămâne un gând despre sensul metaforei în deschiderea sau încifrarea poetică: „**spunem poezii tăcând**”. Devenirea liricii Rafilei Radu acumulează în propria sensibilitate reverberații clasice „sub un gorun trăsnet/logodna tăinuită”, „**liniștea născând**/ Maria și colindul/în brațe fiul”.

În ritualul de structurare a sensurilor, portretul rămâne, virtual, cel din poezie și din textele-mărturii: „concepută ca joc, poezia mea își continuă jocul inventat, găsindu-și formula, darnic și bogat”. „Numesc speranță cuvântul care se întoarce doar lumină, adevăr, frumusețe, armonie, noi neotrăviți în spirit, o lume cu chip de mâine”.

De aici, paradoxul devenirii trece în atemporal, sub semnele unei veșnicii cu două fețe: „Deasupra apei/din milă pentru poeți/luna într-un lac”.

Nicolae Colceriu

ECONOMUL GHEORGHE AVRAM PROTOPOP AL ȚINUTULUI COVURLUI

Pr. Eugen Drăgoi

La sfârșitul veacului al XVIII-lea și începutul celui următor, ținutul Covurlui se afla sub jurisdicția Episcopiei Romanului. Activitatea administrativă și duhovnicească a parohiilor și mănăstirilor din zona de sud a Moldovei era îndrumată de preotul *Gheorghe Avram*, protopop al ținutului, o personalitate bisericească marcantă pe care ierarhii de la Roman, *Veniamin Costachi* (1796-1803) și *Gherasim Clipa Barbovschi* (1803-1826) l-au prețuit, și cu care au colaborat vreme de peste un sfert de veac. Protoiereul de Covurlui Gheorghe Avram este

bunicul marelui general *Alexandru Cernat* (1828-1893), șef al Marelui Cartier General al armatei române în timpul Războiului de Independență a României.

Preotul Gheorghe Avram era slujitor la biserica „Vovidenia” din Galați, o ctitorie a unui negustor numit Stavrică, aflată în ruină la sfârșitul secolului al XVIII-lea. De la vechea biserică se mai păstrează și astăzi un potir de argint, datat 1785 și o icoană reprezentând pe Maica Domnului (ulei pe lemn), având inscripționat anul 1739. Banul Ioan Cârjă ctitorește pe locul bisericii anterioare, înainte de anul 1790, un alt locaș cu același hram, care se află și astăzi în funcțiune. Construcție impunătoare pentru acea vreme, a servit mult timp drept catedrală a orașului Galați. În casele acestei biserici funcționa, în vremea protopopului Avram, sediul Protopopiatului Covurlui. Biserica avea în jur un cimitir vechi de la care s-au conservat mai multe pietre tombale cu inscripții, semnalate de istoricii Nicolae Iorga și Victor Brătulescu. Între acestea reținem existența unei pietre funerare având o inscripție cu caractere chirilice care ne încredințează că tatăl protopopului Avram se numea Ioan și a decedat la 1 septembrie 1815.

Potrivit tradiției, preotul Gheorghe a sfințit, în calitate de protopop, în anul 1790, noua biserică pe care a o ctitorise banul Ioan Cârjă. Cea mai veche mărturie scrisă, cunoscută până acum, despre funcția de protopop deținută de preotul Avram datează însă din 26 septembrie 1797 când semnează o mărturie pentru o hotarnică pe care Toader Guțanul și Ilie Săcuianul o dau logofătului Ioan Cârjă. Despre înaintașul preotului Avram la cârma protopopiatului, preotul *Theodoran*, cunoaștem că deținea

această demnitate în anul 1773 și că se afla în funcțiune și la 27 noiembrie 1786, după cum aflăm dintr-un „perilips de samă” (listă cu rezumatul unor documente, n.n.) pentru „luaturi și daturi ci-au fost rânduit de răposatul Iacob episcop de Roman”. Așadar începutul activității ca protopop de Covurlui al preotului Avram trebuie plasat între anii 1786 și 1790.

Mai multe documente de la începutul secolului al XIX-lea (câteva aduse în atenție de regretatul istoric Paul Păltănea) amintesc de prezența și activitatea

protopopului Gheorghe Avram. Astfel, la 12 mai 1802, Măriuța, văduva preotului *Toader*, care slujise, probabil, la biserica Vovidenia, vinde preotului Gheorghe Avram o casă din Galați, aflată lângă această biserică și care se învecina spre nord cu casa preotului *Ștefan*. La tocmeală – se spune în document – au fost prezenți și preoții *Grigoraș* și *Ioan*. În 1803 preotul Gheorghe vinde această casă uni fin al său cu 140 lei.

Ctitorul Mănăstirii Sfinții Arhangheli-Metoc din Galați, Gheorghe Șişman, își semnează diata, la 23 ianuarie 1803 înaintea protopopului Avram și a altor martori. Faptul că primul după Șişman este trecut ca martor semnatar „Gheorghii Avram... protopop” dovedește că era persoana cea mai importantă.

Protopopul se preocupa și de instruirea preoților la începutul activității de slujitor, după hirotonie. Astfel, episcopul Gherasim al Romanului îi trimitea protopopului Avram, la 22 martie 1808 o scrisoare referitoare la preotul Nicolae din Vădeni, de curând hirotonit preot, prin care îi cerea ca timp de o lună să-l încredințeze unui preot ca să-l învețe rânduiala Sfințelor slujbe, după care urma să se întoarcă la Episcopie „să i se dea poucenie (adică decret de hirotonie) și să se rânduiască și la popor”.

Un document din 4 septembrie 1818 ne încredințează că protopopul Avram era vechil al Episcopiei Romanului pentru o dispută de hotar între moșia Râpa lui Manolache a Episcopiei și o moșie a Mănăstirii Precista de pe Valea Mălinii.

În anul 1811 protopopul Avram vinde preotului Dimitrie, cu 65 de lei, un Antologhion tipărit la Iași, în 1755. Această carte fusese cumpărată înainte de 1 martie

Mitruț Popoiu

en touche

trecu ziua pasăre mută se pierdu
 în codrul de tuș
 și eu corabie cu aripi parcă
 înot parcă plutesc parcă zbor
 parcă prin marea de tuș

trecea ziua și eu legendă într-o carte veche
 ce se-nchide și se-ascunde până data următoare
 în scurgerea de tuș
 și vine seara, vine și doar vine
 pururi cu mine să mă mângâie rămâne
 în tuș

trec zile de divorț iubindu-ne ascunși
 aproape cu soarele cu marea cu sarea
 cu răsăritul
 cu luna nebuna
 de-atâta tuș

fără nume 1

Îmi gâdilă un vers subconștientul

Și-mi zice să îl prind la fel cum se agață
 În plasă fluturele alb al verzei
 Colecție la insectar.
 Dar ăsta nu se las-așa ușor cum m-aș fi așteptat
 Ci, iepure, ce gata, e al tău și-l bagi la cușcă
 își schimbă brusc direcția și te fentează
 ba curajos mai scapă printre picioare și te lasă cu
 ochii în soare
 (asta bineînțeles dacă e ziuă și afară-i senin)

Fără nume 2

Mârțoaică sură amorul își scutură din șă soldatul
 Și nici cu ea nici fără ea nu-i e mai bine
 Și nici închis nici slobod n-ar fi
 În buzunarul transparent al iernii nude
 răstignit ca un fulg viscolit între cer și pământ

m-a prins și-aicea iarna de picior
 crezusem c-am fentat-o adânc în buzunarul ei
 cusut cu frunzele răscoapte de yggdrasil
 așa și joaca mea vacanță-n ziua sfinților
 ca fum de pipă cu-arome-amestecate.

1794 de „popa Ștefan din Galați“ de la preotul Postolache din satul Șerbești, comuna Șendreni, din ținutul Covurlui. Același protopop covurluian donează bisericii Vovidenia, la care slujea, o Evanghelie pe care se înscriu daniile de carte ale preotului vechil Gheorghe Vârgolici făcute aceleiași biserici la 18 martie 1818.

La porunca Pârcălăbiei, în ziua de 29 februarie 1804 protopopul Gheorghe Avram împreună cu Gheorghe Lepădat cercetează dacă locul din oraș pe care și-a făcut casă Neculai Culnebașa are vreo pricină, iar la 1 mai 1813 Pârcălăbia ținutului Galați scrie protopopului Avram ca să pună niște oameni (Manolache Dimofti, Iordache Dimofti și Ștefan Grosul) *supt duhovnicească cercetare* pentru o pricină a moșiei Gioseni.

La 12 septembrie 1819 vornicul Costache Conachi ia de la preotul iconom Gheorghe Avram o parte din moșia Colțăști, partea a doi bătrâni Tenie și Sbârca și dă acestuia în schimb două locuri ce le avea moștenire în târgul Galați pe care se află clădite 12 dughene supuse la besmen și îi mai dă și 5.000 lei.

Preotul Avram deținea și funcția de epitrop de târg. În această calitate, împreună cu marele serdar Ioan Cârjă dă, la 27 octombrie 1819, vâtafului Gheorghe Constantin un *loc de drept din locul târgului, la mahalaua despre apus*. Actul este întărit de pârcălabul Ioan Greceanu.

Teodosia, fiica preotului Avram, căsătorită în 1816 cu comisul Eustațiu (State) Cernat, este mama generalului Alexandru Cernat, personalitate a armatei române, care a condus operațiunile militare în timpul Războiului de Independență.

După însemnarea făcută pe un *Penticostar*, București, 1800, aflat în biblioteca Eparhiei Romanului, protopopul Gheorghe Avram a murit la 1 martie 1824. În locul său este numit ca protopop preotul Ioniță.

Protopopul Avram este cel care a sfințit, se pare, mai multe biserici din orașul Galați și din județul Covurlui, precum: Vovidenia din Galați, la 1790, pe care a reparat-o după incendierea din anul 1821, Cuvioasa Parascheva (Sf. Vineri-Galați), în anul 1813, Sfântul Spiridon din Galați la 29 noiembrie 1817, Sf. Trei Ierarhi, Galați în 1823, Adormirea Maicii Domnului din Cudalbi, ținutul Covurlui, în 1813, Sf. Trei Ierarhi din Jorăști, ținutul Covurlui în 1816.

Soția protopopului Avram se numea *Ruxanda*; aceasta i-a supraviețuit soțului său, dar se pare că trăia în sărăcie, căci este trecută cu un ajutor de 15 lei pe lună, într-un „Izvod (de) fețile scăpătate din ținutul Covurlui“, în vara anului 1852, ajutor ce se plătea de către Departamentul averilor bisericești.

Cu o activitate intensă de peste 25 de ani ca protopop, preotul Gheorghe Avram se înscrie între fruntașii clericilor care au condus Protopopiatul ținutului Covurlui în urmă cu 200 de ani.

Scriitorii din Basarabia uitați de Istoria Literaturii Române (1840-1918)

II. Ioan Sârbu este un alt scriitor basarabean ignorat de istoricii literari, care chiar dacă nu are o valoare incontestabilă, totuși este autorul a două cărți unice apărute în limba română în Basarabia, sub dominație rusească.

Datele nașterii și decesului sunt încă puse sub semnul întrebării. Dacă Ștefan Ciobanu (*Cultura românească în Basarabia*-1923) și Petre Haneș (*Scriitori basarabeni*-1942) indică data nașterii poetului în anul 1808, în localitatea Mașcăuți județul Orhei, același Ștefan Ciobanu (*Basarabia*-1926) și Iurie Colesnic (*Basarabia necunoscută*-1997) indica anul 1830, în localitatea Ignăței județul Orhei. Și data decesului diferă substanțial: primii istorici indică anul 1883 în timp ce Iurie Colesnic precizează anul 1868.

Nici educația poetului nu este foarte precisă. Ștefan Ciobanu susține că nu a urmat nici o școală oficială, dar presupune că a învățat carte cu un dascăl particular acasă, așa cum se obișnuia în familiile de boieri moldoveni.¹ Iurie Colesnic, mai bine documentat, susține că Ioan Sârbu ar fi urmat gimnaziul din Chișinău indicând chiar profesorii de limba latină, rusă și franceză cu care a studiat. A fost cu siguranță și autodidact, citind multe cărți de literatură în limba română și rusă.

Tatăl poetului, Gheorghe Sârbu, căpitan la carantina de graniță a Basarabiei, se mută în Basarabia unde, în 1847, se înscrie în rândul nobilimii. Mama poetului, Smaranda, era din Iași, fiica velcăpitanului Costachi Tomovici, citorul *Bisericii Sf. Ștefan* din Iași. Din acest motiv, se presupune că Ioan Sârbu vizita capitala Moldovei, unde avea rude apropiate.²

Important este faptul că Ioan Sârbu a reușit în condiții dificile de cenzură rusească să publice două volume în limba română. Prima carte, intitulată *Fabule alcătuite în limba moldovenească*, apare la tipografia armeanului Achim Popov din Chișinău în anul 1851, cu litere chirilice și conține cincizeci de fabule traduse din rusește după I. Králov, I. Hemnițer și I. Dimitriev. Pe ultima pagină apare aprobarea cenzurii rusești cu nominalizarea cenzorului M. Paleolog. Fabulele publicate sunt mai mult adaptate de scriitorul basarabean fără o creativitate și fantezie deosebite.

În anul 1852, apare la aceeași tipografie volumul de poezii intitulat *Alcătuire*, cuprinzând 98 pagini. Iată cât de sugestiv redă Iurie Colesnic apariția acestui volum: „În plin proces de colonizare culturală, glasul Muzei acestui basarabean avea farmecul unui fulger, ozona aerul”³

Trebuie remarcată dedicația autorului la acest volum:

*Patrioți, primiți
Ale mele osteneți,
Această carte o citiți
Și iertați a ei greșeli!*

Poeziile lui Ioan Sârbu tratează problemele de ordin moral, îndemnând la fapte bune. Altele sunt cu nuanță nostalgică și amintiri din copilărie, dar pline de sinceritate. În poezia intitulată *Moldova*, poetul își exprimă iubirea față de țară, față de Basarabia pe care o consideră ca Moldova. Influența rusească se resimte puternic nu numai în fondul operei, prin împrumutarea de subiecte, dar mai ales prin utilizarea unor termeni rusești românizați, și a construcției gramaticale care diferă de uzanțele limbii române.

Imediat după apariția volumului de *Fabule*, în 1851 apare o recenzie a basarabeanului N. Gherbanovschi, într-o revista din Odesa. Este remarcat și la Iași, când poezia *Moldova* apare în ziarul *Zimbul* (nr. 1 din 1851).

G. Misail, în *Buletinul Instrucției Publice* din 1865, scrie într-un articol intitulat *Idei despre cultura românească din Basarabia*, despre poezia *Moldova* a lui Ioan Sârbu.

Și V. A. Urechia, în studiul său despre fabule, în anul 1866, referindu-se la fabulele lui I. Sârbu scrie: „Sunt lacrimile apăsătorii, deși în privirea literară sunt prea în urma literelor române de la data imprimării lor”.

Chr. Negoescu, în 1898, citează în studiul său despre fabulele scrise dincolo de Prut, pe basarabeni C. Stamati și I. Sârbu.

Meritul lui Nicoale Iorga este de a fi publicat la Vălenii de Munte, în 1910, un volum cu *Poezii române de sub stăpânire rusească*, printre care se regăsesc Antioh Cantemir, C. Stamati și I. Sârbu.⁵

Același N. Iorga, în *Istoria Literaturii Românești Contemporane* (1867-1890), consenmează fabulele lui I. Sârbu, considerându-le „nu fără umor și adesea cu un înțeles sentimental adânc”.⁶ Într-un capitol interesant intitulat „Întoarcerea vechiului fond românesc”, N. Iorga face o trecere în revistă a literaturii din perioada anilor 1840-1850 din provinciile românești. Referindu-se la Basarabia și cu precădere la Stamate și Alecu Donici, amintește și de Ioan Sârbu, ale cărui fabule le caracterizează astfel: „Nu au todeauna un ritm plăcut, ritmul fabulei este puțin dezlănat, apropiindu-se de proză, dar conțin și bucăți frumoase. Într-una e vorba de floarea smulsă din pământul ei, care, mutată în pământ străin, se ofilește: e o smerită declarație de iredentism, la sfârșitul unei fabule plăcute”.⁷

După Primul Război mondial, apar două antologii, prima îngrijită de Ion Pillat, intitulată *Poezii basarabeni* și a doua a lui Gh. Cardaș, *Poezii și prozatorii Basarabiei până la Unire* (1812-1918).

Doă ediții îngrijite de basarabeanul Leon T. Boga apar la Chișinău, cu *Fabule* (1936) și *Poezii* (1938), care sunt dedicate nepotului poetului, Sergiu Sârbu, care a contribuit la descifrarea unor date biografice.

G. Călinescu amintește de Ioan Sârbu în *Istoria Literaturii Române*, considerându-l „... citat pentru vechimea inspirației sale”. După semnalarea celor două lucrări: *Fabule și Alcătuirile* a exemplificat printr-un citat care descrie un carnaval la Chișinău.⁸

Îndemnul lui Iurie Colesnic de a citi aceste fabule și poezii este bine de reținut, nu numai pentru acest poet, dar și pentru toți cei care au scris sub povara rusească: „prin prisma timpului când au fost create. Numai astfel vom putea desluși pe trunchiul veacurilor acel nobil semn, lăsat nouă spre veșnică pomenire”.⁹

Note:

¹ Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusească*, Chișinău, Ed. Enciclopedică Gh. Asachi, 1992, pag.158.

² Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută*, vol. 2, Ed. Museum, Chișinău, 1997, pag. 33.

³ Ibidem, pag. 32.

⁴ Petre V. Haneș, lucrare citată, pag. 23.

⁵ Ibidem, pag. 21.

⁶ Nicolae Iorga, *Istoria Literaturii Românești Contemporane, Partea întă-crearea formei (1867-1890)*, Ed. Minerva, București, 1986, pag. 58.

⁷ Nicolae Iorga, *Istoria Literaturii Românești. Introducere sintetică*, Ed. Minerva, București, 1985, pag. 161.

⁸ G.Călinescu, *Istoria Literaturii Române*, Ed. II-a, Ed. Minerva, București, 1985, pag. 279.

⁹ Iurie Colesnic, lucrare citată, pag. 35.

Imagini de la lansarea volumelor doi și trei din colecția cArtESENȚE, Daniel în groapa cu lei și Scrum de aripi, autori Iulian Grigoriu și Stela Iorga (23 iunie și 7 septembrie)

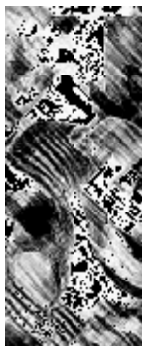
foto: Sorin Ujeucă

foto: a.g.secară

Lucica Sava

Euforie

Noaptea ești liber mai mult ca oricând
fîind ce vrei și făcând ce îți place
 în visele ce se țin de mână ca niște copii
 în visele ce vin ca apa pe țevi dintr-o fântână.
 Ești liber mai mult ca oricând,
 chiar dacă noaptea îmbătrânește și ea,
 ca o bunică împletind la ciorapi de lână
 pentru cineva care nu a mai venit de pe front.
 Și noaptea vine de unde vrea ea,
 pe un cal ori pe o cămilă
 sau dintr-un ochi al cerului când plânge.

Noaptea, pe o floare de Arnică s-a așezat
 Apoi pleacă cu apa Bistrița în drumul
 spre Siret.
 Nu-i trebuie viză să treacă mai departe.

Îți asemeni libertatea cu ea, că poți
simți pământul,
 punându-ți papucii în picioare,
 pentru a nu te răni.
 Ești liber ca pictorul ce folosește
 cum vrea nuanțele alb și gri.

Și zorii crapă noaptea, cum se descompune
 un cuvânt când îl pui pe o filă,
 conținând sunetul luminii.
 Îi vorbești de ceea ce se întâmplă cu tine,
 cum ai vorbi cu femeia în doliu
 ce nu te cunoaște, dar tu o cunoști.

Și noaptea nu întârzie niciodată
 căci ar schimba universul într-un declin.

La umbră de timp

La umbra unui timp e cerul
 cu un public din fel
 și fel de oameni
 stând în loje capitonate,
 aplaudând filme cu secvențe
 în care sunt călătorul
 pe un țărm unde ancorează
 corăbiile unui cercetaș.

La umbra unui timp e cerul
 cu o lumina fulminantă
 ce obosește ochii.
 Mă prăbușesc ca un zid
 și mă ridic ca la sfârșit de act teatral,
 ce e insipid.

Când viețuiește teama de huzur
 în miros de efemer,
 prefer să mă așez la umbra unui timp,
 să îmi derulez filmul vieții
 pe notele unui clavecin.

Dialog

E întunericul, *oaspete*. N-a venit
 ca un amarez să-i fiu iubită,
 să-i aranjez grădini
 cu scări pietruite în boboci,
 de unde albine culeg polenul prisăcii,
 din cufăr să scot așternut de bumbac
 pentru patul în care doarme
 când serile sunt reci.

E întunericul o caracatiță
 strângându-mă cu tendoanele ei
 și forța trupului se pierde
 când din imaginea frumuseților
 nu mai rămâne nimic.

Nu am avut sângele unui spartan,
 să ies din vrajba întunericului
 care mă înfășura ca un brâu.
 Așteptam un oaspete să-mi schimbe
 veșminte de solitudini, devenite
 maladie.

Așteptare

De aș fi o zeiță
 fără mărul discordiei
 în dragostea ta
 contemporană cu olimpul,
 gândindu-mă la tine
 înfășurată în mare
 fără a schimonosi trup
 în care trăiesc vinovată
 de așteptarea unui poet.
 Buzele mele să-ți rostească
 de accident pietonal
 a două soarte pe aceeași
 trecere în care
 ne-am rănit amândoi.

Să fii orfeu, tu, când
 sătul de faima-ți de poet
 venerându-ți dragostea
 te-ai întors ca un goliard,
 apoi să iei timpul,
 de unde l-am întrerupt.

Sărutul tău

Ia-mă în sărutul tău ca pe o
 insulă
 unde apa nu se lovește de
 piatră
 unde scoicile îmi ascund
 frumusețea
 în valuri de ocean,
 cu plaja în nisipuri neumbrate,
 unde cresc cocotieri și dafini
 sub curcubeul tropical.

Și buzele tale pe buzele mele
 sunt pământul lagunar,
 unde pe scări suspendate în
 cascade
 se construiesc etajele fericirii,
 iar apa sărată udă balcoane,
 din răsuflarea oceanului
 cu pescărușii ce petrec
 dimineața,
 iar vapoare nu aduc *despărțire*.

Ia-mă în sărutul tău
 unde e întâlnirea noastră
 ce reprezintă ceva,
 ca în lumea schopenhaueriană
 unde lumea e reprezentare
 proprie,
 unde algoritmi pot absenta
 dar nu și dragostea.

- S-au pus listele! Fugi!
Geea s-a strecurat ca un spiriduș.
- Am luat „maturitatea”!
- Nu, bacalaureatul!
- Bine, cum vrei tu să-i spui. Cert e că suntem absolvenți de liceu. Ne-am îmbrățișat râzând ca două prietene teribile. S-a uitat la mine strâmbându-se.
- Acum putem să mergem la ghicitoare?
- Nici măcar să nu-ți treacă prin minte că o să mă duc.
- Mi-ai promis, tocmai am luat examenul.
- Rahat, am îngânat, fiindcă avusesem de gând să o fac, să-mi ghicească viitorul.

Deși totul era mai mult o formă de distracție și nimeni nu credea în vorbele ghicitoare, sau cel puțin nimeni nu recunoștea că ar crede, după examenul luat, mă simțeam bine dispusă, energizată încât nu-mi mai păsa de ce o să-mi prezică ghicitoarea în tarot.

- Suntem programate pentru astăzi.

Deși își era foarte dragă, eram nevoită să recunosc că de data asta întrecuse măsura, dar am replicat râzând.

- De ce nu, astăzi!?

Coana Norica, trebuie să fi fost extraordinară, dacă mergeam cu programare la ea.

Strada Cazarmii se afla într-un cartier îndepărtat de la periferia orașului. Ce stradă? Ca o uliță de țară. Casele însă, mari din piatra cenușie, zidite de proprietari „ajunși”, înconjurate de ziduri înalte, păreau mini cazărmi.

La adresa căutată, am ajuns repede, îndrumate de vecini amabili.

Băștinașii ăștia prietenoși, dovedeau că Norica se bucura de-o bună reputație.

Casa depărtată de stradă, abia se zărea printre ramurile copacilor din carte. Poarta era deschisă. Am împins-o ușor și am intrat. Ne-am blocat tremurând pe scările din fața casei, ca și cum ne-ar fi pândit un pericol, deși nici un câine nu hoinărea, ca să ne muște.

- Dumnezeule! A spus Gea. Ce casă arătoasă din piatră.

Ferestrele cu storiuri moderne, una dublă din sticlă, o grămadă de ornamente pe la colțuri de ziduri, erau semnele clare de prosperitate. Era limpede, coana Norica era un soi de „super star” în rândul ghicitoarelor.

- Sună la sonerie, i-am sus Gea.

- Nu, sună tu, a zis ea.

Dar nici nu a mai fost nevoie să sunăm. O umbră se mișca în spatele geamurilor de la ușă și în prag a apărut o femeie de „cinci tone”, îmbrăcată din cap până în picioare, în catifea albastră.

- Să mă ia dracu! E îmbrăcată cu draperiile de la geamuri!...Nu aveam prea des ocazia să întâlnesc o astfel de ghicitoare. Nici una din noi nu a spus nimic. Ne simțeam timide, chiar inferioare. Am înghiontit-o pe Gea, zi-i ceva!

- Scuze, a bolborosit Gea. Venim cam de departe. Am fost programate, azi.

- Poftim, intrați, dragele mele.

Holul mic avea fiecare centimetru de perete, acoperit cu poze și alte bâzdăgăanii. De aici ne-a poftit în camera cea „bună” de ghicit, sufocată de mobilă și tot felul de „chestii” profetice.

Pe fundalul peretelui din față, o tapițerie cu doi cai albi, de mărime naturală, cabrați, gata să se prăvălească peste noi.

Speriată m-am retras, dărâmand un șir de fotografii de pe o măsuță. Așa era, când intram în panică, dărâmam obiectele din jur. Mi-a întins mâna.

- Haide, ia loc pe fotoliu.

Tu, draga mea, s-a adresat Gea, așteaptă te rog pe hol.

Abia am reușit să trec prin încăperea sufocată de mobilă. Uitându-mă cu teamă la cei doi cai năvălași.

- Stai jos, draga mea, a spus ea.

M-am așezat, bosolind cu fundul marginea fotoliului, simțindu-se deodată agitată și emoționată.

M-a privit cu șiretenie și mi-a vorbit profetic.

- Ai venit de departe, draga mea?

- Da, am aprobat-o într-o doară, destul de întoarsă pe dos, de viziunea ei.

Abia acum am observat că de lobul urechii stângi îi atârna un cercel mare de aur și de fața buclătată de grăsime, sub nas îi mijeau urme de mustață.

- Am văzut că te-au impresionat caii. Să știi, în cursul vieții tale, vei avea parte de mulți cai.

Am tăcut pentru că știam că așa trebuie să taci și doar din când în când să mai mormăi câte un „da” politic.

- Cărți!? Și deodată a început să amestece pachetul de cărți cu dexteritatea unui pocherist de elită.

Apoi, dându-mi cărțile m-a pus să le amestec eu.

- Și orice ai face, să nu le scapi pe jos. Mi-a luat pachetul de cărți și m-a întrebat.

- Ai ales întrebarea, draga mea?

- Da, am răspuns plictisită. Se referea la un băiat. De fapt, vroiam să aflu dacă intru la facultate.

A dat din cap și a început să arunce cărțile pe masă cu o viteză de neînchipuit.

Nu știam ce înseamnă nici unul dintre desene, dar mi-am spus că arată frumos, colorate.

- Uite! A pus mâna pe o carte. Bărbatul acesta blond...văd o căsătorie, foarte curând. Un om cu multă carte. Cred un doctor.

M-am holbat la bărbatul acela din carte. Într-adevăr, era blond și în față avea un sul de papyrus, desfășurat.

- În dragoste, ai mult noroc, dar nu te vei bucura tot așa de mult de el. Vei rămâne o văduvă tânără.

Am îndrăznit să o întreb.

- Dar copiii?

- Dragă mea, nici nu știu ce să-ți spun. Ba apare, ba dispăre, ba îl ai, ba nu-l ai!?

Ai să ajungi, doamnă mare, cu multă carte, ca și soțul tău. Asta voiam să aflu, dacă voi reuși la facultate.

Din spusele ei, însemna că da.

- O să porți pălărie și mănuși negre. O să conduci mașina. Uite vezi! A atins o altă carte. Ce doamnă mare ai să ajungi?!.

- Da, am răspuns din nou plictisită, fără să mă las impresionată. Am crezut că a terminat dar...

- În cea de-a doua jumătate a vieții, vei cunoaște un bărbat. Îți va aduce multă bogăție...Parcă nu ar fi bani, dar o bogăție, bucurie și lumină.

Atunci m-am gândit. Poate bijuterii! Mi-ar fi plăcut, o

brătară de fildeș. Și a continuat să-mi arate câte o carte spunând lucruri cu prea multe neînțelesuri pentru mine.

Desigur, nu credeam o iotă din tot ce îmi spunea și în timp ce încercam să-i interpretez cuvintele, să despici firul în patru, să caut dedesubturi ca să-mi dau seama ce vrea să spună, a încheiat ferm.

- O să ai totuși un băiat dar... o să fii bogată, deși n-o să ai niciodată bani mulți, da, da, o bogăție?... până la urmă o să fii fericită, draga mea.

Pentru prima parte, am decis că eram încântată. Voi reuși la facultate, mă voi căsători cu un bărbat blond cu multă carte și chiar foarte curând.

Pentru restul eram nelămurită, ceea ce m-a făcut să mă simt ca naiba, ca și cum „păcălită de viață”.

De fapt tot timpul m-am simțit o caraghioasă repetându-mi în gând, „intră în joc, dă-o pe emoționata, dar nu te lăsa păcălită!”

I-am dat banii. Mi-am desprins cu greu fundul din fotoliu.

- Mult noroc, draga mea. O trimiți tu înăuntru pe prietena ta?

Peste vreo 20-30 de minute, când Gea a ieșit zâmbind din camera obscură, am bănuț că i-a spus lucruri frumoase. Am luat-o de braț. Era momentul să plecăm acasă. În timp ce mergeam în pas voinic am văzut-o cum se bosumflă.

- Știi, coana Norica mi-a spus că încă a doua jumătate a vieții, cam pe la 70 de ani, am să divorțez. Spune și tu absurditate?! De fapt și eu am plecat dezamăgită. Mă așteptam la ceva ușor, distractiv și mă alesesem cu ceva complicat, duplicitar!

- Știi, coana Norica mi-a prezis și mie că voi rămâne văduvă tânără!

- Dumnezeule! A strigat Gea speriată.

- A fost doar o chestiune de distracție, de amuzament. Sigur că nici, n-o să se adevărească nimic.

O spuneam cu toată convingerea. Dacă era așa de bună, mi-ar fi descoperit secretul. Scriam proza și poezia.

Aș fi uitat cu totul de coana Norica, dacă nu s-ar fi întâmplat câteva „chestii”.

Primul lucru care s-a întâmplat a fost că nu am mai dat examenul de admitere la facultatea de Biologie. Când eu am ajuns, era prea târziu ca să-mi mai primească actele pentru înscriere. Disperată, ca să nu pierd anul m-am înscris la singura facultate la care mă mai puteam atunci înscrie - Facultatea de medicină Veterinară.

Am reușit printre primele.

Dacă cineva mi-ar fi spus că Pământul a început să se rotească invers, poate aș fi crezut, dar că voi fi medic și încă veterinar. NU!!!

De aceea coana Norica îmi prezisese că voi întâlni cai mulți în viața mea.

A doua întâmplare a fost când mi-am cunoscut viitorul soț. Un coleg mai mare de facultate. Cărlionții blonzi, îi acopereau fruntea. Ne-am căsătorit imediat, după sesiunea din iarnă.

Am terminat facultatea. Am născut băiatul. Lucram într-o fermă înconjurată de animale. Bineînțeles și de cai. Aveam un soț iubitor. Mă consideram o femeie împlinită. Anii au trecut pe nesimțite. Băiatul intrase la facultate.

Eram fericită, până în ziua aceea fatală, când a sunat telefonul ca să primesc vestea unei tragedii, decesul soțului meu, într-un accident de mașină.

Atunci mi s-a declanșat ca o alarmă că tot ce îmi prezisese

ghicitoarea s-au întâmplat pe rând.

- A cui rând mai trebuia să vină, ca să i se îndeplinească soarta? Fiul meu? Trebuia să am grijă de el. Numai pe el îl mai aveam. Era persoana pe care o iubeam cel mai mult.

- Mă jur pe toți sfinții! am spus. Dacă te străduiești, orice fapte pot fi adaptate ca să se potrivească unor astfel de previziuni. O să vezi! De aici înainte, totul va fi bine!

Dar răul fusese deja comis. Atunci la TAROT, ideea îmi fusese plantată în minte.

Și toate s-au năruit când băiatul a făcut prima criză de sindrom-discordant. Parcă o aud pe coana Norica.

- Dragă mea, ba îl ai, ba nu-l ai!?

Cu greu am reușit să ies din lumea aceea „depresivă”. Eram nefericită. Multe zile s-au pierdut, dar încet, încet am plutit amândoi, înapoi către viețile noastre.

Tot timpul am avut lângă mine un teanc de coli albe lucioase, gata să-mi primească zbaterele sufletești.

Și când funigiei albi mi s-au prins în păr, am cunoscut un poet „bogat”. Coana Norica era o ghicitoare grozavă.

Ea îmi descoperise secretul de atunci, dar îl prezentase în felul ei întortocheat.

- În a doua jumătate a vieții, vei cunoaște un bărbat. Îți va aduce multă bogăție.

Parcă nu ar fi bani, dar e bogăție, bucurie și lumină”.

- Într-adevăr acel poet „bogat” a avut răbdarea extraordinară să-mi citească poeziile și proza. Mi le-a înapoiat cu critici constructive, spunându-mi să o iau de la capăt. Astea erau „bijuteriile”.

Așa am reușit să nu mai fiu o plângăcioasă nefericită, să-mi public o parte din poezii și proză, aducându-mi cea „bogăție”, sufletească prezisă de ghicitoarea în TAROT.

E o zi caldă de toamnă. Am tras încetișor mașina pe dreapta.

Tăceam, dar nu supărate. Prima a coborât Gea. Nu am urmat-o. Mi-am scos mânușile negre și mi-am pipăit involuntar pălăria neagră.

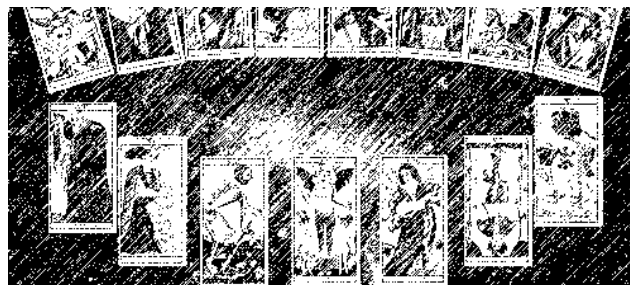
Călcând drept, pe tocurele înalte, cu eșarfa galbenă unduindu-i la gât, din spate, Gea părea o tânără doamnă, elegantă.

Am ajuns-o din urmă și am luat-o de braț.

- Mă bazam pe tine. Speram să fii tu cea în toate mințile, să fii vocea rațiunii. De ce ai divorțat acum, la șaizeci și opt de ani?!

- De ce anume ți-e frică, dragă prietenă, că previziunile s-au adevărat și pentru mine?

NU! A fost un fapt stabilit de mine, numai de mine și nu de prezicerea unei ghicitoare șarlatane!

NICOLAE ȘTEFĂNESCU GOVORA

Așa cum am promis, vă vom oferi două poeme din opera literară a lui N.Ștefănescu Govora.

Selecție de Vasile Plăcintă

AVÂNTURI

Scrisoare unui erou

Camaradului capitan Iuga Cornel căzut la Nalcik.

Camarade,
Departa, la Nalcik, noaptea cădea,
Neagră, apăsătoare și rea.
Ploua!
Într'una, într'una ploua,
De părea,
Că s'a deschis un stavilar, în cer undeva.
Ploua!
Rece, pătrunzător și mărunț,
Pe hainele jilave, pe sufletul frânt,
Pe casca'nroșită de sânge, pe trupul durut,
În înserarea în care, ca un brad fulgerat, ai căzut.
Nimeni n'a gemut, nimeni n'a plâns,
Doar pumnii umflați de apă ca niște bureți,
de neputință s'au strâns.
Și ordonanța, Ion,
Cu privirile rătăcite, năuce,
Ți-a întocmit din ramuri uscate, o cruce.
Apoi,
Alte și alte nesfârșite, putrede ploi,
Și-au întipărit rugina și sgura,
Pe numele pe care-l scrijelase Ion cu custura,
În înserarea în care noaptea cădea,
Neagră, apăsătoare și rea.
Ți-amintești?
-S'au împlinit în vara aceasta 18 ani-
În orașelul de graniță, ne purtăm visurile ai speranțele pe sub castani.
Eram șapte prieteni, pe toți,
Viața ne-a fărâmat, ne-a rupt în bucăți.
Marin,
Pe Dealul Capelei, la Sevastopol, doarme senin.
Pe o colină de lângă Chișinau, Vasile Achim,
Cu sângele lui a țesut un covor basarabean, un chilim.
Alții doi,
Balint și Curteanu au murit și ei ca eroi,
În timpul *Dreptului*, *Sfântului* nostru război.
Mircea Spânu haiducește în munți, iar pe mine,
Departa de Țară, ca o boală ascunsă, ca o boală fără
de leac, ca ftizia,
Mă roade, mă sfărtecă, mă macină nostalgia.
Și acum,
Să mă ierți c'am să-ți aduc niște vești care să-ți chinuie somnul,
Să-ți tulbure pacea și liniștea întru Domnul.
Nevastă-ta s'a măritat, nu se'mplinesc nici anul,
Iar la noi, în Maramureșul drag, stăpânește dușmanul.
Copilul, care la plecare, abia putea să spună, să gângure *tată*,
E mare, merge la școală și învață rusește, limba acea blestemată.
Și nu știe
Că tatăl său doarme la Nalcik, departa,
La poalele Caucazului și-a găsit o crâncenă moarte.
Undeva, la o răspântie, la o răscruce,
A împlântat cea mai înaintată, românească, eroică, cruce.
Nevasta-ta și nimeni nu are curajul să-i spuie,
De frică să nu afle dușmanul și să-i răpuie.

Și alte, și alte,
Lăse figuri, așezate în scaune, în
posturi înalte,
Socotesc că nu e bine, că nu se
cade,
Să se scrie, să se vorbească,
De moartea ta vitejească,
A ta și a sutelor de mii de eroi,
De *Dreptul*, de *Sfântul* nostru
război.
Dar, camarade,
Nu dispera,
Nu toata lumea gândește așa.
Mii,
Zeci de mii,
Sute de mii,
Milioane,
Viitoare companii, batalioane,
De tineri și oameni cărunți,
Cei ce sufăr, cei ce haiducesc, cei ce sângerează'n munți,
Și cei ce-și macină sănătatea'n exil,
De la general până la soldatul umil,
Până la cer vom striga,
Cu Universul întreg de va trebui, de gât ne-om lua,
Pentru jertfa, pentru memoria ta.
Și, camarade, o zi,
O sfântă zi va veni,
Când ca un șuvoi, ca un uragan vom porni.
Mii,
Zeci de mii,
Sute de mii,
Milioane,
De la Nistru la Tisa, din ale munților noștri cotloane,
Pe drumul pe care-l cunoaștem, pe drumul pe care-am mai fost,
-Altminteri, viața nu și-ar mai avea nici un țel, nici un rost-
Vom veni acolo la Nalcik, departa,
Cu sângele nostru vom scrie o nouă istorie, o carte,
Și'n locul crucii întocmite de Ion din ramuri uscate,
În locul unde ai căzut în leatul '42 pentru *Sfânta Dreptate*,
- Sângele martirilor, strămoșilor noștri ne-o cer -
Vom ridica un monument înalt pân' la cer.
Pentru Istorie, pentru gloria Neamului nepieritoare,
Pentru veac, pentru generațiile viitoare.

CÂNTEC PRIBEAG

Mai vine o toamnă s'apese pe noi,
Cu ceruri de păslă, cu cețuri și ploi.
Și capul se lasă ca plumbul pe mână,
Întoarcerea iarăși, la anul s'amână.
Și sapă'ndoiala cum cariul în lemn,
Când crește răbojul cu încă un semn.
Începe să doară, ne'nvinge aleanul,
Să spunem într'una, la anul, la anul!
Se tânguie-afară, cu umerii goi,
Castanii sub ploaia ce cade șuvoi,
Și pieră în ceață, sub cerul opac,
Iubita cu gura, ca floarea de mac.
Mai vine o toamnă cu vânturi și ploi,
Să sbulbere toate nădejdiile'n noi.
Și plouă într'una, și plouă hain,
Și-i rece și-i umed, pământul străin!

Notă: Portretul lui Govora este realizat de Eugen Drăguțescu

În acest număr al revistei „Dunărea de Jos” puteți vedea imagini de la Simpozionul Științific Internațional DIALOG INTERDISCIPLINAR ÎN CERCETAREA ACADEMICĂ, ediția a VII-a, Galați, 18-20 mai (foto 1 – aspect de la deschiderea oficială, în prezența Î.P.S. Casian, care a și sfințit noile săli de curs); detalii și la pagina 83; de la Festivalul Național al Cărții Axis libri (ediția a III-a - p.84,85 și 89, foto 2 aici, prezenți la deschidere, de la dreapta la stânga, și primarul Dumitru Nicolae și președintele C.J., Eugen Chebac), de la Festivalul Internațional de Literatură Antares (p.87,88 și 89, foto 3, deschidere, poeții Valeriu Stancu și Corneliu Antoniu; de la acest eveniment foto de a.g.secară și Sorin Ujeucă), de la manifestările dedicate Zilei Internaționale a Copiilor (p.92), de la vizita și lectura publică a trei poeți tecuceni (foto 4: Eleonora Stamate, în centru, flancată de Paul Blaj și Vasile Sevastre Ghican) în cadrul ședinței extraordinare a Cenaclului literar CUBUL CRITIC OBLIO (p.39), de la vernisajul expoziției „Misiunea Militară Franceză în România – 1916-1918” (de la Muzeul de Istorie – filiala de la Farmacia Ținc - p.90), dar și de la prima ediție ACUFEST – Festivalul de Artă și Cultură Urbană (p.86).

Simpozionul Științific Internațional DIALOG INTERDISCIPLINAR ÎN CERCETAREA ACADEMICĂ

foto 1

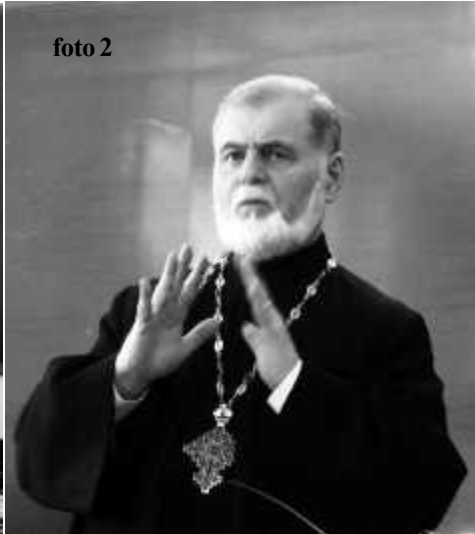

foto 2

foto 3

În organizarea Patriarhiei Ortodoxe Române, Arhiepiscopiei Dunării de Jos și a Universității „Dunărea de Jos” prin Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie din Galați s-a organizat în perioada 18-20 mai Simpozionul internațional „Dialog interdisciplinar în cercetarea academică” care a prilejuit întâlnirea, la Galați, a mai multor cercetători, preoți-profesori și profesori universitari din București, Iași, Arad, Constanța, Slobozia, Galați, dar și din Germania, Grecia și Polonia.

Înalt Prea Sfințitul Casian, profesor univ. dr. al Universității „Dunărea de Jos”, a deschis Simpozionul, în prealabil binecuvântând noi săli de curs. Atenția participanților a fost captată de prelegerea festivă a profesorului univ. dr. Reinhold Gestrich (foto 1, în picioare, lângă profesorul de filosofie Ivan Ivlampie, de la Biserica Luterană din Wurttemberg (Germania), care a făcut un salt, nu numai conceptual, ci și personal între „activismul social” - specific societăților secularizate - și Filantropia Sfinților Părinți. Cunoscător al limbii și literaturii române, cititor al lui Sadoveanu, Creangă, Rebreanu, oaspetele german a pledat pentru întoarcerea la învățătura Sfinților Părinți și a concluzionat că „filantropia” trebuie să fie un deziderat nu numai al creștinilor, ci și al iudeilor, al islamicilor, al tuturor celor care viețuim pe planeta Pământ, indiferent de culoare pielii.” Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae D. Necula (foto 2), de la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” - Universitatea București, a susținut comunicarea „Practici neliturgice și necanonice în săvârșirea Tainei Sfântului Botez”.

În cadrul Simpozionului au avut loc și mai multe lansări de carte și chiar un vernisaj al unei expoziții de pictură ad-hoc. Am fost martor la aceasta din urmă, intitulată „Rezistența prin cultură”, autorul lucrărilor fiind tânărul artist plastic Mircea Tofan (foto4). Vernisajul a fost precedat de lansarea celui de-al doilea volum al jurnalului de idei al lectorului universitar de filosofie, dr.Viorel Rotilă (foto 3, în cadrul Universității Dunărea de Jos Galați, facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie, catedra de Filosofie-Sociologie), volum intitulat „Citește-mă pe mine”, apărut anul acesta la Editura Institutului European din Iași.

Cartea și autorul au fost prezentați, printre alții, de către colegii de catedră, profesorii Sergiu Tofan și Ivan Ivlampie, scriitorul a.g.secară și câțiva studenți.

Fără a da nume, regretatul profesor Sergiu Tofan a precizat că la București a dat volumul cuiva, persoană importantă, care s-a amuzat copios de câteva dintre meditațiile tânărului autor dar, cu aerele bucureșteanului, nu s-a putut abține să nu bombăne că, totuși, nu e Cioran, nu e Camus, nu e Nietzsche... Dar, spunem noi, cred că mai important este că Viorel Rotilă a avut curajul, în spațiul nostru spiritual contemporan, prea puțin darnic cu discursul filosofic de tip fragmentar (ca să nu vorbim despre cel de sistem), să fie un iubitor de înțelepciune pe cont propriu. Mai toate fragmentele sunt provocări la conversație,

Viorel Rotilă
„CITEȘTE-MĂ PE MINE”
Jurnal de idei

INSTITUTUL EUROPEAN

foto 4

Suflet
căt-re suflet!

la dialog autentic democratic, pe teme etice, politice, istorice, lingvistice, literare ș.a.m.d.

Evident, în final, înaintea de sesiunea de autografe, a avut loc și discursul autorului (aflat la a patra carte având semnătura sa), de o franchețe inegalabilă: „Aceste jurnale de idei sunt cărțile mele de suflet, la care țin mai mult decât la primele două, deși, poate, volumul de muncă de la primele a fost mai mare... Nu sunt șlefuite, sunt gânduri care au survenit în diverse momente și mi-au captat atenția. Au ele o anumită sistematizare, dar este nevăzută. Unele idei se pot repeta, unele poate sunt chiar, involuntar, pașișe... Glumind serios, ca orice carte, este și o formă de laudă... de sine, stând sub semnul demonului trufiei. Dar în primul rând este o invitație la meditație, pe lângă faptul că este și o încercare de regăsire de sine.”

La pagina 84, avem imagini de la deschiderea și de desfășurarea Festivalului Național al Cărții Axis libri (ca și la pagina 85), punctând aspecte de la lansarea... Editurii Homer (cu unele dintre primele audiobook-uri de pe piața românească - foto 2, cu Dana Potrac, inițiatorul proiectului, și actrii Ioana Citta Baci și Petrică Păpușă) dar și de la lansările de cărți ale romancierului Nicolae Breban (foto 4, lângă scriitoarea Aura Christi și foto 5).

Text și foto:A.G.Secară

15 iunie 2011

Centrul Cultural Dunărea de Jos a marcat cei 122 de ani de la trecerea în lumea stelelor a celui căruia îi spunem cu drag „Luceafărul” poeziei românești, prin depunerea unei coroane de flori de către directorul instituției, plasticianul Sergiu Dumitrescu și doi dintre „scriitorii instituției”, a.g.secară și Vasile Plăcintă. Precum se observă și din fotografia din stânga, cei care îl iubesc pe Eminescu nu au nevoie de invitații speciale... Firescul iubirii și respectării valorii trebuie reînviat!

foto 2

foto 4

foto 5

Festivalul Național al Cărții „Axis Libri” 2011

Toate cifrele festivalului „Axis Libri” sunt peste ediția anterioară și cu atât mai mult peste prima ediție. Dacă în 2009 fuseseră în jur de 80 de edituri cu aproximativ 3.500 de titluri, anul trecut numărul editurilor a crescut la 147, iar cel al titlurilor la 4.500, pentru ca recent încheiați ediția a festivalului gălățean al cărții să adune 184 de edituri, care au prezentat peste 5.000 de titluri. Și numărul vizitatorilor a crescut anul acesta, semn că evenimentul a intrat în conștiința publicului gălățean iubitor de carte. Organizatorii estimează că, în cele cinci zile de târg, au venit peste 25.000 de vizitatori, peste 6.000 dintre aceștia fiind activi, adică au cumpărat cel puțin o producție editorială. Datele ne-au fost furnizate de către Ilie Zanfir, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”, organizatorul evenimentului. Acesta a remarcat, de asemenea, implicarea tuturor instituțiilor de cultură din Galați în organizarea manifestării, printre care și Centrul Cultural Dunărea de Jos, fapt care a dus la rezultatele pozitive înregistrate. Foto 1: lansarea colecției de antologie de poezie de la Editura Tipo Moldova (de la stânga la dreapta: Aurel Ștefanachi, Teodor Parapiru, Florina Zaharia și Letiția Buruiană); Foto 2: ambițioasa Dana Potorac, care dorește (și are toate șansele!) să facă din Editura Homer cea mai performantă realizatoare de audio-book-uri din țară; foto 3: Corneliu Antoniu și Ilie Zanfir; foto 4: un inspector școlar general, un poet și un prozator: Doru Rezmăriță, Adi Cristi și Nicolae Breban; foto 5: Oaspete de seamă din Republica Moldova și un vechi colaborator al revistei noastre: Nicolae Dabija și Viorel Dinescu.

Festivalul de Artă și Cultură Urbană

Foto-reportaj de Ana Ungureanu

Festivalul Internațional „Serile de literatură ale revistei ANTARES”

87

foto: Sorin Ujeucă

foto 1

foto 2

foto 3

foto 4

foto: a.g.secară

Aspecte de la primele zile ale Festivalului: Eugen Chebac, președintele C.J.Galați, înmânând premii, printre care și cel al Revistei Dunărea de Jos (pagina 87: foto 1 și la 5, poetului Valeriu Stancu), Formația Nemuritorii, în deschiderea oficială de la restaurantul Serafin (foto 2); foto 3, sufletul neobosit al Festivalului, Peter Sragher, și moderând, și traducând, și pe bicicletă și pe vapor (a se vedea și pagina 88); foto 4: doi oaspeți dragi de la Buzău: părintele și poetul Sava Bogasiu și prozatorul Gh.Petcu; foto 6-7: poeta Carmen Racoviță și ale sale Readymades, la vernisajul ce a precedat lansarea celei de-a doua cărți a lui Andrei Velea, la mansarda Centrului (pagina 88, foto 2-3-4), poetul și cartea sa, „Hotel în Atlantida” fiind prezentați de Iulian Grigoriu, Viorel Ștefănescu și a.g.secară; Foto 5-6-7: lansare de carte Florina Zaharia (cu o introducere la subiect a lui a.g.secară) și recitaluri Aida Hancer și Peter Sragher la Foișorul cu amfiteatru de pe Splayul Dunării (cunoscută ca Faleză), cu Hanane Aad și Peter Waugh în prim plan (p.88, foto 7). La Brăila, lansare de carte semnată Serge Basso de March, moderată de Valeriu Stancu (foto 8) și, pe vasul cu zbatouri „Borcea” (foto 9), alte diplome de excelență: acceptând distincția cu un zâmbet ironic, Liviu Ioan Stoiciu.

foto: Sorin Ujeucă și a.g.secară

Iulie-August-Septembrie, Nr.113-114-115

<https://biblioteca-digitala.ro>

MMXI

foto: Sorin Ujeucă și a.g.secară

foto: Sorin Ujeucă

O parte dintre participanții la Festivalul Internațional „Serile de literatură ale revistei ANTARES”, aici reuniți în fața clădirii principale a Consiliului Județului Galați, unde gazdă le-a fost președintele C.J, Eugen Chebac, și unde s-au înmănat premiile Festivalului (din juriu au făcut parte Al.Dobrescu, primul din stânga, Cassian Maria Spiridon, Liviu Ioan Stoiciu, George Vulturescu și Iulian Grigoriu): de sus, de la dreapta, începând cu directorul festivalului, Peter Sragher; apoi Iulian Grigoriu, George Achim, Valeriu Stancu, Marin Moscu, Virgil Costiuc, Peter Waugh, Viorel Ștefănescu, Ion Zimbru, Gabriel Ghimpu, Valeriu Valegvi, Mihail Gălățanu, apoi plecând spre dreapta, Corneliu Antoniu, Liviu Ioan Stoiciu, deputatul Florin Pâslaru, Dana Potorac, Eugen Chebac, Sergiu Dumitrescu, Ion Avram; Petar Chuhov. Iarăși de la dreapta la stânga: Florina Zaharia, Virgil Diaconu, Sanda Panait, Ruxandra Anton, Simon Ajarescu, Triin Soomets, Tudor Cristian Roșca (pe jumătate ascuns). Jos: Jaan Malin. (foto: Sorin Ujeucă)

Iată câștigătorii Concursului de creație „Scriitori de ieri, de azi și de mâine” organizat în cadrul Festivalului Național al Cărții „Axis Libri”, ediția a III-a : Bocăneală Constina-Alina (Marele Premiu), Stan Georgiana, Dragomir Radu-Ioan (care a primit și Premiul revistei noastre, textul său urmând a fi publicat în paginile „Dunării de Jos” - al doilea din stânga), Semciuc Andreea-Georgiana, Strat Livia, Surianu Iulia, Mereuță Cătălin, Podoleanu Raluca, Zibileanu Iuliana, Filip Laura, Dogaru Simona, Smadu Claudia, Marinescu Mihnea, Dima Ioana Claudia, Ciurescu Alexandra-Cătălina. (foto: ăg.secară)

Cronici culturale gălățene

90

Ca în fiecare an, de Sfinții Împărați Constantin și Elena, la Mânjina, la Casa memorială C.Negri (administrată de Muzeul de Istorie Galați) se aduce aminte de evenimentele și personalitățile care au pus bazele României moderne. Profesorul N.Sburlan a fost martor, împreună cu minunatul său aparat foto.

De Înălțare, ziua pomenirii eroilor neamului, la Muzeul Casa Colecțiilor - fosta farmacie Ținc, în mansarda clădirii, a fost vernisată expoziția „Misiunea Militară franceză în România 1916-1918”, cu discursul de prezentare al directorului Cr.Căldăraru (foto 1, stânga).

Invitat special, Muzeul Mixt din Tecuci (prin arheologul Nicu Mircea - foto 1, dreapta - și muzeografa tecuceană Daniela Alexa), care a pus la dispoziție și un film documentar de arhivă. Organizarea expoziției a fost coordonată de muzeografa Magda Tuluș (medalion), de la muzeul gălățean. (a.g.secară)

foto 1

Concursul Național de Arte Vizuale „Nicolae Mantu”

foto 1

foto 2

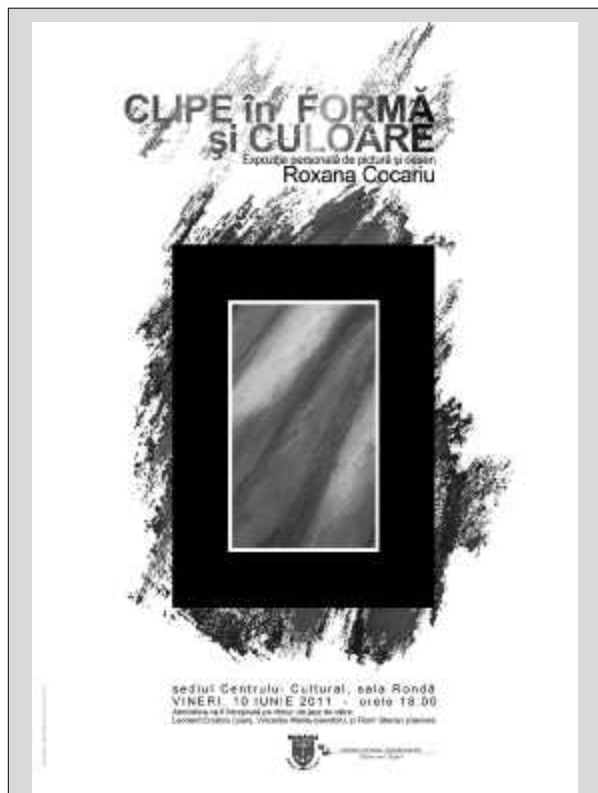

foto 3

Au fost desemnați câștigătorii celei de-a cincea ediții a Concursului Național de Arte Vizuale „Nicolae Mantu”, organizat de Centrul Cultural „Dunărea de Jos”. Premiile au fost înmânate de către doamna Aurelia Matei, director adjunct al Centrului Cultural și de doamna profesor Olimpia Ștefan (foto 1). La secțiunea Pictură, Galațiul a primit un Premiu special – Adriana Motoc (foto 2, lângă Olimpia Ștefan) și cinci mențiuni: Diana Bradea, Luminița Horga, Mirela Crăescu, Daniela Andrei și Irina Crihană. Premiul I a fost câștigat de Titi Florentin Leica, din Focșani, Premiul al II-lea - Olga Albert, din Tg.Mureș și Premiul al III-lea - Marian Ciornea, din Botoșani. La secțiunea Grafică, gălățenii au primit: Premiul I - Roxana Cocariu (foto 3) și trei mențiuni - Laura Horga, Georgiana Nadă și Marian Buzățălu, Premiul II a ajuns la Mariana David, din Brăila, iar Premiul III la Ion Zait, din Botoșani. Au fost 70 de participanți de la școli de artă și centre culturale din zece orașe, tema concursului din acest an fiind „Amintiri”.

Iulie-August-Septembrie, Nr.113-114-115

<https://biblioteca-digitala.ro>

91

Roxana Cocariu a avut și vernisajul unei reușite expoziții la sediul Centrului Cultural, vineri, 10 iunie, lucrările sale fiind deosebit de apreciate atât de critică cât și de iubitorii de frumos.

MMXI

Ziua copilului din tine

Președintele C.J. Galați, Eugen Chebac, directorul adjunct al Centrului Cultural Dunărea de Jos, Aurelia Bogatu Matei și viceprimarul Nicușor Ciumacenco au participat (foto 1-3) la manifestările din Grădina Publică dedicate copiilor. Și la Festivalul Cărții Axis Libri au fost concertate și un carnaval dedicat micilor cititori (foto 4).

RECENZII

Cu volumul de versuri "Geometria fumului", Editura Sinteze, Ploiești, 2011, 82 de pagini, scriitorul, criticul literar și poetul Victor Sterom intră într-un intim și tulburător dialog sentimental cu sine, cu *Eul* său liric, cu toată ființa sa bântuită de alternative ale unei conștiințe artistice strunită cu greu de frământări existențiale.

Cele 73 de poeme din acest nou demers editorial au *geometria* riguroasă a unui singur *poem*,

amplu, în același metru ritmic, cu aceeași tonalitate lirică, de aceeași factură prozodică; un *tutti* poetic, în care strofele se deosebesc doar prin conținutul ideatic și fiorul liric; în care titlurile se adună în semnificația de pe copertă, iar poetul se complăce într-o evlavioasă spovedanie, din care se disting multe, foarte multe mirări, nedumeriri, spaime și revolte pe o partitură de *canon* în tonalități când liturgice, când luciferice...

Poemele poetului Victor Sterom mărturisesc dimensiunea precară a ființei umane și cercul îngust al puterii de înțelegere a ordinii universale. Metafora fumului, în antagonie cu geometria realului, pare mai palpabilă decât simetria matematică a Universului; iluzia este convertită în certitudine, iar neantul, abisul devin cerc, pătrat, con, romb sau mărghinire, dimensiune, controlate de conștiință.

Singura dilemă rămâne neliniștea, neîncrederea, dubitativul, chiar din ipostaza cea mai presantă, cea mai intimă, în poemul care deschide volumul, "Autobiografică": "De când mă știu / Fericirea mi-a fost tăcerea / lacrima cât un clopot / ... / fiecare cuvânt / mi-a fost rană / iar suferința / capătul lumii..." (pag. 7); un univers retrospectiv, ca o criză de conștiință, drapată în falduri grele de magie și ocultism. Adică, o ipostază artistică, de profesionalism și lirism în clocot, așa cum este toată ființa civică a scriitorului Victor Sterom, manifestată într-un crescendo allegro vivace, de la debutul publicistic în presa literară, la revista *Familia*, în 1965, până la debutul editorial la Editura *Cartea Românească*, în 1974, și până la cele 40 de volume de poezie sau de istorie și critică literară. Un traseu de creator, secondat de calități și vocații manageriale ca director fondator al revistelor de cultură *Sinteze*, *Sinteze literare*, *Estee*, *Poarta sărutului*, încurajat de recunoașteri oficiale ca Laureat al Festivalului de poezie "Lucian Blaga", Sebeș, 1993; Laureat al Festivalului Internațional de poezie "Nichita Stănescu", Ploiești, 2007; și încununat cu Premiile Uniunii Scriitorilor, Filiala Brașov, 2000 și 2004. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România; membru fondator al Academiei de poezie modernă de la Ploiești și membru al Uniunii Scriitorilor, Târgoviște, 2008.

Volumul de poezie "Geometria fumului" se distinge printr-o unitate tematică și o singularitate tehnică prozodică, cu poeme pe doar o singură filă într-o aparent dezordonată structură editorială, care nu dă prea bine la primul contact al lecturii, pentru că lipsesc elementele de timp și spațiu lirice, ideatice, dar care convinge până la urmă prin viziunea de ansamblu a mesajului poetic de-o tulburătoare autenticitate, într-un registru aparent minor, bântuit de fantasmă. Într-un pasaj temporal descendent, poetul se complăce într-o detașare emoțională cu amintirile: "noapte spun eternei mele vieți / când însuși timpul / nu se mai întoarce..." ("Când însuși timpul", pag. 14); convins că "iluzia / e pasiunea singurătății" ("Somnul intră în altare", pag. 15), deoarece filosofia vieții se rezumă la metafora efemeră, cu valoare de clipă existențială, a *fumului* din poemul, care a dat titlul întregului volum: "spun această întâmplare / în șoapta ochilor / care se pierd / în geometria fumului", pag. 16). Sfidând ireversibilitatea timpului și ignorând

zădărnicia versetelor biblice: “Doar în afara timpului / ... / împotriva mea / nordul obiectelor fără sens / supraviețuisc ecoului...” (“Hotărât lucru”, pag. 17), poetul își găsește echilibrul în imensitatea incommensurabilă a spațiului, pe care-l neglijează prin puterea vocației sale poetice: “am râs nebunește / pe buza prăpastiei / scriind poezii / despre umbra care țipă / lăsând spațiile albe / să se sinucidă...” (“Spații albe”, pag. 20).

De altfel, doar în poezie se pare că își găsește rostul și echilibrul poetul Victor Sterom; ea, *Poezia*, este taina tuturor lucrurilor cu care: “să vorbim / armonii albe / în echilibru / ... / să povestim lumii de icoane...” (“Armonii albe”, pag. 24), și pe care și-o revendică într-o orgolioasă *ars poetica*: “înainte să mor / vreau să visez” (“Poezia dă târcoale stelelor”, pag. 25). Alteori, poetul își asumă responsabilități și merite pe măsură, recunoscute de o Istorie, pe care și-o face părtaşă, atras de un univers bântuit mai mult de himere convertite în real: “am dus în spate umbra unei greșeli / cum ai duce o lupoaică flămândă / și ai așeza-o în mijlocul / pieții municipale...” (“Spulberat de întrebări”, pag. 27).

Nici în dialogul cu Divinitatea, poetul nu-și clarifică opțiunile spirituale străbătute de erezii și dileme, ca o magie a sfidării luciferice: “Tu dormi în mine / Doamne / și lanțul mă trece / de pe un mal pe altul / în destrămare / în nădejde” (“Dar câtă depărtare”, pag. 44); și, poate de aceea, eul liric este bântuit de spaime și neliniști, de nesiguranță și de viziuni eșuate într-un delir à la Chagal, ca un derizoriu aparent: “Noaptea / urc treptele unui turn / ... / am senzația că sunt orb / nici nu dorm / nici nu visez / ci doar împing / hățușul de spaimă / de pe mine” (“Prăpastie oarbă”, pag. 49); ca să se întoarcă smerit spre *indulgențe* divine, ca-ntr-un Ev Mediu bigot, între patetic și evlavios: “...spre ceruri / mă umpleam de Tine / Doamne / cum de inima / astrului trist... / un mugur de ger / eram / în eroare...” (“Un gest”, pag. 61).

Uneori, alteori, poetul nu știe ce să mai facă cu viața, cu speranțele, cu iluzile și cu toate dilemele și nedumeririle sale existențiale: “Sunt / într-o lumină de lacrimi / trag de mine / ca de-o parodie / a trupului” (“Poemul unui vis”, pag. 64); pentru că-i lipsesc reperele și... *punctul de sprijin*, care i-ar fi permis, ca și lui Arhimede, să răstoarne Pământul: “Nu tu frumusețe / nu tu armonie / o groapă cât cerul / de umbre până jos” (“Doar absența”, pag. 65).

Și-atunci, a găsit, ca o soluție-limită, între absurd și curaj nebun, alternativa dilematică shakespeare-iană, hamletiană *To be or not to be*: “Trebuia să intru / să pătrund / în acest labirint / să trec de veșnicie / în sus” (“Un punct”, pag. 66); iar soluția rămâne tot una artistică, lirică: “o metaforă blondă / traversează tainele / ... / semnul intră în altar / cum iluzia / în pasiunea singurătății” (“O metaforă blondă”, pag. 67).

Poetul rămâne totuși un orgolios, în ciuda atâtor *intermezzo*-uri, pe care și le asumă nu neapărat învins, mai degrabă circumspect, în tonalități de *Vltava* învolburată din muzica lui Smetana, pentru că este convins că doar *poezia* îl reprezintă emoțional, spiritual, vivace: “Ca o pădure / îmi sunt cuvintele / suple și grave / intrând / în memoria poemului / precum fagurii / în viscolul cald de albine / în cornul abundenței...” (“Comurile abundenței”, pag. 73); deoarece arta, literatura, poezia se constituie în refugiu, în... *acasă*, în împăcarea cu sine: “acum / călătoria / e-o casă unde vreau / să ajung / ca o candelă / în amintirea vremii...” (“Călătoria”, pag. 74); deși regretă, așa cum spuneam mai sus, că n-a avut puterea, n-a avut părghia necesară de a răsturna planeta Pământ: “Atât aș fi vrut / tăcerea în verde / s-o caut / în spatele tuturor lucrurilor / ... / Mi-aș fi schimbat ritmul / și linia de plutire / ... / Atât aș fi vrut / să transfigurez tăcerea / în verde...” (“Tăcerea în verde”, pag. 75).

Și-atunci, își permite altruist și împăcat cu sine un fel de *testament literar*, ca al poezilor Văcărești: “Un toiag orb / încă mai caut / semnul că am trecut pe aici / umbră și agonie / timp cu păsări de bronz / zbor în absență” (“Zbor în absență”, ultimul poem de la pag. 78 al volumului de versuri “Geometria fumului”).

Recuzita prozodică a poetului Victor Sterom este construită pe un portativ modern, cu un *timbru* înalt și *acute* rezultate dintr-o imaginație febrilă și un lirism cristalizat în plastica unei limbi moderne, înobilată metaforic, scutită de clișeele ornamentale ale poeziei de ultimă generație. Este, probabil, ecoul lecturilor și apoi al analizelor criticului literar Victor Sterom pe textele unor confrăți, poeți și prozatori, cu rezervele decente ale unei rațiuni polemice necesare pertinentei și audienței cronicilor sale literare publicate ritmic în paginile revistelor de cultură din țară.

Dumitru ANGHEL

**“Petale din cuvinte”,
de Gheorghe A. Stroia, sau arta de a
stimula interesul cititorilor**

Nu întotdeauna paginile de analize literare ale criticilor noștri sunt scrise neapărat pentru marea masă a cititorilor și, uneori - mai rar, ce-i drept - autorii acelor pagini le scriu pentru ei înșiși, simțind probabil nevoia să și le adauge impresiilor de adnotări personale, spre a fi folosite mai târziu în diverse studii. De aici sinceritatea și originalitatea lor. Neîndoios, din această categorie face parte și volumul de 150 de pagini, lansat recent de tânărul și prolificul scriitor adjudean Gheorghe A. Stroia, editor (redactorul-șef al bogatei reviste de creație și atitudine “Armonii culturale”) și critic român, o carte frumos editată și frumos intitulată “*Petale din cuvinte*” (Editura Docucenter, Bacău-2011), lucrare destul de doctă pentru un asemenea debut pretențios, în care autorul trece cu responsabilitate în revistă un număr de 25 de creații ale diversilor scriitori, poeți și artiști plastici, mai mult sau mai puțin cunoscuți. Unele titluri au mai fost publicate anterior prin diferite reviste din țară sau de peste hotare.

Deși Gheorghe A. Stroia, în prefața cărții sale, subliniază faptul că în acest florilegiu de splendide consemnări critice a încercat să exprime: “*nu neapărat aspecte critice legate de scrierile pe care am avut plăcerea de a le lectura, ci mai curând de a nota și adnota păreri, opinii, impresii și mai mult - de a motiva impactul pe care scrierea respectivă l-a avut asupra propriei mele persoane (ca cititor)*”, afirmând cu sinceritate o asemenea intenție, cititorii sunt surprinși să descopere că, în realitate, au de a face cu un unghi nou de a privi creațiile artistice de orice fel, iar așa ceva îi entuziasmează, cu atât mai mult cu cât ei află că acest cercetător pasionat nu are o pregătire de profil filologic, fiind inginer de mecanică fină.

Adevărul este că, după căderea comunismului, în baza libertății de expresie a cuvântului tipărit, au apărut puzderie de autori

noi și de cărți noi, din toate domeniile, încât numărul scriitorilor l-a depășit cu mult pe cel al criticilor. Așa stând lucrurile, s-a ajuns la situația că... interpretii din orchestrele literare nu prea mai au dirijori de prim rang... Ei sunt mai necesari ca oricând, mai ales acum, când librăriile și tarabele cu cărți existente în toate marile așezări ale țării sunt, zilnic, tot mai pline cu zeci și zeci de titluri proaspete, multe foarte îmbietoare, cu coperti frumoase și cu tematici diverse. Ca să nu mai vorbim de cele existente pe internet, o bună parte din ele lansate în speranța de a aduce bani autorilor și editorilor. De aceea, virtualii cumpărători sunt puși într-o mare încurcătură, neștiind a face o alegere valoroasă sau, cum s-ar spune, „din cauza pădurii ei nu văd copacii...”

Se subînțelege că este o serioasă dificultate pentru un autor al zilelelor noastre să se afirme cu ușurință prin cele scrise și, de aceea, chiar genial dacă ar fi, rămâne totuși o reală problemă să-și impună imediat o operă de excepție. În asemenea situații, salvarea ar putea veni, desigur, din partea criticilor, cu condiția ca aceștia să fie buni profesioniști, lipsiți de exigențe subiective, ceea ce vedem că se întâmplă tot mai rar. Criticii noștri, din păcate, (mai cu seamă aceia care sunt - să le zicem - de rang academic ori cu titulatură universitară), în tendința lor justificată de a reduce numărul excedentărilor la nechemărilor din lumea literelor, nu se dau în lături de „a tăia în carne vie” toate produsele celor considerați neaveniți, recurgând la pretenții de multe ori exagerate, demolându-le din capul locului, fără drept de apel, prin caracterizări anihilante și caustice. Procedee de genul acesta pot avea, fără îndoială, succes, deoarece le taie orice elan multor debutanți și tineri condeieri, ucigându-le pofta să mai publice vreodată ceva, dar, există și în asemenea cazuri o marjă de risc, dacă ne gândim că în istoria literaturii române și universale au existat și cazuri când scriitorii, deveniți, ulterior, mari pe parcursul vieții lor, au debutat cu creații slăbuțe, lipsite inițial de cine știe ce valoare.

Din fericire, Gheorghe A. Stroia nu aparține acestei categorii de critici literari, ci se apropie de verbul plin de calinitate a marelui Perpersicius care încuraja mai totdeauna pe tinerii debutanți. Cel puțin așa reiese din prefața cărții sale unde declară limpede: *“Aș dori să vă împărtășesc o idee proprie - și anume: a scrie despre oameni fără să ai iubire pentru ei, nu este tocmai potrivit statutului de “critic”. A scrie despre cărțile altora, fără să găsești aspectele pozitive ale scrierii și să le evidențiezi doar pe cele negative, este un lucru meschin. A te așeza în postura de a arăta cu degetul spre alții, fără să încerci să observi efortul de a scrie - cu siguranță nu-ți va aduce nici cinstă și nici prestigiu. A ignora cu bună știință valorile eticii și profesionalismului, a călca în picioare picăturile de rouă ale unei munci susținute, pot fi extrem de periculoase. Și așa după cum Creangă îi îndemna pe alții “ie pana în mână și dă la iveală altceva mai bun, că eu atâta m-am priceput”, tot așa subscriu și eu ideii generale că prin criticile neconstructive putem face un deserviciu imens literaturii.”*

Într-adevăr, autorul nu se dezminte câtuși de puțin, iar *“notele lui de lectură”* strălucesc prin iubirea și atașamentul față de operele autorilor analizați, fără a scăpa totuși punctele de vedere nefavorabile care, după caz, au fost amintite *“într-o manieră echilibrată - cum zice criticul - merită să pună în valoare atuurile, să scoată în evidență punctele forte ale scrierilor analizate”*.

Parcurgând până la capăt impresiile notate despre cei 19 autori descriși cu un exces de decență și de subtilitate analitică, parcă ne pare rău că lista lor nu este mai lungă, deși criticul ne promite că va căuta să ne prezinte, pe același ton explicit, și alte nume valoroase, în viitorul apropiat. În ordinea cuprinsului, au fost prezentați următorii autori: Speranța Miron, Ionel Marin, Năstase Marin, Anca Bulgaru, Paul Spirescu, Vasile Sevastre Ghican, Ramona Sandrina Ilie, Ion Croitoru, Bortă Ovidiu Ambrozie, Cristian Petru Bălan, Ioan Agache, Gheorghe Chirtoc, Ion Lazăr da Coza, Maricica Lepădatu, Marin Moscu, Thomas Kinkade, Calistrat Costin, Severin Constantin și Vasile Buruiană.

Aflat în postura de lector-analist, Gheorghe A. Stroia mărturisește că absolut toți subiecții - și fiecare în parte - l-au impresionat prin câte ceva remarcabil, care merita cu prisosință a fi consemnat, în primul rând ca o fermă recomandare pentru cei care vor să le cunoască mai în amănunt operele. De pildă, el demonstrează, ilustrând prin citate, că a fost impresionat de melodicitatea poeziilor

Speranței Miron, în care distinge unicul sens al redescoperirii esențelor pure ale sufletului, dar și *“tandrețea unui destin poetic, îmbogățit de noua simbolistică a tăcerii”*, după cum în versurile lui Ionel Marin descoperă un incontestabil gnostic al liricii profunde, exprimând axiomatica unui destin transformat în punte peste veacuri... Poetul Paul Spirescu este înțeles ca un calofil aflat la porțile îndumnezeirii... Versurile lui Vasile Sevastre Ghican deplâng starea de agonie a planetei Terra, devenind liricile contrarii ale unui univers poetic... Epigramele lui Ion Croitoru par *“zâmbetele unui condei hazliu”*, având un umor special, mucalit, bine dozat, cu o savoare în fiecare frază... Opera poetului Vasile Sevastre Ghican, remarcabil prin prolificitatea lirică, este sintetizată ca *“un fatidic amalgam al umbrelor și luminilor vieții, parte din profunzimea unui univers liric”*... Nici poezia pentru copii nu este uitată atunci când ni se recomandă cartea Maricicăi Lepădatu, *“Pe aripile copilăriei”*, care ascunde în aripile copetilor ei *“magia și speranța retrăirii unei vârste ireversibile și reminiscente”* - copilăria, cu întâmplări desprinse din bagheta unui magician - expert în educarea preșcolărilor... Poetul Calistrat Costin devine, în accepția criticului, un Don Quijote modern care, *“îmbrăcat în platoșa sa medievală, participă la turnirurile artei, din care va ieși - cu siguranță - mereu învingător”*... Bine conturată mi s-a părut și analiza versurilor Ramonei Sandrina Ilie, *“Farul de la capătul tuturor lumilor”*, văzute ca o eclectică poveste cu oameni și iubire, toate poemele ei fiind, de fapt, strigătele impresionate ale unui suflet nobil plin de dragoste curată. (Personal, m-am întrebat, destul de mirat, pentru ce oare această tânără cu nume atât de frumos, chiar splendid - Ramona Sandrina (!) - și-a semnat cartea cu pseudonimul “Lady Allia” (copiat jumătate de la Lady Gaga și jumătate din limba latină *“allium/allia”*, care înseamna *usturoi*? Ce bine ar fi dacă autoarea s-ar semna numai cu cele două nume poetice și pline de o reală și muzicală rezonanță!). Cartea *“Glasul inimii”* a poetului focșănean Vasile Buruiană închide ciclul poeziilor trecute în revistă, fiind inclus în categoria versurilor pline de tandrețea unei poezii adolescente, proaspete și stence.

“Petale din cuvinte” nu abordează numai lumea poeziei, ci și subiecte scrise în proză ori prezentări ale unor opere de artă plastică. Două monografii de localități i-au reținut atenția autorului: *“Monografia orașului Boldești-Scăieni”* sau *“Meleagul viselor ce trebuie împlinite”*, scrisă de Cristian Petru Bălan (autorul romanului *“Răzbunătorii”* care demască actele de corupție din România contemporană) și monografia *“Calapodești (Vultureni) sau Punte peste veacuri”*, de Ioan Agache, o carte interesantă care insistă asupra valorii documentare a unei rescrise istorii a plaiurilor berhecene din județul Bacău. O deosebită noutate găsește Gheorghe A. Stroia în cele cinci povestiri ale lui Năstase Marin, din *“Jurnalul unei ucenicii de școală nouă”* sau *“Domnișoara Iulia”* (povestire inclusă în carte).

Cu multă deferență este analizată cartea *“Întoarcerea ultimului erou”*, de Gheorghe Chirtoc, doctor stomatolog, despre un veteran din cel de al doilea Război Mondial care își deapănă impresionantul memorial al unor nescrise pagini de istorie. Interesantă, de asemenea, i s-au părut criticului și cartea de povestiri *“Crucea umbrelor”*, a lui Ion Lazăr da Coza, talentat autor vrâncean, cu nume amintind de autorii portughezi sau brazilieni, însă cu subiecte neaoș românești ce urmăresc construirea valorilor unui destin pe reverberanta noblețe a propriilor rădăcini valahe. O carte de proză scurtă este *“Calea pustie”*, scrisă de matematicianul Marin Moscu și prezentată ca o descoperire realist-magică a societății românești prinsă în mrejele unei ludice ficțiuni.

Între copertele *“Petalelor...”* sunt descrise și operele plastice a doi pictori români și unul american, existând și câteva reproduceri alb-negru din picturile lor. Despre splendidele pânze peisagistice ale Ancăi Bulgaru criticul Gh. A. Stroia scrie că ele îngemănează sclipirile divine ale unui destin pus în slujba artei, făcând sincere reverențe în fața unei cariere de excepție. La fel de talentat este înfățișat și pictorul Bortă Ovidiu Ambrozie (BOA) care face o *“excelentă radiografie a clasei politice românești”*, plus o serie de aprox. 4000 de caricaturi, prezentând pe marii români din trecut și de astăzi. Cât despre pictorul american Thomas Kinkade, supranumit și pictorul luminii, opera lui

(urmarea pe coperta a III-a)

Oțelul Galați – o echipă de 1001 de nopți

Au trecut aproape 25 de ani... De când Oțelul Galați promova în Divizia A, cum se numea pe atunci, Liga I astăzi... Cred că prin august sau la început de septembrie 1986 echipa gălățeană învingea pe stadionul Oțelul (și nu pe Dunărea, cum apărea eronat scris pe undeva) cu 2-0 pe Dinamo Victoria București, în prima etapă... Echipa de atunci, dacă nu mă înșeală memoria, ceea ce se prea poate, echipa de bază era: Călugăru, Borali (Dumnezeu să-l odihnească!), Anghelinei, Agiu, Gelu Popescu, Marius Stan (directorul general de astăzi), Burcea (Dumnezeu să-l odihnească!), Hanghiuc, Stamate, Vaișcovici și Antohi. Antrenor, cred că domnul Costică Rădulescu... Din acei ani de început, când au jucat și în Cupa UEFA, învingând într-un meci cu 1-0 pe Juventus Torino (returul a fost, în termeni fotbalistici, catastrofal), îmi mai aduc aminte de Eugen Ralea, Octavian Popescu, Profir, Nicoară, Drăgoi...

De atunci, până la echipa fabuloasă care în acest sezon a câștigat campionatul, a trecut multă apă pe Dunăre, chiar au mai fost niște echipe foarte bune, cea în care au evoluat Viorel Tănase, Ion Viorel, Gigi Ion, Pelin, Cătălin Tofan, Maleș, Valentin Ștefan, Guriță, obținând două locuri 4 înainte de anul 2000... Microbistul înrăit care era subsemnatul s-a cam blazat, a îmbătrânit, s-a declarat de multe ori dezamăgit de fotbalul românesc (de Oțelul prin '88, când au aranjat un meci cu Dinamo – probabil la intervenții de mai sus – pentru a-l face golgheter european pe Cămătaru (s-a terminat 3-3 pe stadionul Dunărea, iar recordul european al lui Cămătaru rezistă și azi!; iar în ultimii ani chiar eram dezamăgit că nu se vedea vreun semn că s-ar vrea performanță cu adevărat – a se vedea palmaresul echipei până în acest an!; de națională de prin 1996, când la Campionatul European au dat meciul Spaniei, chiar dacă ai noștri nu mai aveau nici o șansă de calificare mai departe; de meciul cu Olanda din 2008, când olandezii mai că nu ne-au invitat să le dăm gol, dar ai noștri parcă dormeau și nu s-au mai trezit de atunci decât așa, prin accident...), s-a dus din ce în ce mai rar pe la stadion, dar nu a putut să treacă peste performanța Oțelului din acest an: iată că unde sunt gospodari, se poate ajunge și la performanță! Aproape miraculos... Iată lotul și echipa tehnico-managerială care a făcut istorie: Portari: Branko Grahovac (Bosnia-Herțegovina, 31 de jocuri/ 0 goluri), Cristian Gigi Brăneț (1 j.), Gabriel Abraham (1 j. – 1 meci a fost câștigat la masa verde), Zdenko Baotici. Fundași: Enes Sipovici (Bosnia-Herțegovina), Cornel

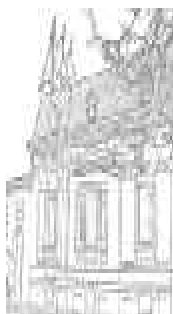
Emilian Râpă (33/1), Cristian Sârghi (16/2), Sergiu Ioan Viorel Costin (31/1), Samuel Cojoc, Adrian Ioan Sălăgean (29/1), Constantin Mișelăricu, Milan Perendjia (Serbia) (23/0), Laurențiu Petean (6/0). Mijlocași: Ciprian Milea, Silviu Ilie (29/2), Gabriel Alejandro Viglianti (Argentina, 25/3), Liviu Antal (28/7), Laurențiu Cătălin Iorga (28/3), John Ike Ibeh (Nigeria, 9/1), Gabriel Nicu Giurgiu (28/4), Ioan Filip, Laurențiu Buș (9/1), Robert Elek, Răzvan Iulian Ochiroșii (15/0), Ionuț Neagu (26/0), Alin Floruț; Atacați: Marius George Pena (8 goluri), Gabriel Ioan Paraschiv (26/6), Csaba Borbely (1 gol), Bratislav Punoșevac (2 goluri). Echipa tehnică: Dorinel Munteanu – antrenor principal; secunzi: Ioan Balaur, Cătălin Ciorman, Ionel Tămășanu, Tudorel Călugăru (antrenor portari), Mihail Troacă (medic). Conducerea: Marius Stan (Director general), Ilie Hagioglu (dir.gen.adjunct), Eugen Ralea (dir.administrativ), Viorel Anghelinei (dir.resurse umane și licențiere), Gelu Popescu (administrator stadion). Iată că mulți din echipa din 1986 au reușit ca administratori să-și încununeze cariera cu un rezultat de excepție.

Linia de clasament: 34 meciuri jucate, 21 câștigate, 7 egaluri, 6 înfrângeri, 46 goluri marcate (de fapt 43, ținând cont de meciul câștigat la masa verde), 25 primite, 70 de puncte.

Ce-ar mai fi de spus? Licean fiind cântam pe stadion „Dunărea bătrână ne-a învățat/ Să fim cavaleri de neuitat...” Astăzi, „Dragonii” noștri de foc (să nu uităm că este o echipă susținută financiar în principal de către Arcelor Mittal, chiar dacă și autoritățile locale pun umărul!), Les Bleus (au fost alintați și astfel de către presa scrisă! – apropo, pe stema clubului, ar merge inserat un dragon sau, de ce nu, un cocoș, dacă nu un cormoran, pentru impresia artistică! Sau chiar un trandafir de la Moldova, doar Oțelul fiind prima echipă din provincia istorică Moldova care ia un titlu la fotbal!) chiar sunt argumentat niște cavaleri de neuitat... După 25 de ani de muncă, dacă nu luăm în considerare și cei dinainte – clubul este înființat în 1964 -, dăruire și talent, niște oameni au intrat în legendă! Sincerele noastre felicitări și dacă Dorinel Munteanu tot promite un campionat 2011-2012 și mai productiv, poate chiar vom permanentiza rubrica noastră de fotbalitate, apropo de concepția lui Constantin Noica despre sportul-rege! Doar s-ar putea să vină – vorba vine, căci încă nu avem stadionul potrivit! – Barcelona (sau Real Madrid), Manchester United, Internazionale Milano, Bayern Munchen... aproape de Galați!

a.g.secară

Agenda Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați

Luna octombrie cuprinde Programele:

- MEMORIA-Proiecte: *Revista Dunărea de Jos*, Cubul critic OBLIO, Clubul umoriștilor VERVA, Editare cărți, CD-uri, DVD-uri, pliante etc.
- ROGVAIV-Proiect: Seri culturale ale etniilor (concerte, spectacole)
- VISIO-Proiecte: Arte Vizuale, Arta Fotografică, Artele Spectacolului
- CLEPSIDRA-Proiect: FILANTROPIA (concerte)
- POMUL VIEȚII-Proiecte: Tezaur etnofolcloric, Casa Satului.
- SATUL DIN NOI - proiect: Tânărul și tradiția strămoșilor
- RO-ETHNOS - proiecte: La români de sărbători, Șezătoarea, Sărbătoarea Cântecului și Jocului Horincean
- MEGALOPOLIS - Proiect: Cavalerii Danubieni
- PĂMÂNT și SUFLET - Proiect: Sărbătoarea Recoltei
- DOINA COVURLUIULUI - proiect: Perla Dunării

- 1 Ziua Vârșnicilor
- 1-2 Sărbătoarea Recoltei
- 3 Revista „Dunărea de Jos” - Nr. 116
- 5 Clubul Umoriștilor Verva
- 7 Festivalul Național de Epigramă *Umor la Mila 80*
- 7 Clepsidra - spectacol filantropic
- 11 Ipostaze etnografice”- concurs de imagini document
- 17 Deschiderea noului sezon al Cenaclului literar

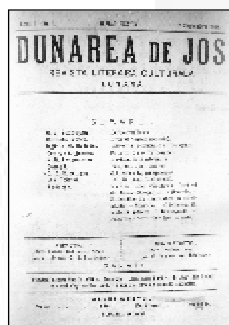
CUBUL CRITIC OBLIO

- 22 Festivalul de cântec popular Perla Dunării”
- 22 Salonul de Toamnă al Artelor Vizuale
- 23 Sărbătoarea Cântecului și Jocului Horincean
- 25 Ziua Armatei
- 28 Salonul Național de Artă Fotografică
- 28 Clepsidra - spectacol filantropic

Suflet
căt-re suflet!

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (<http://www.ccdj.ro/>) ori pe adresa de facebook.

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI CENTRUL CULTURAL “DUNĂREA DE JOS”

Suflet
căt-re suflet!

DIRECTOR:

SERGIU DUMITRESCU

REVISTA

Redactor-șef: Florina ZAHARIA

florinazaarina@yahoo.com

**Secretar de redacție, layout, documentare,
redactare: secaradi@yahoo.com**

Rubrici: Valentin BODEA,
Eugen HOLBAN, Ion HORUJENCO,
Petru IAMANDI, George LATEȘ,
Clara MARGINEANU, Radu MOȚOC,
Ionel NECULA, Nicoleta ONOFREI,
Vasile PLACINTA, Mitruț POPOIU,
Corneliu STOICA, Andrei VELEA

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE
Realizarea copertei: Eugen UNGUREANU

ISSN: 1583 - 0225

Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați
cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590
e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Adresa on-line a revistei: <http://cubulcritic.blogspot.com/>

In memoriam

Sergiu Mihail Tofan

(11 martie 1959 – 9 iunie 2011)

O nouă veste tristă a căzut ca un trăznet asupra vieții culturale a cetății! Profesorul Sergiu Tofan nu mai este al lumii noastre! Bruce, poate filosofic, destinul (un cuvânt ca oricare altul, care rezumă cam tot ceea ce băjbâim terminologic pentru *a înțelege!*) a hotărât ca Profesorul să se petreacă din această lume a umbrelor și a luminilor în aceea a Luminii și a Păcii, pentru a-i întâlni, nu-i așa, pe Origen, pe Heidegger, pe Mircea Eliade, Stăniloae, Al.Paleologu, Florensky, Platon, Socrate...

Personalitate culturală complexă, Cărturar și Profesor hăruiț, cu un geniu al colocvialității care amintea de Petre Țuțea (absolvisse două facultăți: Istorie-Filosofie și Teologie Ortodoxă - ambele la București. Era profesor universitar doctor la catedra de Filosofie-Sociologie a Facultății de Istorie, Filosofie și Teologie din cadrul Universității „Dunărea de Jos”. Doctor în filosofie din 1995, autor de cărți - în număr de zece, dintre care una în colaborare și probabil de acestea era cel mai mândru, ca și de copiii săi! -, fost deputat între anii 2000 și 2004, monarhist convins și fost director, timp de patru ani, al Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniul Național), tată a doi copii deosebiți, Alexandra și Mircea, Sergiu Tofan era (și este, creștinește vorbind!) un Om (cu) adevărat... De un firesc străin acestei lumi care parcă nu merită astfel de Oameni. Ne va fi cu siguranță dor de Domnia Sa...

Dumnezeu să-l odihnească!

a. g. s.

Petale din cuvinte

(continuarea de la p.94)

peisagistică, plină de noblețea perfecțiunii, are scilipiri de geniu, prezentând frumusețea creației divine transpusă într-o cromatică de lumină și basm.

Cresc și vedeți paginile *Petalelor de cuvinte* va descoperi că este vorba nu doar de un volum de simple adnotări critice, de impresii personale, ci de remarcabile prezentări elaborate cu o scriere lină și calmă de la un capăt la altul, făcute de un autor care evită să folosească „mătura și fărâșul” atunci când lecturează texte dintre cele mai diverse; el recurge la un fel de laser al unei logici care dozează gradat detaliile semnificative. Punctările lui aduc un plus, ce obligă mesajul analitic să curgă firesc. Totdeauna, semnificativul textului analizat se simte bine stăpânit de un control inteligent, neaccentuându-se detaliile ne semnificative și rezolvând cu calmitate inconveniențele prin abordări lexicale acceptabile. Analizând textele autorilor mai puțin cunoscuți, criticul intuiește că dificultățile acestora, de obicei, cresc exponențial, înțelegând ambiția și setea de perfecțiune a tinerilor autori. Cartea lui Gheorghe A. Stroia descrie etape, ipostaze, direcții - uneori limpezi, alteori mai nebuloase, inerente începuturilor unora din acești autori.

În tot ansamblul ei, *“Petalele din cuvinte”* nu numai că nu se vor ofili niciodată, dar au șanse să fie percepute, dacă nu ca un model absolut, atunci ca un aparat peren de selectare care își va păstra ritmul radiografiilor tridimensionale, grație citatelor bine alese. Noi salutăm această regie bună și această formă de expresie a interesantului slalom printre sinele diversilor autori din care au fost extrase citate din cele mai esențiale, care întregesc tablourile alternativ, introduse prin lianți logici bine găsiți, legitimând, de fapt, creațiile scanate inteligente de talentatul și tânărul critic.

În concluzie, cititorul nu poate fi decât fericit să întâlnească o asemenea carte plină de solitudinii optimiste, departe de a fi un simplu meniu amagalmat de subiecte literare și plastice, ci un aparat solid de selecțiuni valoroase, un complex de impresii convingătoare, unde întâlnim cadre mobile, schimbări și alternări de lumină cu mici umbre evanescente care ne dau în final senzația unui reflector proiectând o rază ce se mișcă peste vârfuri de construcții noi, pentru a le evidenția cromatică vibrărilor de la baza lor.

Așteptăm cu nerăbdător interes continuarea acestui volum.

acad. prof. Cristian Petru Bălan, Glenn Ellyn, Chicago, 19 iulie 2011

113, 114, 115
iulie, august, septembrie

Galați, cod- 800008, Str. Domnească Nr.61

Tel/Fax 00-40-236-418400/415590 E-mail: office@ccdj.ro - www.ccdj.ro

